

Република Северна Македонија

Министерство за правда

ФУНКЦИОНАЛНА АНАЛИЗА ЗА МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

**ФУНКЦИОНАЛНА
АНАЛИЗА ЗА
МИНИСТЕРСТВО
ЗА ПРАВДА**

ИМПРЕСУМ

Наслов:
ФУНКЦИОНАЛНА АНАЛИЗА ЗА МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

Издавач:
ЦЕНТАР ЗА ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИЗИ

За издавачот:
Лидија Стојкова-Зафировска

Автори:
Проф. Д-р Ана Павловска Данева
М-р Оливер Митов
Д-р Елена Мујоска
М-р Константин Битраков
Сибел Амет
Ивица Пеповски
Ана Мукоска
Жанета Трајковска
Адис Хоџиќ

Графички дизајн:
Релатив

ЦЕНТАР ЗА ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИЗИ
CENTER FOR LEGAL RESEARCH AND ANALYSIS

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

354.51(497.7)(047.31)

ФУНКЦИОНАЛНА анализа за Министерство за правда. - Скопје : Центар за правни истражувања и анализи, 2021. - 160 стр. : илустр. ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Содржи и: Анекс 1-3

ISBN 978-608-4926-03-0

а) Министерство за правда -- Функционална анализа -- Македонија

COBISS.MK-ID 54467077

Овој производ е подготвен во рамки на проектот "Вградување на аналитички и мониторинг алатки за поддршка на правосудните реформи во Северна Македонија" финансиран од Владата на Обединето Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада.

СОДРЖИНА

ИНДЕКС НА КРАТЕНКИ	7
ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	9
I. ИСТОРИЈАТ, ВИЗИЈА, МИСИЈА И МЕТОДОЛОГИЈА НА ФУНКЦИОНАЛНАТА АНАЛИЗА	11
1. ИСТОРИЈАТ	12
2. ВИЗИЈА И МИСИЈА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	13
3. МЕТОДОЛОГИЈА НА РАБОТА	14
II. НАДЛЕЖНОСТИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	15
1. НАДЛЕЖНОСТИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈА И РАБОТА НА ОРГАНИТЕ НА ДРЖАВНАТА УПРАВА	16
2. ДРУГИ ЗАКОНИ ВО КОИ СЕ ПРЕДВИДУВААТ НАДЛЕЖНОСТИ ЗА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	18
3. КЛАСИФИКАЦИЈА НА НАДЛЕЖНОСТИТЕ	22
3.1. Надлежности на креирање политики, подготовка на закони и следење на состојбите,	22
3.2. Решавање во управни постапки	28
3.3. Вршење на управен надзор	30
3.4. Давање на меѓународна правна помош	31
3.5. Надлежности поврзани со бесплатната правна помош	35
III. МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА НИЗ ПРИЗМАТА НА КЛУЧНИ ИНДИКАТОРИ	45
1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	46
1.1. Општо за начелото на транспарентност	46
1.2. Транспарентност и пристап до информации од јавен карактер во Министерството за правда	51
1.3. Односи со јавност на Министерството за правда	61
1.4. Резултати од мерењето и анализата	67
2. ЕФИКАСНОСТ ВО ПОСТАПУВАЊЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	69
2.1. Општо за ефикасноста на Министерството за правда	69
2.2. Евалуација на процесот на подготвување на законите и следење на нивната примена	71
2.3. Оценување на ефикасноста и квалитетот во постапувањето по конкретните предмети	74
2.4. Резултати од мерењето и анализата	75

3. ВНАТРЕШНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	77
3.1. Постојна организациска поставеност на Министерството за правда	77
3.2. Постојна систематизација на работните места во Министерството за правда	83
3.3. Компаративни искуства во внатрешната организација на ресорните министерства во земјите од регионот и Европската унија	88
3.4. Насоки за правилна поставеност на организациските единици (сектори и одделенија) на Министерството за правда	92
3.6. Стручно усовршување на вработените во Министерството за правда	95
3.7. Резултати од мерењето и анализата	96
4. УСЛОВИ ЗА РАБОТА И ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ КАКО КЛУЧЕН ПРЕДУСЛОВ ЗА ЕФИКАСНО РАБОТЕЊЕ	98
4.1. Анализа на соодветноста на просторните услови на Министерството за правда	98
4.2. ИКТ како клучен фактор за ефикасно постапување на Министерството за правда	99
4.3. Резултати од мерењето и анализата	100
5. ФИНАНСИИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	101
5.1. Буџетско планирање во Министерството за правда	101
5.2. Процедура за сметководство	102
5.3. Анализа на постоечките буџети и нивна имплементација – Министерство за правда	104
5.4. Јавни набавки во Министерството за правда	104
5.5. Резултати од мерењето и анализата	105
6. РОДОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ОРГАНИЗАЦИСКАТА ПОСТАВЕНОСТ И НЕКОИ АСПЕКТИ ОД РАБОТАТА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	106
6.1. Општо за родовата еднаквост	106
6.2. Напомени во врска со методологијата за оцена на родовата еднаквост во Министерството за правда	107
6.3. Организациска поставеност на Министерството за правда: полова структура и родови перспективи	108
6.4. Родови перспективи во некои аспекти од работата на Министерството за правда	110
6.5. Резултати од мерењето и анализата	114
7. СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ ВО РАМКИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА	115
7.1. Стратешките планови на Министерството за правда	115
7.2. Резултати од мерењето и анализата	116
IV. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	119
АНЕКС I – ПРЕГЛЕД НА НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА ПРЕДВИДЕНИ ВО ЗАКОНИТЕ	123
АНЕКС II – ПРЕГЛЕД НА СЕКТОРИ И ОДДЕЛЕНИЈА ВО РАМКИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА СО НАДЛЕЖНОСТИ	141
АНЕКС III – ИНДИКАТОРИ ЗА ЕФИКАСНОСТ СО ФОРМУЛИ	157

ИНДЕКС НА КРАТЕНКИ

„ЕНЕР“	Единствен национален регистар на прописи на Република Северна Македонија
„ЗОРОДУ“	Закон за организација и работа на органите на државната управа
„МП“ или „Министерството“	Министерство за правда
„ПВР“	Проценка на влијание на регулативата
„Сл. весник“	Службен весник на Република Северна Македонија/ Службен весник на Република Македонија

The background features a series of vertical stripes in shades of gray and white on the right side. A horizontal band of gold color spans across the middle of the page. The bottom portion of the page is a solid dark red color.

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Оваа функционална анализа на МП се врши во рамки на проектот „Воспоставување на алатки за следење на реформите за поддршка на правосудниот сектор во Република Северна Македонија“ имплементиран од Центарот за правни истражувања и анализи со финансиска поддршка на Британската амбасада во Скопје.

Во рамките на оваа функционална анализа подробно се проучуваат надлежностите на МП, моменталната организациска поставеност и структура, човечките капацитети, финансиските ресурси, информатичко-комуникациските ресурси и стратешкото планирање. Идејата на функционалната анализа, како алатка за управување со промените, е да се утврдат и истакнат предизвиците во работата на МП, за потоа да се понудат препораки за нивно надминување преку изработка на План за подобрување. Оттаму, во рамките на третата глава на оваа функционална анализа се врши согледување на перформансите на МП низ призмата на неколку клучни индикатори, по што се понудени и сумиран преглед на резултатите од мерењето и анализата, односно заклучоци. Накратко, заклучоците се следните:

- потребно е да се модернизира законската рамка со која се уредуваат надлежностите на МП, а во прв план тука спаѓа ЗОРОДУ;
- дел од законите кои во моментот ги подготвува МП, врз основа на последната алинеја од членот 17 од ЗОРОДУ, треба да преминат во надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација, Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- МП е исклучително транспарентно во своето работење, но можно е подобрување на дизајнот и изгледот на веб-страницата;
- во поглед на ефикасноста, постои простор за подобрување на ефикасноста на МП, особено во поглед на справување со претставките од граѓаните, предметите за надомест на штета на лица кои се неоправдано осудени и/или неосновано и незаконито лишени од слобода;
- постоечката внатрешна организација на МП не одговара на неговите законски надлежности, односно потребно е да се донесе нов Правилник за внатрешна организација на МП со цел модернизирање на неговата структура и подобрување на неговото работење;
- дел од порачните одделенија немаат никакви работни задачи на секојдневно рамниште, поради што е потребна реалокација на човечките ресурси;
- постои простор за подобрување кога станува збор за просторот за работа во МП и расположливите информатичко-комуникациски технологии;
- потребно е зголемување на износот од годишниот буџет на МП кој е алоциран за капитални инвестиции;
- МП е успешно во поглед на стратешкото планирање, но постои простор за подобрување во самите стратешки документи преку внесување на појасни показатели за успех.

Препораките кои прозлегуваат од заклучоците ќе бидат сумирани во Планот за подобрување кој ќе биде изработен последователно на функционалната анализа. Прифаќањето на препораките ќе овозможи оптимизација на процесите внатре во МП, но и поголема успешност на реформите на правосудниот сектор воопшто.

I.

**ИСТОРИЈАТ,
ВИЗИЈА, МИСИЈА И
МЕТОДОЛОГИЈА НА
ФУНКЦИОНАЛНАТА
АНАЛИЗА**

1. ИСТОРИЈАТ

МП е орган на државната управа воспоставен со Решението на АСНОМ како врховно, законодавно и извршно народно претставничко тело и највисок орган на државната власт на Демократска Македонија.¹ Со формирањето на Президиумот на Народното собрание, во рамките на кој се основани осум поверенства, формирано е и Поверенството за судови.²

Положбата на МП, и покрај промената на општествениот систем со Уставот на Република Македонија од 1991 година, сè до 2000 година беше уредена со Законот за органите на управата (“Службен весник на СРМ” број 40/90, и “Службен весник на Република Македонија” број 63/94 и 63/98). Согласно овој закон, МП првично беше насловено како Министерство за правосудство и управа согласно основните надлежности во сегментите на правосудството и државната управа. Овие надлежности на МП останаа и по донесувањето на ЗОРОДУ (Сл. весник бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010, 51/2011, 96/2019 и 110/2019) во 2000 година, сè до измената во 2010 година. Со Законот за изменување и дополнување на ЗОРОДУ Од 2010 (Сл. весник бр. 167/2010) од МП се пренесува надлежноста за државната управа во Министерството за информатичко општество, со што истото се преименува во Министерство за информатичко општество и администрација. Со оваа промена на надлежноста, Државниот управен инспекторат како орган во состав на МП се префрла во Министерството за информатичко општество и администрација, при што МП останува фокусирано на правосудните органи и органите кои имаат надлежности поврзани со правосудството.

Оттука, надлежностите на МП се дефинирани со членот 17 од ЗОРОДУ. Детален преглед е понуден во продолжение.

¹ https://www.sobranie.mk/content/Паплагментарен%20институт/АСНОМ_МК.pdf

² Ibid

2. ВИЗИЈА И МИСИЈА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

ВИЗИЈА

Министерството за правда како креатор на политики за обезбедување на ефикасна, ефективна и економична правда за граѓаните и другите лица за остварување и заштита на човековите права и слободи.

МИСИЈА

Мисијата на Министерството за правда е како јавен орган кој е дел од државната управа во Република Северна Македонија одговорен за развивање и спроведување на политики во секторот правда преку изготвување и предлагање на закони и други прописи од областа на правосудството, како и вршење надзор над истите, да обезбеди ефикасен систем за еднаков пристап и можности на граѓаните на Република Северна Македонија во остварувањето и заштитата на своите права и слободи.

Визијата и мисијата на МП на Република Северна Македонија произлегува од надлежностите кои се дефинирани во членот 17 од ЗОРДУ (Службен весник бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010, 51/2011, 96/2019 и 110/2019).

3. МЕТОДОЛОГИЈА НА РАБОТА

При утврдувањето на методологијата за оваа анализа се појде од моделот за спроведување на функционална анализа во институциите од јавниот сектор³ кој во основа е креиран за функционална анализа на јавната администрација. Оттука, овој модел е прилагоден за повеќе да одговара на функциите и потребите на МП со определени модификации следствено на неговиот статус и надлежности и истиот беше користен од страна на експертите при подготовка на оваа Функционална анализа за МП. Моделот на Функционалната анализа се состои од проценка според четири основни критериуми, прв критериум - Транспарентност и односи со јавност, втор критериум - Ефикасност во постапувањето на МП, трет критериум - Стратешко планирање и четврт критериум - Внатрешна организација и човечки ресурси.

Следствено, целокупната Функционална анализа започна со анализирање на позитивните законски прописи, паралелно анализирајќи ги извештаите за реализација на програмата за работа на МП и сите останати документи и акти за работата на МП. Притоа беше подготвен и информациона прашалник чија цел е да се овозможи длабинска анализа на секоја област која е составен дел од работењето на МП. Во прашалникот беше побаран значителен обем на податоци од различни сектори на МП и истиот беше доставен до експертите кои ја подготвуваа оваа анализа. Прашалникот ги содржи сите аспекти од работењето на Министерството, почнувајќи од архивската документација, просторните услови во Министерството, расположливите човечки ресурси, како и финансиското работење, информатички систем кој функционира во МП, квалитетот на работењето на секторите и подрачните одделенија наспроти законските надлежности и друго.

По спроведување на анализа на документите, следеше дополнување на информациите кои недостасуваа и верификација на првичните заклучоци преку комуникација со раководителите и другите службениците во конкретни сектори, одделенија и подрачни одделенија на МП. Одржани се состаноци со фокус групи, интервјуа и состаноци со одделни службеници со цел да се добие целосна слика за начинот на функционирање на МП на Република Северна Македонија. Покрај овие податоци, во делот на проекциите за ефикасност на МП се користи и математички метод Гаусова дистрибуција/распределба со цел да се презентира ефикасноста на работењето на МП во периодот 2016-2020 година што беше искористена како основ за добивање на проекции на ефикасност за следните 4 години односно 2021-2024 година.

На крајот на истражувањето се применува методот на синтеза. Преку него сите поединечни сознанија и заклучоци се сублимирани и донесен е општ став за ефикасноста, транспарентноста и внатрешната организација на мп. Врз основа на заклучоците, се изработени за МП, а во периодот кој следи ќе биде изготвен посебен стратешки документ, План за подобрување, со што ќе се трасира патот за понатамошниот развој на МП на Република Северна Македонија во претстојниот период со цел постигнување на европските стандарди и обезбедување на правда за сите граѓани и лица во Република Северна Македонија.

³ Моделот е изготвен во рамки на проектот „Поддршка на процесот на реформи на јавната администрација“, финансиран од Британската амбасада Скопје.

II.

**НАДЛЕЖНОСТИ НА
МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА ПРАВДА**

1. НАДЛЕЖНОСТИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈА И РАБОТА НА ОРГАНИТЕ НА ДРЖАВНАТА УПРАВА

Основен системски пропис (кој се донесува со двотретинско мнозинство од вкупниот број пратеници во Собранието на Република Северна Македонија) што ја регулира работата на целокупната управа, па оттаму и на МП, претставува ЗОРОДУ (Сл. весник бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010, 51/2011, 96/2019 и 110/2019). Членот 17 од овој закон е посветен токму на МП.

Рамка бр. 1 – Надлежности на МП според ЗОРОДУ

Член 17

МП ги врши работите што се однесуваат на:

- судството, јавното обвинителство, јавното правобранителство;
- кривичната одговорност и одговорноста за прекршоци;
- нотарските работи, адвокатурата и други видови правна помош;
- наследувањето, сопственоста, стварните права и облигационите односи;
- меѓународната правна помош;
- извршувањето на санкциите за кривични дела и прекршоци;
- организацијата и управувањето со казнено-поправните и воспитно-поправните установи;
- амнестијата и помилувањето;
- судските вештачење, експертизи и супер-вештачења;
- изборниот систем, водењето евиденција на избирачкото право;
- кривичната, прекршочната, парничната, вонпроцесната, извршната постапка;
- вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа;
- врши други работи утврдени со закон.

Оттаму, евидентно е дека ЗОРОДУ, како *lex generalis*, не може да понуди детален одговор на прашањето што сè работи МП, односно кои сè операции, на дневна основа, се вршат во рамки на ова министерство. Сепак, повеќе од јасно е дека МП има клучна улога во поглед на развојот на општите услови за функционирање на правосудниот систем, извршувањето на санкциите изречени во кривичната постапка, како и остварувањето на човековите права и слободи меѓу кои уживањето на сопственоста, уживањето на избирачкото право и слично. Овие работи МП ги врши на неколку начини. Како и секое друго министерство, МП: (*) следи состојби и дава иницијативи до Владата односно Собранието на Република Северна Македонија за надминување на дадени потешкотии; (*) решава управни предмети; (*) врши управен надзор; (*) подготвува прописи (закони и подзаконски акти).⁴ Овие надлежности и механизми за нивно остварување се дооперационализирани во посебните (материјални) прописи, а понатаму треба да бидат рефлектирани и во внатрешната организација односно систематизацијата на работните места на МП. На тоа прашање се посветува повеќе внимание во натамошниот текст.

⁴ Повеќе за дејностите на министерствата, односно органите на управата во Давитковски, Б., Павловска-Данева А. (2019). Административно право – прв дел (материјално право), Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје: http://www.ukim.edu.mk/e-izdanija/PRF/Administrativno_pravo_1.pdf (последна посета на 14.02.2021 година). Исто и во Томић З. (2020). Управноправна грана: зачеци једне нове поставке, Анали Правног факултета у Београду вол. 68, бр. 3: <https://anali.rs/upravnopravna-grana-zaceci-jedne-nove-postavke/> (последна посета на 14.02.2021 година).

Во оваа прилика, пак, веднаш се забележува потребата од измена и дополнување на ЗОРОДУ така што неговиот текст ќе се модернизира и усогласи на постоечките прилики. Во таа насока, на пример, веднаш се воочува дека одредбата во членот 17, ст. 1, ал. 1 е застарена. Во Република Северна Македонија не постои орган наречен Јавно правобранителство, а соодветниот орган се нарекува Државно правобранителство (според Законот за Државното правобранителство објавен во Сл. весник бр. 87/2007 и 104/2015). Понатаму, застарена е и одредбата од членот 17, ст. 1, ал. 10. МП ги врши работите поврзани со изборите од аспект на подготовка на соодветното законодавство, но не води евиденција на избирачкото право. Оваа надлежност е пренесена на Државната изборна комисија со Изборниот законик (Сл. весник бр. 40/2006; 136/2008; 148/2008; 155/2008; 163/2008; 44/2011; 51/2011; 142/2012; 31/2013; 34/2013; 14/2014; 30/2014; 196/2015; 35/2016; 97/2016; 99/2016; 136/2016; 142/2016; 67/2017; 125/2017; 35/2018; 99/2018; 140/2018; 208/2018, 27/2019, бр. 98/2019, 42/2020), конкретно со неговиот член 31, ст. 2, ал. 28-а.⁵ Потребно е оваа одредба да се преформулира. Понатаму, член 17, ст. 1, ал. 11 треба да биде усогласена со поновото законодавство во повеќе погледи, како и да се преработи воопшто. Прво, терминот „вонпроцесна постапка“ е застарен и повеќе не се употребува од донесувањето на Законот за вонпарничната постапка (Сл. весник бр. 9/2008) кога престанува да важи Законот за вонпроцесна постапка на Социјалистичка Република Македонија бр. 19/1979). Второ, во оваа формулација недостасува управно-судската постапка (постапката во управен спор) која исто така нужно припаѓа во надлежностите на МП. Трето, кога станува збор за сите овие постапки, појасно и целисходно е доколку одредбата прецизира дека МП подготвува прописи поврзани со нив, а не дека „[...] ги врши работите што се однесуваат“ на нив. Имено, судските постапки можат да ги водат само судовите, а кога станува збор за прекршочната постапка МП може да ја води доколку тоа го предвидуваат посебните закони, како и секој друг прекршочен орган (согласно Законот за прекршоците објавен во Сл. весник бр. 96/2019 прекршочни органи се органите на државната управа, како и други државни органи).

Она што исто така го привлекува вниманието е претпоследната алинеа од членот 17, ст. 1 каде се предвидува дека МП ги врши „[...] работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа“. Станува збор за формулација која го става МП во мошне специфична позиција; имено, доколку во институционалниот систем постои празнина и дадено прашање не е надлежност на ниту едно од останатите 15 министерства, односно на друг орган на државната управа, МП ја презема надлежноста. Практично кажано, МП има широк дијапазон на надлежности кои произлегуваат од фактот што не е возможно однапред да се предвидат и во закон да се уредат сите надлежности на управата во целост. Ова особено се однесува на подготовката на закони кои не спаѓаат во надлежност на ниту еден друг орган на државната управа (односно, друго министерство). На ова прашање ќе се посвети повеќе внимание во поглавјето 3.1.1. *Подготовка на закони и прописи.*

Во согласност со досегашните констатации, во Планот за подобрување на работата на МП ќе биде понуден предлог како да се преформулира членот 17 од ЗОРОДУ. Насоките се поместуваат во следната рамка.

Рамка бр. 2 – Насоки како би требало да гласи членот 17 од ЗОРОДУ во кој се предвидуваат надлежностите на МП

Во предлогот како треба да биде формулиран членот 17 од ЗОРОДУ, кој ќе биде даден во Планот за подобрување на работата на МП, треба генерално да се внимава на тоа одредбите да бидат попрецизни, односно преку нив појасно да се утврди што всушност е надлежност на МП. Така, на пример, наместо да се утврдува дека МП „ги врши работите што се однесуваат на судството, јавното обвинителство, јавното правобранителство“ треба да се наведе дека МП „ги врши работите што се однесуваат на *подготовка на законодавството со кое се уредува организацијата на судовите, јавното обвинителство и државното правобранителство*“. Со тоа, станува евидентно дека МП е пред сè фокусирано на подготовка на законодавство кога станува збор за судството, обвинителството и јавното правобранителство и се врши разграничување со надлежностите на Судскиот совет на Република Северна Македонија, Советот на јавни обвинители и други органи. Понатаму, треба во ЗОРОДУ да се истакне дека МП ги врши работите поврзани со давањето на бесплатна правна помош. Исто така, недостасува да се наведе дека МП ги врши работите поврзани со рехабилитацијата и дигитализацијата на правосудниот сектор. Од друга страна, треба да се отстрани одредбата според која МП ги врши работите поврзани со изборниот систем, односно водењето на евиденција за избирачкото право.

⁵ Одредбата гласи: „Државната изборна комисија е единствено надлежна за водење на Избирачкиот список“.

2. ДРУГИ ЗАКОНИ ВО КОИ СЕ ПРЕДВИДУВААТ НАДЛЕЖНОСТИ ЗА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Општо гледано, надлежности на МП се пропишани во релативно голем број на закони. Во оваа прилика ги наведуваме споменатите закони, заедно со кус опис на надлежностите на МП во нив. Интегрален преглед, од друга страна, е понуден во Анекс I.

Табела бр. 1 – Закони во чии одредби предвидуваат надлежности за МП⁶

Реден број	Закон
1.	Закон за судовите Во Законот за судовите се предвидуваат поголем број на надлежности за МП. Така, министерот за правда донесува прописи со кои се уредуваат аспекти релевантни за судиите поротници. Министерот исто така го донесува Судскиот деловник и врши надзор над неговото спроведување. МП, исто така, ги врши работите на правосудната управа, што подразбира широк дијапазон на активности од различен карактер: прибирање на информации, донесување на акти, водење на евиденција и слично.
2.	Закон за јавното обвинителство Во Законот за јавното обвинителство се предвидува дека Јавниот обвинител поднесува годишен извештај за работата на сите обвинителства до Собранието. Сепак, во овој закон се определува дека Јавниот обвинител ќе го поднесе годишниот извештај и до МП за разгледување. Со тоа, практично, се алудира на фактот дека МП е должно да ги следи работите во областа на јавното обвинителство и да предлага политики.
3.	Закон за Судскиот совет на Република Македонија Министерот за правда е член на Судскиот совет по функција. Сепак, во насока на постапување по препораките на ГРЕКО, во последните два мандати министрите не учествуваат во работата на судскиот совет. Министерот за правда донесува општи подзаконски акти врз основа на овој закон.
4.	Закон за Советот на јавни обвинители Министерот за правда донесува општ подзаконски акт врз основа на законот. Актот се однесува на уверенијата кои им се издаваат на избраните членови на Советот на јавни обвинители.
5.	Закон за помилување МП ја поведува постапката за помилување кога таа се води по службена должност, а потоа списите ги предава до Претседателот на Република Северна Македонија. МП донесува и општ подзаконски акт за начинот на постапување со молбите за помилување од страна на субјектите кои ги примаат.
6.	Закон за вештачење МП издава лиценци за вештачење, донесува подзаконски акти за формата и содржината на лиценците, испитот за вештачи и слично. МП ги врши сите стручни и административни работи за испитот, од подготовката на прашањата (ангажира експерти) до самото спроведување на испитот. Исто така, министерот за правда може да го свика Собранието на Комората на вештачи. МП одлучува по жалби против дисциплинските одлуки на Комората на вештачи.

⁶ Во оваа пригода не се наведуваат законите за ратификација на меѓународните конвенции според коишто, исто така, постапува Министерството за правда. Таква е, за илустрација, Европската конвенција за екстрадиција со Додатен протокол и Втор додатен протокол.

7.	Закон за извршување	МП врши бројни работи уредени со овој закон. Најзначајно е тоа што министерот за правда ги именува извршителите (по претходно објавен конкурс и мислење на Комората на извршители), односно ги разрешува. МП врши повеќе реални акти (водење на евиденција, издавање на лиценци и слично). МП врши надзор над работата на извршителите и на Комората на извршители, по што може да поведе предлог за дисциплинска мерка за извршител или претседателот на споменатата комора. МП врши и работи поврзани со испитот за извршители, а донесува и подзаконски акти (тарифа за извршители).
8.	Закон за нотаријатот	Најзначајно е тоа што министерот за правда ги именува нотарите (по претходно објавен конкурс и мислење на Нотарската комората, односно ги разрешува. МП донесува решенија по барања на нотарите (за осуство), врши надзор над нивната работа и работата на Комората, по што може да поднесе предлог за поведување на дисциплинска постапка до Дисциплинскиот совет на Нотарската комора против нотар над кој е спроведен надзор над законитоста на работењето на нотарот. МП исто така донесува и подзаконски акти кои ги доуредуваат одредбите од Законот за нотаријатот; на пример, МП ја одредува нотарската тарифа, а донесува и програма за нотарски испит и го спроведува нотарскиот испит.
9.	Закон за медијација	МП врши повеќе работи – дава согласност на статутот на Комората на медијатори, врши надзор над работата на комората, исплаќа субвенции за медијацијата, врши реални акти (прима известувања за спогодби постигнати со медијација, го објавува именикот на медијатори кој го води Комората на медијатори, води регистар на медијатори, врши стручни и административни работи поврзани со испитот на медијатори и донесува подзаконски прописи.
10.	Закон за бесплатна правна помош	МП врши бројни надлежности од овој закон, почнувајќи од давање на примарна правна помош, преку вршење на реални акти (водење регистри) и вршење на надзор (по барање од примателот на примарна правна помош или по службена должност) па сè до донесување на решенија во управна постапка (финансирање на здруженија, враќање на средства за секундарна парична помош). Законот го предвидува постоењето на подрачни одделенија на МП.
11.	Закон за заштита на укажувачи	МП донесува подзаконски прописи поврзани со укажувањето.
12.	Закон за лобирање	МП донесува подзаконски прописи поврзани со лобирањето.
13.	Закон за здруженија и фондации	Дава одобренија за употреба на називот „Македонија“ и изведените зборови од него и донесува подзаконски прописи поврзани со регистарот на фондации.
14.	Закон за индустриската сопственост	Дава дозволи/одобренија за заштитување на дизајни и трговски марки кои содржат или имитираат ликови на историски личности или државни симболи.
15.	Закон за трговските друштва	Дава одобренија за користење на зборот „Македонија“ и зборовите изведени од него, како и одобренија за користење на имиња и презимиња на историски личности.
16.	Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности	МП донесува подзаконски прописи, но исто така и издава решенија со кои го потврдува јавниот интерес на донација односно спонзорство.
17.	Закон за финансирање на политичките партии	Средствата за финансирање на политичките партии се распоредуваат со решение на министерот за правда, а тој донесува и решенија за суспензија на финансирањето и решенија за губење на правото на редовно годишно финансирање.
18.	Закон за меѓународна соработка во кривичната материја	МП врши бројни надлежности според овој закон – донесува решенија (за екстрадиција, транзит и слично), поднесува барања за екстрадиции до други земји, се јавува како централен орган во соработка по предмети за меѓународна правна помош и слично.

19.	Закон за кривичната постапка	МП врши поголем број надлежности од кои најзначани се: донесувањето на подзаконски акти и давањето мислење за бројот на припадници на правосудната полиција во обвинителствата.
20.	Закон за извршување на санкциите	Речиси сите надлежности од овој закон се сведуваат на донесување на подзаконски акти поврзани со работата на пенитенцијарните установи, односно извршувањето на казната затвор. Дополнително, министерот за правда предлага именување и разрешување на директорот на Управата за извршување на санкции на Владата.
21.	Закон за матичната евиденција	Министерот за правда ѝ предлага на Владата именување и разрешување на директорот на Управата за водење на матичните книги. Воедно, МП донесува подзаконски акти предвидени со законот.
22.	Закон за правосудниот испит	МП врши надлежности од пропишување на програмата за испитот, до назначување на членовите на комисијата за негово спроведување, па сè до сите административни и стручни работи поврзани со испитот. МП исто така ги издава уверенијата за положен правосуден испит.
23.	Закон за правда на децата	Седиштето на Државниот совет за превенција на детско претстапништво е во МП.
24.	Закон за адвокатурата	МП донесува подзаконски акт за барањето за упис во именикот на адвокати.
25.	Закон за парничната постапка	МП уредува трошоци во парничната постапка како и такси. Исто така, МП дава објаснувања на судовите во случајот да постои сомневање околу реципроцитет со други држави во постапките за правна помош.
26.	Закон за државната статистика	МП има свој претставник во Координативниот комитет за државна статистика.
27.	Закон за Централниот регистар	МП предлага член на Управниот одбор на Централниот регистар.
28.	Закон за установите	Дава одобренија на приватните установи за користење на имиња на историски места, државата или кратенки и изведенки.
29.	Закон за политичките партии	МП донесува подзаконски акт поврзан со регистарот на политички партии.
30.	Закон за внатрешната пловидба	Дава одобренија (поточно, според терминологијата на законот, согласност) во име на брод да се содржи името или презимето на историска или друга позната личност.
31.	Закон за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка	МП формира комисија за унишување на одземени наркотични, психотропни супстанции и прекурзори.
32.	Закон за правната положба на црквата, верската заедница и религиозната група	Дава одобрение за користење на зборот „Македонија“ во називите на црквите, верските заедници и религиозните групи и донесува подзаконски акт.
33.	Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции	МП учествува во Меѓуресорската државна комисија за борба против недозволено производство, трговија и злоупотреба на дроги и има свој претставник во комисијата пред која се уништуваат опојни дроги.
34.	Закон за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права	Министерот за правда е член на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права и раководи со неа. МП врши други материјални дејствија поврзани со спроведувањето на одлуките на Европскиот суд за човекови права во Република Северна Македонија.

35.	Закон за судските такси
	Донесува подзаконски акти за начинот на плаќање на судски такси.
36.	Закон за процена
	МП донесува подзаконски акти поврзани со процените и ревизиите на процени. Министерот за правда, исто така, може да ја свика седницата на Собранието на Комората на проценители, а дава и претходна согласност на актите на оваа комора.
37.	Закон за катастар на недвижности
	Министерот за правда предлага еден од членовите на Управниот одбор на Агенцијата за катастар на недвижности.
38.	Закон за судска служба
	МП врши бројни надлежности. Имено, донесува подзаконски акти за спроведување на испитот за судски службеник, постапката за унапредување на судските службеници, начинот на планирање и спроведување на обуките на судските службеници, начинот на следење на ефектите од работата на судските службеници, начинот на водење на дисциплинска постапка и постапка за материјална одговорност и слично. Дополнително, министерот за правда донесува подзаконски прописи поврзани со судската полиција, а го утврдува, со одлука, и бројот на припадници на судската полиција во секој суд.
39.	Закон за јавнообвинителската служба
	Надлежностите кои произлегуваат од овој закон се исти со надлежностите кои МП ги има vis-à-vis судската служба.
40.	Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство
	Законот пропишува дека МП презема мерки за намалување на семејното насилство. Сепак, не е специфицирано кои се тие мерки. Оттаму, може да се препотстави дека МП има улога да гради политики во оваа насока, согласно статистиките кои ги води според другите законски надлежности (особено од аспект на работите на правосудната управа кои ги врши врз основа на Законот за судовите).
41.	Закон за спречување перење пари и финансирање на тероризам
	Законот пропишува дека МП води статистика поврзана со финансирање на тероризам и перење пари.
42.	Закон за управување со движењето на предметите во судовите
	Министерот за правда формира комисија за надзор на употребата на АКМИС системот.

За полесно разбирање на овие надлежности, односно барем на суштинските меѓу нив, во следното поглавје е извршена нивна класификација. Притоа, согледувањето на сите надлежности на МП не се врши како цел сама по себе. Напротив, надлежностите на МП треба да се рефлектираат и во неговата внатрешна организација, а понатаму и во систематизацијата на работните места.

3. КЛАСИФИКАЦИЈА НА НАДЛЕЖНОСТИТЕ

3.1. Надлежности на креирање политики, подготовка на закони и следење на состојбите

Следењето на состојбите и предлагањето на политики претставува една од суштествените дејности на министерствата. Всушност, министерствата во своето работење се среќаваат, секојдневно, со бројни проблеми во нивниот ресор. Неопходно е тие проблеми да се анализираат со цел да се градат подобри политики, односно да се подобруваат прописите со кои се регулираат дадени аспекти на општественото живеење.

Како што може да се види од табелата бр. 1, како и од Анекс I, законите со кои се уредува работата на МП не содржат бројни одредби во кои се предвидува дека МП треба да ги следи состојбите во својот ресор, односно да подготвува иницијативи за Владата и Собранието. Сепак, тоа е имплицирано во повеќе прописи. Најзначајни во таа насока се одредбите од глава VI од Законот за судовите каде се предвидува дека МП ги врши работите на правосудната управа. Членот 83 од Законот за судовите утврдува што се подразбира под работи на правосудната управа. Дејностите ги поместуваме во рамката во продолжение (каде е парафризиран членот 83).

Рамка бр. 3 – Работи на правосудната управа

Под работи на правосудната управа се подразбираат сите работи кои значат обезбедување на општи услови за вршење на судската власт. Тука особено би се навеле:

1. подготвувањето на закони и други прописи од областа на организацијата и работењето на судовите;
2. донесувањето на Судскиот деловник;
3. грижа за континуирана обука на судиите и судската служба;
4. обезбедувањето на материјални, финансиски, безбедносни, просторни и други услови за работа на судовите;
5. извршувањето на казните изречени за казниви дела;
6. прибирањето на статистички и други податоци за работата на судовите;
7. надзор над ажурното вршење на работите во судот и спроведувањето на Судскиот деловник;
8. надзор над спроведувањето на прописите за судски депозити и гаранции,
9. испитување на претставките и поплаките на граѓаните за работата на судовите кои се однесуваат на судската постапка или на работата на судските служби;
10. друго.

Очигледно е дека под терминот правосудна управа се подразбира (меѓу останатото) и следењето на состојби. Во точката 1 е споменато дека МП подготвува закони и други прописи од областа на организацијата и работењето на судовите. Тоа е тесно поврзано со надлежноста наведена во точка 6 и 7, а тоа е прибирањето на статистички и други податоци за работата на судовите и надзорот над ажурното работење. Дополнително, во корелација со точка 9, МП треба да води сметка и за независноста на судовите (за која најмногу податоци можат да се добијат од претставките на граѓаните), како и на другите аспекти на нивното работење, односно работата на судската служба (сервисна ориентација, ажурност и слично). Врз основа на сите овие длабински анализи МП треба да иницира постапки за донесување на нови законски решенија и/или подзаконски акти. Во таа насока, иако не е експлицитно предвидено, МП е надлежно да подготвува и стратегии кои се однесуваат на реформата на правосудниот сектор.⁷ Затоа, организациските единици во МП кои се надлежни да ги следат состојбите во судството, односно да подготвуваат прописи треба да бидат опремени со врвни стручни лица со долгогодишно искуство во работата. Освен тоа, имајќи предвид

⁷ Како што е Стратегијата за реформа на правосудниот сектор 2017-2022, достапна на: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/Strategija%20i%20akciski%20plan_MK-web.pdf (последна посета на 21.02.2021 година).

дека следењето на состојбите во судството го врши и судската власт (Врховниот суд и Судскиот совет), академската средина, како и невладиниот сектор, МП треба да има силна соработка со нив. Тоа треба да биде рефлектирано во самата внатрешна организација на МП. Имено, потребно е да постојат организациски единици кои ќе бидат задолжени за следење на работата на судството – граѓанско, кривично и управно, како и на другите субјекти во рамките на правосудството чие делување може да се рефлектира на работата на судовите (на пример, јавното обвинителство, вештаците и слично). Тоа, во моментов, не е случај. Внатрешната организација на МП е таква што во Секторот за правосудство постојат: (*) Одделение за нормативна дејност во кривичната материја; (*) Одделение за нормативна дејност во граѓанската материја; (*) Одделение за помилување и надомест на штета; (*) Одделение за постапување по претставки и поплаки и (*) Одделение за организација на правосудните органи и следење на реформата во правосудниот сектор. Веднаш се забележува дека постои една празнина во поглед на управното судство. Постојат две специјализирани одделенија за нормативна деност во кривичната материја и граѓанската материја, но не се предвидува истото за управната работа. Притоа, иако МП не е надлежно да води сметка за состојбите во управата воопшто (што е надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација), тоа сè уште е надлежно да ги следи состојбите поврзани со управниот спор (односно работата на Управниот и Вишиот управен суд). Дополнително, управните судови се едни од најголемите судови ако како критериум се земе бројот на предмети во работа. Ако се анализираат извештаите за работата на судовите кои ги подготвува Судскиот совет на РСМ може да се утврди дека само неколку основни судови во целата држава имаат повеќе предмети годишно од управните.⁸

На прашањето за внатрешната организација на МП во контекст на неговата надлежност да ги врши работите на правосудната управа ќе се посвети повеќе внимание во натамошниот текст.

Законот за јавното обвинителство исто така имплицитно пропишува дека МП има обврска да следи состојби, а на тоа, се разбира, се надоврзува и подготовката на иницијативи. Поконкретно, членот 55, ст. 1 предвидува дека Јавниот обвинител на Република Северна Македонија подготвува годишен извештај за работата на сите обвинителства и за состојбата со криминалитетот. Овој извештај се доставува до Собранието на Република Северна Македонија. Но, вториот став од членот 55 предвидува дека споменатиот извештај се доставува и до други субјекти на разгледување. Тоа се Советот на јавни обвинители, Владата, Врховниот суд и МП. Фактот што Законот за јавното обвинителство предвидува дека МП го добива годишниот извештај на разгледување посредно говори за фактот дека ова министерство е надлежно да подготвува политики за намалување на криминалитетот, односно за подобрување на работата на јавното обвинителство во целост.

Илустрација бр. 1 – Процес на следење на состојба и предлагање политики во сферата на борбата против криминалот

⁸ За илустрација, според Извештајот за работата на судовите во третиот квартал од 2020 година Управниот суд имал вкупно 6,790 предмети во работа. Само Основниот суд Скопје 1 – Скопје, Основниот суд Скопје 2 – Скопје и Апелациониот суд во Скопје имале повеќе предмети во работа во овој квартал. Извештајот е достапен на: http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/79ef3538-fc30-410b-96b7-39643b28bfb7/%D0%98%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98+%D0%B7%D0%B0+%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B0+%D0%BD%D0%B0+%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D0%B2%D0%BE+2020+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0+--+3+%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-79ef3538-fc30-410b-96b7-39643b28bfb7-kZvrQCW (последна посета на 24.02.2021 година).

Така, станува збор за градење на политики во две насоки: (*) намалување на криминалитетот и (*) подобрување на работата на јавното обвинителство воопшто. Тоа подразбира, исто како и кај судовите, следење на ефикасноста на јавното обвинителство, на квалитетот на работата и, во крајна инстанца, на ефектите од работењето на јавното обвинителство. Оттука, повторно е значајно да се истакне дека во МП треба да постојат организациски единици сочинети од стручни лица во областа кои темелно го познаваат јавното обвинителство за успешно да се извршува оваа функција.

Законот за медијација исто така предвидува следење на состојбите. Така, според членот 21 сите постапки за медијација се пријавуваат до МП со цел упис во Регистарот за евиденција на постапките за медијација. Водењето евиденција за сите постапки за медијација не претставува цел сама за себе, односно се врши за МП да може да ја промовира медијацијата како алтернативен начин на решавање на споровите (а, со тоа и да придонесе во намалувањето на пренатрупаноста на судовите со предмети).

Според Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам, МП води сметка за состојбите со споменатите деликти. МП прибира и води статистика за бројот на поднесени кривични пријави за овие деликти, бројот на обвинителни акти, бројот на пресуди и слично. Понатаму, споменатиот закон предвидува дека МП оваа статистика ја доставува до Управата за финансиско разузнавање најмалку еднаш годишно или по нејзино барање. Во поглед на оваа надлежност се поставува прашањето дали е потребно МП да ја прибира оваа статистика? Прво, како што погоре беше истакнато, МП прибира статистика за состојбите со криминалитетот воопшто, односно неговите надлежности се воопштени и се однесуваат на сите кривични дела. Второ, факт е дека МП нема оперативни овластувања и начин да ја прибира споменатата статистика. Трето, станува збор за мала нелогичност во поставеноста на институционалните односи и соработката. Управата за финансиско разузнавање е орган во состав на Министерството за финансии. Таа нема никакви механизми со кои може да го присили МП, кое во суштина е во наредена положба, да достави податоци. Оттука, за поздрав е фактот што во Нацрт-Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам објавен на ЕНЕР (верзија од 31.03.2021 година)⁹ повеќе не се предвидува ваква надлежност за МП.

Да резимираме, една од суштествените улоги на МП е да ги следи состојбите и да предлага односно гради политики за надминување на проблемите во рамките на правосудниот сектор. Тука особено се значајни одредбите од Законот за судовите. Граѓаните на Република Северна Македонија покажуваат сериозна недоверба во судството. Тоа произлегува од Вториот национален извештај од матрицата на индикатори за мерење на перформансите и реформите во правосудството.¹⁰ На пример, кога станува збор за буџетската транспарентност на судовите, дури 46,2% од испитаниците новинари сметаат дека планирањето и трошењето на судскиот буџет е транспарентно.¹¹ Голем број од новинарите (46.2%), дополнително, немаат став кога се прашани дали постои редовен годишен јавен извештај за квалитетот ин функционирањето на судскиот систем. Со тоа се потврдува дека јавноста е сè уште слабо запознаена со работата на судовите, па оттаму и, во еден дел, недовербата во нивната работа.¹² Тоа се потврдува и преку фактот што во сите сите категории на испитаници (судии, припадници на судската служба, јавни обвинители, државни правобранители, адвокати, нотари, извршители, медијатори, странки во спорови и новинари) мнозинството смета дека судиите не се избираат на функција врз основа на објективни критериуми и преку транспарентна постапка.¹³

МП е единствениот орган кој на ниво на политики може да придонесе за подобрување на овие резултати.

Затоа, во оваа функционална анализа ќе се истакнат препораки во две насоки: (*) како да се реорганизира МП со цел неговата структура да одговара на оваа негова законска улога; (*) како да се алоцираат човечките ресурси со цел МП да има капацитети да ги остварува своите надлежности за следење состојби.

9 Види: https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=60126 (последна посета на 30.05.2021 година).

10 Достапна на: <https://www.cpia.mk/media/files/-n%D0%90cion%D0%90len-izvesht%D0%90j-od-m%D0%90tric%D0%90t%D0%90-n%D0%90-indik%D0%90to-ri-z%D0%90-merenje-n%D0%90-perform%D0%90nsite-i-reformite-vo-pr%D0%90vosudstvo.PDF> (последна посета на 28.06.2021 година).

11 Стр. 44.

12 Стр. 47.

13 Стр. 75.

3.1.1. Подготовка на закони кои не се поврзани со ресорот на Министерството за правда

Сепак, кога станува збор за предлагањето на закони, важно е да се истакне дека МП се јавува како предлагач и на закони кои, по природата на нештата, не се поврзани ниту со судството ниту со јавното обвинителство ниту пак со криминалитетот или било кој друг сегмент од неговиот ресор. Како што веќе појаснивме во поглавјето 1. *Надлежности на Министерството за правда согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа* тоа се должи на одредбата во членот 17, ст. 1, ал. 12 од ЗОРОДУ според која МП е надлежно за „вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа“. Тоа го доведува МП во состојба да се јавува како предлагач на огромен број на закони. Еден таков пример е Законот за спортот. Во отсуство на ресорно министерство (имајќи предвид дека надлежен орган за работите од областа на спортот е Агенцијата за млади и спорт која не може на Владата да ѝ предложи законски текстови), во 2019 година МП вршело подготовка на измени и дополнувања на споменатиот закон (првите измени и дополнувања се објавени во Сл. весник бр. 98/2019, а вторите во Сл. весник бр. 244/2019).¹⁴ Сличен е и случајот со законодавството од областа на политичките партии. Така, согласно одредбата од членот 17, ст. 1, ал. 12 од ЗОРОДУ, а во отсуство на друго ресорно министерство, во 2018 година МП работело на измени и дополнувања на Законот за финансирање на политичките партии (објавени во Сл. весник бр. 140/2018).¹⁵ МП исто така е предлагач и на бројни други закони како што се Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Законот за заштита на личните податоци и слично. На 41-тата редовна седница на Владата одржана на 9 февруари 2021 година, пак, МП е задолжено да изготви измени и дополнувања на Законот за одликувања и признанија на Република Македонија (Сл. весник бр. 48/2002). Очевидно е дека сите овие случаи станува збор за закони кои не се непосредно поврзани со МП, односно со неговиот основен делокруг на работа (правосудниот сектор), а кои сепак ја обременуваат работата на вработените административни службеници.

Според интервјуата со вработените од МП, вкупниот број на закони чии текстови ги подготвува МП во моментот се движи околу 80. Нив ги прикажуваме во продолжение. Притоа, секогаш е можно Владата со посебен заклучок да го задолжи МП за изработка на уште некој законски текст, повикувајќи се на членот 17 од ЗОРОДУ.

Табела бр. 2 – Закони кои ги подготвува МП

Број	Закон	Број	Закон
1.	Закон за судовите	40.	Закон за лобирање
2.	Закон за јавното обвинителство	41.	Изборен законик
3.	Закон за Судски совет на Република Северна Македонија	42.	Закон за политичките партии
4.	Закон за Советот на јавните обвинители на Република Македонија	43.	Закон за финансирање на политичките партии
5.	Закон за Академијата за судии и јавни обвинители	44.	Закон за бесплатната правна помош
6.	Закон за прекршоците	45.	Закон за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка
7.	Закон за управните спорови	46.	Закон за извршување на санкциите
8.	Закон за правосудниот испит	47.	Закон за матичната евиденција
9.	Закон за кривичната постапка	48.	Закон за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права
10.	Кривичен законик	49.	Закон за застапување на Република македонија пред Европскиот суд за човекови права
11.	Закон за адвокатура	50.	Законот за сободен пристап до информации од јавен карактер

¹⁴ Годишен извештај за реализација на Програмата за работа на Министерството за правда за 2019 година.

¹⁵ Годишен извештај за реализација на Програмата за работа на Министерството за правда за 2017 година: <http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/IZVESTAJ%20PROGRAMA%20MP%202018.pdf> (последна посета на 14.02.2021 година).

12.	Закон за парничната постапка	51.	Закон за референдум и други облици на непосредно изјаснување
13.	Закон за сопственост и други стварни права	52.	Закон за здруженија и фондации
14.	Закон за облигационите односи	53.	Закон за заштита на укажувачи
15.	Закон за вонпарничната постапка	54.	Закон за донации и спонзорства
16.	Закон за наследувањето	55.	Закон за заштита на личните податоци
17.	Закон за вештачење	56.	Закон за пратениците
18.	Закон за процена	57.	Закон за катастар на недвижности
19.	Закон за судските такси	58.	Закон за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Северна Македонија“
20.	Закон за платите на судиите	59.	Закон за донации и спонзорства во јавните дејности
21.	Закон за платите на јавните обвинители	60.	Закон за правата на заедниците кои се помалку од 20 проценти од населението во Република Северна Македонија
22.	Закон за платите на членовите на Судскиот совет на Република Северна Македонија	61.	Закон за употреба на јазиците
23.	Закон за членовите на Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија	62.	Закон за правата на Претседателот на Република Северна Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата
24.	Закон за судскиот буџет	63.	Закон за Агенцијата за разузнавање
25.	Закон за помилување	64.	Закон за огласување ништовност и огласување на правни акти, дејствија, мерки и правни последици од постапките за лустрација
26.	Закон за управување со движењето на предметите во судовите	65.	Законот за спортот
27.	Закон за договорен залог	66.	Закон за неевидентирани лица во матичната книга на родени
28.	Закон за судската служба	67.	Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група
29.	Закон за јавнообвинителската служба	68.	Закон за попис на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија
30.	Закон за извршување	69.	Закон за попис на земјоделството во Република Македонија, 2006 година
31.	Закон за нотаријат	70.	Закон за државната статистика
32.	Закон за медијација	71.	Закон за заштита на сведоци
		72.	Закон за печатот на Република Северна Македонија и печатите на државните органи во Република Северна Македонија
33.	Закон за меѓународно приватно право	73.	Закон за грбот на Република Северна Македонија
34.	Закон за меѓународна правна соработка во кривичната материја	74.	Закон за употребата на грбот, знамето и химната на Република Македонија
35.	Закон за граѓанска одговорност за клевета и навреда	75.	Закон за обезбедување на побарувањата
36.	Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси	76.	Закон за странската информативна дејност
37.	Закон за правда за децата	77.	Закон за националната инфраструктура на просторните податоци на Република Македонија
38.	Закон за народниот правобранител	78.	Закон за партиски истражувачко-аналитички центри
39.	Закон за државното правобранителство	79.	Законот за одликувања и признанија

Факт е дека еден дел од овие закони мораат да бидат подготвувани од страна на МП. Но, исто така е неспорно дека дел од нив треба да бидат надлежност на други министерства. Тука особено земаме предвид дека практиката МП да ги подготвува овие закони е воспоставена пред да бидат формирани министерства кои се поадекватни за таа работа.¹⁶

Така, кога станува збор за подготовката на закони поврзани со политичкиот систем, тие би требало да потпаднаат под надлежност на Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците. Тоа произлегува од самиот ЗОРОДУ, односно од членот 17-а каде се предвидува дека ова министерство ги „[...] врши работите што се однесуваат на функционирање на политичкиот систем“ (ст. 1, ал. 1), односно дека врши други работи што се однесуваат на политичкиот живот (ст. 1, ал. 9). Значи, ова министерство треба да ги подготвува законите кои се поврзани со политичките партии. Во надлежност на ова министерство, исто така, треба да потпаднаат и законите со кои се уредуваат правата на заедниците бидејќи тоа е надлежно да ги врши работите кои се однесуваат на „[...] унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците како група на државјани на Република Северна Македонија, а која традиционално живеат на територијата на Република Северна Македонија, при што нејзините припадници имаат различни етнички, јазични, културни, религиозни или други особености и ги води желбата за негување на тие особености.“ (член 17-а, ст. 1, ал. 5).

Конкретниот список на прописи кои треба да преминат во надлежност на Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците ќе биде понуден во Планот за подобрување на работата на МП.

Дел од прописите, пак, треба да преминат во надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација. Тука особено ќе го истакнеме Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Имено, Министерството за информатичко општество и администрација го координира процесот поврзан со Отвореното владино партнерство (Владата во повеќе наврати го задолжува Министерството за информатичко општество и администрација да донесе Национални акциски планови за отворено владино партнерство).¹⁷ Имајќи предвид дека транспарентноста е дел од поширокиот поим на отвореност¹⁸ Министерството за информатичко општество и администрација може да го преземе под своја надлежност подготвувањето на сите прописи поврзани со транспарентноста, па оттаму и Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Дополнително, тука би го подвргнале и Законот за заштита на личните податоци. Во денешниот период на експоненцијален раст на употреба на технологиите, заштитата на личните податоци, во најголема мера, подразбира заштита на идентитетот на индивидуите на интернетот (односно при профилирање, односно автоматска обработка воопшто). Понатаму, Министерството за информатичко општество и администрација ги врши и работите поврзани со аудио и аудиовизуелните медиумски услуги.¹⁹ Оттаму, ова министерство би требало да го преземе и Законот за странската информативна дејност во Република Македонија со кој се уредува постапката и начинот на регистрирање на претставници на странски средства за информирање (медиуми) во нашата држава.

Конкретниот список на прописи кои треба да преминат во надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација ќе биде понуден во Планот за подобрување на работата на МП.

На крајот, во списокот понуден во табела бр. 2 е посочен и закон поврзан со пописот на земјоделските производи. Несомнено, овој закон по природата на нештата не спаѓа во надлежност на МП туку во надлежност на Министерството за животна средина и просторно планирање.

16 Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците кое се формираше во 2019 година и Министерството за информатичко општество и администрација кое се формираше во 2010 година, односно со измените и дополнувањата на Законот за организација и работа на органите на државната управа кои се применуваат од 1 јануари 2011 година.

17 За пример види: <https://mioa.gov.mk/?q=mk/node/1993> (последна посета на 14.02.2021 година).

18 Додека транспарентноста подразбира објавување на податоците, отвореноста значи нивно објавување во формат лесен за читање, нивно проактивно ажурирање и слично. Повеќе за значењето на термините во Стратегијата за транспарентност на Владата (2019-2021): https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/strategii/strategija_za_transparentnost_mk.pdf (последна посета на 14.02.2021 година).

19 Министерството за информатичко општество и администрација во 2017 година се јави како подготвувач на Предлог-Законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Повеќе на: <https://www.mioa.gov.mk/?q=mk/node/1449> (последна посета на 17.03.2021 година).

3.2. Решавање во управни постапки

Како што може да се види од наведеното во Анекс 1, МП постапува во релативно висок број на управни постапки. Иако тој број е помал од бројот на управни постапки според кои постапуваат други органи на државната управа (на пример, Министерството за труд и социјална политика, центрите за социјални работи) или општините, сепак, МП често донесува управни акти, односно врши реални акти (материјални дејствија). Во еден дел од нив се применува и широка дискреција. Оттаму, неопходно е детално познавање на општиот режим на управна постапка и управниот спор, како и низата на посебни закони.

Да започнеме од бесплатната правна помош. Имено, токму МП одлучува по барањата за секундарна правна помош. Постапката се одвива на тој начин што барањето за секундарна правна помош се поднесува до МП (подрачно одделение на МП кое се наоѓа на подрачјето на кое барателот има живеалиште или престојувалиште), кое, пак, има обврска, преку овластено службено лице да му помогне на подносителот да го комплетира барањето (доколку тој не е во можност да го стори тоа). За секое поднесено поединечно барање за секундарна правна помош, овластеното службено лице од МП донесува потврда со која барањето се одобрува или акт како јавна информација со кој барањето се одбива. Потврдата и актот како јавна информација имаат карактер на реални акти според речникот на Законот за општата управна постапка, така што правен лек против нив е управниот приговор. Законот за бесплатна правна помош е во суштина прилично детален и ги уредува речиси сите аспекти од постапката за одлучување по барањето за секундарна правна помош. Сепак, тоа не е случај и со другите прописи. Во оваа прилика нема да навлегуваме повеќе во самата бесплатна правна помош со оглед на фактот дека таа е обработена во натамошните поглавја (види: поглавје 3.6).

Така, на пример, МП издава лиценци за вештачење. Законот за вештачење во само неколку одредби предвидува дека лицето кое го положило испитот за вештак може да побара МП да му издаде лиценца за вештачење. Законот за вештачење не ги уредува роковите, карактерот на лиценцата (дали е тоа управен акт или пак реален акт) и слично. Тука примена ќе имаат одредбите од Законот за општата управна постапка. Законот за вештачење исто така ги уредува и одземањето, односно престанокот на лиценцата. Според тоа, МП треба да има организациски единици во кои работата правници што сериозно ја познаваат управна постапка, но и кои редовно посетуваат обуки за прашањата од тој домен. Дополнително, не треба да се заборава дека согласно новиот Закон за управни спорови (Сл. весник бр. 96/2019), тужениот орган е застапуван од овластеното службено лице кое ја водело постапката. Во ваквите случаи на издавање на лиценци тоа би биле службените лица од МП. Оттаму, неопходно е добро познавање и на законската регулатива на управниот спор.

Кога станува збор за вештачењето, важно е да напоменеме дека МП не издава само лиценци за вештачење туку и уверенија за положен испит за вештак. Тие исто така се реални акти според Законот за општата управна постапка. Слични се и уверенијата за положен правосуден испит кои се издаваат според Законот за правосудниот испит.

Зборувајќи за управните постапки, МП има една специфична позиција во системот бидејќи е надлежно да дава одобрености за користење на називот „Македонија“, зборовите изведени од него и/или имињата и презимињата на познати историски личности во називите на трговски друштва, установи, здруженија на граѓани и фондации, приватни установи, бродови и слично, како и во индустриски дизајни и трговски марки. Оваа надлежност произлегува од поголем број на закони, респективно. Во оваа насока, одобреностите (треба да) се третираат како управни акти, односно решенија, така што доаѓа до примена на Законот за општата управна постапка.

Сепак, во поширока конотација, разумно е да се очекува изменување на законите со кои се уредува оваа надлежност на МП во корелација со Договорот од Преспа.²⁰ Имено, користењето на името „Македонија“ и придавките изведени од него се уредуваат во повеќе негови членови, со различни правила по повод субјектите кои добиваат финансиска поддршка од државата²² и оние кои се комерцијални субјекти. Така, зборувајќи за вторите, членот 1, ст. 3, алинеа ж од Договорот од Преспа предвидува:

²⁰ Достапен на: <https://vlada.mk/node/17422> (последна посета на 02.03.2021 година).

²¹ Спорно е тоа што називот „Македонија“, односно придавката „македонска/македонски“ не може да се користи од субјекти што добиваат финансиска поддршка од државата. Дали тоа би значело дека и трговско друштво кое се занимава со земјоделство и добива грант/субвенција од државата не смее да го користи терминот „Македонија“?

Рамка бр. 4 – Извадок од Договорот од Преспа

Во врска со погоренаведеното име и термини²² во имиња за комерцијална намена, трговски марки и заштитни знаци, Страните се согласуваат да им дадат поддршка и да ги охрабрат своите деловни заедници да воспостават искрен, структуриран и во добра волја дијалог, во чии рамки ќе бараат и ќе постигнуваат заемно прифатливи решенија за прашањата кои произлегуваат од имињата за комерцијална намена, трговските марки и заштитни знаци и за сите релевантни прашања, на билатерално и на меѓународно ниво. За спроведување на претходно наведените одредби, ќе се формира меѓународна група на експерти, која ќе ја сочинуваат претставници на двете држави, а во контекст на Европската унија и со соодветен придонес на Обединетите нации и ИСО. Оваа Група на експерти ќе се формира во текот на 2019 г. и ќе ја заврши својата работа во рок од три години. Ниту една одредба од член 1, став 3 (ж) нема да влијае на сегашната комерцијална употреба сè додека не се постигне заемна согласност, како што е предвидено во оваа алинеја.

Со други зборови, меѓународна група на експерти треба да изработи правила според кои ќе се уреди употребата на терминот „Македонија“, како и на термините произлезени од него за комерцијални цели. Овие правила треба да бидат изработени во 2021 година. По нивното обелоденување министерствата ќе треба да иницираат процес на пренесување на надлежноста за давање одобренија да се користат зборовите „Македонија“, „македонско“ и слично од МП на Министерството за надворешни работи. Имено, ова решение би било далеку поцелисходно. Употребата на овие термини („Македонија“/ „македонско“ и слично) повеќе не е само прашање од внатрешен карактер туку предмет на уредување на меѓународен договор. Оттаму, логично е дека Министерството за надворешни работи треба да ја врши таа дејност, а во согласност со правилата изработени од меѓународната експертска група.

Кога станува збор за здруженијата на граѓани, МП одлучува и во друга управна постапка (освен во таа за давање одобрение за користење на зборот „Македонија“ во називот). Имено, согласно Законот за донации и спонзорства во јавните дејности МП издава решенија со кои го потврдува јавниот карактер на донациите/спонзорствата.

Управни постапки се предвидуваат и во Законот за нотаријатот. Во членот 28, ст. 1 е предвидено дека нотарот кој има потреба да биде отсутен повеќе од 60 дена од своето службено седиште ќе побара одобрение од МП. Против управните акти кои ги донесува МП (во случај да не им се одобри отсуство), нотарите имаат право да поведат управен спор.

Министерот за правда донесува решенија со кои се распоредуваат средства на политичките партии според членот 10 од Законот за финансирање на политичките партии. Дополнително, министерот за правда донесува и прекршочни решенија. Имено, тој одлучува и за запирање (суспензија) на финансирањето на дадена политичка партија која не ги објавила податоците за донациите примени во текот на годината, како и за губење на правото на редовно финансирање.²³ Овие два прекршочни акти се донесуваат по предлог на Државниот завод за ревизија. Спецификата тука е фактот што МП ги донесува по предлог на Државниот завод за ревизија, а сепак ќе треба самостојно да ги брани пред управните судови во случај против нив да се поведе тужба. Како доносител на овие прекршочни решенија МП ќе биде тужен орган, а согласно членот 22 од Законот за управни спорови тужениот „е застапуван од одговорното лице или службеното лице властено од него“.

МП спроведува и други управни постапки кои резултираат со реални акти, на пример уписи во регистри. Обемноста на материјата не дозволува нивно поединечно елаборирање. Во секој случај, од до сега кажаното може недвојбено да се согледа дека МП спроведува голем број на управни постапки, а за сите нив е потребно детално познавање на управно процесното право. Така, во МП неопходно треба да бидат вработени правници кои имаат долготрајно искуство во сферата на управното процесно право, но и да бидат изработени детални интерни процедури за секоја управна постапка (особено онаму каде се донесуваат дискрециони акти). Обуките кои ги посетуваат вработените, пак, треба редовно да го опфаќаат и прашањето на управното процесно право, т.е. да се осврнуваат на Законот за општата управна постапка и Законот за управни спорови.

²² Забелешка од авторите: се мисли на името „Македонија“ и изведените придавки „македонско“, „македонски“ и слично.

²³ Разликата помеѓу суспензијата и губењето на правото на финансирање е во тоа што суспензијата трае сè додека не се отстранат причините поради кои настанала (односно, додека не се објават донациите), а под губење на правото на финансирање се подразбира прекин на финансирањето во период од три месеци.

3.3. Вршење на управен надзор

Во теоријата се разликуваат четири видови на управен надзор²⁴ ако зборуваме според предметот на надзорот и овластувањата на активниот субјект.

Рамка бр. 5 – Видови на управен надзор познати во теоријата

- Надзор над законитоста на општи акти;
- Надзор над законитоста на конкретни акти (инстанционен);
- Надзор над законитоста во работењето (инспекциски);
- Надзор над законитоста во материјалното или финансиското работење (финансов).

МП го спроведува првиот од овие видови на надзор. Тоа подразбира дека МП дава согласност на општи акти на субјекти; односно дадени општи акти не можат воопшто да се применуваат без својата согласност да ја истакне МП. Станува збор за повеќе овластувања кои произлегуваат од законите. Нив ги прикажуваме во продолжение, поделени по области.

Илустрација бр. 2 – Надзор над општи акти кој го врши МП

МП во суштина повеќе не врши надзор над законитоста на конкретните акти на ниту еден орган, имајќи предвид дека во 2011 година е формирана Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен. Сите поединечни акти донесени во прв степен (освен оние за кои со посебните закони не се предвидува жалба и веднаш стануваат конечни, па оттаму и можат да се побиваат само со тужба во управен спор),²⁵ дури и на органите во состав на МП, се објалуваат до оваа државна комисија. Единствен исклучок е Законот за вештачење каде се определува дека против одлуките на дисциплинска комисија во рамки на Комората на вештачи се поднесува жалба до МП. Тоа не е случај со одлуките на другите дисциплински комисији – во Нотарската комора, Комората на извршители и слично – кои или се објалуваат пред тела во рамки на самите комори или пак се предмет на управен спор.

МП не врши инспекциски надзор. Сепак, законите предвидуваат дека МП врши надзор над работењето на нотарите, извршителите, нивните комори, како и Комората на медијатори. Овој надзор не е инспекциски по мерките кои се преземаат, но од аспект на методите на неговото спроведување би можело да се аргументира дека е поприлично близок. Имено, овие надзори се вршат на следниот начин:

²⁴ Види: Давитковски, Б., Павловска-Данева А. (2019). Административно право – прв дел (материјално право), Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, стр. 301: http://www.ukim.edu.mk/e-izdanija/PRF/Administrativno_pravo_1.pdf (последна посета на 14.02.2021 година).

²⁵ Според членот 14 од Законот за општата управна постапка „[п]ротив првостепените управни акти странката има право на жалба во случаи утврдени со закон“ (ст. 2), односно „[п]ротив управните акти донесени во втор степен, како и против управните акти донесени во прв степен против кои не е дозволена жалба, странката може да поведе управен спор“ (ст. 5)

Табела бр. 3 – Вршење на надзор на работење на нотари/извршители/комори од страна на МП

Пасивен субјект на надзор:	Нотари	Нотарска комора	Извршител	Комора на извршители	Комора на медијатори
Кој го врши надзорот:	Комисија формирана од министерот, со претставници од МП и судија	Исто	Комисија формирана од министерот, со најмалку двајца претставници од МП	Исто	Комисија формирана од министерот, составена од тројца претставници на МП
Како се спроведува надзорот:	Посета на простории, увид во списи, архива, деловни книги и слично за што се составува записник	Исто	Исто	Исто	Исто
Мерки:	По спроведениот надзор МП одлучува дали ќе поднесе предлог за поведување дисциплинска постапка против нотарот	МП може да го распушти Управниот одбор и да го разреши претседателот на Комората ако утврди повреда на закон	По спроведениот надзор МП одлучува дали ќе поднесе предлог за поведување на дисциплинска постапка	Исто	Укажува на евентуални недостатоци во записникот, но законот не е јасен околу можноста за преземање на други мерки.

Според ова, надзорот над работењето на нотарите/извршителите и нивните комори, како и Комората на медијатори претставува сериозна надлежност на МП.

3.4. Давање на меѓународна правна помош

За меѓународна правна помош говориме кога органите на една држава бараат правна помош од органите на друга држава. Меѓународната правна помош се дава во граѓански и кривични предмети со меѓународен елемент.

Согласно член 17 алинеја 5 од Законот за организација и работа на органите на државна управа,²⁶ МП ги врши работите што се однесуваат на меѓународната правна помош. Оттаму, Секторот за меѓународна правна помош во Министерството е надлежно за делокругот на работи што се на склучување на двострани договори за меѓународна правна помош, следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош, подготвување предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа со анализа на законската регулатива, екстрадиција и трансфер на осудени лица и меѓународната правна помош во постапувањето по замолници во кривичната и граѓанската област.

Со Правилникот за внатрешна организација во МП²⁷ од 2020 година, тогашните две одделенија во рамките на секторот - Одделение за екстрадиција и трансфер и Одделение за постапување по замолници во кривична и граѓанска материја, се реструктурирани во

- Одделение за меѓународна правна помош во кривичната материја и
- Одделение за меѓународна правна помош во граѓанската материја.

²⁶ Службен весник бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11 и Службен весник бр. 96/19 и 110/19
²⁷ бр.01-2162/1 од 19.06.2015 година, бр. 01-1684/1 од 30.03.2016 година и бр. 01-1684/4 од 10.10.2016 година, 01-2554/1 од 19.04.2018 година, 01-2554/6 од 05.06.2018 година и 01-5603/1 од 31.12.2019 година, 01-854/3 од 17.11.2020 година

Реорганизацијата на овие две одделенија произлезе од неопходноста да се поделат надлежностите на одделенијата на две специфични области со што би се отстранило преклопувањето на нивните надлежности и би се овозможило специјализирање на вработените во одделенијата за извршување на работи и задачи од конкретна определена област.

Рамка бр. 6 – Објаснување за меѓународната правна помош во кривичните предмети

Надлежноста за давање меѓународната правна помош во кривичните предмети произлегува од Законот за меѓународна соработка во кривичната материја,²⁸ како и од ратификуваните конвенции: Европската конвенција за меѓусебна правна помош во кривичната материја со двата дополнителни протоколи,²⁹ Европската конвенција за екстрадиција со дополнителните протоколи³⁰ и Европската конвенција за трансфер на осудени лица со дополнителните протоколи,³¹ Европската конвенција за пренос на казнените постапки³² и други.

Одделението за меѓународна правна помош во кривичната материја постапува по:

- **замолници** на домашните и странски судови во укажувањето на меѓународна правна помош во кривичните предмети:
 - за врачување и сослушување,
 - за признавањето и извршувањето на странските судски одлуки во кривичните предмети,
 - правна помош за кривични предмети каде е поекономично сослушување по пат на видео-конференции;
- во укажувањето на правна помош во кривичните предмети за казнена евиденција, во кривични предмети за кривично гонење вршење на работите на **екстрадиција**;
- вршење на работите **по предметите за трансфер** на осудени лица
- **поднесува известување за притвор** на странски државјани во Република Северна Македонија и давање на одобрение за посета, како и за известување за притвор на македонски државјани во странски држави;
- **соработува** со Министерството за внатрешни работи, Казнено-поправните установи и ИНТЕРПОЛ во врска со лица кои се наоѓаат во екстрадиционен притвор и на издржување казна затвор;
- обезбедува **меѓународна правна помош пред меѓународни судови** кои постапуваат по кривични предмети;
- **склучување на двострани договори** за меѓународна правна помош во кривичната материја;
- **следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош во кривичната материја**, подготвување предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа на меѓународната правна помош во кривични предмети;
- **Изготвување на извештаи и анализи** за Претседателот на Република Северна Македонија, Собранието на Република Северна Македонија и Владата на Република Северна Македонија од областа на меѓународната правна помош;
- **соработка со дипломатско-конзуларните претставништва** во Република Северна Македонија и дипломатско-конзуларните претставништва на Република Северна Македонија во странски држави при меѓународна правна помош;
- **водење на статистички податоци** по предметите од областа;
- ракување со печати и штембили, **вршење на административни и тековни работи** и архивирање на предмети од меѓународната правна помош.

28 Службен весник бр. 77/2021 од 06.04.2021 година

29 Службен весник бр. 32 од 26.05.1999 година и Службен весник бр. 44 од 03.07.20039 година

30 Службен весник бр. 32 од 26.05.1999 година

31 Ibid

32 Службен весник бр. 49 од 21.07.2004 година

Самиот начин на комуникација при давањето на меѓународна правна помош, кога станува збор за замолници и барања од странски надлежни органи, е предвиден да се одвива примарно преку МП согласно Законот за меѓународна соработка во кривична материја (член 6 од Законот за меѓународна соработка во кривичната материја). Домашните надлежни органи доставуваат замолница за меѓународна правна помош или барање за меѓународна соработка во кривична материја директно до странскиот надлежен орган, во услови на заемност или кога истото е предвидено со меѓународен договор. Во случај кога не постои меѓународен договор или кога со меѓународен договор е предвиден дипломатски пат на комуникација, Министерството доставува замолница или барање по дипломатски пат преку Министерството за надворешни работи.

Склучувањето на двострани договори има за цел да ги доуреди и олесни начините на соработка помеѓу државите потписнички во областа на меѓународната правна помош во кривичната материја.

Рамка бр. 7 – Информација за предмети за меѓународна правна помош во кривична материја добиена од прашалници

Согласно одговорите од Прашалникот доставен до МП, со почетокот на 2021 година пред Секторот за МПП се регистрирани 386 предмети за меѓународна правна помош во кривичната материја. Од Годишните извештаи за реализација на работата на МП нема релевантни податоци за предметите пред овој сектор во изминатите 5 години.

Табела бр. 4 – Преглед на склучени двострани договори за меѓународна правна помош во кривичната материја

Година	Број	Фаза	Држава
2010	2	Иницијатива за потпишување на договор	Украина
2011	3	Потпишан договор	Косово
	1	Потпишан договор	Црна Гора
	1	Потпишан договор	Хрватска
	3	Потпишан договор	Србија
2012	1	Потпишана спогодба	Украина
	2	Преговори за потпишување на измени и дополнување на договор	Босна и Херцеговина
2016	2	Потпишан договор	Италија
	1	Иницијатива за потпишување на договор	Катар
	1	Иницијатива за потпишување на договор	Бугарија
	3	Во постапка на потпишување договор	Казахстан
2017	2	Ратификувани договори	Италија
	1	Иницијатива за продолжување на постапката за потпишување на договор	Бугарија
	3	Во постапка на потпишување договор	Казахстан
2018	3	Потпишан договор	Казахстан
	1	Иницијатива за потпишување спогода	Катар
	2	Иницијатива за потпишување на договор	Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска
	1	Иницијатива за потпишување на договор	Бразил
2019	3	Ратификуван договор	Казахстан
	1	Иницијатива за усогласување на текст од договор	Косово

Во поглед на следењето на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош во кривичната материја, нема јавно достапни податоци за начинот на кој се следат овие инструменти, односно не е нотирана состојбата во ниту еден од објавените годишни извештаи, анализи и сл.

Донесен е нов Закон за меѓународна соработка во кривичната материја („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 77/2021). Во образложението за донесување на новиот закон, меѓудругото е наведено дека „се дефинираат видовите и начинот на постапување за секој вид на меѓународна соработка, при што се отстранети констатираните недостатоци од претходниот Закон и се дополнети во одредени случаи со нови решенија“ Со новиот закон е предвидено да се доработи постапката за екстрадиција, особено скратената постапка за екстрадиција која за прв пат беше воведена во Република Северна Македонија со сега важечкиот закон.

Рамка бр. 8 – Акти со кои се уредува меѓународната правна помош во граѓанските предмети

Надлежноста за давање меѓународната правна помош во граѓанските предмети произлегува Законот за меѓународно приватно право, Законот за парнична постапка, Законот за легализација на јавни исправи во меѓународниот промет, Њујоршката конвенција за алиментациони побарувања, Хашката конвенција за граѓанска постапка, Хашка конвенција за укинување на потребата на странски правни исправи, Конвенција за остварување на алиментациони побарувања во странство, како и склучените билатерални договори во граѓанската материја.

Одделение за меѓународна правна помош во граѓанската материја постапува по:

- **замолници** на домашни и странски судови
 - за врачување и други процесни дејствија во меѓународна правна помош во граѓанските и управните предмети,
 - за признавањето и извршувањето на странските судски одлуки во граѓански и управни предмети,
- **давање на мислење за прашања во врска со реципроцитет** на странски државјани во Република Северна Македонија;
- **постапување по предмети** кои се однесуваат на алиментациони побарувања, согласно Њујоршката конвенција за алиментациони побарувања;
- **водење статистика** по граѓанските предмети од областа на меѓународната правна помош;
- вршење на **работите во изготвувањето и склучувањето на двостраните договори** во областа на меѓународната правна помош во граѓанските предмети и следење на нивна правилна примена;
- **следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош во граѓанската материја**, подготвување предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа на меѓународната правна помош во граѓански предмети;
- **следење на ратификуваните конвенции**, заради нивна имплементација при постапување по предмети од меѓународна правна помош во граѓанската материја;
- **следење и примена на сите меѓународни правни инструменти** од областа;
- **изготвување на извештаи и анализи** за Претседателот, Собранието и Владата на Република Северна Македонија од областа на меѓународната правна помош;
- соработка со дипломатско-конзуларните претставништва во Република Северна Македонија и дипломатско-конзуларни претставништва на Република Северна Македонија во странски држави при меѓународна правна помош во граѓанската и управната материја;
- **прием, распоредување и заведување на пошта** од областа на меѓународната правна помош во граѓанската и управната материја.

Рамка бр. 9 - Информациска материја за предмети за меѓународна правна помош во кривична материја добиена од прашалници

Со почетокот на 2021 година, пред Одделението се заведени 268 предмети за меѓународна правна помош во граѓанската материја.

Во однос на склучени билатерални договори, забележан е помал интензитет на склучување билатерални договори во граѓанската област. Согласно Годишните извештаи за реализација на програмата за работа на МП, во 2010 бил потпишан 1 договор за билатерална соработка во граѓанската материја, а во тек била постапка за потпишување на уште 1 договор. Во 2011 година, била завршена фазата на преговори за потпишување на измени и дополнување на билатерален договор за билатерална соработка во граѓанска материја.

Во поглед на ефикасноста на Секторот за меѓународна правна помош, во одговорот од Прашалникот до МП, наведено е дека истата се должи на тоа што самиот сектор има своја архива, која ги заведува предметите компјутерски и тие веднаш се распоредуваат за работа на вработените, а вработените во согласност со роковите ги прифаќаат предметите, ги сработуваат и потоа ги експедираат.

Рамка бр. 10 – Забелешка за електронска размена на податоци

Она што треба да се нотира е дека ефикасното функционирање на овој сектор во голема мерка зависи од надворешна комуникација со други национални органи и институции во процесот на давање меѓународна правна помош. Од тие причини, неопходно е да се адресира недостатокот на соодветна електронска размена на податоци со други органи и институции.

3.5. Надлежности поврзани со бесплатната правна помош

Пристапот до правда е од суштинско значење во демократските процеси и е еден од темелните принципи на владеењето на правото. Пристапот до правда е особено поврзан со принципите на слобода, правичност и почитување на човековото достоинство и како концепт им овозможува на поединците да ги заштитат своите права без оглед на нивната финансиска состојба. Оттука, давањето правни совети, помош и/или застапување ослободено од трошоци или со финансиска поддршка од државата, односно пристап до правна помош е клучен сегмент во обезбедување на пристап до правда. Системите за правна помош како такви треба да ги покриваат трошоците поврзани со правното советување, помош и застапување во постапки.

Бесплатна правна помош се дефинира како помош одобрена и финансирана од државата наменета кон ранливите категории граѓани, кои поради недостиг на финансиски средства не се во можност ги покријат трошоците во постапките по правните прашања со кои се соочуваат.

Законот за бесплатна правна помош донесен во 2009 година,³³ со примена од 2010 година, имаше цел да обезбеди еднаков пристап до правда особено на ранливите и маргинализирани групи преку користење на бесплатна правна помош во граѓанските и управните постапки. Меѓутоа, во практиката беа утврдени недостатоци на законот и воопшто во целокупниот систем за бесплатна правна помош, особено во поглед на рестриктивните услови наметнати кон корисниците за исполнување на правото на бесплатна правна помош, прекршување на законските рокови за постапување по барањата за бесплатна правна помош и сл.

Во мај 2019 година беше усвоен нов Закон за бесплатна правна помош,³⁴ со одложно дејство од 6 месеци по неговото прогласување и стапување во сила. Законот за бесплатна правна помош започна да се применува на 01.10.2019 година, а предвиде новини во смисла на проширување на опсегот на корисници на бесплатната правна помош, утврдување на давателите на примарната правна помош и начинот на нивно финансирање, децентрализирање на процесот на одлучување од МП на овластени лица во подрачните одделенија и сл.

Согласно Законот за бесплатна правна помош, бесплатната правна помош е правна помош која ја одобрува и финансира државата на начин и под услови предвидени со Законот за бесплатна правна помош. Бесплатната правна помош, согласно Законот се обезбедува во форма на примарна правна помош и секундарна правна помош.

³³ Закон за бесплатната правна помош Службен весник бр. 161/09, 185/11, 27/14 и 104/15

³⁴ Закон за бесплатната правна помош Службен весник бр.101/2019

Примарна правна помош е вид на бесплатна правна помош која се обезбедува од страна на МП, овластеното здружение и правната клиника. Примарната правна помош се обезбедува во форма на општа правна информација, општ правен совет, помош при пополнување на формулари, помош при комплетирање на барање за секундарна правна помош и составување на претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот правобранител.

Секундарна правна помош се одобрува на лице кое има потреба од стручна правна помош од адвокат за конкретна правна работа и кое не е во можност да ги плати трошоците на постапката заради некогавата финансиска состојба и чие барање е оправдано. Секундарна правна помош може да се добие во сите граѓански судски постапки, во управни постапки и во управни спорови, со исклучок за царински и даночни работи, клевета и навреда, надомест за нематеријална штета, јавни и комунални услуги, имотно правни прашања, прекршоци и доколку трошоци за давање на правна помош се несразмерно високи во споредба со вредноста на спорот.

Една од значајните новини на законот е децентрализацијата на процесот на одлучувања по барањата за бесплатна правна помош, од МП на мрежа овластени службени лица во подрачните одделенија на министерството. Истото е предвидено на начин што овластени службени лица носат одлуки во форма на реален акт (потврда, известување), а Министерството одлучува со управен во второстепена постапка по приговор на актот. Со усвојувањето на Законот за бесплатна правна помош, Министерот за правда има издадено 19 овластувања на вработени во подрачните одделенија.³⁵

Рамка бр. 11 – Извадок од Годишен извештај за бесплатна правна помош во 2019

Во Годишен извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош за 2019 година е забележано дека во 10 подрачни одделенија³⁶ не се издадени овластувања поради тоа што немаат вработен персонал со соодветно образование. Согласно извештајот, Министерството има објавено огласи за вработување на соодветен кадар во дел од подрачните одделенија, но нема податоци дали овие работни места се воопшто пополнети.

Во натамошниот текст ќе се разгледуваат надлежностите поврзани со бесплатната правна помош кои се извршуваат во МП преку Секторот за бесплатна правна помош и политички систем, преку Одделението за бесплатна правна помош и подрачните одделенија.

3.5.1. Подготвување на предлози на закони и други прописи во врска со давањето бесплатна правна помош

Донесувањето на Законот за бесплатна правна помош предизвика и подготовка и усвојување на значителен број подзаконски акти. Процесот на изготвување на подзаконските акти беше поддржан од страна на граѓанскиот сектор, преку Фондација Отворено општество Македонија и Македонското здружение на млади правници. Во периодот септември и првата половина на октомври 2019 година, МП ги усвои и објави 17 подзаконски акти³⁷ и тоа:

- Правилник за формата и содржината на барањето за упис во регистарот на здруженија овластени за давање примарна правна помош и во регистарот на правни факултети овластени за давање примарна правна помош;
- Правилник за содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош и содржината на извештаите кои ги доставуваат здруженијата и правните клиници до МП;
- Правилник за формата, содржината и начинот на водење на регистарот на здруженија овластени за давање примарна правна помош и регистарот на правни факултети овластени за давање примарна правна помош;
- Правилник за минималните просторни и технички услови кои треба да ги исполнуваат здруженијата заради запишување во регистарот на здруженија овластени за давање примарна правна помош;

³⁵ Годишен извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош, достапно на <http://www.pravda.gov.mk>

³⁶ Кочани, Штип, Струмица, Гевгелија, Кавадарци, Дебар, Македонски Брод, Велес и Прилеп

³⁷ Службен весник бр.199/2019 и 214/2019

- Правилник за образецот на трошковникот за обемот на извршената работа од здруженијата и правните клиници;
- Правилник за формата и содржината на барањето за секундарна правна помош;
- Правилник за формата и содржината на образецот на барањето за запишување во регистарот на адвокати за секундарна правна помош;
- Правилник за формата, содржината и начинот на водење на регистарот на адвокати за секундарна правна помош;
- Правилник за образецот на трошковникот за дадената секундарна правна помош од адвокат;
- Правилник за образецот на доставениот трошковник од страна на адвокатот за дадената правна помош на деца;
- Правилник за образецот на барањето за бесплатна правна помош во постапка за признавање на право на азил;
- Правилник за образецот на трошковникот за дадената секундарна правна помош од страна на адвокат во постапка за признавање на право на азил;
- Правилник за начинот за назначување на адвокат;
- Правилник за содржината, формата и начинот на водење евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош и содржината на извештаите;
- Правилник за начинот на распишување и спроведување на јавниот конкурс за доделување на финансиски средства за давање на примарна правна помош на овластените здруженија и правните клиници даватели на примарна правна помош, проверката на поднесените документи, начинот на бодување при оценување на пријавите и вршењето на контрола на трошењето на средствата;
- Тарифа за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиници за давање на примарна правна помош;
- Правилник за начинот на постапување по барањето за бесплатна правна помош.

3.5.2. Изготвување на извештаи, анализи, осврти, информации и други материјали за Собранието, Владата и други органи и водење на евиденција

Во периодот од 01.01.2020 година до 31.12.2020 година, согласно последниот достапен извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош,³⁸ 663 лица добиле примарна правна помош во подрачните одделенија на МП. За споредба, во истиот период 2039 лица побарале и добиле бесплатен правен совет од страна на овластените здруженија, а 25 од правните клиници. Во истиот период, пак, 207 лица поднеле барања за секундарна правна помош. Според споменатиот извештај, од поднесените барања во 2020 година 132 биле одобрени, а 49 одбиени. Имајќи предвид дека збирот (132+49) не се совпаѓа со 207, се претпоставува дека останатите барања биле отфрлени. Во 2020 година се донесени и 14 решенија со кои се прекинува веќе одобрената секундарна правна помош.

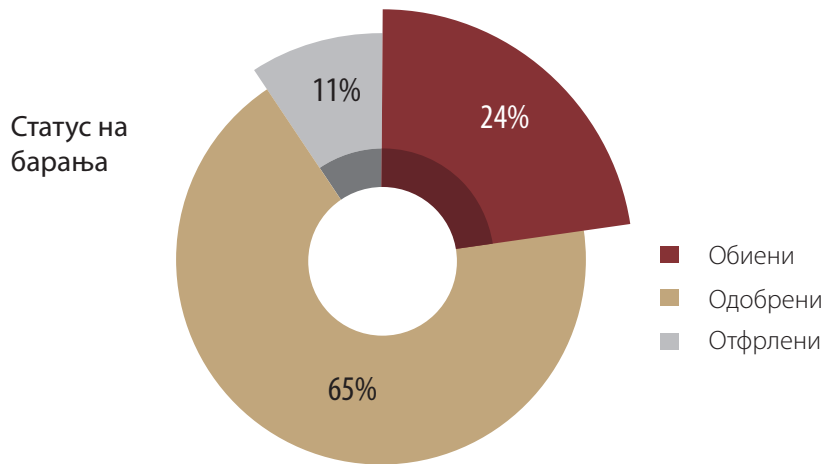
Во периодот од 01.01.2019 до 31.12.2020 година, согласно последниот достапен извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош од март 2021 година,³⁹ 299 лица добиле бесплатен правен совет во подрачните одделенија на МП. Оттука, бројката за 2020 година претставува исчекор, односно станува збор за зголемување повеќе од двојно обезбедени правни совети во однос на 2019 година. Во периодот од 01.01-31.12.2019 година биле поднесени вкупно 175 барања за секундарна правна помош. Одобрени биле 90 барања, а одбиени се 73 барања за секундарна правна помош. Од одобрените барања, 44 барања биле одобрени според стариот закон, додека 46 барања биле одобрени со потврда согласно нововажечкиот закон. Во извештајниот период, одбиени се 42 барања за секундарна правна помош согласно стариот Закон, а за 28 барања е донесено известие за одбивање на барањето согласно новиот Закон.

³⁸ Достапен на: <https://www.pravda.gov.mk/resursi/10> (последна посета на 30.05.2021 година).

³⁹ Годишен извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош, достапно на <https://www.pravda.gov.mk/resursi/10> (последна посета на 30.05.2021 година).

Графикон бр. 1 – Барања за секундарна правна помош во 2020 година

Министерството за правда согласно член 44 од Законот за бесплатна правна помош има обврска да изготвува годишни извештаи со статистички податоци за обезбедената правна помош и активностите поврзани со обезбедување на бесплатна правна помош.

Покрај оваа законска обврска, во согласност со Правилникот за содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош и содржината на извештаите кое ги доставуваат здруженијата и правните клиници до Министерството, до МП се доставуваат напредни податоци поврзани со лицата што бараат примарна правна помош (пол, возраст, етничка припадност), како и информации за правните прашања за кои се бара правна помош. Со оглед на обемот на податоци кои Министерството има обврска да ги обработува во областа на бесплатната правна помош, се покренува прашањето за капацитетите на МП за исполнување на оваа задача. Ова од причина што во најголем дел овие податоци, согласно Законот за бесплатна правна помош, се обработуваат токму пред подрачните одделенија, каде што со години наназад се нотирани недостатоци во поглед на техничка и кадровска спремност во исполнување на своите надлежности во системот на бесплатна правна помош. Дополнително загрижува одговорот на МП во однос на мрежното поврзување помеѓу МП и подрачните одделенија каде што е наведено дека „нема поврзување помеѓу МП и подрачните одделенија и помеѓу самите подрачни единици.“

Рамка бр. 12 – Забелешка во поглед на капацитетите за обработка на податоци поврзани со бесплатната правна помош на МП

Зголемениот обем на податоци од областа на бесплатната правна помош кои МП има обврска да ги обработува и евидентира, во услови каде што подрачните одделенија имаат лимитирана техничка и кадровска опременост да се справат со дополнителниот пораст во бројот на баратели на бесплатна правна помош е отежнато со недостатокот на внатрешно поврзување во рамките на самото министерство и неговите организациски единици.

3.5.3. Водење на регистри на адвокати и здруженија

Согласно податоците достапни од последниот објавен Извештај за примената на Законот за бесплатна правна помош,⁴⁰ вкупниот број на запишани адвокати во регистарот на адвокати за давање на правна помош изнесува 396 адвокати. Во МП се води регистар на овластени здруженија и регистар за овластени правни клиници за давање примарна правна помош, а во согласно последниот извештај овластени се 10 здруженија за давање примарна правна помош, додека пак регистрирани биле 3 Правни клиници за давање примарна правна помош.

⁴⁰ Ibid

3.5.4. Подготвување решеније за запишување во регистарот на адвокат и во регистарот на здруженија

Согласно податоците од последниот извештај за бесплатна правна помош во 2019 година, запишани се 40 нови адвокати во Регистарот на адвокати за давање на правна помош. Во однос на решенијата за запишување во регистарот на овластени здруженија, според податоците достапни на веб страницата на МП, во периодот од јануари 2019 до март 2020 впишани се 4 нови здруженија во регистарот.⁴¹

3.5.5. Вршење проверка на податоците од соодветните органи

Член 13 став 3 од Законот за бесплатна правна помош предвидува дека во постапката за секундарна правна помош Министерството соработува со Адвокатската комора на Република Северна Македонија, правосудните органи, како и со центарот за социјална работа, државните органи и другите надлежни институции кои согласно закон се должни без никаков надоместок до Министерството да ги достават потребните податоци за обезбедување на секундарна правна помош при што податоците се доставуваат согласно прописите за заштита на личните податоци.

Рамка бр. 13 – Забелешка по повод надворешно поврзување со други органи

Поразителен е фактот што МП нема надворешно поврзување со други органи и институции, а електронска размена на податоци со други органи и институции се прави преку ЛОТУС меил систем. Ова повторно ја доведува во прашање ефикасноста на самата постапка, што впрочем беше мета на критика во спроведувањето на претходниот закон.

3.5.6. Подготвување на книги, обрасци и други материјали за потребите на подрачните одделнија за давањето на бесплатната правна помош

Увоените подзаконски акти содржат обрасци за формата и содржината на барањата за секундарна помош генерално и во посебните постапки предвидени со Законот за бесплатна правна помош, кои се од корист за подрачните одделенија. Во Годишниот извештај за ефикасноста на правната заштита на човековите права во Република Северна Македонија – 2020 година на Македонското здружение на млади правници, како дел од недостатоците кои се нотирани по една година од имплементација на законот е токму предизвикот на овластените службени лица во подрачните одделенија е што, „... давањето правни совети одзема време и бара добро познавање и обучување за законодавството во повеќе области, особено социјалната и детската заштита, семејно и родово базирано насилство, правда за деца“⁴².

Дополнително, согласно член 8 од Законот за бесплатна правна помош, давателите на примарна правна помош се должни да соработуваат меѓусебно. Во моментот, со поддршка на проектот за „Поддршка за подобар пристап до поквалитетни услуги за бесплатна правна помош во Северна Македонија“ е воспоставено Национално координативно тело за спроведување на законот за бесплатна правна помош заради комуникацијата и соработката меѓу МП и останатите чинители вклучени во обезбедување на бесплатна правна помош преку споделување на информации, координирање за поединечни случаи и навремено прибирање на податоци неопходни за обработување на барања за бесплатна правна помош.

3.5.7. Изготвување решенија за исплата на надомест

Годишниот одобрен буџет за 2020 година за бесплатна правна помош изнесувал 5.000.000,00 денари. Истиот буџет бил одобрен и за 2019 година, од кој реализирани биле 1.176.072,00 денари. Врз основа на решенија на адвокати и адвокатски друштва во 2019 година им биле исплатени 1.159.572,00 денари, а на Здруженија во 2019 година им се исплатени 16.500,00 денари.

⁴¹ Достапно на <http://www.pravda.gov.mk/bpp>

⁴² Годишен извештај за ефикасноста на правната заштита на човековите права во Република Северна Македонија – 2020 година, достапно на <https://myla.org.mk/>

3.5.8. Следење на состојбите во областа на давањето на бесплатна правна помош и унапредување на методот на работа

Со оглед на фактот што функцијата на системот на бесплатната правна помош е да се обезбеди механизам за олеснување на пристапот до правда во посебни постапки (граѓански, управни итн.), неопходно е да се следи спроведувањето на законот и да се идентификуваат евентуалните правни празнини и судири на закони кои можат да произлезат како резултат на нивната поврзаност.

Рамка бр. 14 – Новина во Законот за бесплатна правна помош во поглед на работите на МП (вршење надзор)

Законот за бесплатна правна помош предвидува поактивен надзор од страна на МП врз работата на овластените даватели на бесплатна правна помош за дадената примарна правна помош. Ваквата обврска претпоставува соодветно екипирано одделение со тим кој што ќе раководи со менаџирање на давање на бесплатна правна помош (примарна и секундарна), вршење надзор над работата на овластените даватели на бесплатна правна помош и унапредување на методите на работа.

3.5.9. Работа на подрачните одделенија

Во подрачните одделенија се врши комплетирање на документацијата по барања за бесплатна правна помош. Овластеното службено лице во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето е должно да ги прибави сите податоци потребни за утврдување дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош; да испита и да утврди дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош; да изготви потврда со која се одобрува или известување со кое се одбива барањето за секундарна правна помош и да ја организира првата средба помеѓу адвокатот и корисникот на секундарната правна помош и датумот на одржување да го наведе во потврдата (член 23 став 1 од Законот за бесплатна правна помош). Дополнително, во 23 став 2 од Законот за бесплатна правна помош и член 5 од Правилникот за начинот на постапување по барањето за бесплатна правна помош, е предвидено дека овластеното службено лице врши проверка на податоците преку прибирање на податоци од надлежните органи кои располагаат со податоци за приходот и имотот на физичките лица.

Рамка бр. 15 – Извадок од прашалниците спроведени во МП за недоволната техничка опременост на подрачните одделенија

Во контекст на недоволната техничка опременост на подрачните одделенија се поставува прашањето за ефикасноста на самата постапка пред подрачните одделенија. Во одговорите за потребите на оваа анализа, по индикатор „ИКТ во работењето на МП“ беше наведено дека „во подрачните одделенија се користат околу 50/60 компјутери набавени во период од 2009 – 2016 година, од кои 30 се од 2016 год., а останатите компјутери се многу стари набавени во период од 2001 – 2009 година и се за расход.“ Ова е загрижувачки податок, особено имајќи предвид дека концептот на самиот закон имаше за цел децентрализација на системот на бесплатна правна помош како чекор кон зголемување на ефикасност на постапката, што во суштина беше дополнителен фактор за пробивање на законските рокови согласно претходно важечкиот закон.⁴³

Исто така, подрачните одделенија даваат примарна правна помош. Согласно Извештајот за примената на бесплатна правна помош од 2019 година, пред донесувањето на новиот Законот за бесплатна правна помош во периодот од 01.01.2019 до 31.09.2019 година, подрачните одделенија дале примарна правна помош на 166 лица. Во 6 подрачни одделенија⁴⁴ не била дадена примарна правна помош воопшто. Во периодот од 01.10 до 31.12.2019 година, по стапување на сила на новиот Законот за бесплатна правна помош им била дадена примарна правна помош на 133 граѓани. Во 7 подрачни одделенија воопшто не била обезбедена примарна правна помош.⁴⁵ Во 2020 година, пак, бројот на дадени бесплатни правни совети во рамки на бесплатната правна помош расте (како што веќе беше истакнато погоре). Во продолжение се истакнуваат бројките, поделени по подрачни одделенија.

⁴³ Извештај за примената на законот за бесплатна правна помош во 2016-2017 година, достапно на <https://www.pravnozajakni.mk/>

⁴⁴ Крива Паланка, Валандово, Кочани, Ресен, Куманово, Штип

⁴⁵ Берово, Македонски Брод, Виница, Валандово, Гевгелија, Охрид, Свети Николе

Табела бр. 5 – Број на граѓани на кои подрачните одделенија дале примарна правна помош во 2019 и 2020 година

Број	Подрачно одделение	2019 година	2020 година
1	Крушево	10	9
2	Крива Паланка	3	4
3	Берово	37	71
4	Битола	32	10
5	Македонски брод	1	/
6	Виница	3	/
7	Валандово	/	2
8	Гевгелија	3	4
9	Гостивар	10	3
10	Дебар	11	27
11	Делчево	10	6
12	Демир Хисар	/	54
13	Кавадарци	10	37
14	Кичево	17	9
15	Кочани	1	/
16	Неготино	3	21
17	Охрид	3	/
18	Струга	9	19
19	Ресен	49	23
20	Свети Николе	/	/
21	Струмица	30	30
22	Тетово	10	173
23	Куманово	1	13
24	Штип	4	16
25	Карпош	19	31
26	Кисела Вода	9	31
27	Гази Баба	14	15
28	Радовиш	Не е наведено во годишниот извештај	24
29	Прилеп	Не е наведено во годишниот извештај	19
30	Пробиштип	Не е наведено во годишниот извештај	12

Иако станува збор за повеќе фактори, особено слабата информираност на граѓаните за самиот пристап до бесплатна правна помош, се забележува пораст на барањата за бесплатна правна помош поднесени пред подрачните одделенија во 2019 година. Од друга страна, споредбата на податоците од 2019 и 2020 година оневозможува да се дојде до заклучок дали постои конзистентно зголемување на бројот на дадени бесплатни правни совети во подрачните одделенија. Така, на пример, кај дел од подрачните одделенија се забележува дека бројот на дадени бесплатни правни совети опаѓа во 2020 година (такви се Ресен, Охрид, Кичево и други). Кај други, пак, постои огромен пораст (во Тетово во 2019 година се дадени 10 совети, а во 2020 година, на пример, 173 бесплатни правни совети).

Рамка бр. 16 – Забелешка за улогата на подрачните одделенија

Иако во последните две години постои извесен пораст на бројот на дадени бесплатни правни совети (примарна правна помош), евидентно е дека барателите, сепак, повеќе се обраќаат на адреса на здруженијата на граѓани.

Подрачните одделенија **водат евиденција** на примени барања за бесплатна правна помош и на доставени барања до други органи.

Согласно член 23, став 12 од Законот за бесплатна правна помош, овластеното службено лице во подрачното одделение за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош е должно да изготвува извештаи на секои шест месеци.

Табела бр. 6 – Поднесени барања за секундарна правна помош во текот на годините низ подрачните одделенија

	Подрачно одделение	2017 година	2018 година	2019 година	2020 година
1.	Крушево	/	1	5	3
2.	Крива Паланка	/	3	5	8
3.	Берово	1	2	2	12
4.	Битола	16	10	14	10
5.	Македонски брод	2	2	1	1
6.	Виница	1	1	1	/
7.	Валандово	1	8	7	2
8.	Гевгелија	1	3	2	2
9.	Гостивар	/	1	1	/
10.	Дебар	/	1	/	/
11.	Делчево	/	/	/	/
12.	Демир Хисар	/	/	/	/
13.	Кавадарци	3	4	8	1
14.	Кичево	4	2	3	5
15.	Кочани	5	3	4	2
16.	Кратово	/	/	/	/
17.	Неготино	8	6	6	7
18.	Охрид	1	4	5	5
19.	Прилеп	/	/	/	/
20.	Пробиштип	/	/	/	/
21.	Радовиш	3	/	/	/
22.	Струга	/	/	3	3
23.	Ресен	2	/	/	3
24.	Свети Николе	/	1	5	
25.	Струмица	15	19	19	3
26.	Тетово	9	14	9	32
27.	Куманово	13	30	29	34
28.	Велес	1	/	/	/
29.	Штип	4	10	12	14
30.	Карпош	/	9	11	27
31.	Центар	/	/	/	/
32.	Кисела Вода	10	10	8	33
33.	Гази Баба	6	8	15	/
34.	Чаир	5	4	/	/
35.	Директно во МП	2	/	/	/

Во 2019 година, 4 поддрачни одделенија немаат регистрирано ниту едно барање за бесплатна правна помош. Компаративно со претходните 2 години – во 2017 година во 13 поддрачни одделенија не било регистрирани ниту едно поднесено барање за бесплатна правна помош,⁴⁶ а додека пак во 2018, 10 подрачни одделенија не поднеле ниту едно барање за бесплатна правна помош.⁴⁷ Дополнително, како што беше наведено, во 2019 година подрачните одделенија Кочани, Штип, Струмица, Гевгелија, Кавадарци, Дебар, Македонски Брод, Велес и Прилеп немаат добиено овластување поради недостаток на соодветен кадар. Не постои механизам доколку некое подрачно одделение за бесплатна правна помош нема вработено овластено лице за постапување по барањата да го препрати по службена должност до најблиското подрачно одделение со овластено лице.⁴⁸

Во 2020 година, исто така, постојат подрачни единици во кои не е поднесено ниту едно барање за (секундарна) бесплатна правна помош. Таков е случајот со подрачните одделенија во Винаца, Гостивар, Дебар, Делчево, Демир Хисар, Пробиштип, Прилеп, Радовиш, Свети Николе и Гази Баба.

Рамка бр. 17 – Забелешка за број на поднесени барања за секундарна правна помош во подрачните одделенија

Повеќе од половина од подрачните одделенија имаат поднесено помалку од 10 барања за бесплатна правна помош вкупно во изминатите 4 години.

Подрачните одделенија ги информираат граѓаните за користење на бесплатната правна помош. Во Одделот 7 од Законот за бесплатна правна помош насловен Транспарентност и отчетност во давањето на бесплатна правна помош е предвидена обврската за Денови на бесплатен правен совет. Согласно член 43 од Законот, Министерството во соработка со Адвокатската комора, Нотарската комора, Комората на извршители, Комората на медијатори, здруженија овластени за давање на примарна правна помош и правни клиници полугодишно организира одржување на денови на бесплатен правен совет за сите граѓани за прашања од областа на медијацијата, адвокатурата, нотаријатот и извршувањето. Министерството донесува шест месечен план за местото и времето на одржување на деновите на бесплатен правен совет, кој јавно го објавува на својата веб страна.

Рамка бр. 18 – Забелешка за денови на бесплатен правен совет

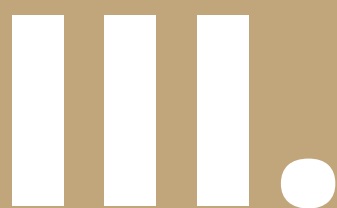
На веб страната на МП нема објавен план за деновите на бесплатен правен совет во наредните 6 месеци.

⁴⁶ Достапно на <http://www.pravda.gov.mk>

⁴⁷ Достапно на <http://www.pravda.gov.mk>

⁴⁸ Годишен извештај за ефикасноста на правната заштита на човековите права во Република Северна Македонија – 2020 година, достапно на <https://myla.org.mk/>

**МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА ПРАВДА НИЗ
ПРИЗМАТА НА КЛУЧНИ
ИНДИКАТОРИ**

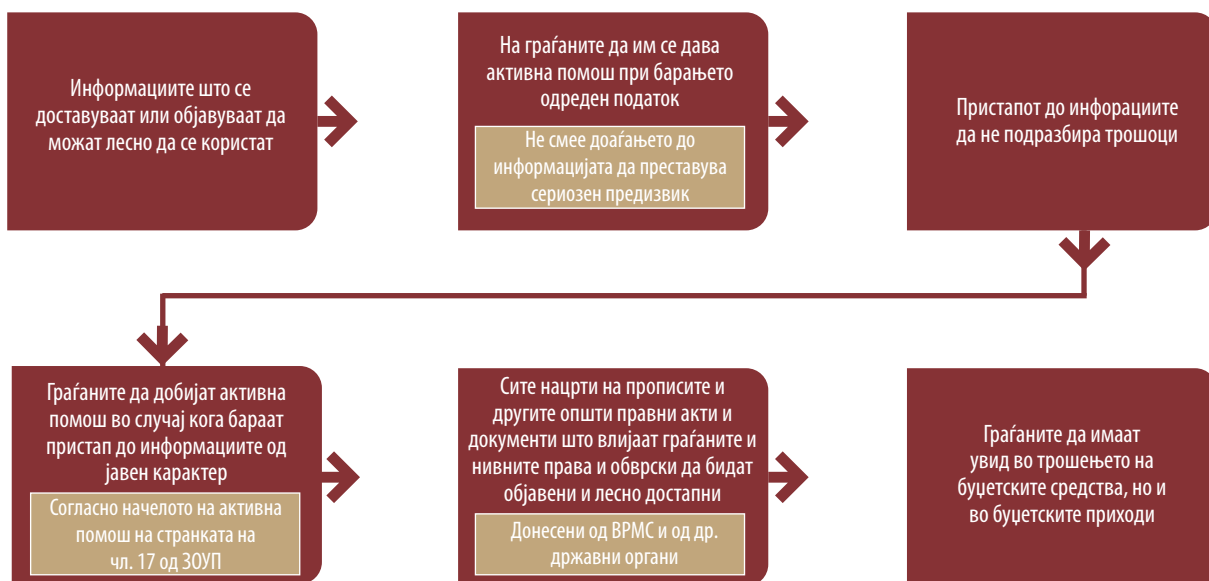
1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

1.1. ОПШТО ЗА НАЧЕЛОТО НА ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Државните органи своите надлежности и функции треба да ги извршуваат на јавен и транспарентен начин. Секој граѓанин има право на непречен увид во извршувањето на јавните овластувања на државниот орган, но и да располага со инструменти за следење на постапките за носење одлуки во негова надлежност. Дополнително, граѓанинот има право да биде запознаен со прописите што се применети во постапките за остварување на неговите права на јасен и разбирлив начин. Транспарентноста се согледува преку овозможувањето на граѓаните да бараат и да добиваат информации за работењето на нивната влада и администрација односно со обврската на институциите и органите да ги доставуваат и објавуваат тие податоци. Оттука, може да се рече дека преку транспарентноста може да се процени степенот на демократијата во едно општеството.

За да се осигура во целосно почитување на начелото на транспарентност кај нас, Владата на Република Северна Македонија донесе Стратегија за транспарентност за периодот 2019 – 2020 година. Како главна цел се предвидува остварување на правото на граѓаните за целосна информираност за работењето на ВРСМ, органите и организациите кои одговараат пред неа, а со тоа и зголемување на нивната доверба во институциите на извршната власт кои одговараат пред Владата.⁴⁹ На овој начин се гарантира следното: прво, граѓаните го реализираат своето право да бараат податоци од јавен карактер и притоа да не се соочуваат со потешкотии, и второ, се поттикнува проактивно објавување на јавните податоци од страна на јавните институции. Дополнително, транспарентноста се овозможува преку почитување на следните насоки определени со Стратегијата на Владата на Република Северна Македонија (2019-2020), сликовито прикажани подолу.

Илустрација бр. 3 – Насоки за остварување на транспарентноста

⁴⁹ Поопштно за поимот на транспарентност, види во Стратегијата за транспарентност на Владата (2019-2021): https://vlada.mk/sites/default/files/dokumentii/strategii/strategija_z_a_transparentnost_mk.pdf (последна посета на 18.02.2021 година).

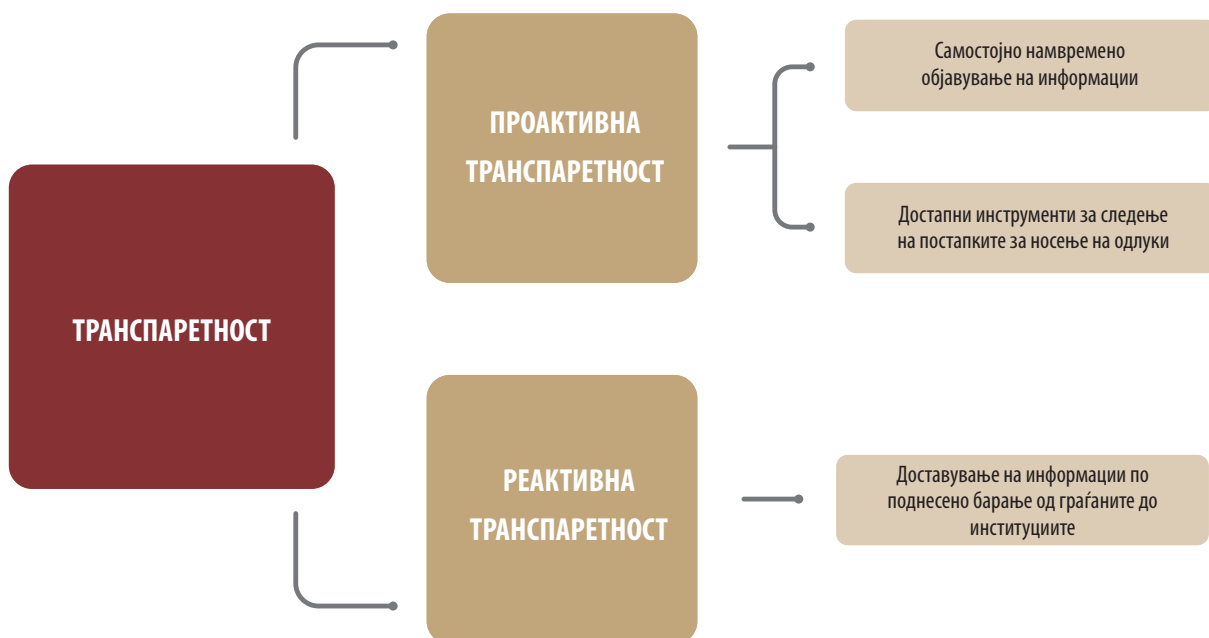
Отвореноста од друга страна, претставува поширок концепт од транспарентноста. Отвореноста како предуслов за остварување на транспарентноста произлегува од неколку фактори, пред сè слободен пристап до информации од јавен карактер, отворени податоци, партиципативност, но и соработка помеѓу институциите и граѓанското општество.

Транспарентноста е само еден од предусловите за да постои отвореност. Правосудниот систем може да биде транспарентен, но не и отворен. Не се ретки ситуациите кога има голем број на објавени информации што се однесуваат на работењето на некој државен орган, но тоа не е доволно ако не се запазени стандардите за отворени податоци. Станува збор за случаите во кои податоците што се објавени на веб-страниците не се лесно пристапни (потребни се бројни „кликлови“ за корисникот да дојде до посакуваната информација, корисникот мора да се регистрира или да плати за да стекне пристап до податокот и слично) или пак веб-страниците не се ажурирани.⁵⁰ Со други зборови, *транспарентноста* подразбира објавување на податоците, додека *отвореноста* значи нивно објавување во формат лесен за читање, нивно проактивно ажурирање и слично.

1.1.1. Видови на транспарентност

Транспарентноста како алатка за гарантирање на навремено и достапно добивање на информации од јавен карактер, може да се појави во два облика. Првиот облик на *проактивна (активна, доброволна) транспарентност*, подразбира објавување на информациите од јавен интерес уште пред информацијата да биде побарана. Всушност сето ова се поклопува со општоприфатеното уверување дека јавноста има право да знае, а проактивната транспарентност е механизам за остварување на ова право. Така, проактивноста и доброволноста се согледуваат во самостојно објавување и на информациите од јавен карактер и на инструментите за следење на постапките за носење одлуки. Вториот облик е *реактивната транспарентност*. Во овој случај, правото на јавноста да знае се остварува врз основа на барање на информацијата од страна на заинтересираниот граѓанин до надлежната институција.

Илустрација бр. 4 – Видови на транспарентност

⁵⁰ Види поопширно во: Отвореност на судството во РСМ: <https://cpia.mk/media/files/112029-otvorenost-na-sudstvoto-vo-republika-severna-makedonija.pdf> (последна посета на 18.02.2021 година).

1.1.2. Начела на транспарентноста

Проактивното објавување на податоците позитивно ќе влијае врз перцепцијата на граѓаните, односно ќе служи како метод да се даде до знаење дека институциите не ги кријат податоците за нивното работење и за начинот на користење на јавните (буџетските) средства. Понатаму, објавувањето на податоците, како и на оригиналните документи во формат што е лесен за користење ќе значи разграничување помеѓу транспарентноста, од една страна, и односите со јавноста, од друга страна.⁵¹

Проактивната транспарентност подразбира објавување информации коишто им се потребни на граѓаните за да бараат одговорност од властите и да учествуваат во процесот на донесување на одлуките

Проактивното објавување на податоците, а особено на нацрт-прописите, ќе го поттикне учеството на јавноста во градењето на политиките, а со тоа ќе се зголеми и довербата на граѓаните во квалитетот на прописите и другите акти.

Со проактивно објавување на информации за регулативата и за одлуките на властите, се остварува правото на граѓаните да бидат информирани за своите права и обврски во општеството

На транспарентноста последователно се надоврзува *одговорноста*. Таа всушност, ја детерминира институционалната врска помеѓу повеќе фактори со цел полесно утврдување и соодветно санкционирање на причинителите за неуспех во исполнувањето на зададените цели. Кога станува збор за органите на државната управа, може да стане збор за хоризонтална и за вертикална одговорност. Хоризонталната одговорност ги опфаќа институционалните врски меѓу самите органи, така што едните ги контролираат другите, додека вертикалната поврзаност, пак, ги опфаќа врските помеѓу граѓаните и органите на државната управа. Граѓаните ќе можат да добијат информации за законодавството, прописите и подзаконските акти на органите, за своите права и обврски, односно информации со кои ќе можат да ги повикаат функционерите на одговорност.

Како трет поим, тесно поврзан со транспарентноста, се смета инклузивноста односно овозможувањето на партиципативност на граѓаните во процесите на креирање јавни политики и одлуки. За целосна вклученост во ваков процес, јавноста мора да биде навремено информираа и подготвена, што повторно не враќа на почетокот, односно зависи од степенот на остварена транспарентност во работењето на јавните органи.

Преку проактивната транспарентност се објавуваат информации коишто им се потребни на граѓаните за да можат да пристапуваат кон услугите што ги нудат јавните институции

Оттука транспарентното, одговорно и инклузивно работење на институциите се остварува преку доследно почитување на неколку начела, илустративно прикажани во продолжение.

Илустрација бр. 5 – Начела за остварување на транспарентноста

⁵¹ Согласно Стратегијата, секој граѓанин и фактор во општеството ќе може не само да прими еднострано соопштение за нејзините активности, туку и да има увид во оригиналните документи од кои произлегуваат податоците: https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/strategii/strategija_z_a_transparentnost_mk.pdf (последна посета на 18.02.2021 година).

Како што е прикажано на илустрацијата бр. 4 транспарентното работење е тесно поврзано со остварување на неколку основни начела, првично (изворно) предвидени со Стратегијата за транспарентност на Владата на Република Северна Македонија:

- сеопфатноста се отсликува преку должноста на Владата и сите органи на државната управа за почитување на насоките во стратегијата за транспарентност, односно овозможување достапност и прегледност на податоците од интерес на граѓаните, со исклучок на оние податоци кои согласно закон, не смеат да бидат јавни;
- навременоста како начело, укажува на потребата од благовремено објавување на податоците, во што покус рок;
- употребливоста се обезбедува преку објавување на податоците на начин и во формат јасен за сите заинтересирани субјекти;
- објавувањето на документите се однесува и на податоците за работење на јавните органи (според однапред договорениот список – check list и согласно начелото за употребливост), и на документите од кои се изведуваат тие податоци. На овој начин граѓаните нема да се најдат само во улога на примател на информација, туку ќе можат и самите да испитаат дали дадена информација е точна;
- за сите информации, документи и податоци треба да постои точно утврден формат во кој ќе бидат истите ќе бидат објавувани и доставувани до јавноста. На пример, како точно треба да изгледаат веб-страниците на опфатените органи, со цел граѓаните да не наидуваат на различни практики. Тука се согледува суштината на начелото на унифицираност;
- во време на постојан развој на технологиите, нужно е да се земе како општоприфатен став дека основен извор на податоци и информации треба да биде интернетот, а преку начелото на автоматската отвореност се подразбира дека објавените податоци, по автоматизам, ќе се сметаат за отворени за јавноста;
- од особено значење е почитувањето на начелото на недискриминација што подразбира дека секое заинтересирано лице ќе може подеднакво лесно да пристапи до податоците од негов интерес. Ниту еден субјект нема да треба да се регистрира и идентификува или да го оправда својот пристап до податоците. Исто така, нема да има никакви ограничувања во поглед на користењето на софтверот или апликацијата за пристап до информациите или податочните сетови. Согласно начелото на недискриминација, органите и организациите треба да обезбедат пристап до податоците и за лицата од ранливите категории и лицата со попреченост. Притоа, особено треба да се земат предвид начелото на еднаквост, непристрасност и објективност (од членот 8), начелото на сервисна ориентација на јавните органи (од членот 9) и начелото на активна помош на странката (од членот 17) од Законот за општата управна постапка.

1.1.3. Нормативна основа на транспарентноста

Основен правен акт врз кој се темели транспарентноста е Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер (објавен во Сл. весник бр.101/2019). Со овој закон, се уредува остварувањето на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер со кои располагаат органите на државната власт и други органи и организации утврдени со закон како иматели на информации. Исто така, законот освен што пропишува обврска до институциите да одговорат на барањата за пристап до информации од јавен карактер, содржи и одредби за проактивно објавување информации, односно за самостојно објавување информации.

Рамка бр. 19 – Одредба од Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер

Со овој закон се обезбедува јавност и отвореност во работењето на имателите на информации и им се овозможува на физичките и правните лица да го остваруваат правото на слободен пристап до информации од јавен карактер.

Имателите на информации за својата работа се должни да овозможат информираност на јавноста.

Од останатата законска регулатива, одредби со кои се гарантира проактивната и се овозможува реактивната транспарентност, може да се најдат и во Законот за локалната самоуправа (Сл. весник бр.5/2002), во Законот за буџетите (Сл. весник бр.64/2005; 4/2008; 103/2008; 156/2009; 95/2010; 180/2011; 171/2012; 192/2015; 167/2016), во Законот за јавен долг (Сл. весник бр. 62/2005; 137/2006; 88/2008; 35/2011; 139/2014; 98/2019), во Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа (Сл. весник бр.61/2004; 96/2004; 22/2007; 67/2007; 156/2009; 47/2011; 192/2015; 209/2018; 244/2019) и др. Освен од регулативата, активната транспарентност произлегува и од практиката. Се смета за добра практика кога една институција ги прави достапни одговорите на прашањата што почесто ги добива во форма на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер.⁵²

Пред донесување на ЗСПИЈК, во 2017 година Владата на својата 34-та седница⁵³ ги задолжи сите органи за задолжително објавување листа на акти и материјали коишто министерствата, согласно закон, се обврзани да ги објават на своите веб страни, како дел од заложбите на Владата за транспарентно и отчетно работење. Листата содржи документи и извештаи како што се стратешки планови на министерствата и другите органи на државната управа, буџетите и усвоените извештаи за реализација на Буџетот, ревизорски извештаи, плановите за јавни набавки, со сите измени и дополнувања, правилник за внатрешна организација и други, вкупно 21 документ за извештаи, правилници и други акти од јавен интерес за граѓаните.

Во декември 2020 година Владата повторно, ги задолжува сите државни органи да ги објавуваат податоците кои мора да се на нивните веб-страници согласно членот 10 Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер⁵⁴ бидејќи многу од органите сè уште не постапуваат согласно Законот.

На крајот, кога говориме конкретно за МП, потребно е да се спомене дека и голем број од законите во кои се уредува неговата надлежност предвидуваат обврски за објавување податоци. Интегрален преглед на овие закони е понуден во Анекс I. Како што може да се види од наведеното, МП, на пример, има обврска на својата веб-страница да објавува:

- именик на медијатори (според Законот за медијација);
- снимка од спроведувањето на испитот на вештаци, како и информации поврзани со самиот испит на вештаци (според Законот за вештачење).

52 Поопширно види во: Индекс на активна транспарентност 2020, стр.6. Извор достапен на: <https://www.opendata.mk/Storage/Indeks-na-aktivna-transparentnost-2020.pdf>, (последна посета на 18.02.2021 година).

53 Заклучок од 34-та седница на Владата на РМ: <https://vlada.mk/sednica/34>, (последна посета на 19.02.2021 година).

54 Заклучок од 26-та седница на Владата на РСМ: <https://vlada.mk/2020-026>, (последна посета на 19.02.2021 година).

1.2. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

МП изминатите неколку години бележи подобрување на односите со јавноста особено во делот на навремено информирање за своето работење. Така, од 2018 година наваму може да се рече дека МП доследно го применува принципот на активна транспарентност преку навремено објавување на податоците без притоа граѓаните, правните лица, медиумите и сл., да употребуваат механизми за пристап до информациите од јавен карактер воспоставени во законодавството.

Согласно членот 9 од Законот слободен пристап до информации од јавен карактер, МП е должно редовно да води и да ја ажурира листата на информации со кои располага и да ги објавува на начин достапен за јавноста (интернет страница, огласна табла и друго). На овој начин Министерството гарантира јавност и отвореност во своето работење и се придржува на правилата за проактивното објавување на податоците, со што се олеснува процесот на информирање и за граѓаните и за институциите.

Во март 2020 година, информирањето на јавноста се олеснува со донесување на посебно Упатство за спроведување на одредбите од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (објавено во Сл. весник на РСМ, бр. 60/2020).⁵⁵ Од добиените информации од МП, ова Упатство е нотирано како донесено согласно Законот, но не се применува често поради добро воспоставената пракса на работење за овозможување на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер и обезбедување јавност и отвореност во работењето на Министерството. Во случај на постоење дилеми во однос на постапувањето се користат лични контакти со надлежните лица во Агенцијата за заштита на правото слободен пристап до информации од јавен карактер.

1.2.1. Организациска поставеност на Министерството за правда во поглед на транспарентноста

Во односно организациската поставеност на МП за прашањата кои се однесуваат на транспарентноста, Министерството делегирало посебни овластувања на Одделението за координација на работите на министерот, што е задолжено за остварување на начелото на транспарентност и отчетност преку:

- остварување и контакти со средствата за јавно информирање и организирање на средба и со претставниците на медиумите и на информативните гласила;
- следење на средствата за јавно информирање;
- следење и анализа на јавното мислење;
- уредување на WEB страната на МП и
- прибирање, систематизирање и ажурирање на податоци и информации на WEB страната.

Ова одделение спаѓа под Сектор за општи работи.

Од друга страна, прашањата за постапување по доставени барања за слободен пристап до информации се регулирани со подзаконски акт, каде што лицето што е назначено за раководител на Секторот за општи работи е надлежно за изготвување и потпишување решенија и други акти што се однесуваат на слободниот пристап до информации од јавен карактер. Ваквите надлежности не се дел од наброените активности за остварување на начелото на транспарентност и отчетност на МП.

Како одговор од Прашалникот до МП дали службеното лице овластено за слободен пристап е истовремено задолжено да следи дали на веб страницата се објавени сите информации и акти согласно Законот и Стратегијата, добивме негативен одговор од Раководителот на Секторот за општи работи.

Како дел од организациската поставеност на МП, во февруари 2021 година на веб-страницата на МП е објавен информација за ангажирани посебни советници на министерот за правда.⁵⁶

⁵⁵ Со донесувањето на ова Упатство, престанува да важи Упатство за спроведување на одредбите од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Сл. весник, бр. 03-674/1 од 1.12.2016 година.

⁵⁶ Изворот е достапен на: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/Posebni%20sovetnici_krg.pdf, (последна посета на 3.03.2021 година).

Една од позициите се однесува на работна позиција за посебен советник на министерот за односи со јавноста/ портпарол на Министерот за правда, со следните надлежности:

- го советува министерот за сите прашања кои се однесуваат на односите со јавноста;
- креира и учествува во создавањето краткорочни, среднорочно и долгорочни планови за стратешко комуницирање;
- ги пренесува на медиумите ставовите на министерот и МП;
- дава ставови, мислење и предлози како да се зголеми транспарентноста за работата на министерот и МП;
- дава ставови, мислење и предлози како да се подобри комуникација со јавноста;
- активно работи во креирањето на кампањи потребни за информирање на јавноста;
- иницира и предлага ставови по прашања од надлежност на МП, а се однесуваат на транспарентноста и односите со јавноста и
- извршува други работи и задачи кои ќе му бидат доверени.

Во продолжение ќе биде анализирана достапноста на информациите за активностите на МП во поглед на делокругот на работи предвидени во член 17 од ЗОРОДУ, образложен претходно во текстот.

1.2.2. Пристап до информации, комуникација со други органи и годишни извештаи

Транспарентното работење на МП како државен орган се остварува преку постојано ажурирање на објавите, овозможување пристап до информации, непречена соработка и комуникација со другите државни органи и редовно објавување на годишните извештаи.

Начелото на унифицираност како што видовме погоре, претпоставува објавување на податоци на начин што ќе овозможи нивно користење од страна на граѓаните, деловните субјекти, медиумите и слично, односно како точно треба да изгледаат веб-страниците на опфатените органи, со цел граѓаните да не наидуваат на различни практики.

Дополнително, едно од основните начела на Стратегијата за транспарентност е користењето на интернет како основен извор на информации при примена на работењето на МП, во согласност со член 10, став 1 и 2 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Секој државен орган е должен на својата веб-страница да објави документи и податоци согласно законот.

Објавените податоци се бесплатни и пристапот до нив не смее да подразбира трошоци за граѓаните.

Во 2017 година по донесениот Заклучок од 34-та седница на Владата, МП има објавено соопштение во кое изјавува дека: “[н]а интернет страната на Министерството за правда за прв пат може да се најдат информации за Буџетот на Министерството, ревизорски извештаи, правилник за систематизација на работните места и правилник за внатрешна организација, список на сите вработени лица во институцијата со службени телефонски броеви и електронска пошта. Исто така за прв пат на јавноста и се достапни и информации кои се однесуваат на заштита на укажувачи, овластено лице за заштитено внатрешно пријавување и Правилник за заштитено внатрешно пријавување, како и податоци за офицерот за заштита на лични податоци. Покрај наведените ново поставени документи и информации.... исто така јавно се достапни и биографиите на министерот, заменик министерот и државниот секретар, а јавноста може да се запознае со планираните активности на Министерството за правда преку најавите кои се поставуваат на почетната страна од официјалната веб страна.”⁵⁷

По објавената информација, МП има поставено линк до табеларен приказ на сите објавени податоци со линкови за пристап, но ниту еден линк не е функционален ниту може да се дојде до објавените информации.

Од тогаш, МП нема објавено нова и ажурирана листа на податоци.

⁵⁷ Соопштението е објавено на 5.12.2017 и е достапно на следниот линк: <http://www.pravda.gov.mk/vest/1798>, (последна посета на 18.02.2021 година).

Во декември 2020 година, Владата на својата 26-та седница, повторно ги задолжува сите државни органи за објавување на податоците кои мора да се на нивните веб-страници согласно членот 10 Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Денес, исполнителноста на посредувањето на информации на МП, изгледа вака:

Табела бр. 7 – Објавени податоци на веб-страницата на МП согласно членот 10 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер

Посредување на информации член10 од ЗСПИЈК				
Објавување на:	Остварено	Делумно	Не е остварено	Коментар
Податоци од надлежностите кои ги извршува МП, односно се уредени со закон	✓			Објавени на главна страна, но не и во Сектор
Сновните податоци за контакт со МП и тоа: назив, адреса, телефонски број, број на факс, е-маил адреса и адресата на интернет страницата	✓			
Податоците за функционерот или одговорното лице кај имателот на информацијата (биографија, податоци за контакт и друго)		✓		Не е објавена биографија
Основните податоци за контакт со службеното лице за посредување со информации и тоа: име и презиме, е-маил адреса и телефонски број	✓			Одговорното лице е и службено лице
Основните податоци за контакт со лице овластено за заштитено внатрешно пријавување и тоа: име и презиме, е-маил адреса и телефонски број	✓			
Список на лица вработени кај имателот на информацијата со позиција, службен е-маил и службен телефон	✓			Листата е ажурирана. Последната листа е од 12.01.2021 ⁵⁸
Законите кои се однесуваат на надлежноста на имателот на информации, поврзани со регистарот на прописи објавени во службеното гласило	✓			Објавени Закони од 2017 па натака. Објавените закони се поделени на: предлог-закони, закони и пречистени текстови. Не се достапни законите пред 2017. Не се објавени сите закони.
Прописите што во рамките на својата надлежност ги донесува имателот на информацијата во вид на подзаконски акт: правилници (правилник за внатрешна организација, правилник за систематизација на работните места, правилник за заштитено внатрешно пријавување и друго), уредби, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа се овластени со закон	✓			Објавени само решенија во последните две години.

58 Листата е достапа на: [http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/spisok_MP_12012021\(1\).pdf](http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/spisok_MP_12012021(1).pdf), (последна посета на 18.02.2021 година).

Органограм за внатрешна организација	✓			Последниот Органограм е објавен на 02.02.2021 ⁵⁹
Стратешки планови и стратегии за работа на имателите на информации	✓			Објавни во делот на "регулатива" ⁶⁰
Годишни планови и програми за работа	✓			Објавни во делот на "регулатива" ⁶¹
Годишен Буџет и завршна сметка	✓			Објавени во делот "финансии" ⁶² Буџетот на МП за 2021 иако стои дека е објавен, не е достапен
Годишни финансиски планови по квартали и програми за реализација на буџетот, ревизорски извештај	✓			Не се јасни и лесно читливи
Видови услуги кои ги даваат имателите на информации (информации за физичката достапност за остварување на услугите и информации за е-услугите, податоците за законските основи, називот на услугите, документите и податоците потребни за остварување на секоја од услугите, механизмите за правна заштита и други релевантни податоци)		✓		
Тарифници за надоместоци за издавање на реални акти			✓	Единствена објавена информација во 2017 година. Приложените линкови не се достапни
Начинот на поднесување на барање за пристап до информации (начин на поднесување усно и писмено барање за пристап до информации, како и барање поднесено по електронски пат) целокупната документација за јавните набавки, за концесиите и за договорите за јавно-приватно партнерство		✓		
Предлог на програми, програми, ставови, мислења, студии и други слични документи кои се однесуваат на актите од надлежноста на имателот на информации соопштенија до јавноста за работи преземени од нивната интернет страница во согласност со законските надлежности, информативни билтени, службени гласила ако се обврска согласно со закон и друго			✓	Податоците се делумно објавени. Недостасуваат сите податоци пред креирање нова веб страна во 2017 година
Извештаи за работа кои ги поднесуваат до органите надлежни за спроведување контрола и надзор		✓		Од 2017 година навака.
статистички податоци за работата, како и други информации, акти и мерки со кои се влијае на животот и работата на граѓаните и кои произлегуваат од надлежноста и работата на имателот на информации			✓	Испити
Други информации кои произлегуваат од надлежноста и работата на имателот на информацијата.		✓		Новости за средби и активности на министри

59 Достапен на: <http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/organogram%20na%20MP.pdf>, (последна посета на 18.02.2021 година).

60 Стратегиите се достапни на: <http://www.pravda.gov.mk/resursi/12>, (последна посета на 18.02.2021 година).

61 Стратегиите се достапни на: <http://www.pravda.gov.mk/resursi/23>, (последна посета на 18.02.2021 година).

62 Буџетите на МП се достапни на: <http://www.pravda.gov.mk/resursi/19/34>, (последна посета на 18.02.2021 година).

Кога станува збор за веб-страната на МП, што истовремено претставува основен извор на информации (www.pravda.gov.mk), иако содржи бројни податоци од јавен карактер може да се заклучи дека начелото на унифицираност со веб-страниците на останатите министерства е делумно испочитувано. Се чини, дека во 2017 година е креирана нова веб-страница на Министерството, па генерално се објавени податоци по нејзиното ставање во функција. Иако Министерството сакало да добие модерен изглед на веб-страната, таа денес предизвикува конфузија.

Податоците од ист вид/област/подрачје се сместени во различни категории на веб-страната.

Пример, податоците од надлежности кои ги извршува МП и се утврдени со Закон (член 17 од ЗОРОДУ), се објавени на главната страна под Сектор за управување со човечки ресурси и стратешко планирање (илустрација бр. 6).

Илустрација бр. 6 – Надлежности на МП објавени на веб-страницата

НАДЛЕЖНОСТИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Република Северна Македонија
Министерство за правда
Сектор за управување со човечки ресурси и стратешко планирање

Согласно член 17 од Законот за организација и работа на органите на државна управа, Министерството за правда ги врши работите што се однесуваат на :

- Судството, јавното обвинителство, јавното правобранителство;
- Кривичната одговорност и одговорноста за прекршоци;
- Нотарските работи, адвокатурата и други видови правна помош;
- Наследувањето, сопственоста, стварните права и облигационите односи;
- Меѓународната правна помош;
- Извршувањето на санкциите за кривични дела и прекршоци;
- Организацијата и управувањето со казнено-поправните и воспитно-поправните установи;
- Амнестија и помилување;
- Судските вештачења, експертизи и супер-вештачења;
- Изборниот систем;
- Кривичната, прекршочната, парничната, вонпроцесната, извршната постапка;
- Вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа и
- Врши други работи утврдени со закон

Кога ќе пристапите на овој Сектор пак, објавени се само Одделенијата на Секторот и нивните надлежности (илустрација бр. 7) а не и надлежностите на МП.

Илустрација бр. 7 – Надлежности на Секторот за управување со човечки ресурси и стратешко планирање

Сектор за управување со човечки ресурси и стратешко планирање

РАБОТИТЕ ОД ДЕЛОКРУГОТ НА СЕКТОРОТ СЕ ИЗВРШУВААТ ПРЕКУ

- Одделение за управување со човечки ресурси
- Одделение за стратешко планирање

Слично, ако граѓанинот сака да изврши увид во тарифници за надоместоци за издавање на реални акти, согласно член 10 ст.1 алинеја 16 од ЗОРОДУ, не може лесно да дојде до таков податок. Единствено преку опцијата за пребарување (search), може да се дојде до податок објавен во категоријата “новости” за листа на документи од 2017 чии линкови не се достапни за јавноста (види илустрација бр 9 и бр. 10).

Илустрација бр. 8 – Тарифници и надоместоци за реални акти до кои може да се дојде само пребарување

Тарифници за надоместоци за издавање на реални акти	https://www.pravda.gov.mk/documents/Tarifnik%20za%20visinata%20na%20nadomestokot%20za%20koristenje%20i%20uvid%20na%20podatocite%20vo%20GKIS.pdf
---	---

Илустрација бр. 9 – Празен линк за реални акти и надоместоци

Server Error

404 - File or directory not found.

The resource you are looking for might have been removed, had its name changed, or is temporarily unavailable.

Покрај недостатокот на информации од јавен карактер кои датираат пред 2017 година, иако содржајна веб-страната е конфузна и тешко се пристапува до потребните информации. Во таа насока, потребно е ажурирање и хронолошко преуредување на податоците и извештаите, со што би се постигнала поголема прегледност на достапните информации на Министерството.

Кога станува збор за пристапот до информации од јавен карактер, во септември 2020 година Министерот донел решение со кое едно лице се задолжува за посредување со информации од јавен карактер, што истовремено е раководител на сектор за општи правни работи.

Согласно член 36 од Законот за слободен пристап до информации, на веб-страната објавени се само два годишни извештаи за 2019 и 2020 година. Извештајот од 2019 година⁶³ содржи податок за 99 примени барања од кои позитивно е одговорено на 98 а едно⁶⁴ е пренесено во 2020 година. Во извештајот исто така е наведено дека нема ниту едно одбиено, отфрлено или неодговорено барање, ниту пак вложени, усвоени, преиначени, одбиени или отфрлени жалби од Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер. Слично, во 2020 година нема ниту една поднесена жалба, но зголемен е бројот на поднесени барања за пристап до информации. Имено, во 2020 биле поднесени 156 барања и на сите е позитивно одговорено.⁶⁵

Ако одиме неколку години наназад, од добиените податоци за 2018 година може да се увиди дека биле поднесени 132 барања од кои на 132 е одговорено позитивно. Четири барања се одбиени и за четири барања се вложени жалби против првостепени одлуки (решенија и заклучоци) на имателите на информации. Нема усвоени, преиначени, одбиени или отфрлени жалби од (тогашна) Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, ниту случаи на молчење на Комисијата, барања за поведување прекршочна постапка и број односно видови на изречени прекршочни санкции. Во 2018 година немало ниту еден поведен управен спор против конечна одлука на Комисијата.

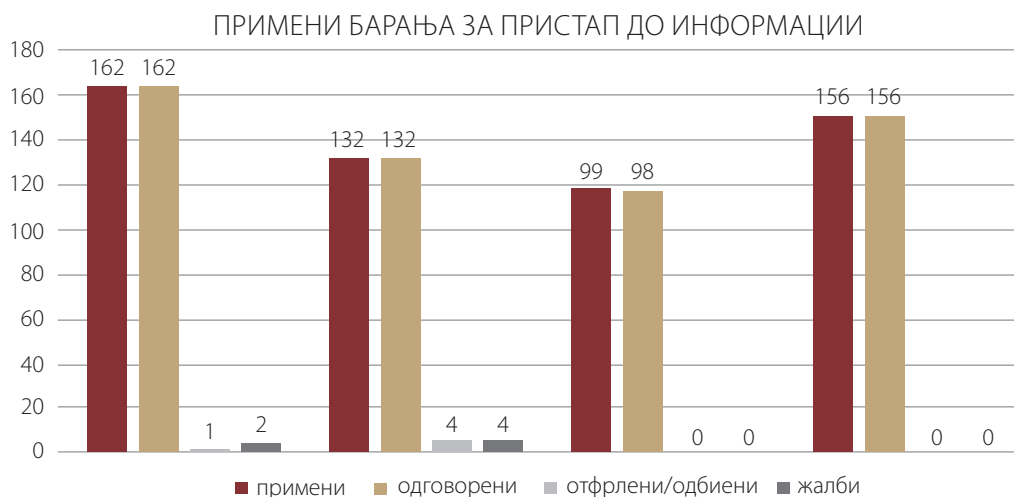
Состојбата во 2017 е поразлична. Имено, од вкупно 162 поднесени барања на сите е позитивно одговорено, но во 9 случаи биле вложени жалби против првостепени одлуки (решенија и заклучоци). За истите бил даден опис на одлуката и било наведени причините за донесената одлука во случај на повторно одбивање на бараната информација. Исто така, биле усвоени 2 жалби со одлука на Комисијата а 1 жалба била отфрлена како недопуштена. Во 2017 немало случаи на молчење на Комисијата, барања за поведување прекршочна постапка и број односно видови на изречени прекршочни санкции ни поведени управни спорови против конечна одлука на Комисијата.

⁶³ Годишниот извештај од 2019 е достапен на: <http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ 2019 - СЛОБОДЕН.pdf>, (последна посета на 18.02.2021 година).

⁶⁴ Едно барање е поднесено на 31.12.2019 година и пренесено во наредната 2020 година.

⁶⁵ Годишниот извештај од 2020 е достапен на: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/Godisen_izvestaj-2020.pdf, (последна посета на 18.02.2021 година).

Графикон бр. 2 – Примени барања за пристап до информации на МП

Дополнително, врз основа на член 9 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, МП има објавено и Листа на информации од јавен карактер, со посебни групи на информации што редовно се ажурира и објавува на веб-страницата на МП. Последната објавена Листа е од ноември 2020 година.⁶⁶ Во оваа Листа се содржани сите информации согласно Стратегијата за транспарентност на ВСРМ и во зависност од тоа колку нови информации се создаваат толку и се објавуваат на страната.

За олеснување на пристапот до информации, Министерството изготвило образец за Барање за пристап до информации, што може да се преземе електронски или од Архивата на МП.⁶⁷ Исто така, јавноста може и телефонски да се информира за прашања од нивен интерес.

Ваквото принципиелно почитување на начелото на транспарентност и отчетност во работењето, претставува одлика на висок степен на ефикасност, ефективност и квалитет на работа на службеното лице овластено за слободен пристап до информации. Воспоставената добра практика на службеното лице за односи со јавност, може да послужи како позитивен пример во однос на останатите министерства но и како основа за подобрување на работата на другите одделенија и сектори во рамките на Министерството, преку споделување на искуства, одржување обуки, работилници и сл., со што би се подобрила целокупната работа на МП но и останатите органи на државната управа кои не бележат вакви позитивни резултати.

Понатаму, на веб-страната на МП редовно се објавуваат годишните извештаи за примена на Законот за бесплатна правна помош и Извештаите на ГРЕКО за усогласеност на Република Северна Македонија. За прв пат во 2020 година, се објавени Извештај за евалуација од СЕРЕЈ и Извештај за родово одговорно буџетирање.

Останува истата забелешка за несинхронизирано прикачување на извештаите и генерална неможност на заинтересираните да се снајдат низ објавените извештаи.

Изминатиот период, поточно од донесување на Стратегијата за реформи на правосудниот сектор (2017-2022) и Акцискиот план, МП има објавено само еден Извештај за имплементација на стратешките цели. Извештајот се однесува на 2018 а е објавен во ноември 2019 година. Според податоците добиени на интервјуата со вработени во МП, изготвен е Извештај за спроведувањето на Стратегијата за реформи на правосудниот сектор (2017-2022) во 2020 година. Овој извештај треба да биде објавен на веб-страницата на МП.

⁶⁶ Ажурираната листа од ноември 2020 година, е достапна на: <http://www.pravda.gov.mk/resursi/20>, (последна посета на 18.02.2021 година).

⁶⁷ Образецот на барањето е достапен на: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Editor_Upload/Baranje_Info_JavenK27012020.pdf, (последна посета на 18.02.2021 година).

1.2.3. Транспарентност во реализација на Програмата за работа на Министерството за правда

Годишниот план за работа на МП се изготвува согласно Методологијата за стратешко планирање и подготовка на Годишната програма за работа на Владата (објавени во Сл. весник на РМ, бр.124/08 и 58/18 и Сл. весник на РСМ, бр.223/19) и Упатството за начинот на постапување на министерствата и другите органи на државна управа во процесот на подготвување на стратешкиот план и годишниот план за работа (објавено во Сл. весник на РМ, бр.131/18). Годишните планови се поделени во два дела. Во првиот дел се дава преглед на програмите врз основа на кои се остваруваат мисијата и визијата на МП, а во вториот дел се опфатени програмите и потпрограмите, нивните цели и поврзаноста со стратешките приоритети и приоритетните цели на Владата на РСМ.

Иако програмите се донесуваат редовно секоја година, од споделените податоци за изработка на оваа функционална анализа недостасуваат програми за 2014, 2015, 2016 и 2021 година. На страната на Министерството пак, се објавени само три програми за периодот од 2018 до 2020 година.

Повторно се појавува проблемот со неажурност во објавувањето на документи од исклучителна важност за работењето на МП. Граѓаните имаат право на непречен и постојан увид во предвидените активности на министерството и во никој случај не е доволно објавувањето на податоци само за изминатите две – три години.

Јавноста има право на увид во програмите од изминатите години бидејќи на тој начин ќе оцени колку од предвиденото е всушност остварено.

Од друга страна, неопходно е објавување на најновата програма за заинтересираните граѓани да можат активно да се вклучат во предвидените активности.

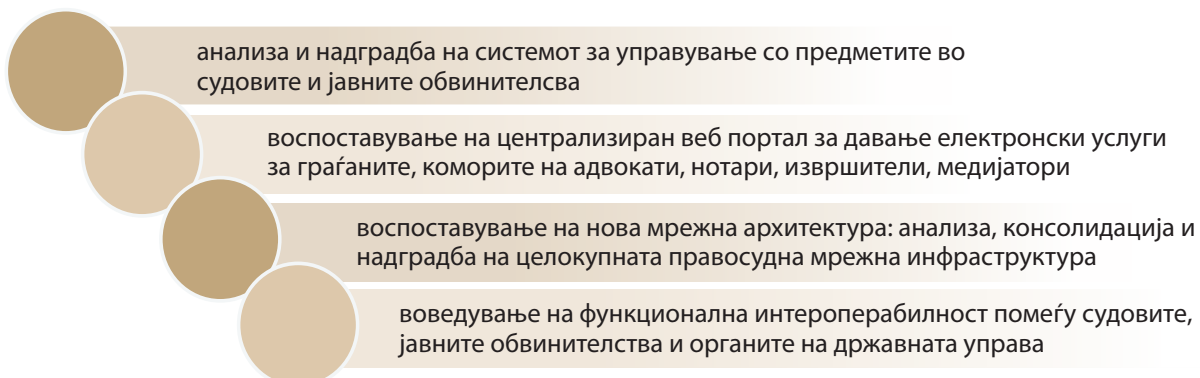
Повторно се нагласува потребата од редовно, ажурно и доследно објавување на програмите за работа на МП.

Објавените информации им помагаат на граѓанските организации и на истражувачките новинари да изработуваат и да објавуваат истражувања кои им помагаат на граѓаните подобро да го разберат функционирањето на институциите, нивните права и обврски, начинот на којшто можат да влијаат врз донесувањето на одлуките кои се рефлектираат врз нивното секојдневно живеење и работење, како и полесно да им пристапат на услугите што им ги нуди државата.

Во поглед на остварување на транспарентноста, во последната Програма за работа од 2020 е предвидена Потпрограма за зголемување на ефикасноста, транспарентноста и отчетноста на информатичкиот систем на Република Северна Македонија. Во неа стои дека се презентирани показатели на успешност, активности, временска рамка, финансиски средства и организациските облици задолжени за нивно спроведување, согласно меѓународни стандарди за спроведени ИКТ решенија и системи во правосудството. На овој начин би се зголемила довербата на граѓаните преку воспоставување солиден on-line пристап до информациите.

За постигнување на поставените цели, во Секторот за ИКТ биле предвидени следните активности:

Илустрација бр. 11 – Активности во рамки на Секторот за информатички и комуникациски технологии со цел поголема транспарентност

Интересен е податокот дека истите цели и активности биле предвидени и со Програмата за 2019 година. Во извештајот од истата година, се повторуваат истите податоци како дел од остварената програма за ИКТ во правосудниот систем.

Во двете извештајни години како главна цел на Програмата се наведуваат централизираниот податочен систем на правосудството и едукација на вработените во подрачните одделенија за користење на веб апликативно решение за бесплатна правна помош и обуки за администрирање на решението. Како показател на успешност се наведува воспоставен ИКТ во функција на поддршка на процесот на реформа на правосудниот систем и работењето на МП.

Од добиените податоци не може да се утврди што е остварено, а што е предвидено како цел што треба допрва да се оствари.

Дигитализацијата и интероперабилноста се процеси што се тесно поврзани со функционирањето на правосудството коешто не може да остане имуно на придобивките што произлегуваат од напредокот и усовршувањето на техничките и оперативните перформанси на ИКТ алатките. Со пандемијата на Ковид-19 само се нагласи потребата за поддршка на процесот за дигитализација на правосудството, интерсекторското поврзување и интероперабилноста на судовите со останатите правосудни институции и државни органи, во насока на подобрување на ефикасноста и транспарентноста во работењето, ставајќи го фокусот на брз и квалитетен пристап до правдата.⁶⁸

Интероперабилност
- способност на
два или повеќе
системи или нивните
компоненти за
размена на податоци
и олеснување на
заедничката употреба
на податоци и знаење

Кога станува збор за работењето на МП, но и за практиката на судовите, јавното обвинителство и останатите субјекти на правосудниот систем, се доаѓа до заклучок дека интероперабилност меѓу сите овие органи не е воспоставена, односно меѓу нив не постои ниту хоризонтална, ниту вертикална електронска поврзаност.

За реализација на оваа комплексна активност не може да се смета надлежно единствено МП, но секако во негови рамки треба да отпочнат процеси на дигитализација на услугите кои тоа ги нуди кон граѓаните односно крајните корисници. Првично, начинот на пријавување на полагање на испитите во надлежност на Министерството за правда, би требало да се овозможи да се одвива по електронски пат, преку националниот портал е-услуги, како и да се воспостави целосна функционалност на системот на интероперабилност.

1.2.4. Објавување и промовирање на резултати од работата на Министерството за правда (анализи, информации, стратегии)

Во поглед на објавувањето на главните стратешки документи, МП има објавено пет Стратегии и еден План за оценка на спроведувањето на Законот за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права. Сите објавени стратешки документи се важечки и донесени во периодот 2017 – 2020 година.

Во поглед на својата надлежност за развивање на политики, изготвување и предлагање на закони и прописи од областа на правосудството, МП има донесено Стратешки план за 2019-2021 што е објавен во август 2019 година. Исто така, на веб-страната е достапен и понов Стратешки план за период 2020-2022, објавен во мај 2020 година. Со други зборови, постои преклопување во опфатениот период на стратешките планови (двата ја опфаќаат 2020 и 2021 година).

На барањето за појаснување на ваквата состојба, од Секторот за човечки ресурси и стратешко планирање добивме одговор дека на веб-страната на МП се оставени двата стратешки плана за полесно да се согледа што било планирано и што се остварило. Дополнително, според постоечката методологија за стратешко планирање, стратешки планови се донесуваат секоја година, со важност

⁶⁸ Поопширно прочитај во Употреба на напредни електронски алатки во судството, декември 2020 достапна на: [http://www.maclc.mk/Upload/Editor_Upload/%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BA\(1\).pdf](http://www.maclc.mk/Upload/Editor_Upload/%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BA(1).pdf), (последна посета на 18.02.2021 година).

од три години. На овој начин, се избегнуваат случаи на доставување на дополнителни барања за слободен пристап до информации во однос на стратешките планови од претходни години. Заинтересираните лица може полесно да имаат пристап до двата документи што во крајна линија претставува намален број на поднесени барања за слободен пристап до информации.

Кога станува збор за информирање на граѓаните за работата на посебни тела формирани во рамките на Министерството, како што е Комисијата за надзор над примената на одредбите од Судскиот деловник, во последните две години се објавени 16 записници од остварени увиди во основните, апелационите и управните судови во Република Северна Македонија.

Од останатите достапни податоци, МП има ажурирани податоци за процесот на имплементација на Конвенцијата на ОН против корупција од април 2020, пречистени текстови на Уредби со законска сила и поголем број обрасци, формулари и уплатници за различни прашања од областа на правото.

1.2.5. Информации за работењето на органите во состав на Министерството за правда

Во состав на МП спаѓаат Управата за извршување на санкциите (УИС), Управата за водење на матични книги (УВМК), Бирото за судски вештачења (БСВ) и Бирото за застапување на Република Северна Македонија пред Европскиот суд за човекови права (БЗРСМ) како органи во состав на МП со посебни ингеренции. Во поглед на транспарентноста на нивното работење, може да се согледа следното:

- Управата за извршување на санкции од 2019 има посебна веб-страница (www.uis.gov.mk), но истата содржи малку информации и не е редовно ажурирана во поглед на новости и активности. Јавноста може да добие најосновни статистички податоци за осуденичката популација во државата но и преглед на најновите законски и подзаконски акти од областа на извршувањето на санкциите.
- Управата за водење на матични книги (www.uvmk.gov.mk) содржи повеќе информации за матичното работење кои се редовно ажурирани. Страната е достапна на два јазици, македонски и албански и покрај основните информации и постојаните новости за преземените активности, содржи посебен дел за информации од јавен карактер.
- Бирото за судски вештачења (www.bsv.gov.mk) има веб-страница со ограничени податоци и се чини дека воопшто не е ажурирана во последните две години. Не е испочитувано начелото за транспарентност, отчетност и јавност во работењето.
- Бирото за застапување на РСМ пред ЕСЧП (www.biroescp.gov.mk) е најтранспарентен орган на МП во своето работење, со објавување редовни новости и информации што би биле од интерес за пошироката јавност. Кога станува збор за донесените пресуди и одлуки на Судот, на страната можат да се најдат сите документи преведени на македонски јазик кои се подредени по хронолошки ред како што биле донесени. Дополнително, на страната може да се најдат корисни насоки за поднесување полноважна жалба до ЕСЧП со практичен водич за критериумите за допуштеност.

1.3. ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Владината комуникација или односите со јавност во владините и државните институции не се разликува многу од односите со јавноста во другите сфери на општеството. Во суштина, односите со јавноста се организиран пристап во комуникациите кој бара менаџерски способности да се планира, предвидува, управува, спроведува и оценува стратегијата за комуникација на една организација. Комуницирањето на јавниот сектор може да го дефинираме како сет на комуникациски активности кои имаат за цел да споделуваат и презентираат одредени информации за да ги објаснат владините одлуки и нејзините политики. Ваквиот тип комуникација треба да ги презентира вредностите кои ги застапува владиниот кабинет, но и да одржува постојана врска со граѓаните.

Основните функции на комуницирањето и информирањето во јавниот сектор треба да потпираат на континуирано информирање на јавноста, објаснување и поддршка на владините политики, убедување за важноста на преземените чекори и застапување на владините вредности и главните цели на програмата со која е избрана од граѓаните. Едноставно, ваквиот пристап во комуницирањето треба да го олесни начинот на комуникација и интерактивност меѓу граѓаните и владата на сите нивоа. Само така може да се промовира и програмата и легитимноста на секој владин кабинет.

Комуницирањето на јавниот сектор има три важни функции – да информира, да убедува и застапува (политики и реформи) и да ги ангажира граѓаните. Ефективните односи со јавност во јавните институции мора да претпостават широка граѓанска партиципација и граѓанско учество во креирањето политики. Во својата основа, доброто владеење (good governance), ја има вткаено добро планираната комуникација која на граѓаните постојано им објаснува како ќе се имплементираат политиките, што ќе добијат тие од реформите и како ќе се одвиваат чекорите за понатамошни промени и подобрување на нивниот живот. Затоа јавната комуникација мора да е двонасочна и постојано интерактивна, бидејќи обезбедувањето повратна информација од граѓаните за тоа што мислат за владеењето и управувањето со државата е основа на проактивна политика и добро владеење, а со тоа и на проактивни владини односи со јавност.

Стратегиското комуницирање е добро дефиниран процес за постигнување долгорочни цели. Овој процес мора да е конзистентен и различен, но истовремено долгорочен и добро испланиран, а сите целни публики да се определени и дефинирани, инструментите и алатките за комуникација да се познати и прифатливи, и од почеток да се знаат и определат начините на мерење на успешноста и влијанието на спроведената комуникациска стратегија. На овој начин комуницирањето нема да биде сведено само на одговори на поставени прашања, туку ќе биде активна комуникација која ги менаџира своите информации и ги остварува предвидените комуникациски цели.

МП има направено неколку чекори за да дојде до активно стратегиско комуницирање. Од анализата на прашалниците и од другите информации кои се добиени од веб-страницата на МП, може да се увиди дека има зголемување на бројот на лица кои се задолжени за односи со јавност (од еден на двајца службеници). И двете лица се дел од Кабинетот на министерот со следните позиции: посебен советник за односи со јавноста/портпарол и кабинетскиот службеник за транспарентност и односи со јавноста. Сепак тоа не е доволно ако МП планира да има развиена и долгорочна стратегија за односи со јавноста и капацитети за спроведување кампањи за информирање на реформите кои ги презема. Исто така, двете лица кои се задолжени за односи со јавноста се во Кабинетот на министерот, што може да остави впечаток дека комуникацијата ќе се политизира/партизира и дека во јавноста ќе се зборува само со политички пораки од име на министерот, а не во име на МП. Од друга страна, високото позиционирање на лицата за односи со јавност дава право да заклучиме дека сите информации кои тие ги добиваат се од висок профил што може да е полесно за верификување и споделување. Но, токму заради потенцијалните ризици за погрешно интерпретирање на состојбата, мора да се најде начин на одделување на политичките/министерските информации и вестите од министерството, односно од администрацијата кои не секогаш и не нужно се врзани со министерот, како што се тековните активности на институцијата.

Имајќи предвид дека МП има многу засегнати страни и целни публики, немањето на развиена организациска единица задолжена за комуникации е недостаток што прави информативна дупка во јавноста и непознавање на дневните активности и реформи што ги презема ова МП. Односите со јавноста се многу повеќе од односи со медиумите и/или јавно (медиумско) презентирање на дневната агенда на министерот. Тие претпоставуваат комуникација со сите засегнати страни и активно информирање и убедување на сите поединци и групи кои се заинтересирани за работата на МП, но информирање и на граѓаните за оние реформи и преземени чекори кои нив ќе ги засегнат. Немањето организациска единица задолжена за комуникации тоа го ограничува и оневозможува.

Британскиот владин комуникациски оддел (Government Communication Service International), заедно со Институтот за комуникациски студии во периодот 2018-2020 интензивно работеше со Владата на Република Северна Македонија за професионализација на комуникациската служба во македонската Влада и нејзините министерства. Како дел од овој проект, кој беше поддржан од Амбасадата на Обединетото Кралство во Македонија, за првпат беше изготвена и усвоена Комуникациска стратегија на Владата, а истовремено беа усвоени и низа документи кои треба да ги етаблираат професионалните комуникациски услуги и сервиси на македонската Влада, а ќе создадат и професионални владини комуникатори. Во сетот документи кои беа заеднички изработени и со претставници од сите министерства, Владата и партнерите во проектот беа и:

- План за кризна комуникација на Владата;
- Грид систем или Матрица за планирање на владините комуникации;
- Кодексот на однесување на владините советници за односи со јавност;
- Планирање на комуникацијата согласно ОАСИС системот, а беа и изготвени и насоки како да се професионализира комуникацискиот сектор во Влада и во министерствата во зависност од нивната големина.

Целта на овој проект беше не само да се подобри комуникациската служба во Владата, туку и да се воедначи и професионализира секој комуникациски оддел во секое министерство. Со овој пристап сите институции би имале минимум исти услови за да можат да изградат професионална комуникација со нивните целни публики, подобро да ги информираат вработените во министерството, но и поактивно да учествуваат во планирањето, професионализацијата, координацијата и имплементирањето на севкупните владини односи со јавност, како и имплементирањето на комуникациските стратегии и кампањи на ниво на Влада. На овој начин ќе се постигне и пристапот „зборување во еден глас“ на цела Влада и поефективно имплементирање на нејзината програма и информирање за неа. Понатаму, ваквото усогласување на сите министерства има за цел да се создаде професионална комуникациска служба која ќе работи во име на тековната Влада, но пред сè ќе работи за јавниот интерес и во име на граѓаните бранејќи ги професионалните и етичките стандарди на нивната професија – владини комуникатори. Овој пристап овозможува да се постигне и добра комуникациска структура на министерствата и добри и ефективни планирања на комуникацијата и во министерствата и на ниво на Влада.

МП активно учествуваше во проектот и беше дел од анализата на комуникациите и внатрешната поставеност на односите со јавност во институцијата. Во документот изготвен во британските комуникациски служби кој ги мапираше состојбите со комуникациите во министерствата беа дадени неколку препораки кои можат и треба да се искористат и за МП. Понатамошниот текст ги сублимира податоците добиени од анализата и истражувањето на процесите на комуникацијата во МП направени за оваа функционална анализа, како и заклучоците и препораките од британската комуникациска служба за владините комуникации и за МП.⁶⁹

Во однос на кадровската структура и екипираност, МП е едно од ретките министерства со толку мал број на комуникатори/лица за односи со јавност, иако се работи за средно или средно големо министерство. Затоа освен зголемување на бројот на лица кои би биле дел од тимот за односи со јавност, е потребно да се дополни и систематизацијата на Министерството и да се

⁶⁹ Забелешка: документот Communication mapping finding and recommendations, како и сите други документи изготвени во рамки на проектот беа доставени до секторот за односи со јавност во Владата и до првите луѓе задолжени за стратешко комуницирање на Владата. Дел од овие документи беа прифатени и беа усвоени и на седница на Влада за да добијат одобрување за понатамошна имплементација и спроведување на предвидените активности.

додаде одделение за односи со јавноста. Тоа треба да е централизирано и сите комуникациски активности да бидат дел од неговиот делокруг на работа. На тој начин ќе се постигне постојаност и доследност во работењето, а ќе може и подолгорочно да се планираат комуникациите. Само со ваков пристап може да има и усогласеност со приоритетите на МП и подобра комуникација со Кабинетот и со другите претпоставени во рамките на неговата внатрешна структура. Имено, воведувањето на одделение за односи со јавност во внатрешната организација на МП ќе придонесе и да се стандардизираат процесите и начините на известување и информирање, внатре во МП и надвор кон различните целни групи. Раководителот на ова одделение ќе биде стручно лице за комуникации од делот на јавната администрација (но сепак професионален комуникатор), односно административен службеник, кој нема да се менува со смената на министерот или Владата. Вака, ќе се избегне опасноста од политизација на комуникациите, а истовремено ќе се подигне и профилот на односите со јавноста во МП. Со други зборови, на овој начин се неутрализира еден од основните ризици кои постојат во моментот (кога односите со јавноста се задача единствено на кабинетските службеници односно посебните советници), а тоа е партизирањето на односите со јавноста на МП и нивно поистоветување со односите со јавноста на министерот како политички функционер.

Во новото одделение за односи со јавноста треба да има соодветен бој на вработени за да можат се покријат најважните функции на информирањето и комуницирањето и тоа да не е сведено само на односи со медиумите и освежување на веб страницата на министерството. Ефективните комуникации претпоставуваат план за комуницирање се сите засегнати страни, активно управување со информациите, двонасочна комуникација со заинтересираните групи и проактивно информирање за сите важни работи кои ги прави министерството. Истовремено, активните и професионални комуникации на едно министерство како МП претпоставуваат и мониторирање на комуникациите и нивна евалуација, создавање на комуникациски стратегии за организацијата, годишни планови за реализација, организирана и постојана внатрешна комуникација со вработените во министерството, управување и менаџирање со потенцијални кризи, планирање кампањи и секако дигитална комуникација.

За сите овие потреби на комуникацискиот процес треба да се обезбеди минимален број кадри во комуникацискиот тим, како нови вработувања или трансфери од други одделенија на лица кои имаат професионално знаење и капацитет за работење во комуникацискиот сектор. Широкиот спектар на тоа што претпоставува владино комуницирање/комуницирање на МП мора да се преслика во систематизирањето на одделението за односи со јавноста.

Во овој момент, не постои лице надвор од кабинетот на МП кое се занимава исклучиво со односите со јавност. Имено, односите со јавноста спаѓаат, пред сè, во работните задачи на советник на министерот. Сепак, односите со јавноста кои се тесно и единствено врзани со министерскиот кабинет создаваат впечаток дека тие се политизирани и дека нема да постои институционална меморија кога министерот ќе ја напушти функцијата. Одделување на комуникациите, односно создавање на одделение за комуникации/односи со јавност ќе придонесе за поголема непристрасност во известувањето и деполитизација на комуникации во МП. Само така ќе се обезбеди одржливост и доследност на комуникациите на долг рок.

Од добиените одговори од прашалниците на дел од вработените во МП се увидува дека малку се посветува внимание на внатрешната комуникација и редовното информирање на вработените. Кога не постои редовно и организирано внатрешно комуницирање во една организација, тогаш проток на информации се заснова на лични релации и односи меѓу вработените што создава таканаречени гроздови на информирање кои се групираат меѓу себе, но тие не се ниту официјални, ниту потврдени. Ова доведува до намалување на внатрешната транспарентност на процесите и намалување на чувството на припадност кај дел од вработените во таа организација. Внатрешната комуникација е исклучително важна за секоја организација, а посебно за владини институции. Редовното информирање е основа на концептот „зборување во еден глас“ за вработените во МП. Кога сите вработени зборуваат во еден глас, тогаш убедливоста на реформите и другите процеси во јавноста е многу поголема, но и вработените се чувствуваат дека се дел од процесите и дека сите до еден придонесуваат кон промените и професионализацијата на јавната администрација.

Поради сето ова, кога се зборува за организирана комуникација мора да се има предвид јасноста и јавноста во работењето. Новото одделение за односи со јавност треба да има усвоено јасни процеси на планирање, одобрување, овластување и објавување на информациите во јавност, но и во самото МП. На овој начин се гради и институционална меморија на институцијата и континуитет на информирањето.

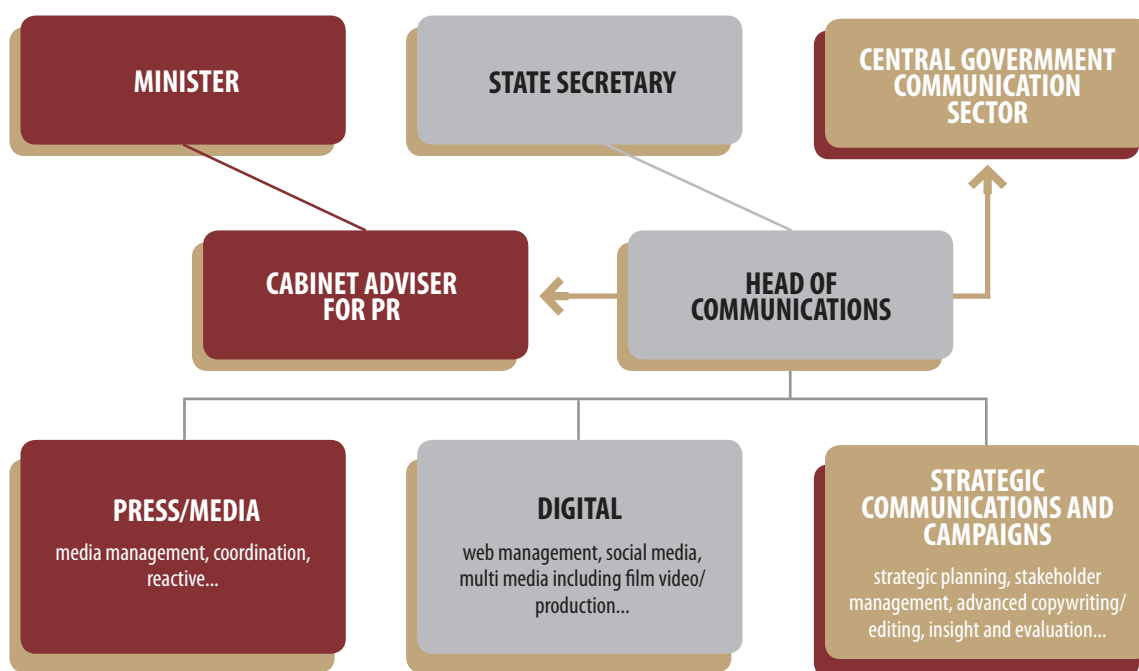
Вработените во ова одделение мора да имаат основни комуникациски вештини меѓу кои:

- разбирање на публиката и сегментација;
- вештини за пишување и создавање пораки – пишување, уредување, обраќање кон различни канали, пишување пораки за различни целни групи;
- користење на различни канали и нивен развој;
- идентификување на засегнатите страни;
- основно планирање на комуникациите, дефинирање на целите, мониторинг и евалуација;
- подготовка за управување на потенцијални кризни ситуации.

Создавањето на посебно одделение за односи со јавноста не само што ќе ја подобри ефикасноста на комуникациите, туку ќе го подобри и нивното управување и мониторинг, а ќе ги подигне и стандардите на информирање, со што ќе се обезбеди квалитетот на информирањето и комуницирањето, но и нивна евалуација и постојан мониторинг.

Комуникациската структура претставена подолу беше предложена од тимот експерти од британската владина служба. Овој предлог ги има предвид сите можности и закани на постоечкиот начин на комуницирање и информирање и предлага систем на надминување на сите предизвици и создавање на професионален систем на јавно информирање.

Илустрација бр. 12 – Комуникациска структура предложена од страна на британски експерти во рамки на проектот Communication mapping finding and recommendations (UK GCS project)

Овој концепт претпоставува две лица кои ќе бидат задолжени за односи со јавност и комуникација на МП. Лицето во Кабинетот кое е задолжено за поддршка на односите со јавност на министерот; односно станува збор за кабинетски службеник чиј работен однос во МП го следи мандатот на министерот за правда. Раководителот на одделението за односи со јавност е државен службеник (кои истовремено е и професионален комуникатор) и неговата позиција е постојана, односно тој не се менува со промената на министрите. Одделението за односи со јавноста, според внатрешната организација на МП, нема да биде потчинето на Кабинетот на министерот, односно нема кабинетските службеници и посебните советници нема да бидат хиерархиски надредени на административните службеници во одделението за односи со јавноста. Советникот за односи со јавност од Кабинетот ќе соработува тесно со раководителот на одделението за односи со јавноста и преку него ќе ја добива потребната поддршка од останатите административни службеници во одделението. На овој начин и ќе се избегне и политизирањето на комуникациите и истовремено ќе се обезбеди и институционална меморија на комуникациите по менувањето на министерот и неговиот Кабинет.

Генерално гледано, одделението за односи со јавноста би требало да ги извршува работните задачи прикажани во рамката во продолжение.

Рамка бр. 20 – Работи и задачи на одделението за односи со јавност кое би се формирало во МП

- остварување на контакти со средствата за јавно информирање и организирање на средби со претставници на медиумите и информативните гласила;
- следење на средствата за јавно информирање;
- следење и анализа на јавното мислење;
- уредување на веб-страницата на МП;
- прибирање, систематизирање и ажурирање на податоци и информации на веб-страницата на МП;
- остварување на правото за слободен пристап до информации, односно проактивно објавување на податоци согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер;
- управување со планот за стратески комуникации;
- изработка на план за кризни комуникации и управување со него;
- непосредна комуникација со граѓани во врска со прашања за работата на МП и ресорто;
- организација на настани;
- управување со профилите на социјалните медиуми на МП, вклучително и создавање на содржина;
- подготовка на материјали за јавни настапи на министерот и поддршка за вработените во случаите на нивни јавни настапи.

Во однос на работните места, пак, во одделението се препорачува минимален број на вработени за да можат да се постигнат сите претпоставени комуникациски задачи. Според тоа, работните места би биле:

- раководител на одделението за односи со јавност;
- административен службеник задолжен за управување со медиуми и координација;
- административен службеник задолжен за управување со интернет комуникацијата, социјалните медиуми и мултимедиа;
- двајца административни службеници кои би биле поддршка на другите функции на одделението за односи со јавноста во однос на стратешкото планирање (на комуникациите), комуникацијата со засегнатите страни и нивно ангажирање, поддршка на внатрешните комуникации и активностите поврзани со кампањите.

Следствено, се препорачува административниот службеник задолжен за управување со интернет комуникацијата, социјалните медиуми и мултимедиа, како и административниот службеник задолжен за управување со медиуми и координација да бидат искусни, односно од службеници од категорија „В“. Последните двајца службеници, пак, можат да бидат и од најниската категорија „Г“.

Оттаму, евидентно е дека државниот службеник кој ќе биде раководител на одделението за комуникации ќе биде поддршка на министерот и неговиот Кабинет, ќе ги надгледува комуникациските активности на МП, а ќе управува и со внатрешната комуникација во МП.

Во планирањето на комуникациите на МП мора да се земе предвид и тоа дека Владата ги прифати протоколите и документите кои се однесуваат на подобрување и професионализација на комуникациите на ниво на сите владини институции. Во докуменотот Комуникациската стратегија на Владата за 2019-20 година⁷⁰ се наведени дел од тие документи кои треба да бидат основа за креирање на одделението за односи со јавноста во МП, воспоставување критериуми и стандарди кои ќе бидат компатибилни со централниот/владиноот комуникациски сектор, обезбедувајќи можности со кои ќе се обезбеди поголема и севкупна отчетност и транспарентност.

Според Комуникациската стратегија на Владата за 2019-20 основни функции на комуникацискиот сервис се да:

- обезбеди постојана проактивна и реактивна комуникација со медиумите;
- ги доближи приоритетите и политиките на Владата до граѓаните;
- ги информира граѓаните за сервисите кои институциите ги обезбедуваат за нив;
- спроведува кампањи за јавно добро и од јавен интерес со кои се промовираат вредности, мерки и сервиси за поквалитетен живот на граѓаните;
- го информира населението во случај на кризи, несреќи и катастрофи;
- обезбеди активна транспарентност и отчетност за работата на институциите;
- го подобрува имиџот на земјата надвор од своите граници;
- обезбеди внатрешна комуникација на институциите со државните службеници;
- обезбеди редовен контакт со граѓаните (електронска, писмена и вербална комуникација).⁷¹

Овие функции треба да се прилагодат за МП и да бидат основа на работењето на одделението за односи со јавноста.

Во Владата исто така е направена и комуникациска матрица која треба да обезбеди проактивна комуникација на ниво на влада и усогласување на комуникациите.⁷² Делот што МП го праќа до централниот комуникациски владин сектор треба да биде дообработен и детализиран за да се користи за тековно работење во МП. Вакво планирање ќе помогне не само полесно да се пополнува владината матрица туку и полесно да се планираат активностите во МП и да се обработат на начин кој ќе биде соодветен за политиките на МП. Истовремено на лесен и едноставен начин ќе бидат информирани и Кабинетот и министерот за сите активности.

Во стратешкото планирање на комуникациите, Владата го користи моделот од британскиот владин комуникациски сервис – OASIS (објаснет во комуникациската стратегија на Владата). Ова е лесен начин за планирање и начинот на комуникација и планирање на кампањи од јавен интерес и се препорачува овој систем да се користи и во МП за своето стратешко планирање и за креирање кампањи од јавен интерес за информирање на граѓаните за прашања од нивен интерес.⁷³

Владините комуникатори како јавни службеници ги прифатија и принципите за комуникации од јавен интерес. Со пренесување на овие принципи во одделението за односи со јавноста во МП ќе може на најдобар начин да се изразат политиките на самото министерство и истото да е во согласност со општо прифатените принципи на професионалните владини комуникатори. Принципите се однесуваат на начинот на известување, на објективност на пораките, на начинот на кој се третира и објаснува јавниот интерес, на департизација на владината информација и на отчетноста во користењето на ресурсите и создавање и спроведување кампањи од јавен интерес.⁷⁴

70 Комуникациска стратегија 2019-2020 <https://vlada.mk/komunikaciska-strategija> последна посета на 15 март 2020

71 Систем на комуникации на Владата на РСМ <https://vlada.mk/node/18383> - последна посета на 14 март 2021

72 Матрица за планирање на владините комуникации <https://vlada.mk/node/18380> - последна посета на 14 март 2021

73 Планирање на комуникациите – OASIS <https://vlada.mk/node/18381> - последна посета на 14 март 2021

74 Јавниот интерес и владините комуникации <https://vlada.mk/node/18382> - престапено на 14 март 2021

На крајот, во комуникациската стратегија на Владата е сместен и Етичкиот кодекс и вредностите кои комуникациските службеници ги застапуваат. Овој документ треба да е основен вредносен патоказ на сите вработени во одделението за односи со јавноста во МП. Кодексот ги има стандардите на јавните службеници кои работат со комуникациите во министерствата, што се очекува од нив, начин на користење на приватните, но и на социјалните профили, односно канали на социјалните медиуми. Основните принципи се однесуваат на вистината, непристрасноста, објективноста, професионалните, наспроти личните интереси, севкупноста во информирањето, заштита на личниот, но и институционалниот интегритет на социјалните медиуми.⁷⁵

На крајот, МП треба да го приспособи и планот и протоколот за кризни комуникации кој е изработен на ниво на Влада. Овој документ на лесен начин дава можности да се управува и да се оцени одредена кризна комуникација на кој начин таа може да се развива и како да се менаџира потенцијалната криза (овој документ е достапен во секторот за односи со јавност во Владата на Република Северна Македонија).

1.4. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

При изработката на оваа Функционална анализа на МП во насока на спроведување длабинска анализа на работењето на Министерството беше изработен прашалник со цел истиот да биде пополнет од страна на раководителите на сектори, помошници раководители на сектори и раководители на одделенија (како што беше претходно образложено во точка 1.3. Методологија на работа).

Во посебен дел од прашалникот беа издвоени прашањата за транспарентност како дел од индикаторите на МП.

Во МП има 10 Сектори во кои функционираат 27 Одделенија и 21 посебни Подрачни одделенија односно 21 месни канцеларии.

На доставените прашалници добивме вкупно 15 одговори. Од нив, имаме делумно одговорени прашалници од 4 Сектори, 4 Одделенија и 6 Подрачни одделенија.

Од одговорните прашалници уште на почеток може да се забележи недоволната информираност на вработените во однос на основни ситуации со кои тие се соочуваат секојдневно во нивното работење. Исто така, евидентна е и недоволната информираност во однос на меѓусекторското работење на организационите единици. Ако се задржиме на одговорените прашања во однос на транспарентноста, може да се согледа дека никој од вработените не знае или нема информација кој во МП носи одлуки за комуникација со јавноста. Исто така, никој не знае/нема информација кој одлучува и каква постапка се спроведува за одржување на прес конференции, за давање изјави и за нивната содржина.

Од добиените одговори може да заклучиме дека поголем дел од вработените знаат дека во МП има посебна служба или оддел наменет исклучиво за односи со јавност, но истовремено голем е процентот на оние кои не знаат/немаат информација колку лица се вработени и дали тие извршуваат и други обврски покрај оваа.

Само во еден случај (Сектор) имаше одговор дека ваква посебна служба не постои во МП.

⁷⁵ Кодекс на однесување на владините службеници за односи со јавност <https://vlada.mk/node/18384> и управување со службените официјални канали како официјални канали за комуникација <https://vlada.mk/node/18383> - последна посета на 14 март

Ниту еден вработен не знае/нема информација дали во МП има интерно упатство/прирачник/ процедури за комуникација со јавноста односно на кој начин и кој одлучува за прес конференции за јавност, објавување на соопштенија и сл.

Во однос на прашањата кои се однесуваат на службените е-маил адреси, електронската комуникација со министерот, заменик-министерот и државниот секретар и нивно користење електронски потпис како и за прашањата кои се однесуваат за доставна служба на МП, вршење достава преку пошта и архивското работење, добивме најразлични одговори. Претпоставуваме тоа зависи од начинот на кој работи посебниот Сектор, Одделение или Подрачна единица. Како најрелевантни ги земаме одговорите од Секторот за ИТ каде што е одговорено дека:

- во МП сите вработени имаат службени адреси на електронска пошта, додека во подрачните одделенија околу 40% од вработените имаат службена адреса на електронска пошта;
- во МП доставата се врши и преку доставна служба и преку пошта, додека во Секторот за меѓународна правна помош при МП покрај главната архива се користи и посебна Архива која работи во согласност со програмата ЛУРИС;
- во подрачните одделенија доставата се врши преку пошта, а до институциите доставата е на рака со Доставна книга (пр. во подрачното одделение Валандово);
- во МП вработените не користат електронски потпис при службена електронска комуникација и
- архивското работење се води компјутерски преку Document management system (DMS) а во одредени одделенија и подрачни одделенија се води рачно (пр. Валандово, Крива Паланка, Пробиштип, Делчево).

Како последно прашање од областа на транспарентноста е поставено прашањето за мислење на вработените како да се направи годишниот извештај на МП достапен до пошироката јавност. Доминира одговорот дека со самото објавување на годишниот извештај на веб-страната на МП, тој е достапен до пошироката јавност. Има предлози да се објавува и на веб-страната на Државниот завод за статистика и да се зголеми видливоста со воведувањето на електронска евиденција на предметите и извештаите. Сите предлози навистина би ја подобриле видливоста на работењето на органите на МП.

Од доставените одговори се издвојува еден контрадикторен одговор (од Одделение) дека Годишниот извештај на МП „нема потреба“ да биде направен достапен на пошироката јавност. Ваквото мислење е во целосна спротивност на значењето на начелото на транспарентност, но и со законските права на граѓаните за непречен увид во извршувањето на јавните овластувања на државниот орган од една, и законските обврски за овозможување на јавност во работењето на државните органи, од друга страна.

Што се однесува до режимот на слободен пристап до информации од јавен карактер, пак, МП бележи извонредна успешност во одговарањето на барањата за пристап до информации од јавен карактер (пасивна транспарентност). Дополнително, МП ги има објавено поглемитот дел од податоците на кои е обврзано согласно членот 10 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Горенаведените забелешки ќе служат како основа за препораките кои ќе бидат дадени во Планот за подобрување на работата на МП.

2. ЕФИКАСНОСТ ВО ПОСТАПУВАЊЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

2.1. ОПШТО ЗА ЕФИКАСНОСТА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Согласно надлежностите на МП утврдени во ЗОРОДУ и другите релевантни закони, оценувањето на работата и постапувањето на МП може да се врши на две нивоа, и тоа: оценување во однос на постапувањето по конкретни предмети и, второ, евалуација на процесот на изготвување на законите и следењето на нивната примена. Во оваа анализа овие два процеса се опсервираат низ призмата на ефикасноста, од една, но и во однос на квалитетот во постапувањето, од друга страна. Со оглед на значењето од донесувањето на законите и нивната примена во практиката, поголемо внимание во оваа анализа ќе се посвети на оценувањето на изготвувањето на законите и следењето на нивната евалуација, а анализата за постапувањето по предметите во најголем дел ќе се осврне на квантитативните критериуми во овој процес.

Доследното спроведување на *ex-ante* и *ex-post* евалуацијата на законите е мошне значајно и заради фактот што улогата и функцијата на законската регулатива не е да ги санкционира само актуелните состојби во одредени области, туку и релативно подолгорочно да ја антиципира општествената реалност.

Во правната наука евалуацијата, односно оценувањето на законите има две значења: првото се однесува на оценувањето на уставноста и на законитоста на законите и на другите правни акти, а второто на проучувањето на ефектите од примената на законите, односно на нивната целисходност. Оваа анализа ќе се осврне само на процесот на евалуација на законите од аспект на нивната целисходност во надлежност на МП, со оглед дека оценувањето на уставноста на законите е во надлежност на Уставниот суд.

Од компаративен аспект, на почетокот повеќето од активностите во оваа сфера биле насочени кон следење на примената на донесените закони и оценување на нивната ефикасност и целисходност. Подоцна, фокусот е пренесен и на евалуацијата на законите пред нивното формално донесување со што се овозможува релативно успешно предвидување на ефектите од нивното остварување во практиката. Имено, донесувањето на законите се базира врз одредени програмски цели што се очекува со нив да бидат постигнати. Затоа, еден од појдовните услови за нивна успешност е верификацијата на оживотворувањето на зацртаните цели вградени во нив.

Според тоа кој ја спроведува, евалуацијата на законите може да биде формална или институционална и неформална. Првиот вид оценување го спроведуваат институциите на државата, додека неформалната евалуација е *ad-hoc* активност на други субјекти надвор од државната структура. Институционалната евалуација на законите во себе опфаќа два аспекта: процедурален и организациски. Процедуралниот ги подразбира мерките кои се однесуваат на обврската за оценување на законите и изготвување соодветни извештаи, а организацискиот се фокусира, пред сè, на востановувањето органи и служби задолжени за спроведувањето на евалуацијата.⁷⁶ Во овој процес, покрај постојниот кадар кој се состои од вработените во тие служби, мошне често се вклучуваат и надворешни експерти од соодветни области. Оваа анализа ќе се осврне на процесот на институционална евалуација на законите во рамките на МП.

⁷⁶ Во повеќе земји се среќаваат различни модели. Така, некои од нив се определиле евалуацијата на законите да се спроведува во рамките на парламентите, додека пак за други е карактеристичен моделот на формирање самостојни служби за овие активности. Исто така, познати се и решенија каде што евалуацијата е доверена на внатрешни организациони единици во надлежните министерства (на пример, во Германија), или пак за тоа е надлежно само едно министерство.

Во некои држави институционализацијата на евалуацијата на законите е пропишана како обврска на одредени државни органи. Така, на пример, во Германија, иако тоа не е експлицитно сторено во Уставот (“Основниот закон”), Уставниот суд со интерпретацијата на членот 20 кој се однесува на примената на принципот на владеење на правото и практично го обврзал законодавецот да води грижа за ефективност, ефикасност и сразмерност.⁷⁷ И во Швајцарија, Федералниот устав од 1999 година пропишува дека Федералниот парламент обезбедува евалуација на корисноста на мерките преземени од Конфедерацијата. Во некои држави владите со закон се обврзани да даваат извештаи за спроведувањето на законите.

Посебно карактеристични се искуствата на Министерството за правда на Австрија. Во контекст на односите на Министерството за правда со правосудството е карактеристично дека тие имаат дефинирано стратегија, мисија, резултати, надлежности и буџет. Така, средства се добиваат исклучиво само ако се покажат резултати. Клучниот аспект во овој процес е мисијата на Министерството за правда согласно која акцентот се става на владеењето на правото, правната сигурност, независното управување со судството, почитување на човековите права и основните слободи и социјална одговорност. Успешноста во остварувањето на наведената мисија се мери преку петте утврдените резултати. Секогаш кога се пристапува кон донесување нов или пак измени на некој постоен закон се анализира дали законот се вклопува во петте дефинирани резултати и какво подобрување на состојбите ќе биде постигнато со неговото донесување. Во практиката има и случаи каде што не е прифатено донесувањето на некој закон затоа што предлагачот не можел да докаже дека со неговото донесување ќе се подобри состојбата во конкретната област.

Според критериумот кога се врши, се разликуваат два вида евалуација на законите: *ex-ante* или проспективна и *ex-post* или ретроспективна евалуација. Проспективната евалуација се врши пред, додека ретроспективната по донесувањето на законите. Целта на првиот вид евалуација е да ги предвиди можните ефекти од идната примена на законите, додека ретроспективната евалуација се занимава со прашањата поврзани со ефектите од примената на веќе донесените закони. Специфичноста на овие два вида евалуација е и во тоа што тие користат различни методи и техники. И покрај разликите, искуствата од практиката упатуваат на тоа дека проспективната и ретроспективната евалуација меѓу себе се комплементарни. Имено, добро спроведено ретроспективно оценување на примената на законите претставува солидна основа да се изведе соодветна проспективна евалуација. Вака собраните податоци се особено корисни за споредбени анализи и претставуваат можност за предвидување на ефектите од идната примена на законите кои би требало да бидат донесени. Доследната и егзактна проспективна евалуација, пак, од друга страна, го олеснува еџ – пост оценувањето на законите, особено имајќи го предвид фактот дека тоа овозможува ретроспективно собирање валидни податоци и информации.

Вообичаено, процесот на евалуацијата на законите се состои од повеќе етапи:

- анализа и дефинирање на проблемот што би требало да биде надминат со донесување на одреден закон;
- определување на целите што би требало да се постигнат со донесувањето на тој закон;
- испитување на правните инструменти што би можеле да се користат за надминување на проблемот;
- изготвување на законот;
- формално донесување на законот;
- примена на законот во практиката;
- *ex-post* евалуација и
- доколку се покаже неопходно, менување на законот согласно добиените сознанија од извршената ретроспективна евалуација.

⁷⁷ Во уставно-правната практика на Федералниот уставен суд има одредени случаи во кои Судот укинал некои закони само затоа што не ги задоволуваат принципите на ефективност, ефикасност и пропорционалност.

Науката за анализа на јавната политика е тесно поврзана со евалуацијата на законите. Така, William Dunn наведува пет вида информации кои се релевантни за водењето одредена политика: дефинирањето на проблемот; очекуваните резултати од таа политика; предложената политика како потенцијална можност за решавање на проблемот; опсервираниот резултат и постигнатото со таа политика што го отсликува нивото на постигнатите цели и вредности.⁷⁸

Методолошката постапка за оценување на законите се состои од две фази: првата е поставување хипотеза која се однесува на “потенцијалната или реална врска меѓу законската норма и опсервираните сосотојби”⁷⁹ и втората која се состои од “тестирање на валидноста на претпоставките со користење соодветно искуство, информации и знаења кои се на располагање или би можеле да бидат направени достапни со одреден разумен напор”.⁸⁰

Ефектите од законите во теоријата и во практиката се валоризираат преку доследна примена на критериумите за оценување. Трите општоприфатени критериуми за оценување на законите се: ефикасност (*efficiency*), ефективност (*effectiveness*) и корисност (*efficacy*).

Ефикасноста претставува однос меѓу трошоците и корисноста. Во тој контекст, ефикасноста е детерминирана од висината на целокупните трошоци,⁸¹ од една, и нивото на постигнатите цели, од друга страна. Лузиус Мадер трошоците и користа од законите ги опсервира низ призмата на очекувањата на законодавецот и на граѓаните. Притоа тој прави дистинкција на внатрешни и надворешни трошоци и бенефити.

Ефективноста го означува односот меѓу “опсервираните навики на целната група со конкретниот нормативен модел, односно со оние што се пропишани од законодавецот”. Притоа особено е битно да се утврди дали законската норма се применува во практиката и во колкава мера.

Корисноста од примената на законот кореспондира со целите за неговото донесување. Затоа овој критериум содржи претежно политички аспекти и неминовно ја наметнува потребата од јасно и прецизно дефинирање на целите на секој закон.⁸² Доколку во практиката се констатира дека законодавецот не ги дефинирал целите на законот оној што ја спроведува неговата евалуација задолжително мора да го стори тоа.

2.2. ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ НА ПОДГОТВУВАЊЕ НА ЗАКОНИТЕ И СЛЕДЕЊЕ НА НИВНАТА ПРИМЕНА

Една од најзначајните активности на МП е изготвувањето на законите и следењето на нивната примена во областите од неговата надлежност: организацијата на правосудството, како и казненото, граѓанското, управното и меѓународното приватно право.⁸³ Клучни документи за спроведување на овие активности се Методологијата за проценка на влијанието на регулативата и Методологијата за проценка на спроведувањето на регулативата.

Во првиот документ е дефинирано дека „Основна цел на процесот на ПВР е да се обезбеди да се добијат релевантни и точни информации за позитивните и негативните влијанија од можните начини за решавање на проблемот, како и за предложениот начин за постигнување на целта заради која се предлага предлогот на закон. Квалитетното спроведување на процесот на ПВР придонесува кон ефективно и ефикасно спроведување на законот, а со тоа и остварување на политиките на Владата.”

78 Dunn, William N., *Public Policy Analysis*; Pearson Prentice Hall, New Jersey, 2004

79 Evaluation of Legislation – Proceedings of the Council of Europe's legal co-operation and assistance activities (2000-2001); Council of Europe, Strasbourg 2001

80 Evaluation of Legislation – Proceedings of the Council of Europe's legal co-operation and assistance activities (2000-2001); Council of Europe, Strasbourg 2001

81 Битно е да се напомене дека под трошоци не се подразбираат само материјалните средства за спроведување на законот, туку овде се опфатени и одредени нематеријални елементи.

82 Најчесто целите на законот се дефинирани во придружниот дел на нормативниот текст што ги содржи причините, целите и образложението на конкретниот закон, како и во формуларот за проценка на влијанието на регулативата.

83 Покрај наведените области, согласно член 17 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, Министерството за правда е надлежно и за „вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа”. Така, согласно оваа одредба, Министерството за правда ги изготвува и Законот за спорт, Законот за катастар на недвижности и други закони за кои не е надлежно друго министерство.

Целта на Методологијата за оценка на спроведувањето на регулативата е „да го дефинира процесот на оценка на спроведувањето на регулативата како последна фаза во процесот на креирање политики.“ Согласно овој документ, „преку *ex-post* оценката на спроведувањето на регулативата министерствата и другите органи на државната управа го следат и ги утврдуваат успехот и/или неуспехот во постигнувањата при спроведувањето на регулативата, причините и факторите кои влијаеле за тоа, со цел да се научи од искуството и да се подготват поквалитетни и издржани регулативи.“ Клучно за овој документ е дека тој „вovedува оценка на спроведувањето на регулативата која се однесува на проценка на успешноста, резултатите и влијанието од спроведувањето на донесената регулатива.“ Со тоа, „се овозможува да се соберат податоци за тоа што се постигнало со регулативата, на кој начин и со колку ресурси, како и дали е постигната целта, и доколку не е, кои фактори влијаеле. Овие информации треба да се земат предвид при развојот на нови политики и регулативи или при измена на постојните. Со тоа оценката на спроведување на регулативата овозможува „учење од искуството“, втемелување на одлуките врз докази и воведување на рационалност во процесот на креирање на политиките.“

Во МП, најголемиот дел од активностите се насочени кон изготвувањето на законите. Меѓутоа, ако се анализираат Правилникот за внатрешна организација на МП и Правилникот за систематизација на работните места во МП, може да се изведат неколку заклучоци, и тоа: прво, и покрај тоа што најголемиот дел од надлежностите се однесуваат на изготвувањето на законите, во Правилникот за внатрешна организација на МП овие надлежности се лоцирани само во минимален број организациони единици;⁸⁴ второ, во споредба со другите организациони единици, во секторите и одделенијата за нормативна дејност согласно Правилникот за систематизација на работните места во МП се систематизираат минимален број работни места и, трето: пополнетоста на овие работни места не е целосно реализирана.

Првиот чекор во фазата на изготвувањето на законите е изработката на проценката на влијанието на регулативата. Во спроведувањето на *ex ante* евалуацијата на законите особено битно е да се предвидат фискалните импликации за нивната примена. Со тоа се овозможува тие средства да бидат планирани во буџетите на институциите надлежни за спроведување на законите. Вториот аспект е поврзан со потребата за реално детерминирање на човечките ресурси кои ќе бидат ставени на располагање во фазата на имплементацијата на законите што е мошне значајно посебно имајќи го предвид фактот дека тие треба да бидат обучени за спроведување на овој процес.

Од анализата на изготвените извештаи за проценка на влијанието на регулативата за законите од надлежност на МП може да се заклучи дека при нивната изработка во одреден број случаи не е почитувана Методологијата за проценка на влијанието на регулативата. Тоа се потврдува и со констатацијата на Министерството за информатичко општество и администрација кое во документот „Преглед на почитувањето на обврските кои произлегуваат од процесот на ПВР и задолжителната објава на законите на ЕНЕР“ наведува дека одреден број од нацрт извештаите за ПВР не ги исполнуваат минимум утврдените критериуми. Исто така, во последниот објавен Годишен извештај за спроведување на процесот на проценка на влијанието на регулативата – ПВР- јануари-декември 2018 година,⁸⁵ за МП се наведува дека: „Врз основа на податоците добиени од страна на Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија, констатирано е дека во текот на јануари – декември 2018 година од страна на Владата биле утврдени 15 предлог – закони на МП. Согласно податоците кои беа добиени при проверка на ЕНЕР и евиденцијата во Министерството за информатичко општество и администрација, утврдено е дека:

- сите закони се објавени на ЕНЕР,
- на мислење до Министерството за информатичко општество и администрација се доставени 12 нацрт Извештаи за ПВР од кои за 10 е запазена процедурата за ПВР односно се доставени на мислење по истекот на минималниот рок од 20 дена за консултации на ЕНЕР и
- сите предлог закони биле доставени до Владата со предлог Извештај за ПВР.

⁸⁴ Така, од вкупно 11 сектори и 65 одделенија само еден сектор (Секторот за правосудство) и две одделенија (Одделението за нормативна дејност во кривична материја и Одделението за нормативна дејност во граѓанска материја) ги вршат работите поврзани со изготвувањето на законите. Дополнително, и одредени други сектори (Секторот за извршување, нотаријат и медијација, Секторот за бесплатна правна помош и политички систем и Секторот за меѓународна правна помош), покрај другите нивни надлежности делумно се вклучени во процесот на изготвување закони од нивна надлежност. Исто така, на пример, за уставното и управното право воопшто и не се предвидени организациони единици кои би биле надлежни за изготвување закони во овие области, а за тоа не постојат ниту посебни работни места во некои други организациони единици.

⁸⁵ https://mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/pvr/novo_informacija.doc

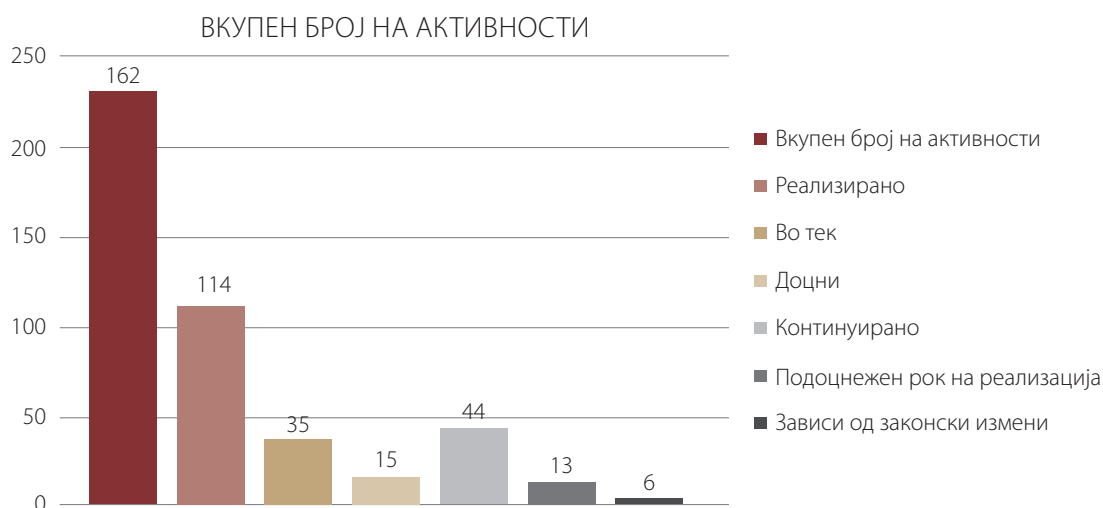
Причините за наведените слабости можат да се лоцираат во непостоењето специјализација на вработените во Министерството кои работат исклучиво на закони кои се поврзани со нивното работно место. Од анализата на решенијата за формирање работни групи за изготвување закони може да се констатира дека исти лица се членови во најголемиот број работни групи за изготвување на закони, иако тие закони не влегуваат во описот на нивните работни места. Со честото менување на лицата задолжени за изготвување на законите се губи и т.н. „институционална меморија“ на Министерството.

Во однос на надлежностите на Министерството за следењето на примената на законите, може да се констатира дека не постои доволно развиен систем за следење на примената на законите и нивна евалуација. Во тој контекст, не беа презентирани документи за евалуација на следење на законите во надлежност на МП.

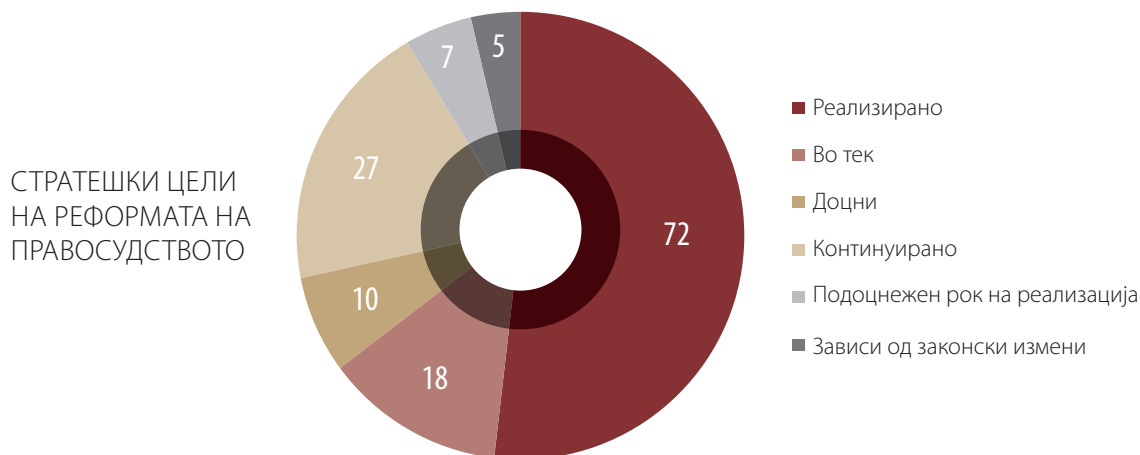
Во однос на предвидените 119 закони во Програмата за работа на МП за 2020 година, може да се констатира дека 3 закони се изготвени и доставени до Владата. Освен тоа, треба да се истакне дека во 2020 година од страната на МП се изготвени и 19 закони кои не беа предвидени во Програмата на Владата. Тие 19 закони се доставени до Владата.

Бројот на изготвени закони во МП се следи и низ призмата на евалуацијата на спроведувањето на донесените стратешки документи. Така, во Двегодишниот извештај за имплементација на Стратегијата за реформи во правосудниот сектор 2017-2022 година, е даден детален преглед не само на донесените закони предвидени во неа, туку и на сите зацртани активности.

Графикон бр. 3 – Збирен табеларен преглед на активности во Акцискиот план на Стратегијата

Графикон бр. 4 – Преглед на реализирани активности оддел стратешки цели на реформата во правосудството

Од анализа на наведениот двегодишен извештај може да се констатира дека во него процесот на реализирани активности се опсервира само низ призмата на презентирање квантитативни податоци, а изостанува квалитативна анализа за донесените закони. Имено, во наведениот извештај само се набројуваат донесените закони и новините содржани во нив, без притоа подлабоко да се осврне за тоа како тие придонесуваат за подобрување на состојбите во конкретната област и дали е тоа постигната во текот на нивната примена. Оваа состојба се однесува и на другите слични документи со кои се следи процесот на донесување на законите и следењето на нивната примена во практиката.

2.3. ОЦЕНУВАЊЕ НА ЕФИКАСНОСТА И КВАЛИТЕТОТ ВО ПОСТАПУВАЊЕТО ПО КОНКРЕТНИТЕ ПРЕДМЕТИ

Во рамките на неговите надлежности уредени со посебни закони, МП постапува по конкретни предмети, и тоа:

- претставки кои се однесуваат на работата на судовите за одолговлекување на постапките по судските предмети;
- изготвување предлози за помилување до Претседателот на Република Северна Македонија;
- постапување по предмети за надомест на штета на лица кои се неоправдано осудени и неосновано или незаконито лишени од слобода;
- постапување по предмети за издавање одобренија за употреба на државни симболи и изрази кои означуваат име на историски лица и места, на националност, на државата и нејзините кратенки, општина или градот Скопје;
- постапување по барања согласно Законот за донации и спонзорства;
- постапување по предмети за бесплатна правна помош;
- постапување по предмети за екстрадиција и трансфер на осудени лица;
- постапување по замолници и
- постапување по претставки и вршење редовен и вонреден надзор кај извршители, нотари и Комората на медијатори.

Постапувањето по конкретните предмети се оценува низ призмата на ефикасноста, но и на квалитетот на донесените одлуки.

Така ефикасноста во постапувањето се мери со неколку индикатори кои ги пренесуваме во продолжение.

Прв е **индикаторот за стапка на решени предмети (СРП – Индикатор)**. Овој индикатор го покажува односот меѓу примените предмети и завршените предмети во соодветниот период, изразен во проценти.

$$\text{СРП} = \frac{\text{Решени предмети} \times 100}{\text{Примени нови предмети}}$$

Понатаму следи **индикаторот за време на решавање на предметите (ВРП – Индикатор)**. Овој индикатор го означува просечниот број на денови за решавање на предметите. Со овој индикатор се мери колку бргу државните службеници во МП ги решаваат предметите и колкав просечен период им е потребен да решат одреден вид предмети. Генерално, овој индикатор покажува како во МП се менаџира протокот на предметите.

$$\text{ВРП} = \frac{365}{\text{број на решени предмети за време на соодветниот период} / \text{број на нерешени предмети на крајот на периодот}}$$

Трет е **индикаторот за стапка на ефикасност (СЕ – Индикатор)**. Овој индикатор го покажува односот меѓу бројот на вработените во Министерството кои постапуваат по одреден вид предмети и резултатите од работата (бројот на завршени предмети), изразен како коефициент на ефикасност.

$$CE = \frac{\text{Број на завршени предмети}}{\text{Број на вработени кои постапуваат по одреден вид предмети}}$$

Четврт е **индикаторот за вкупен заостаток на предмети (ВЗП – Индикатор)**. Овој индикатор ни го покажува вкупниот број на нерешени предмети на крајот на периодот и се пресметува така што бројот на решени предмети во периодот се минусира од вкупниот број на предмети во работа.

$$ВЗП = \text{вкупен број на предмети во работа} - \text{бројот на решени предмети во периодот}$$

Петти е **индикаторот за стандардно отстапување (СО – Индикатор)**. Овој индикатор го покажува отстапувањето од пропишаните законски рокови за решавање одреден вид предмети и се изразува во денови и во проценти. На пример, може да се користи за претставките каде што со закон е пропишано дека се постапува во рок во рок од 15 дена, а за сложени прашања во рок од 30 дена. Исто така, доколку за одреден вид предмети не постои законска одредба за решавање во одреден рок, за пресметување на овој индикатор може да се користи рокот предвиден во ИСО процедурите (на пример, во ИСО процедурите е предвидено дека предлозите за помилување се изготвуваат во рок од 30 дена).

$$CO = \text{просечното траење на постапката} - \text{законскиот рок за траење на постапката} = \text{денови}$$

$$CO = \frac{\text{просечно траење на постапката} - \text{законски рок за траење на постапката} \times 10}{\text{законски рок за траење на постапката}} = \%$$

Квалитетот на донесените одлуки во предметите во кои се води управна постапка во МП (постапување по предмети за бесплатна правна помош, постапување по барања согласно Законот за донации и спонзорства и издавање одобренија за употреба на државни симболи) се мери низ призмата на бројот на обжалени одлуки до надлежна второстепена комисија или поведување управен спор, како и бројот на укинати, односно преиначени одлуки.

Во прилог (Анекс III) се дадени табели за постапувањето на вработените во Министерството по разни видови предмети.

2.4. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

Стапката на постапување по претставките на граѓаните кои се однесуваат на судовите и јавните обвинителства се движи од 34% во 2018 година до 62% во 2018 година и 51% во 2020 година, додека индикаторот за време на решавање на овие предмети варира од 227 до 796 дена. Овие показатели посебно би требало подлабоко да се анализираат имајќи ги предвид законските одредби за постапување по овие предмети во рок од 30 дена.⁸⁶

Индикаторот за стапка на решавање на предметите поврзани со изготвување предлози за помилување до Претседателот на Република Северна Македонија, во последните три години се движи помеѓу 61% и 67%, додека индикаторот за време на решавање на овие предмети варира помеѓу 357 и 468 дена.

Добиените резултати од индикаторите за постапувањето по предметите за надоместок на штета на лица кои се неоправдано осудени и неосновано или незаконито лишени од слобода покажуваат исклучително низок ниво на стапка на решавање на овие предмети од една, и енорно долго решавање, од друга страна. Причините за ова се немањето финансиски средства на соодветната

⁸⁶ Најверојатно доставените статистички податоци се однесуваат на целосно завршување на постапувањето по претставките, што многу често вклучува и постапување на други органи.

ставка во Министерството за правда за преговарање за надоместок на штета со овие лица. Сепак, мора да се констатира дека не постојат ниту дефинирани критериуми според кои Министерството за правда би ги утврдувало износите за кои би преговарало со лицата. Затоа сиве ови предмети завршуваат со тужби пред суд, со што се прават дополнителни трошоци за судските постапки, за адвокати, како и за исплата на трошоци за камати.

Министерството за правда постапува ефикасно по барањата согласно Законот за донации спонзорства, каде што стапката на решени предмети се движи помеѓу 97% и 99%, а индикаторот за време на решавање на овие предмети покажува дека тие се решаваат помеѓу 14 и 17 дена. Слични се и констатациите за предметите за издавање одобренија за употреба на државни симболи (иако бројот на овие предмети е исклучително мал).

Индикаторот за стапка на решавање на предметите за бесплатна правна помош, во трите последни години се движи помеѓу 51% и 64%, додека индикаторот за време на решавање на ови предмети варира помеѓу 207 и 347 дена.

Постапувањето по замолници во Министерството за правда е исклучително ефикасно и нема заостаток на предмети, додека индикаторот за стапка на решавање на предметите поврзани екстрадиции и трансфер на осудени лица, во трите последни години се движи помеѓу 36% и 91%, додека индикаторот за време на решавање на овие предмети варира помеѓу 37 и 661 ден.

Со оглед дека не беа доставени податоци за бројот на обжалени одлуки пред надлежните второстепени комисии, односно за бројот на поведени управни спорови, (освен за предметите за бесплатна правна помош), како и за бројот на укинати и преиначени одлуки, не постои можност за анализа на квалитетот во постапувањето по горенаведените предмети.

3. ВНАТРЕШНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

3.1. ПОСТОЈНА ОРГАНИЗАЦИСКА ПОСТАВЕНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

3.1.1. Сектори и одделенија според постоечкиот акт за внатрешна организација

Внатрешната организација на МП е предмет на уредување на Правилникот за внатрешна организација број 01-2161/1 од 19.06.2015 година и 01-5602/1 од 31.12.2019 година. Според овој правилник, во рамките на МП се предвидуваат следниве организациски единици:

Рамка бр. 21 – Организациски единици во рамките на МП

- **Одделение за внатрешна ревизија**
- **Сектор за правосудство**
 - Одделение за нормативна дејност во кривичната материја;
 - Одделение за нормативна дејност во граѓанската материја;
 - Одделение за помилување и надомест на штета;
 - Одделение за постапување по претставки и поплаки;
 - Одделение за организација на правосудните органи и следење на реформата во правосудниот сектор
- **Сектор за извршување, нотаријат и медијација**
 - Одделение за извршување
 - Одделение за нотаријат и медијација
- **Сектор за меѓународна правна помош**
 - Одделение за меѓународна правна помош во кривичната материја
 - Одделение за меѓународна правна помош во граѓанската материја
- **Сектор за бесплатна правна помош и политички систем**
 - Одделение за бесплатна правна помош
 - Подрачни одделенија (21) со 21 месна канцеларија
 - Одделение за политички систем
- **Сектор за Европска унија**
 - Одделение за преговори и интеграции
 - Одделение за имплементација, мониторинг и евалуација на ИПА проекти
- **Сектор за меѓународна правна соработка**
 - Одделение за меѓународна правна соработка и соработка со НАТО
 - Одделение за човекови права и компаративна анализа
 - Одделение за координација на активности против корупција
- **Сектор за меѓународна правна соработка**
 - Одделение за меѓународна правна соработка и соработка со НАТО
 - Одделение за човекови права и компаративна анализа
 - Одделение за координација на активности против корупција

- Сектор за човечки ресурси и стратешко планирање
 - Одделение за управување со човечки ресурси
 - Одделение за стратешко планирање
- Сектор за финансиски прашања
 - Одделение за буџетска координација
 - Одделение за буџетска контрола
 - Одделение за сметководство и плаќање
- Сектор за информатичко-комуникациски технологии
 - Одделение за развој и апликативна поддршка
 - Одделение за техничка поддршка
- Сектор за општи работи
 - Одделение за јавни набавки
 - Одделение за преводи, лекторирање и јазична редакција
 - Одделение за општи работи и поддршка
 - Одделение за координација на работите на министерот

Според тоа, МП има вкупно 10 сектори со 27 одделенија и 21 подрачно одделение. Дел од порачните одделенија имаат и свои подрачни канцеларии. Како посебна организациска единица, во согласност со правилата за јавна внатрешна финансиска контрола, се јавува Одделението за внатрешна ревизија.

За подобро разбирање на овие организациски единици, но и за да се даде критички осврт на постојната внатрешна организациона поставеност на МП, во Анекс II нудиме интегрален преглед на нивните надлежности.

3.1.2. Критичка опсервација на постоечкиот акт за внатрешна организација

Анализата на Правилникот за внатрешна организација на МП, заедно со неговите измени и дополнувања од 2019 година, доведува до неколку критички опсервации и заклучоци.

Најнапред, во Правилникот за внатрешна организација на МП постои техничка грешка. Имено, главата III/11 е насловена „Сектор за општи работи“, а во самиот член 16 кој следи веднаш после насловот се говори за „Сектор за преводи и архивско работење“.⁸⁷

Илустрација бр. 13 – Извадок од Правилникот за внатрешна организација на МП

III/11. СЕКТОР ЗА ОПШТИ РАБОТИ

Член 16

Во секторот за преводи и архивско работење се вршат работи од делокругот на Министерството што се однесуваат на јавни набавки, преводи, лекторирање и јазична редакција, техничка и стручна поддршка, архивско работење.

Работите во делокругот на Секторот се извршуваат преку:

- Одделение за јавни набавки;
- Одделение за преводи, лекторирање и јазична редакција;
- Одделение за општи работи;
- Одделение за координација на работите на министерот.

⁸⁷ Види: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/Pravilnik%20za%20vnatresna%20organizacija-precisten%20tekst%202020_.pdf (последна посета на 02.03.2021 година).

Второ, од еден едноставен преглед на организациските единици на МП, односно распоредот на секторите, се добива впечаток дека Правилникот за внатрешна организација на МП не соодветствува на одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа, односно на одредбите од посебните закони со кои се предвидуваат надлежности на МП. Како што споменавме во погорниот текст, една од суштествените улоги на МП е да ги врши работите на правосудната управа (што е пропишано во Законот за судовите), односно да ги следи состојбите и да подготвува иницијативи за подобрување на работата на целокупниот правосуден систем, а воедно и за намалување на стапката на криминалитетот и прекршочните деликти во државата. Но, тоа не е рефлектирано во самата внатрешна организација на МП. Додека постојат цели три сектори кои служат на потребите на МП (Секторот за управување со човечки ресурси и стратешко планирање, Секторот за финансиски прашања, Секторот за информатичко-комуникациски технологии и Секторот за општи работи), постојат само два сектори кои се бават со чинителите на правосудниот систем во државата. Тоа се Секторот за правосудство и Секторот за извршување, нотаријат и медијација. Потребно е да се размисли за реалокација на човечките ресурси преку алоцирање на повеќе работни места за следење на работите од областа на кривичното и граѓанското законодавство, односно организацијата на правосудството.

Трето, ако говориме за функцијата на МП да ги врши работите на правосудната управа, нејасно е зошто во самата внатрешна организација на МП не се предвидува организациска единица која ќе се бави со работата на управната правда. Имено, следењето на работата на судовите подразбира следење на:

- кривичната материја;
- граѓанската материја и
- управната материја.

Управните судови (Управниот и Вишиот управен суд) кои постапуваат во управни спорови (од прв и втор степен) се, всушност, едни од поголемите судови ако како критериум се земе бројот на предмети во текот на една година. Во претходниот текст беше даден пример. Така, поред Извештајот за работата на судовите во третиот квартал од 2020 година Управниот суд имал вкупно 6,790 предмети во работа. Само Основниот суд Скопје 1 – Скопје, Основниот суд Скопје 2 – Скопје и Апелациониот суд во Скопје имале повеќе предмети во работа во овој квартал. Исти е случајот и со вториот квартал од 2020 година, како и во речиси секој друг период. Во вториот квартал од 2020 година Управниот суд имал вкупно 6,500 предмети во работа. Повеќе предмети, повторно, во работа имаат само Основниот Суд Скопје 1 – Скопје (37,068), Основниот суд Скопје 2 – Скопје (17,484) и Апелациониот суд во Скопје (10,767).⁸⁸

Па така, ако говориме за ефикасноста на судството во целост, квалитетот на судските одлуки, превенцијата на нерегуларности во судовите, воедначеноста на судската практика, односно било кое прашање кое ги засега граѓаните од аспект на заштита на нивните права и обврски, неопходно е да се посвети соодветно внимание и на управните спорови (или Управниот и Вишиот управен суд). Тоа би значело постоење и на организациска единица која ќе се бави со управната правда, а која тесно ќе соработува со Министерството за информатичко општество и администрација што, пак, е надлежно за прашањата од областа на управната постапка.

Четврто, нејасна е поделбата на задачите помеѓу извесни сектори и одделенија. Да ги земеме за пример Секторот за информатичко-комуникациски технологии и Секторот за општи работи. Од една страна, во Секторот за информатичко-комуникациски технологии постои Одделението за техничка поддршка. Меѓу другото, ова одделение врши: (*) планирање, избор и одржување на персонални компјутери; (*) планирање, избор, имплементација и одржување на уреди за ИТ сигурност; (*) планирање, избор, инсталација и одржување на софтверски компоненти; (*) обезбедување сигурност на ИТ мрежата, комуникацијата помеѓу организациските единици и комуникација со други институции и слично. Од друга страна, во Секторот за општи работи има Одделение за општи работи кое техничка поддршка на секторите. Што подразбира техничката поддршка која ја дава Одделението за општи работи *vis-à-vis* техничката поддршка која ја дава Одделението за техничка поддршка?

88 Сите извештаи за работата на судовите се достапни на: http://sud.mk/wps/portal/ssrm/sud/izvestai/svi/ut/p/z1/jZRT4MwFIV_iw88QktboPhG1G1Bl2kic-vLUl-hh6GhZKcOfbzHxYYni-nLT5Dvn3ntyAQMbwCQ_1xU3tZL8aP9bFu7COSGQPsKnub-iMMIWWRgvZihOA_D2DcA_XglBu0Y_AbBp-zVggBW91klasDW6Fy-C97EnT-9haEjx7eX71SUTGpZBe3iOrwFpuDm4tSwU2iBKE4mLvlolJl4RR7saowG6Al-4T4Ytc8FFav590LLFNITi04BNp87C7JoPB3b93oGtKoSR3IFn0ZnagVf5pv_nx-kaQNMHTQJb9ABNh2inqvPGGovGgR30cYETDgCBCo9Afd09kjqmNTYtSaKG9XtsTORjTdcOdOAwDF6lVHUUXqEaB_4mOajOZnZjggUEbZNIzW5pgjxIH8qx-kpsvqPw3tg!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?current=true (последна посета на 02.03.2021 година).

Петто, додека се анализира Одделението за општи работи во рамки на Секторот за општи работи, нејасна е надлежноста на „следење на порталот uslugi.gov.mk и Граѓанскиот дневник“. Споменатиот портал е воспоставен и управуван од страна на Министерството за информатичко општество и администрација, поради што не е јасно зошто тој би се следел од страна на МП? Доколку се подразбира координација до Министерството за информатичко општество и администрација со цел полнење на податоци во порталот uslugi.gov.mk потребно е да се прецизира надлежноста. Дополнително, препорачливо е да не се користат толку прецизни формулации, односно да не се споменуваат конкретни портали туку да се искористи општа фраза. Имено, можно е порталот uslugi.gov да се смени во некоја идна фаза од развојот на дигиталните услуги и поради тоа да постои потреба од менување на Правилникот за внатрешна организација на МП.

Шесто, кога говориме за поделбата на надлежностите помеѓу Секторот за информатичко-комуникациски технологии и Секторот за општи работи, повторно се јавува нејаснотија. Имено, според Правилникот за внатрешна организација на МП, надлежно за уредување на веб-страницата на МП е Одделението за координација на работите на министерот. Се чини неадекватно, во случај на постоење на цел Сектор за информатичко-комуникациски технологии и во негови рамки Одделение за техничка поддршка, ова да биде работа на организациска единица која треба да го поддржува министерот. Односите со јавноста, во што влегува и одржувањето на веб-страницата на МП, не е нешто што е интерес исклучиво на министерот како функционер кој раководи со МП. Станува збор за задача која треба да припадне во рамките на организациона единица што, меѓу другото, дава техничка поддршка. Додека самата содржина на објавите може да биде определувана од одделение задолжено за односи со јавност, водењето, односно ажурирањето на веб-страницата треба да припадне во рамките Секторот за информатичко-комуникациски технологии.

Седмо, конфузија создава дел од Секторот за меѓународно-правна соработка, односно Одделението за човекови права и компаративно-правни анализи. Неспорно е дека анализите поврзани со човековите права, односно нивното уредување на меѓународно рамниште се важни за МП. Но, се поставува прашањето зошто МП одлучило во Правилникот за внатрешна организација (од 2015 и 2019) да пропише дека ова одделение е надлежно за активностите поврзани со Законот за правда за децата, односно за „изготвување информации и анализи за примената“ на овој пропис. Законот за правдата на децата го уредува постапувањето со децата во ризик⁸⁹ и децата сторители на дејствија што со закон се предвидени како кривични дела или прекршоци. Иако овој закон има своја основа во меѓународната правна рамка за заштита на децата, не може да се аргументира дека следењето на неговата примена треба да потпадне под меѓународната соработка на МП. Напротив, Законот за правда за децата треба да биде дел од работите на други организациски единици кои се занимаваат со следење на криминалитетот и факторите кои влијаат на него кај малолетниците. Со тоа ќе се испрати и пораката дека заштитата на децата е еден од приоритетите на МП, во насока на намалување на малолетничката деликвенција, а не прашање кое се јавува како релевантно само кога станува збор за меѓународната соработка.

Осмо (и поврзано со претходното), нејасно е зошто Одделението за координација на активностите против корупција се наоѓа во секторот кој се занимава со меѓународна соработка. Непобитен е фактот дека корупцијата сè повеќе ги надминува државните граници и станува транснационален проблем. Дополнително, валидно е да се спомене дека преку ова одделение се спроведува соработката со Советот на Европа – ГРЕКО, но и со Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал (англ. United Nations Office on Drugs and Crime),⁹⁰ Советот за регионална соработка (англ. Regional Cooperation Council), Регионалната антикорупциска иницијатива (англ. Regional Anti-Corruption Initiative), Организацијата за безбедност и соработка во Европа, Организацијата за економска соработка и развој и други меѓународни фактори. Сепак, незамерувајќи ја значајноста на меѓународната соработка, сместувањето на Одделението за координација на активностите

⁸⁹ Дете кое наполнило седум, а не наполнило 18 години со телесна попреченост или пречки во менталниот развој, жртва на насилство, воспитно и социјално запиштено, кое се наоѓа во таква состојба во која е отежнато или оневозможено остварувањето на воспитната функција на родителите/родителот, односно старателите/старетелот, кое не е вклучено во системот на образованието и воспитувањето, вовлечено во питање, скитање или проституција кое употребува дроги и други психотропни супстанции и прекурзори или алкохол, а кое поради ваквите состојби е или може да дојде во допир со закон како жртва или како сведок на дејствие кое со закон е предвидено како прекршок или дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело.

⁹⁰ Соработката со Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал е особено фокусирана на имплементацијата на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата. Имено, се спроведуваат редовни активности за да се мониторира нејзиното спроведување.

против корупцијата во Секторот за меѓународно-правна соработка се создава грешна перцепција дека државата, а во таа насока и МП, градат политики за борба против корупцијата единствено во насока на подобра соработка со меѓународните стандарди. Наспроти тоа, борбата против корупцијата е национален интерес и се спроведува пред сè за прогрес внатре во државата. Освен тоа, делокругот на работа на Одделението за координација на активностите против корупцијата е поширок. Во ова одделение, всушност, се вршат и нормативни работи – подготовка на предлози на закони и подзаконски акти од сферата на антикорупциското право. Станува збор за Законот за спречувањето на корупцијата и судирот на интереси, Законот за заштита на укажувачите, Законот за лобирање и други прописи. Иако овие задачи не се дел од делокругот на работа на одделението според актот за внатрешна организација, тие, според укажувањата на вработените од МП, се вршат како други доверени задачи.

Оттука, потребно е сите надлежности на МП кои подразбираат борба против корупцијата да се супсумираат под друг сектор, односно Одделението за координација на активностите против корупцијата да не биде дел од секторот кој се занимава со меѓународна соработка. Откако Одделението за координација на активностите против корупцијата ќе биде предвидено во рамки на друг сектор, под неговиот делокруг на работа треба да спаѓнат: (*) соработката со меѓународните организации и иницијативи; (*) соработката со институциите и органите вклучени во превенција и борба против корупцијата во Република Северна Македонија; (*) нормативноправните работи; (*) анализите на степенот на примена на препораките на меѓународните организации, но и домашното позитивно право, со цел градење на поквалитетни политики.

Ако и понатаму се задржиме на Секторот за меѓународно-правна соработка, доаѓаме и до деветтата забелешка. Нејасно е зошто соработката со Европската унија и меѓународно-правната соработка се подвојуваат во два посебни сектори. Факт е дека соработката со Европската унија е клучна кога станува збор за МП. Имено, во процесот на претпристапните преговори, МП има витална улога – особено земајќи предвид дека Поглавјето 23 се однесува на правосудството и темелните права. Сепак, тоа не значи дека соработката со другите организации, како што се НАТО, Советот на Европа и слично треба да се подвои во посебна организациска единица. Всушност, и самата Европска унија во своите извештаи за напредокот на Република Северна Македонија реферира на односот на нашата држава со другите меѓународни организации.⁹¹ Оттука, оваа материја е сродна, поточно соработката со сите меѓународни организации треба да биде надлежност на една организациска единица.

Десеттата забелешка се однесува на Секторот за бесплатна правна помош и политички систем. Во овој сектор, како што споменавме, постојат две одделенија – Одделението за бесплатна правна помош и Одделението за политички систем – како и повеќе подрачни одделенија. Од погоре истакнатите статистички податоци, може да се види дека честа е појавата подрачните одделенија на МП воопшто да не даваат примарна правна помош, но и да не добиваат барања за секундарна правна помош. Дополнително, често се случува во дадени подрачни одделенија во текот на една календарска година да има помалку предмети за бесплатна правна помош одошто вработени. Со тоа се поставува прашање дали навистина е оправдано постоењето на овие подрачни одделенија, а кај еден дел од нив за тоа дали навистина е потребен толкав број на вработени? Околу цифрите на вработени во подрачните одделенија ќе стане збор во натамошниот текст.

Единаесетто, Правилникот за внатрешна организација на МП не предвидува организациска единица која за своја надлежност ќе има прашања поврзани со надоместот на штета на жртви на кривични дела сторени со насилство. Ваквата организациска единица ќе се јави како неопходна. Имено, во моментот на ЕНЕР е прикачен Предлог-законот за исплата на паричен надоместок на жртви од кривични дела со насилство⁹² во кој се предвидува формирање на Комисија за надоместок на жртви од кривично дело со насилство чиешто седиште ќе се наоѓа во рамките на МП, односно чиешто административно-технички работи ќе ги врши МП.

91 На пример, во Извештајот за напредокот на Република Северна Македонија во 2020 година, Европската комисија ја истакнува соработката со ГРЕКО од аспект на транспарентноста во финансирањето на политичките партии (стр. 10), превенцијата на корупцијата кај судиите и јавните обвинители (стр. 22), како и кај највисоките носители на извршни функции (стр. 23). Европската унија исто така се осврнува на соработката со НАТО. Повеќе податоци се достапни во самиот Извештај за напредок: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/north_macedonia_report_2020.pdf (последна посета на 02.03.2021 година).

92 Види: https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=54834 (последна посета на 03.03.2021 година).

Всушност, во таа насока доаѓаме и до дванаесеттата забелешка, а тоа е дека МП се јавува како вршител на административно-технички работи на повеќе тела. Освен Комисијата за надоместок на жртви од кривични дела со насилство – чие формирање наскоро се очекува – во МП исто така се вршат, на пример, и работите за Државниот совет за превенција на детско претстапништво. Поради тоа треба во Правилникот за внатрешна организација на МП да се предвиди и кои организациски единици ќе даваат административно-техничка поддршка на тела од ваков карактер. Во моментот тоа не е прецизирано, така што во практиката се прифаќа ad hoc пристап, односно нема однапред предвидени критериуми кои организациски единици ќе го работат тоа.

Тринаесеттата забелешка се однесува на испитите кои ги спроведува МП. За дел од нив се предвидува која организациска единица ќе ги спроведува. На пример, испитот за вештак се спроведува од страна на Одделението за нормативна дејност во граѓанската материја. Но, за дел од нив не постои јасно правило. Така, Правилникот за внатрешна организација на МП не прецизира која организациска единица ќе го преземе вршењето на работите поврзани со правосудниот испит на Република Северна Македонија.

Четиринаесеттата забелешка се однесува на водењето на управни постапки во рамките на МП. Тие се поделени во различни сектори и одделенија, така што, на пример, лиценците за вештак ги издава Одделението за нормативна дејност во граѓанската материја (според чијшто назив воопшто не треба да издава лиценци) во рамките на Секторот за правосудство, додека пак одобрената за користење на називот „Македонија“ и неговите изведенки ги издава Одделението за политички систем во рамките на Секторот за бесплатна правна помош и политички систем. Подоцнежното одделение исто така издава решенија на здруженија на граѓани со кои се утврдува јавниот карактер на донацијата/спонзорството и слично. Од текстот на актот за внатрешна организација, пак, не е јасно која организациска единица, на пример, издава уверенија за положен правосуден испит. Во секој случај, внатрешната организација би била далеку повеќе делотворна доколку се направи обид што повеќе од управните постапки да се водат во рамките на само една организациска единица, односно функционално да се спојат овие задачи.

Да резимираме, постојат повеќе забелешки по повод самиот акт за внатрешна организација на МП. Основната се однесува на начинот на поделба на ресурсите во рамките на органот, односно исцртувањето на организационата шема, така што повеќе сектори се фокусирани на, условно речено, административни задачи за МП, а помалку на неговата суштествена улога за секојдневно и постојано следење на состојбите во правосудниот сектор (судството, обвинителството, адвокатурата, нотаријатот, извршувањето, медијацијата, и слично). Во рамките на клучниот сектор недостасува фокус и на управниот спор, како еден од најчесто застапените судски предмети гледајќи го судството воопшто. Во понатамошниот текст ќе бидат насоки како би требало да изгледа внатрешната организација на МП во иднина. Но, пред да се посветиме на тоа прашање ќе извршиме и краток преглед на работните места во рамките на МП.

3.2. ПОСТОЈНА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА НА РАБОТНИТЕ МЕСТА ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

3.2.1. Предвидени работни места во Министерството за правда

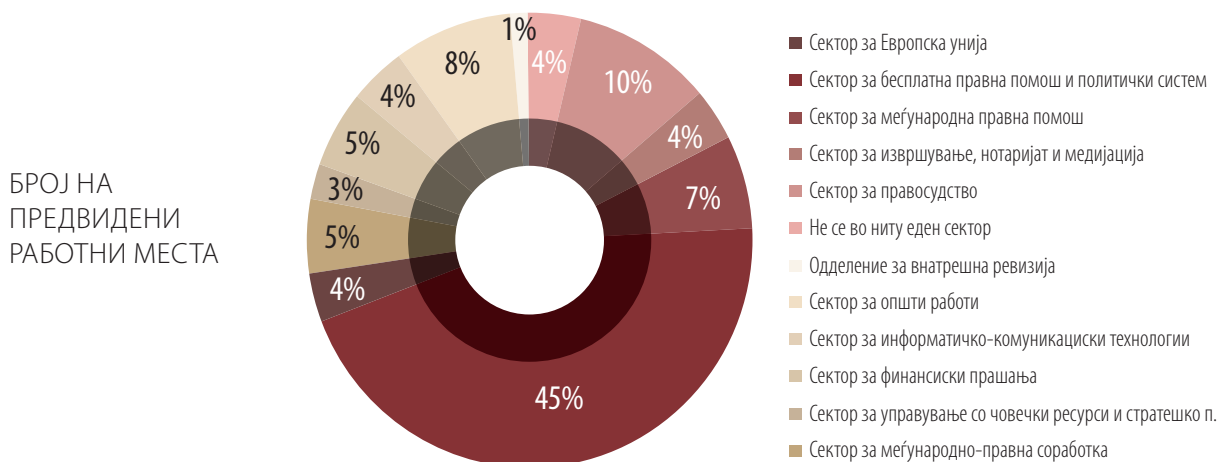
Работните места во рамките на МП се уредуваат со Правилникот за систематизација на работните места од 2015 година (бр. 01-21262/1) кој е изменуван и диполнуван во текот на 2016, 2018, 2019 и 2020 година (бр. 01-1684/1 од 30.03.2016 година и бр. 01-1684/4 од 10.10.2016 година, бр. 01-2554/1 од 19.04.2018 година, 01-2554/6 од 05.06.2018 година и 01-5603/1 од 31.12.2019 година, 01-854/3 од 17.11.2020 година).

Според Правилникот за систематизација на работните места, во МП се предвидуваат вкупно 339 вработени лица, од кои 327 се административни службеници, 3 се кабинетски службеници (како подвид на административните службеници), 6 се помошно-технички лица и 3 се посебни советници.

Од вкупно предвидените 339 работни места во рамките на целото МП, дури 135 се предвидуваат во подрачните одделенија.

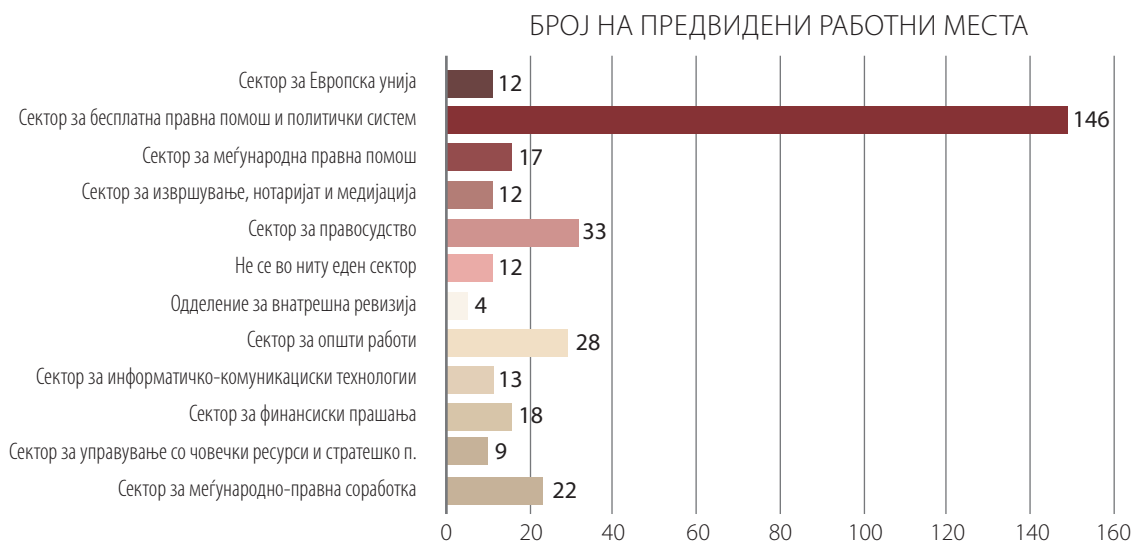
Ако ја прикажеме графички поделбата на предвидените работни места по сектори, таа би изгледала вака:

Графикон бр. 5 – Предвидени работни места по сектори

За поголема видливост, истите податоци ги прикажуваме уште во една илустрација.

Графикон бр. 6 Предвидени работни места по сектори 2

3.2.2. Пополнети работни места во Министерството за правда

Според податоците кои за потребите на оваа функционална анализа беа доставени од страна на МП, на 31.12.2020 година таму биле вработени вкупно 226 лица, од кои 121 во седиштето на МП, а 105 во подрачните одделенија. Овие податоци не соодветствуваат со она што е наведено во членот 6 од Правилникот за систематизација на работните места каде се предвидува дека се пополнети вкупно 244 работни места на административни службеници.

Дополнителна конфузија создава фактот што самиот член 6, ст. 1 и табелата во рамките на членот 6 од Правилникот за систематизација на работните места не се совпаѓаат. Додека членот 6, ст. 1 утврдува дека во МП има пополнети 244 работни места, збирот на пополнетите места во табелата е 223 (1+9+4+2+25+30+11+8+75+21+2+8+27). Тоа е прикажано на следниот приказ.

Илустрација бр. 14 – Извадок од Правилникот за систематизација на работните места

II. РАСПОРЕД НА РАБОТНИТЕ МЕСТА НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Член 6

Во овој правилник се утврдени и опишани вкупно 327 работни места на административни службеници-државни службеници, распоредени по организациони единици согласно Правилникот за внатрешна организација на Министерството за правда, од кои пополнети се 244 работно место, а распоредени се на следниот начин:

Ниво	Систематизирани работни места	Пополнети работни места
A01	1	1
B01	11	9
B02	10	4
B03	3	2
B04	49	25
V01	39	30
V02	29	11
V03	15	8
V04	98	75
G01	25	21
G02	2	2
G03	8	8
G04	28	27

Оттаму, како релевантни ги земаме последните податоци доставени од страна на Секторот за човечки ресурси и стратешко планирање.

Што се однесува до организациските единици во кои се пополнети работните места, ситуацијата е прикажана во следниот приказ.

Табела бр. 8 – Предвидени и пополнети работни места во МП (без подрачни одделенија)

Сектор	Одделение	Предвидени места	Пополнети места	Забелешка
/	/	12 (државен секретар и 11 државни советници)	8	
Сектор за правосудство	/	2 (раководител на Секторот за правосудство и помошник раководител на Секторот за правосудство)	1	Секторот за правосудство има раководител од мај 2021
	Одделение за нормативна дејност во кривичната материја	6	3	
	Одделение за нормативна дејност во граѓанската материја	7	6	
	Одделение за организација на правосудните органи и следење на реформата на правосудниот сектор	6	5	
	Одделение за помилување и надомест на штета	7	7	
	Одделение за постапување по претставки и поплаки по работата на правосудните органи	5	3	
Сектор за извршување, нотаријат и медијација	/	2	1	Секторот за извршување, нотаријат и медијација нема раководител
	Одделение за извршување	5	2	
	Одделение за нотаријат и медијација	5	4	
Сектор за меѓународна правна помош	/	1	1	Не е систематизирано работно место на помошник-раководител
	Одделение за меѓународна правна помош во кривичната материја	12	9	
	Одделение за меѓународна правна помош во граѓанска материја	9	7	Не е пополнето работното место на раководител на ова одделение
Сектор за бесплатна правна помош и политички систем	/	1	0	
	Одделение за бесплатна правна помош	5	3	
	Одделение за политички систем	5	4	

Сектор за европска унија	/	1	1	Не е предвидено работно место на помошник-раководител
	Одделение за преговори и интеграција	5	4	
	Одделение за ИПА проекти	6	4	
Сектор за меѓународно-правна соработка	/	1	1	Секторот има раководител
	Одделение за меѓународно-правна соработка со НАТО	5	3	
	Одделение за човекови права и компаративно-правни анализи	5	3	
	Одделение за координација на активностите против корупцијата	5	3	
Сектор за управување со човечки ресурси и стратешко планирање	/	1	1	
	Одделение за управување со човечки ресурси	4	3	
	Одделение за стратешко планирање	4	3	
Сектор за финансиски прашања	/	1	0	Секторот има раководител
	Одделение за буџетска координација	5	3	
	Одделение за буџетска контрола	5	3	
	Одделение за сметководство и плаќање	6	3	Одделението има свој раководител
Сектор за информатичко-комуникациски технологии	/	1	0	Секторот нема свој раководител
	Одделение за развој и апликативна поддршка	5	3	
	Одделение за техничка поддршка	7	5	Одделението нема свој раководител
Сектор за општи работи	/	2	1	Секторот нема помошник-раководител
	Одделение за јавни набавки	5	2	
	Одделение за преводи, лекторирање и јазична редакција	5	3	
	Одделение за општи работи и поддршка	8	2	
	Одделение за координација на работите на министерот	7	6	Одделението нема свој раководител
/	Одделение за внатрешна ревизија	4	1	Одделението има само помлад соработник за подготовка на внатрешна ревизија
ВКУПНО ПОПОЛНЕТИ:			122	

3.2.3. Критичка опсервација на постоечкиот акт за систематизација на работните места и состојбите поврзани со човечките ресурси

Критичкото преиспитување на Правилникот за систематизација на работните места во МП доведува до заклучок, слично како и кај Правилникот за внатрешна организација, дека во МП постои неадекватна алокација на човечките ресурси.

Прво, начинот на кој се систематизирани работните места не одговара на потребите на МП во согласност со позитивното законодавство и неговите функции. Нејасно е како МП треба успешно да ги извршува своите задачи поврзани со следење на правосудството и постојано креирање на подобри политики – особено имајќи ги улогата на правосудната управа и Стратегијата за реформа на правосудниот сектор (2017-2022) – ако во Секторот за правосудство систематизирани 33 работни места, а пополнети 25 места. Од овие 25 места, пак, 3 се пополнети во рамки на Одделението за помилување и надомест на штета кое во суштина не е поврзано со следењето на состојби.

Второ, секторите што имаат за своја задача да вршат работи кои по својата суштина се административно-технички или финансиски (Секторот за општи работи, Секторот за информатички и комуникациски технологии, Секторот за финансиски прашања и Секторот за човечки ресурси и стратешко планирање) и првенствено треба да послужат за ефикасно функционирање на другите сектори се преголеми. Односно, овие четири сектори речиси 40 вработени лица. Наспроти тоа, секторите кои треба да ги вршат функциите на МП (Секторот за правосудство, Секторот за бесплатна правна помош и политички систем и Секторот за извршување, нотаријат и медијација) имаат помалку од 60 вработени лица. Оттука се поставува прашањето дали во рамките на МП е постигната рамнотежа од аспект на вработените? Заклучокот во рамките на оваа функционална анализа е дека треба да се зголеми бројот на вработени кои ќе се бават со прашања од правосудната управа, надзор над нотарите и извршителите, односно медијаторите, бесплатната правна помош.

Трето, речиси е непотребно да се истакне дека подрачните одделенија претставуваат сериозно бреме на МП, особено имајќи предвид дека тие, есенцијално, немаат ниту една друга законска надлежност освен да постапуваат по предметите за бесплатна правна помош (да пружаат примарна правна помош, односно да примаат барања и да одлучуваат за секундарна правна помош). Од друга страна, во подрачните одделенија се вработени дури 105 лица, што е речиси еднакво колку што се вработени во самото седиште на МП. Притоа, во дел од овие подрачни одделенија речиси и воопшто нема никакви работни задачи на секојдневно рамниште, имајќи предвид дека бројот на предмети по кој тие постапуваат на годишно рамниште понекогаш е помал од бројот на вработени кај нив. Во продолжение нудиме кратка илустрација.

Илустрација бр. 15 – Предмети наспроти број на вработени во подрачните одделенија во 2020 година

Подрачно одделение	Број на вработени	Број на лица на кои им била даден примарна правна помош	Број на поднесени барања за секундарна правна помош
Битола	10	10	10
Тетово	21	173	32
Гостивар	8	3	0
Куманово и Кратово	9	13	34

Оттаму, потребно е сериозно ревидирање на потребата од постоење на подрачните одделенија на МП, односно од нивно укинување и преместување на вработените, по пат на мобилност, во други регионални канцеларии на органите на државната управа (инспекторати, сектори за внатрешни работи на Министерството за внатрешни работи, подрачни одделенија на Државната изборна комисија и слично). Имено, обемот на работа кој го имаат подрачните одделенија е несразмерен со бројот на вработени. Иако во подрачното одделение во Тетово се бележи пораст на дадените бесплатни правни совети (примарна правна помош) во 2020 година, станува збор за далеку помал број од оптималниот за 21 вработен.

Поради сите овие прашања поврзани со внатрешната организација и систематизацијата на работни места во рамките на МП, во понатамошниот текст ќе бидат понудени насоки како треба да изгледа организациската структура на МП. Во таа смисла е прикажана и компаративна анализа.

3.3. КОМПАРАТИВНИ ИСКУСТВА ВО ВНАТРЕШНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА РЕСОРНИТЕ МИНИСТЕРСТВА ВО ЗЕМЈИТЕ ОД РЕГИОНОТ И ЕВРОПСКАТА УНИЈА

За да се дадат насоки за оптимална поставеност на организациските единици во МП, најнапред е даден приказ како се организирани ресорните министерства во неколку други држави.

Прво е Министерството за правосудство и управа во Хрватска (орг. *Ministarstvo pravosuđa i uprave*). Помеѓу Министерството за правосудство и управа и МП на Република Северна Македонија постои една клучна разлика, а тоа е фактот што хрватското министерство е ресорно и за работите од областа на управата (што кај нас, како што беше споменато погоре, спаѓаат во делокругот на работата на Министерството за информатичко општество и администрација). Сепак, приказот е полезен од аспект на организацијата на Министерството за правосудство и управа од аспект на работите поврзани со правосудниот сектор. Притоа, важно е да се нагласи дека постои разлика во организациските единици. Односно, во хрватскиот систем не постојат само две организациски единици (сектори и одделенија) туку и други потесни единици како што се одделите и пододелите. Оттаму, ако се направи обид да се постави паралела, постои и термилошка разлика во Република Северна Македонија и Хрватска; организациските единици што во македонскиот систем се нарекуваат „сектори“ (како највисоки) во Хрватска би биле „управи“. Организациските единици што кај нас се нарекуваат „одделенија“ во хрватскиот систем, пак, би биле „сектори“. Во рамките на секторите кои се подолу прикажани, постојат и оддели како уште потесни организациски единици. Тие не се прикажани со цел да не се врши непотребно обременување на текстот. Дополнително, во хрватскиот систем не постојат органи во состав на министерствата како во Република Северна Македонија, односно согласно Законот за организација и делокругот на органите на државната управа⁹³, „органи на државната управа се министерствата и државните управни организации“. Оттаму, сите работи се вршат во рамки на министерствата (во хрватското Министерство за правосудство и управа, на пример, се вршат работите поврзани со пенитенцијарниот систем што кај нас се надлежност на Управата за извршување на санкциите). Организацијата на Министерството за правосудство и управа е уредено со уредба на Владата.⁹⁴

Рамка бр. 22 – Приказ на внатрешната организација на Министерството за правосудство и управа на Хрватска

- Кабинет на министерот
- Главен секретаријат
 - Сектор за буџет и финансиско управување и контрола
 - Сектор за сметководство
 - Сектор за правни, општи и технички работи
 - Сектор за информатичка инфраструктура
 - Сектор за правосудна инфраструктура
- Управа за организација на правосудството
 - Сектор за правосудна управа
 - Сектор за организациски прописи, нотаријат и управни постапки
 - Сектор за осигурување на правосудните тела⁹⁵
- Управа за граѓанско, трговско и управно право
 - Сектор за прописи од областа на граѓанското и трговското право
 - Сектор за второстепена постапка и прописи од областа на управното право
 - Сектор за земјишнокнижно и стварно право
- Управа за казнено право
 - Сектор за прописи од областа на казненото право
 - Сектор за евиденција, помилување и поддршка на жртвите и сведоците

93 Види: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_07_85_1593.html (последна посета на 17.03.2021 година).

94 Види: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_08_97_1817.html (последна посета на 17.03.2021 година).

95 Овој сектор ги врши работите на осигурување на објектите, имотот и личностите во институциите од областа на правосудството, самото министерство, пробациските канцеларии и слично, како и работите за одржување на редот во овие институции.

- **Управа за европски работи, меѓународна и правосудна соработка и спречување на корупцијата**
 - o Сектор за европски работи и меѓународна соработка
 - o Сектор за меѓународна правна помош и правосудна соработка со државите членки на Европската унија
 - o Сектор за спречување на корупцијата
- **Управа за политички систем и општа управа**
 - o Сектор за политички систем и државна управа
 - o Сектор за локална и подрачна (регионална) самоуправа
 - o Сектор за состојба на граѓаните и модернизација на управната постапка
 - o Сектор за непрофитни правни лица
- **Управа за службенички систем**
 - o Сектор за службенички односи
 - o Сектор за централизираниот систем на плати
 - o Сектор за човечки потенцијали
- **Управа за човекови права, национални малцинства и етика**
 - o Сектор за човекови права и етика
 - o Сектор за национални малцинства
- **Управа за затворски систем и пробација**
 - o Оддел за психолошка поддршка на службениците во затворскиот систем и пробацијата
 - o Централна канцеларија за затворски систем
 - o Централна канцеларија за пробација
 - o Пробациски канцеларии
- **Управа за правосудна и управна инспекција**
 - o Сектор за правосудна инспекција
 - o Сектор за управна инспекција
 - o Самостоен сектор за стратегисти развој и проекти
 - o Самостоен сектор за дигитализација на правосудството и јавната управа
 - o Самостоен сектор за внатрешна ревизија

Оригиналниот огранограм на Министерството за правосудство и управа на Хрватска е достапен на веб-страницата.⁹⁶

Второ коешто го прикажуваме е Министерството за правда, човекови и малцински права на Црна Гора (орг. *Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava*). Внатрешната организација ја прикажуваме во продолжение. Повторно, истакнуваме дека постојат термилошки разлики. Организацииските единици кои се аналогни на секторите во Република Северна Македонија се нарекуваат директорати. Нивните раководители одговараат пред секретарот. Во нивни рамки постојат дирекции. Самостојните организациски единици кои одговараат непосредно пред министерот се нарекуваат одделенија, а административно-техничките работи се вршат во таканаречената служба.

Рамка бр. 23 – Приказ на внатрешната организација на Министерството за правда, човекови и малциски права на Црна Гора

- **Кабинет на министерот**
- **Одделение за внатрешна ревизија**
- **Одделение за меѓународни проекти**
- **Служба за кадровски, канцелариски и финансиски работи и јавни набавки**
 - o Биро за канцелариски работи
 - o Биро за кадровски работи
 - o Биро за финансиски и буџетски работи
 - o Биро за јавни набавки
- **Директорат за организација на правосудството, кривично законодавство и надзор**
 - o Дирекција за организација на правосудството
 - o Дирекција за кривично законодавство
 - o Дирекција за надзор
- **Директорат за граѓанско законодавство и надзор**
 - o Дирекција за граѓанско законодавство
 - o Дирекција за организација на нотарите и јавните извршители и надзор

⁹⁶ Види: https://mpu.gov.hr/UserDocImages/slike/Ustrojstvo%20MP/organigram_ustrojstvo%202020/Organigram%20Min%20pravosudja%20%20uprave_2020.pdf (последна посета на 17.03.2021 година).

- **Директорат за извршување на кривичните санкции**
 - о Дирекција за контрола во извршувањето на казните затвор и мерките за безбедност
 - о Дирекција за казнена и прекршочна евиденција
 - о Дирекција за условно ослободување од извршување на казната затвор во просториите во кои осудените лица престојуваат
- **Директорат за меѓународна соработка**
 - о Дирекција за меѓународна правосудна соработка
 - о Дирекција за меѓународна правна помош
- **Директорат за информатичко-комуникациски технологии во правосудството и безбедност на податоците**
 - о Дирекција за информатички систем во правосудството
 - о Дирекција за инфраструктура и безбедност на податоците

Оригиналниот органограм на Министерството за правда, човекови и малцински права на Црна Гора е достапен на веб-страницата.⁹⁷

Трета земја која се зема во разгледување, а која покрај Хрватска е исто така дел од Европската унија, е Чешката Република. Станува збор за Министерството за правда на Чешката Република (орг. *Ministarstvo spravedlnosti*). Внатрешната организација на чешкото Министерство за правда е поприлично комплексна, што е очекувано со оглед на величината на овој орган. Во оваа прилика ќе се обидеме да го симплифицираме, истакнувајќи ги основните најголемите организациски единици (секции), заедно со одборите и одделенијата во нивни рамки.

Рамка бр. 24 – Приказ на внатрешната организација на Министерството за правда на Чешката Република

- **Одделение за внатрешна ревизија**
- **Одделение за меѓународна соработка и Европска унија**
- **Кабинет на член на Владата**
- **Канцеларија на член на Владата⁹⁸**
 - о Одделение за Влада и парламентарна агенда
 - о Одделение за печат
 - о Одделение за секретаријат
- **Секција на државниот секретар**
 - о Одбор за развој на човечки ресурси
 - Одделение за персонал
 - Одделение за датотеки
 - Одделение за организација и едукација
 - о Одбор за безбедност и управување со кризи
 - Одделение за безбедност
 - о Одбор за контрола
 - Одделение за финансиска контрола и контрола на имот
 - Одделение за специјални контроли
 - о Одбор за односи со јавноста
- **Секција за законодавство**
 - о Одбор за законодавство
 - Одделение за кривично право
 - Одделение за граѓанско материјално право
 - Одделение за граѓанско процесно право и законодавство за неликвидност
 - Одделение за законодавство од областа на правосудните професии
 - Одделение за надворешно законодавство
 - о Одбор за меѓународно граѓанско право
 - Одделение за европско граѓанско право
 - Одделение за меѓународно граѓанско право
 - о Одбор за меѓународно кривично право
 - Одделение за европско кривично право
 - Одделение за меѓународно кривично право
 - о Канцеларија на владиниот агент

⁹⁷ Види: <https://mpa.gov.me/organizacija> (последна посета на 17.03.2021 година).

⁹⁸ Според внатрешната организација на Министерството за правда на Чешката Република постојат две различни организациски единици кои се нарекуваат Кабинет на членот на Владата и Канцеларија на членот на Владата. Првата ја сочинуваат само кабинетските службеници, а втората е сочинета од три различни одделенија во кои се постојано вработени лица.

- **Секција за надзор и правда**
 - Одбор за надзор и дисциплинска одговорност
 - Одделение за судски надзор
 - Одделение за извршители, нотари и адвокати
 - Одделение за методологија и судски кабинети
 - Одделение за жалби
 - Одбор за организација на правосудството
 - Одделение за кадровски работи во правосудниот систем
 - Одделение за правда и едукација
- **Единици за едукација**
 - Одбор за инсолвентност и судски вештаци
 - Одделение за вештаци и толкувачи
 - Одделение за акредитација
 - Одделение за неликвидност
 - Одбор за електронска правда и статистика
 - Одделение за судска администрација и системи
 - Одделение за развој на електронска правда
 - Одделенеи за судска анализа и статистика
- **Секција за оперативни и правни работи**
 - Одбор за инвестиции и имот
 - Одделение за инвестиции
 - Одделение за градежништво и управување со автомобили
 - Одделение за техничка администрација
 - Одбор за економија
 - Одделение за буџет за тековни расходи
 - Одделение за буџетско програмирање
 - Одделение за сметководство
 - Одбор за европски програми и донации
 - Одделение за имплементација на проекти
 - Одделение за програми и донации
 - Одбор за информатика
 - Одделение за информатичко-комуникациски операции и безбедност
 - Одделение за поддршка и администрација
 - Одделение за буџет и администрирање со информатичко-комуникациски технологии
 - Одбор за правни работи
 - Одделение за правни и договорни обврски
 - Одделение за јавни набавки
- **Секција за координација на борбата против корупцијата**
 - Одбор за судир на интереси и антикорупциска политика
 - Одделение за методологија и контрола на судирот на интереси
 - Одделение за регистар на службени лица
 - Одделение за борба против корупцијата
 - Одбор за надомест на штета
 - Одделение за надомест на штета за решавање во неразумен рок
 - Одделение за штети настанати во граѓанска постапка
 - Одделение за финансиска помош и надомест
- **Канцеларии за надомест на штета**
 - Одделение за санцкии
 - Одбор за помилување и инспекција
 - Одделение за помилување
 - Одделение за инспекции

Оригиналниот органограм на Министерството за правда на Чешката Република е достапен на веб-страницата.¹⁰⁰

100 Види: <https://www.justice.cz/documents/12681/776358/Sch%C3%A9ma+ORS+k+1.10.2020.pdf/e2192338-5737-4edb-8581-3fd046807df8> (последна посета на 17.03.2021 година).

3.4. НАСОКИ ЗА ПРАВИЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИСКИТЕ ЕДИНИЦИ (СЕКТОРИ И ОДДЕЛЕНИЈА) НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Во продолжение се дадени насоки за правилна поставеност на организациските единици (сектори и одделенија) на МП. Овие насоки се дадени водејќи се од интенцијата за креирање на внатрешна организација која ќе соодветствува на потребите на ова министерство, односно со која на најдобар начин ќе се искористат човековите ресурси на МП. Дополнително, во предлогот се поаѓа и од компаративните искуства.

Рамка бр. 25 – Предлог за внатрешна организација на МП

- **Одделение за внатрешна ревизија**
- **Сектор за казнено право**
 - Одделение за прописи од областа на казненото право и прекршочното право
 - Одделение за правда за децата
 - Одделение за помилување, надомест на штета и поддршка на жртвите на кривичните дела и рехабилитација
- **Сектор за граѓанско право и управна правда**
 - Одделение за прописи од областа на граѓанското и трговското право
 - Одделение за управна правда и управни постапки
 - Одделение за бесплатна правна помош
 - Подрачните одделенија¹⁰¹
- **Сектор за организација на правосудството**
 - Одделение за правосудство, статистика и анализа
 - Одделение за нотаријат
 - Одделение за извршување
 - Одделение за медијација, вештачење, процена, правосуден испит и судски превод
- **Сектор за меѓународна правна помош и меѓународно право**
 - Одделение за меѓународна правна помош во кривичната материја
 - Одделение за меѓународна правна помош во граѓанската материја
 - Одделение за меѓународно право и компаративно-правни анализи
- **Сектор за Европска унија, координација на европски фондови и странска помош**
 - Одделение за преговори со Европската унија и интеграција
 - Одделение за координација на ИПА проекти
 - Одделение за координација на странска помош
- **Сектор за човечки ресурси и стратешко планирање**
 - Одделение за човечки ресурси
 - Одделение за стратешко планирање
- **Сектор за финансиски прашања**
 - Одделение за сметководство и плаќање
 - Одделение за буџетска координација
 - Одделение за буџетска контрола
- **Сектор за фундаментални права и политички систем**
 - Одделение за борба против корупцијата
 - Одделение за прописи од областа на фундаменталните права и политичкиот систем и соработка со институциите
- **Сектор за административна поддршка**
 - Одделение за развој на информатичко-комуникациски технологии и техничка поддршка
 - Одделение за јавни набавки
 - Одделение за општи работи
 - Одделение за архивски работи
 - Одделение за односи со јавноста

Со овој предлог за внатрешна организација на МП се врши реструктурирање кое одговара на законската положба на МП. Имено, МП има 9 сектори, што значи дека се намалува бројот на сектори, а од друга страна поадекватно се алоцираат работите согласно неговите задачи.

¹⁰¹ Во однос на подрачните одделенија, види препорака на стр. 125

Прво, во посебен сектор се издвојуваат работите од областа на казненото право. Таму се алоцирани три одделенија. Едното е задолжено со нормативните работи од областа на кривичното право што, несомнено, е клучно во денешниот степен на развој на Република Северна Македонија. Второто одделение ќе се занимава со правдата на децата, како посебен сегмент во македонското кривично право. Притоа, се коригира сегашната нелогичност според која работите поврзани со правдата на децата се дел од Секторот за меѓународна правна соработка. Имено, правдата на децата подразбира заштита на деца во ризик и деца во судир со законот, односно намалување на детското претстапништво, што во ниту еден случај не може да подразбира меѓународна соработка. Третото одделение ги врши работите поврзани со помилувањето, но и со рехабилитацијата на лицата кои издржале казна. Ваква надлежност (рехабилитација) не е јасно предвидена во постојната внатрешна организација. На крајот, антиципирајќи го усвојувањето на Предлог-законот за исплата на паричен надоместок на жртви од кривични дела со насилство за кој стана погоре, во третото одделение во Секторот за казнено право се предвидува и поддршка на жртвите и сведоците, како и надомест на штета на жртвите од кривични дела.

Во посебен сектор, исто така, се издвојуваат работите од областа на граѓанското право и управната правда. Освен што во овој сектор ќе се вршат работи поврзани со подготовката на прописи во областа на граѓанското право, се воведува и Одделение за управна правда и управни постапки. Идејата на ова одделение е двојна. Од една страна, со неговото воведување ќе се неутрализира еден од основните недостатоци на постојната организациска структура на МП, а тоа е немањето на организациска структура која ќе се занимава со прашањата од управното правда (управното судство). Од друга страна, имајќи предвид дека тука ќе работат лица кои претежно се занимаваат со управно право, во ова одделение ќе се одлучува и во управните постапки кои ги води МП. Станува збор за широк дијапазон на управни постапки (повеќе во поглавје 3.2. *Решавање во управни постапки*). Тука, на крајот, ќе потпадне и Одделението за бесплатна правна помош кое ќе ги врши бројните работи поврзани со бесплатната правна помош на кои детално се осврнавме во погорниот текст. Што се однесува до подрачните одделенија, препораката во оваа функционална анализа, пред сè, е нивното укинување. Сепак, Законот за бесплатна правна помош не го дозволува тоа во моментот; членот 16 предвидува дека „[п]остапката за секундарна правна помош започнува со поднесување на барање за секундарна правна помош од заинтересираното лице до подрачното одделение на Министерството...“. Со тоа се имплицира дека подрачните одделенија мораат да постојат. Оттука, тие се сместуваат во рамките на Секторот за граѓанско право и управна правда, имајќи предвид дека и постапките за бесплатна правна помош се управни постапки. На подолг рок, се препорачува измена и дополнување на споменатата одредба од Законот за бесплатна правна помош со цел укинување на дел од подрачните одделенија (вработените, пак, со мобилност да бидат трансферирани во други органи кои имаат свои подрачни канцеларии како што се инспекторатите, Државната изборна комисија и слично).

Овие два сектори ќе соработуваат тесно со Секторот за организација на правосудството, поточно со Одделението за правосудната управа, статистиката и анализата. Додека Одделението за правосудната управа, статистика и анализа ќе ги прибира податоците, Секторот за кривично право и Секторот за граѓанско право и управна правда ќе вршат поподробна анализа, респективно.

Секторот за организација на правосудството, пак, има за своја основна задача да ги врши работите од правосудната управа,¹⁰² односно да се занимава со функционирањето на правосудството во целина. Па така, освен што неговото Одделение за правосудство, статистика и анализа ќе врши прибирање на статистички податоци, таму ќе се подготвува и судскиот деловник, ќе се вршат работите поврзани со судската и јавнообвинителската служба, судската полиција, казнено-поправните установи (подзаконските акти кои се носат од страна на министерот) и слично. Дополнително, медијаторите, вештаците, проценителите и судските вештаци не се сврстуваат исклучиво во одделение кое се бави со граѓанското право, имајќи предвид дека тие се чинители во

102 Како што веќе беше наведено во претходниот текст, терминот „правосудна управа“ се користи во Законот за судовите и под него се подразбира: (*) обезбедувањето општи услови за вршење на судската власт; (*) подготвување на закони и други прописи од областа на организацијата и работењето на судовите и постапката пред судовите; (*) донесување на судски деловник; (*) грижа за континуираната обука на судиите и судската администрација; (*) обезбедување материјални, финансиски, безбедносни просторни и други услови за работа на судовите и слично.

правосудниот систем воопшто (односно, важни се и во граѓанското и во кривичното судство, но и во управното судство). Во ова одделение (за медијација, вештачење, процена, правосуден испит и судски превод) ќе се спроведуваат и испитите, респективно.

Постоечкиот Сектор за меѓународна правна помош се преименува во Сектор за меѓународна правна помош и меѓународно право. Причината за тоа е фактот што во него се додава уште едно одделение чија основна задача би била да ги следи новините во меѓународното право односно ратификуваните конвенции, како и да спроведува компаративно-правни анализи, со цел да предлага закони за ратификација, новини во постоечките прописи и политики за усогласување со меѓународните трендови.

Со Сектор за Европска унија, координација на европски фондови и странска помош, практично, се врши органско и функционално спојување на прашањата кои подразбираат меѓународна соработка. Имено, се неутрализира нејасната поделба на прашањата од меѓународната соработка (соработка со Европската унија и соработка со други организации). Во овој сектор ќе постои одделение кое е надлежно за преговорите (имајќи предвид дека подрачјето 23 е клучно во преговорите), одделение за координација на ИПА помошта, како и одделение надлежно за секој друг облик на странска помош.

Секторот за човечки ресурси и стратешко планирање останува непроменет.

Понатаму, се врши спојување на два сектори кои не наоѓаат оправданост да постојат како посебни. Имено, Секторот за информатички и комуникациски технологии и Секторот за општи прашања, се спојуваат во Секторот за административна поддршка со цел подобро поврзување на задачите. Во овој сектор, практично, се спојуваат сите задачи кои се извршуваат во рамките на МП, а кои имаат административен карактер. Оттука, постојат пет одделенија. Одделението за развој на информатичко-комуникациски технологии и техничка поддршка ќе ги врши работите на техничка поддршка за самото МП, како и за развој на комуникациските технологии во МП и органите во состав, но и надвор од МП (кога постои потреба за соработка со Судскиот совет, Советот на јавните обвинители и слично). Одделението за јавни набавки, без потреба од посебно образложение, ќе ги врши сите работи поврзани со спроведувањето на постапките за јавни набавки, планирањето и слично. Одделението за општи работи ги врши сите заеднички работи за МП, имено изготвување на поединечни акти кои се потребни во секојдневното работење на МП, а кои не спаѓаат во рамките на Одделението за управување со човечки ресурси, подготовка на прописи кои не спаѓаат во делокругот на работа на Одделението за управување со човечки ресурси ниту пак во некое друго одделение, чување на библиотеката, преводи од македонски на албански и јазик и обратно, преводи од македонски на светските јазици и обратно, лектура, протоколарни работи и слично. Одделението за архивски работи, пак, ќе ги врши архивските работи за сите други одделенија, односно за целото МП. Во моментот на изготвување на оваа функционална анализа, архивските работи се вршат во повеќе организациски единици. Така, во актот за систематизација се предвидени архивари во: (*) Одделението за помилување и надомест на штета; (*) Одделението за меѓународна правна помош во кривичната материја; (*) Одделението за меѓународна помош во граѓанската материја и Одделението за општи работи и поддршка. Поадекватно е сите лица кои вршат архивски работи да бидат вработени во едно одделение, имајќи предвид дека нивните задачи се во својата есенција исти. На тој начин самото архивско работење во МП ќе биде попрегледно и ќе се овозможи побрзо доаѓање до посакуваните податоци кога за тоа ќе се јави потреба. На крајот, Одделението за односи со јавноста се додава поради причините кои беа наведени во поглавјето 1.3. Односи со јавност на Министерството за правда. Накусо, во рамките на ова одделение ќе потпаднат сите задачи кои подразбираат односи со јавноста, но и транспарентно работење (исполнување на обврските согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и другите релевантни прописи). Дополнително, во рамките на Одделението за односи со јавноста ќе се вршат и работите поврзани со Отвореното владино партнерство.

Секторот за финансиски прашања останува непроменет.

На крајот, се формира Сектор за фундаментални права и политички систем. Одделението за прописи од областа на фундаменталните права и политичкиот систем и соработка со институциите се занимава со анализа на прописите од областа на фундаменталните права, но и со соработката со институциите од областа на човековите и граѓанските права. Во таа насока, во ова одделение се вршат и работите поврзани со граѓанскиот сектор, односно здруженијата на граѓани и фондации. Во ова одделение ќе се извршуваат и работите кои не спаѓаат во надлежност на ниту еден друг орган на државната управа (имајќи предвид дека тие, есенцијално, подразбираат некое имплементација на некое граѓанско право). Ова одделение тесно ќе соработува со сите други одделенија кои вршат анализи на законодавството, односно компаративно-правни анализи. Второто одделение во овој сектор е одделението за борба против корупцијата. Имено, корупцијата е една од најголемите пречки во уживањето на човековите права воопшто, па во таа насока и политичките и социјалните права. Во Одделението за борба против корупцијата ќе се вршат анализи поврзани со борбата против корупцијата, првенствено од аспект на нејзината превенција (наспроти казнувањето). Освен тоа, во ова одделение ќе се вршат и сите други задачи на постоечкото Одделение за координација на активностите против корупцијата.

3.6. СТРУЧНО УСОВРШУВАЊЕ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Стручното усовршување на вработените во МП се остварува според Годишниот план за обуки на административни службеници, пропишан во член 58 од Законот за административни службеници (објавен во Сл. весник бр. 27/2014; 199/2014; 48/2015; 154/2015; 5/2016; 80/2016; 127/2016; 142/2016; 2/2017; 16/2017; 11/2018; 275/2019; 14/2020). Имено, во Законот е уредено дека овој план се подготвува за сите административни службеници во државните институции од страна на секретарот, односно раководното лице на институцијата во која не се назначува секретар и се донесува најдоцна до 31 декември во тековната а се однесува на наредната година. Таквата програма се носи врз основа на обуките од индивидуалните планови, по претходно добиено мислење од Министерството за информатичко општество и администрација. Министерот е надлежен и за пропишување на содржината и формата на годишниот план. Понатаму, секретарот, односно раководното лице на институцијата во која не се назначува секретар, е должен два пати годишно, најдоцна до 15 јули за периодот јануари - јуни, односно најдоцна до 15 јануари за периодот јули - декември, до Министерството да испраќа извештаи за реализација на планот.

Рамка бр. 26 – Извадок од одредба од Законот за административни службеници во врска со планот за обуки

Во членот 101, ст. 3 од Законот за административни службеници се предвидува дека глоба од 3500 до 7000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на секретарот, односно на раководното лице во институцијата каде не се назначува секретар доколку тој/таа не постапи согласно членот 58, ст. 1 од Законот за административни службеници и не донесе, навремено, годишен план за обуки.

Министерството за информатичко општество и администрација секоја година донесува Годишна програма за генерички обуки на административните службеници со каталог од 14 обуки за административни службеници¹⁰³ и Годишна програма за обука за административно управување со 4 понудени обуки за административните службеници.¹⁰⁴ Секој вработен во МП пополнува индивидуален план за стручно усовршување и при тоа треба да наведе кои генерички и специјализирани обуки ќе ги посетува. Таквите планови ги доставуваат до Секторот за управување со човечки ресурси и стратешко планирање што ги доставува до Министерството за информатичко општество и администрација.

103 Најновата годишна програма за 2021 година е достапна на следниот линк: https://www.mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/training/gpgo2021.pdf, (последна посета 3.02.2021).

104 Најновата годишна програма за обука за административно управување за 2021 година, е достапна на следниот линк: https://www.mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/training/gpau2021.pdf, (последна посета 3.02.2021).

Дополнително, прашањето за подготовка на индивидуални планови за стручно усовршување се уредува со Правилник за начинот на спроведување на полугодишното интервју, формата и содржината на извештајот за полугодишно интервју, поблиските критериуми за начинот на оценување на административниот службеник, поблиските критериуми за начинот на оценување на административен службеник во институции со помалку од 20 административни службеници, формата и содржината на обрасците за оценување, формата и содржината на извештајот со ранг листа на годишни оценки и содржината на извештаите и начинот на оценување (објавен во Сл. весник бр.63/2018).

Прашањата пак, за Годишните планови за обука на административните службеници се доуредени со Правилникот за содржината и формата на годишен план за обуки на административните службеници и извештајот за негова реализација (објавен во Сл. весник бр.142/2014).

Од друга страна, административните службеници на раководни позиции можат да бидат предавачи на Академијата за судии и јавни обвинители согласно член 44 од Законот за АСЈО (објавен во Сл. весник бр. 20/2015; 192/2015; 231/2015; 163/2018). Оваа законска можност треба да се практикува почесто.

3.7. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

МП има внатрешна организација која не соодветствува на неговата законска улога, односно во која има, во дадена мерка, нејасна поделба на задачите. Од таа причина, по подробната анализа се понудени насоки за тоа како би требало да изгледа новата внатрешна организација на МП. Дополнително, состојбата со човечките ресурси во МП е таква што можат да се извлечат повеќе заклучоци:

- подрачните одделенија неоправдано и несразмерно го обременуваат МП, со тоа што тие имаат речиси исто вработени колку и секторите, односно одделенијата во самото МП, а немаат речиси никакви обврски на секојдневно рамниште;
- во еден од клучните сектори, имено Секторот за правосудство нема раководител. Ваквата состојба ја загрозува ефикасноста на овој сектор, односно го доведува до ризик координираното и ефикасно работење – особено од аспект на задачите на правосудната управа;
- во Правилникот за систематизација на работните места во моментот не се алоцирани доволно работни места во клучните организациски единици, односно во организациските единици кои треба да ги вршат работите поврзани со подготовката на прописи од областа на кривичното, граѓанското и управно-судското право, односно за вршење на работите на правосудната управа;
- постоечките акти за внатрешна организација и систематизација на работните места, исто така, не соодветствуваат на законската улога на МП од аспект на вршењето на редовни, ажурни и прецизни анализи за состојбата во судството, времетраењето на судските постапки и ефикасноста, квалитетот на правдата, постапувањето на јавното обвинителство и неговиот импакт во борбата против криминалот и слично.

Што се однесува, пак, на стручното усовршување, за добивање целосна слика за следењето, управувањето и планирањето во Министерството, доставивме прашалник до сите организациони единици во рамките на МП. Од вкупно 48 единици, добивме делумно одговорени прашалници од 15. Од нив пак, само едно Подрачно одделение (Валандово) достави одговори кои се однесуваат на донесување годишни планови за обука на административни службеници, на кој начин се подготвуваат и изработуваат, во која мера се реализираат на годишно ниво и сл.

Од одговорите се потврди податокот дека програмите се изработуваат во Министерството за информатичко општество и администрација и сите вработени (во случајот во Подрачното одделение Валандово) ги завршуваат избраните обуки. Обуките се следеле електронски по што секој вработен добива соодветен сертификат за завршена обука.

На прашалниците добивме и 5 потврдни одговори дека МП има капацитети ефективно да го следи исполнувањето на стратегиите од негова надлежност (Стратегија за реформа на правосудниот сектор, Стратегија за ИКТ за правосудството и други.

Во недостаток на одговори од кои би можеле да се извлечат некакви статистички показатели и заклучоци, ќе ги прикажеме податоците добиени од Извештајот од спроведената функционална анализа во МП од 2019 година.

Во продолжение ги извлекуваме следните поважни податоци:

- на прашањето дали вработените посетиле обуки за да се подигне степенот на ефикасно и ефективно извршување на работните задачи, потврдно одговориле 45 вработени, а негативно 34 вработени;
- негативните одговори се оправдуваат со мислењата на вработените дека не се организираат соодветни специфични обуки, не се организираат доволно обуки, на обуки одат несоодветни административни службеници, а номинацијата ја вршат претпоставените без утврдување на потребата на одреден вработен да посетува определена обука;
- од вработените кои посетиле обуки, како најкорисни и најважни ги издвојуваат следните: стратешко планирање, родова еднаквост, обуки за бесплатна правна помош, архивско и канцелариско работење, ЕУ интеграции, планирање и менаџирање на претпристапни преговори и процес на преговарање, ЕУ преговори и вештини, вовед во инструментот за претпристапна помош ИПА и имплементација на проекти, оценка за спроведување на регулативата, административно управување, обука за обучувачи, зајакнување на владеење на правото и обуки од областа на корупцијата;
- од испитаните вработени лица, 11 одговориле дека користа од досега посетените обуки е слаба, 45 одговориле дека е солидна и 23 дека е значајна, и
- најголем број од вработените како други компетенции, знаења и вештини за кои имаат потреба да ги стекнат или подобрат заради ефикасно вршење на работните задачи ги навеле познавањето на странските јазици и компјутерските вештини (напредно работење на компјутери, excel, power point и др.), статистичка анализа, систем на управување со предмети, ризици во работењето, тимска работа, финансиско управување, учење и професионален развој, обуки од областа на правото (граѓанска материја, признавање на странски судски одлуки и сл.).

Земајќи го предвид истакнатото, очевидно е дека постои простор за подобрување на состојбата со човечките ресурси во МП, односно за модернизација на актите за внатрешна организација и систематизација на работните места. Дополнително, дел од препораките ќе се однесуваат и на стручното усовршување на вработените. Овие препораки ќе бидат понудени во Планот за подобрување на работата на МП изготвен последователно на оваа функционална анализа.

4. УСЛОВИ ЗА РАБОТА И ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ КАКО КЛУЧЕН ПРЕДУСЛОВ ЗА ЕФИКАСНО РАБОТЕЊЕ

4.1. АНАЛИЗА НА СООДВЕТНОСТА НА ПРОСТОРНИТЕ УСЛОВИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

МП е сместено во објект на ул. Димитрие Чуповски бр 9 во Скопје. Објектот има приземје и 5 ката со канцеларии и сали за состаноци.

МП има 3 сали за состаноци во објектот, од кои една сала е со аудио опрема и опрема за превод, една сала е само со аудио опрема, а за третата не се дадени податоци, што упатува на тоа дека истата не е воопшто опремена. Зградата на МП нема сертификат за енергетска ефикасност.

Во МП има простории за чување на документи за доказ во управните постапки, како и на сите други предмети. Меѓутоа, според одговорите на претставниците на МП по овој индикатор, просториите треба да се доуредат.

Во МП има две рампи за пристап на лицата со попреченост, од кои една на влезот во Министерството и една пред лифтовите. МП има 2 лифта, од кои што 1 е функционален.

Дополнително, МП има Информатички центар кој е сместен на ул. Никола Вапцаров бр.7 во Скопје. Објектот има една 1 сала за состаноци кој што нема аудио опрема, 5 канцеларии и 1 океан сала.

МП има 35 подрачни одделенија, од кои 5 се во Скопје, а останатите се сместени во другите градови. Подолу се прикажани сите подрачни одделенија со бројот на канцеларии.

Табела бр. 9 – Подрачни одделенија на МП

Р.бр	ПОДРАЧНО ОДДЕЛЕНИЕ	БРОЈ НА КАНЦЕЛАРИИ	Р.бр	ПОДРАЧНО ОДДЕЛЕНИЕ	БРОЈ НА КАНЦЕЛАРИИ
1.	Берово	1	18.	Неготино	2
2.	Битола	2	19.	Охрид	½
3.	Валандово	1½	20.	Прилеп	1
4.	Виница	2	21.	Пробиштип	1
5.	Македонски Брод	1	22.	Радовиш	1
6.	Гевгелија	2	23.	Ресен	3
7.	Гостивар	2	24.	Св. Николе	1 ½
8.	Дебар	1	25.	Струга	2
9.	Делчево	2	26.	Струмица	½
10.	Демир Хисар	2	27.	Тетово	4
11.	Кавадарци	1	28.	Велес	1
12.	Кичево	2	29.	Штип	1
13.	Кочани	½	30.	Карпош	Нема канцеларии,
14.	Кратово	2	31.	Центар	Нема канцеларии,
15.	Крива Паланка	1½	32.	Гази Баба	3
16.	Крушево	1	33.	Чаир	2
17.	Куманово	3 ½	34.	Кисела Вода	3

4.2. ИКТ КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ЕФИКАСНО ПОСТАПУВАЊЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

МП има обврска да собира и обработува голем број на податоци, воедно комуницира и соработува со други органи во рамките на своите надлежности. Дополнително, Министерството има 35 подрачни одделенија и нивната меѓусебна поврзаност има голем удел во ефикасноста на постапките кои се водат пред ПО.

4.2.1. Хардвер

Во рамките на МП има повеќе од 200 компјутери и околу 40 лаптопи, додека пак подрачните одделенија имаат повеќе од 80 компјутери.

Според добиените податоци староста на компјутерите е од 1 година до повеќе од 10 години. Во МП се користат околу 130 компјутери вкупно, од кои повеќе од 110 се набавени во период од 2016-2019 година, а останатите во период од 2008 -2014 година.

Околу 30-35 лаптопите се користат и истите се набавени во период 2012 – 2018, а останатите се за расход.

Во ПО се користат околу 50-60 компјутери. Истите се набавени во период од 2009 – 2016 година, од кои 30 се од 2016 год., а останатите компјутери се многу стари набавени во период од 2001 – 2009 година и се за расход.

4.2.2. Софтвер

Оперативни системи инсталирани на хардверот

Во МП помеѓу 80-90% од компјутерите што се користат се со Windows 10 оперативен систем (ОС), а останатите се со Windows 7 ОС. На лаптопите на располагање се користи Windows 7/10 ОС.

Од добиените податоци во ПО, околу 50-60% од компјутерите што се користат се со Windows 7/10 ОС, другите се со Windows XP ОС.

Софтверски апликации во употреба во Советот

Архивското работење се води компјутерски преку Document management system (DMS). Во рамки на ДМС системот се водат предметите од управна постапка.

Министерството има неколку софтверски решенија кои се специјално дизајнирани за потребите на секторите во МП:

- софтвер ЛУРИС – за водење предмети за меѓународна правна помош;
- софтвер за антикорупциска статистика;
- софтвер за водење предмети за бесплатна правна помош;
- софтвер за постапки за медијација;
- евиденција на извршители и нотари;
- софтвер за трезорско и буџетско работење;
- софтвер за благajничко работење и евиденција на јавни набавки;
- LDBIS – правна база на податоци.

Мрежно поврзување

Во МП постои локална LAN мрежа, и нема поврзување помеѓу МП и ПО и помеѓу самите подрачни единици. Дополнително, нема надворешно поврзување со други органи и институции, а електронска размена на податоци со други органи и институции се прави преку ЛОТУС меил системот.

4.2.3. Безбедносни протоколи

Секторот за ИКТ ги предлага и имплементира безбедносните протоколи. Во МП се користат различни безбедносни протоколи - SSL/TLS за поврзување на сервери за електронска пошта, пристапот од далечина до внатрешната мрежа преку VPN; и HTTPS за пристап од далечина до специфични внатрешни сервиси, софтвер, веб страна.

Според добиените податоци, безбедноста на системот континуирано се следи преку антивирусен софтвер и заштитен сид.

4.3. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

Од спроведената подробна анализа на условите за работа и употребата на информатичко-комуникациските технологии се извлекуваат следниве заклучоци:

- МП има сопствени простории заради извршување на своите надлежности;
- состојбата со просторот не ги исполнува во целост постојните потреби на МП, а според податоците добиени од прашалниците состојбата со хигиената во МП и дел од подрачните одделенија е на незадоволително ниво;
- во поглед на информатичката технологија, забележани се недостатоци особено во поглед на опременоста на подрачните одделенија, имено компјутерите и оперативните системи поставени кои се на располагање на подрачните одделенија се застарени и истите треба да бидат предмет на надградба или да биде дизајниран нов софтвер;
- МП нема внатрешна поврзаност со подрачните одделенија, ниту пак, подрачните одделенија меѓусебно. МП воедно нема надворешно поврзување со други органи и институции. Поврзаноста на МП, внатрешна и надворешна, е неопходна за ефикасно извршување на надлежностите на МП и подрачните одделенија и истата треба да биде предмет на ревизија со цел да се добие унифициран систем кој што ќе биде интероперабилен.

Според тоа, кога станува збор за условите за работа на МП и употребата на информатичко-комуникациски технологии, можат да се изведат неколку препораки кои ќе бидат сместени во Планот за подобрување на работата на МП изготвен врз основа на оваа функционална анализа.

5. ФИНАНСИИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

5.1. БУЏЕТСКО ПЛАНИРАЊЕ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Буџетската постапка од почетокот на изготвување на буџетот, преку негово извршување и доставување на завршната сметка трае 21 месец. Основата за подготовка на буџетите се стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија, Фискалната стратегија, предлог стратешките планови на буџетските корисници и буџетската политика, како и приоритетите на општините.

Стратешките приоритети за наредната година ги утврдува Владата на Република Северна Македонија најдоцна до 15-ти април во тековната година. Буџетските корисници се задолжени да изготват тригодишен стратешки план во кој се содржани програми и активности за остварување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија, како и целите и приоритетите на буџетскиот корисник за тој период. По донесувањето на Одлуката за стратешките приоритети, Владата го започнува буџетскиот процес со утврдување на фискалните предвидувања за наредните три години со усвојувањето на Фискалната стратегија. Во оваа фаза, Владата ја поставува границата на вкупните трошоци врз основа на буџетскиот биланс или планираниот дефицит, како и предвидувањата на приходите. Во Фискалната стратегија задолжително се вградуваат утврдените стратешки приоритети на Владата. Средствата за стратешките приоритети се утврдуваат преку владините тековни програми.

Министерството за финансии е надлежно за подготвување на Фискалната стратегија. По усвојување на Фискалната стратегија, Министерството за финансии го доставува буџетскиот циркулар до министерствата и другите органи на државната управа. Во еден интегриран модел на планирање и буџетирање, буџетскиот циркулар ги содржи утврдените стратешки приоритети на Владата со предлог на тековни програми и под-програми и проекцијата на макроекономските агрегати содржани во Фискалната стратегија. Макроекономски агрегати се: износот на бруто домашниот производ, стапката на инфлација, девизниот курс, износот на извозот и увозот, износот на трговскиот биланс, билансот на тековната сметка, износот на девизните резерви, износот на надворешниот долг и вредноста на странските директни инвестиции.

Предлог - буџетските пресметки претставуваат побарување на средства заради финансирање на програмите и проектите содржани во стратешките планови на министерствата и другите органи на државната управа во соодветната буџетска година (а вообичаено и за среден рок). Предлог-буџетската пресметка дава детален преглед на начините на кои министерството/органот на државната управа ќе ги распредели ресурсите по програми и проекти содржани во стратешкиот план. Подготвувањето на предлог - буџетските пресметки и стратешките планови се меѓузависни процеси кои се одвиваат истовремено и координирано. Во подготовката на предлог - буџетските пресметки се вклучуваат раководните државни службеници во министерствата и другите органи на државната управа на многу поактивен начин, а за оценката на стратешките планови и предлог - буџетските пресметки, особено во смисла на остварување на владините приоритети, се остварува потребна координација меѓу Министерството за финансии и Генералниот секретаријат.

Нацрт - стратешките планови се доставуваат до Генералниот секретаријат, а заедно со предлог - буџетските пресметки и до Министерството за финансии, најдоцна до 1ви септември од тековната година. Генералниот секретаријат е одговорен за координирање на процесот на стратешкото планирање на ниво на министерствата и другите органи на државната управа, при што прави анализа на програмите содржани во стратешките планови од аспект на нивната поврзаност со стратешките приоритети и конзистентноста меѓу побарувањата од Буџетот на Република Северна

Македонија и приоритетите на Владата. Министерството за финансии е одговорно за координацијата на поднесувањето на предлог - буџетските пресметки при што се прави проверка на точноста и рационалноста на проценетите трошоци, како и на распределбата на средствата по програми и проекти во функција на остварување на стратешките приоритети. Предлогот на Буџетот на Републиката го утврдува Владата и го доставува до Собранието за донесување, не подоцна од 15ти ноември.

Во МП, појдовна основа се доставените насоки и инструкции во форма на буџетски циркулар од страна на Министерството за финансии, со кој е утврден и максималниот утврден износ на расходи во кој треба да биде изработен буџетскиот циркулар за наредната година. При изработката на буџетското барање (планирањето на расходите) МП се води од принципите на економичност и рационалност во планирање на средствата, поаѓајќи од обврските на Министерството кои ги има за наредната буџетска година, потребите на секторите за извршување на нивните работни активности (согласно доставените барања од нивна страна), обврски кои останале нереализирани во претходната буџетска година, како и сите нови планирани активности кои произлегуваат од работењето на Министерството.

МП го подготвува и презентира својот буџет преку три буџетски програми:

- Администрација;
- Јакнење на владеењето на правото, и
- Реформа на јавната администрација.

Процентуално гледано, програмата 'Администрација' учествува просечно со повеќе од 90% во целокупниот буџет на Министерството за правда. Во исто време, програмите за 'Јакнење на владеењето на правото' како и 'Реформа на јавната администрација' имаат процентуално незначителен удел во буџетот на министерството. Оваа состојба е евидентна во целиот период од 2017 до 2020 година (исто така и за 2021). Може да се заклучи дека распределбата на ресурсите помеѓу трите буџетски програми не е најсоодветна во однос на принципите на транспарентност и отчетност и постои простор за подобрување преку кое би се зголемила пристапноста и разбирливоста на планираните и потрошените расходи.

Генерално гледано, вредно е да се забележи дека имплементацијата на буџетски планираните средства во периодот 2017-2020 година на Министерството за правда се движи околу 90%, со забелешка дека најголемиот дел од непотрошените а планирани расходи се од капитална природа.

5.2. ПРОЦЕДУРИ ЗА СМЕТКОВОДСТВО

Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници го уредува водењето на сметководството, деловните книги, сметководствените документи и обработката на податоците, признавањето на приходите и расходите, проценувањето на билансните позиции, ревалоризацијата, финансиските извештаи, доставувањето и финансиските извештаи и други прашања во врска со сметководството на:

- Буџетот на Република Северна Македонија;
- буџетите на единиците на локалната самоуправа, буџетите и фондовите;
- буџетските корисници и
- единките корисници на средства од буџетите, како и
- на другите правни лица за кои средствата за вршење на основната дејност претежно се обезбедуваат од буџетите.

Сметководствените стандарди за буџетите и буџетските корисници кои се применуваат во Република Северна Македонија се Меѓународните сметководствени стандарди за јавен сектор (МССЈС), кои се објавуваат во Службен весник на Република Северна Македонија од страна на министерот за финансии, доколку не се во спротивност со посебниот Закон за сметководство на буџетите и буџетските корисници или друг пропис.

Меѓународните сметководствени стандарди за јавен сектор се развиваат во последната деценија на 20-от век како последица на притисокот сметководствените стандарди кои се користат во јавниот сектор како и годишните финансиски извештаи изработени врз оваа основа да бидат воедначени или приближени до сметководствените стандарди кои се користат во приватниот сектор. Увидот во целокупните приходи и расходи кои една организација од јавен карактер ги има како и нивно прикажување се главната придобивка од примена и подготовка на финансиски извештаи базирани на овие сметководствени стандарди. Преку прифаќање на овие стандарди и водење на сметководството во нивна согласност, се зголемува квалитетот и транспарентноста на финансиските извештаи во судството и се зајакнува довербата на јавноста во финансиското управување во јавниот сектор.

Буџетите и буџетските корисници се должни да го водат сметководството по системот на двојно сметководство, а според распоредот на сметките од сметковниот план на буџетите и буџетските корисници. Тие се должни да водат одделно сметководство за средствата остварени во буџетот по други основи, и тоа за:

- приходите наплатени од органи;
- приходите наплатени од дополнителни активности на буџетските корисници;
- приходите од донации;
- приходите од кредити и
- други приходи.

За водење на сметководство, буџетските корисници се должни во своето сметководство да обезбедат податоци поединечно по сите видови на приходи и други приливи, за расходите и другите одливи, како и за состојба на средствата, обврските и изворите на средствата. Водењето на сметководството, деловните книги и сметководствената евиденција, и другите прашања поврзани со сметководството на буџетите и буџетските корисници е уредено со одредбите на Законот за сметководство за буџетите и буџетските корисници. Како и кај судовите буџетите и буџетските корисници на централниот буџет, како на пример Министерството за правда, се должни да состават основни финансиски извештаи, и тоа: биланс на состојбата, биланс на приходите и расходите и консолидиран биланс. Консолидираниот биланс како финансиски извештај не се изготвува во сметководството на Буџетот на Република Македонија и сметководството на буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Сметководството треба да обезбеди податоци поединечно и по видови на приходи и други приливи, расходите и други одливи, како и за состојбата со средствата, обврските и изворите на средствата. Расходите се извршуваат согласно Законот за извршување на буџетот, во делот наменет за судската власт. Согласно Законот за буџетите, Сметководствениот план за буџетите и буџетските корисници, Правилникот за класификација на расходите и Правилникот за класификација на приходите за потребите на судската власт се предвидени следните расходи и приходи, групирани во следните групи на сметки:

Табела бр. 10 – Групи на сметки за потребите на судската власт

Група	Опис	Група	Опис
40	Плати и надоместоци	741112	Трансфери од Буџет на СРМ
42	Стоки и услуги		
46	Субвенции и трансфери	724132	Надомест на трошоци за судска и прекршочна постапка
48	Капитални расходи	725939	Останати неданочни приходи

5.3. АНАЛИЗА НА ПОСТОЕЧКИТЕ БУЏЕТИ И НИВНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА – МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

Врз основа на анализата на завршните сметки на Министерството за правда за годините 2017, 2018, 2019 и 2020 година, идентификувани се следните видови на трошоци:

- Плати и надоместоци, како и придонеси за социјално осигурување;
- Стоки и услуги, вклучително патни и дневни расходи, комунални услуги, греење, комуникација и транспорт, материјали и ситен инвентар, поправки и тековно одржување, договорни услуги и други тековни расходи;
- Субвенции и трансфери;
- Капитални расходи како купување на опрема и машини и вложувања и нефинансиски средства.

Според анализата на реализираните трошоци на буџетските сметки, прикажана во агрегатната табела за МП во просек за периодот 2017-2020, најголем удел заземаат трошоците кои се однесуваат на субвенции и трансфери (60%), потоа плати и надоместоци (24%), стоки и услуги (12%) и капитални расходи (3%). Оваа поделба на трошоците не е примерна за видот на дејноста каде што стандардно најголемиот дел од средствата се трошат на човечки ресурси, односно на плати и поврзани надоместоци. Во МП, најголемиот дел од расходите оди на субвенции и трансфери поради фактот дека МП, во централниот буџет на РСМ, е носител на буџетската ставка која се користи за плаќања према невладините организации, политичките партии итн. Како што е нотирано погоре, вредно е да се одвои оваа буџетска ставка како посебна буџетска програма под Министерството за Правда или под предметните министерства од зависност на целта на поддршката односно субвенцијата која што се дава.

На сопствената сметка МП бележи расходи за стоки и услуги како и за капитални расходи.

Правда	2017	2018	2019	2020	Просечен удел	Тренд
Плати и надоместоци	88 959 451	89 820 134	96 854 342	102 608 190	24%	
Стоки и услуги	53 103 836	52 748 118	45 671 657	45 850 243	12%	
Субвенции и трансфери	114 674 642	287 813 327	326 035 822	229 062 180	60%	
Капитални расходи	36 952 407	11 819 027	1 561 662	3 339 139	3%	
Вкупно расходи	293 690 336	442 200 606	470 123 483	380 859 752	100%	

Правда	2017	2018	2019	2020	Просечен удел	Тренд
Плати и надоместоци	-	-	-	-	0%	
Стоки и услуги	4 503 066	4 522 512	4 953 994	3 066 097	77%	
Субвенции и трансфери	687 105	-	-	-	3%	
Капитални расходи	931 978	2 048 444	-	1 338 469	20%	
Вкупно расходи	6 122 149	6 570 956	4 953 994	4 404 566	100%	
Вкупно расходи	27 494 323	29 752 174	33 113 290	30 281 393		

5.4. ЈАВНИ НАБАВКИ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Правната рамка на јавните набавки во Република Македонија се состои од Законот за јавните набавки со сите подзаконски акти што произлегуваат од него. Исто така, во правната рамка влегуваат и бројни други материјални прописи кои уредуваат различни аспекти од економијата и правото, како што се прописите со кои се уредуваат облигационите односи, управното право, кривичното право и постапка, прописите од областа на заштита на конкуренцијата и борбата против корупцијата.

Министерството за правда потпаѓа под општиот систем на јавни набавки на централната влада. Иако одговорите на прашалниците не дадоа во целост можност за длабинска анализа, анализа на јавните набавки на централната влада и нивното воопштување дава можност за носење на воопштени заклучоци. Целта на постоечкиот систем за јавните набавки е да обезбеди баланс помеѓу квалитетот; еднаквиот третман и недискриминација; како и транспарентност и интегритетот во процесот на доделување на договори за јавни набавки а се со цел на рационално и ефикасно искористување на јавните средства. Од аспект на јавните набавки, Министерството за правда е значајно поради фактот што е предлагач на неколку клучни поврзани законски прописи, како што е

Законот за облигационите односи, законите од областа на спречување на корупцијата, законите со кои се уредува судскиот систем, а особено судовите што решаваат управни работи и слично.

Според интернет страницата на Центарот за граѓанска комуникација, во делот на анализата на Транспарентност, отчетност и интегритет на институциите во јавните набавки за 2018 година, МП рангира на високо трето место на листата од дваесет институции. Во просек, планот за јавни набавки се исполнува повеќе од половина, и укажува на простор за зголемување на ефикасноста на начинот на извршување на планираните јавни набавки. Министерството за правда, во согласност со Законот за јавни набавки, носи годишен план за вкупни потреби за набавки за тековната година. Анализата на јавно достапните годишни планови за јавни набавки укажува на области за можно подобрување:

- Јавните набавки се класифицираат по вид на постапка (на пример јавна набавка од мала вредност или постапка за преговарање) како такви во рамките на годишниот план за јавни набавки на МП а не во поширока рамка која би можела да доведе до бенефити од економија на обем на ниво на централна влада
- Јавните набавки на софтверските лиценци не се консолидираат на ниво на централна влада, иако постои договор за стратешко партнерство со Microsoft за оваа цел. Имајќи предвид дека дигитализацијата на јавната администрација ќе зафаќа се поголем дел од работата на МП, потребата за паметно управување со овие стоки ќе стане се поизразена
- Не постои долгорочно планирање на јавните набавки, односно не постојат стратешки документи кои би ги информирале економските оператори за долгорочните потреби за јавни набавки. Иако оваа промена е потребна на ниво на целокупната јавна администрација, е особено важна за централната влада и со тоа за МП.

5.5. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

Од спроведената анализа на МП, како и спроведените интервјуа, може да се утврдат неколку заклучоци во областа на финансиско-административното работење.

Од аспект на човечките ресурси, анализата на завршните сметки и планираните и извршените буџети резултира со заклучок дека постојат непотрошени средства за плати и надоместоци. Главната причина за ова, пак, се непополнетите работни места. Ваквата состојба треба да се надмине.

Од аспект, пак, на буџетското планирање, треба да се размисли за менување на начинот на буџетирање кој во моментот е сведен на користење на историски податоци за трошоците во минатите години.

Од спроведената анализа на Министерството за правда, како и спроведените интервјуа можат да се утврдат неколку препораки во областа на финансиско-административно работење, а со цел зголемување на ефикасноста и ефикасноста на работата. Во таа насока треба да се користи резултатски ориентираното буџетирање.

Во областа на јавните набавки се забележува дека најголемиот дел од буџетот на МП оди на субвенции и трансфери поради фактот дека МП, во централниот буџет на Република Северна Македонија, е носител на буџетска ставка која се користи за плаќања спрема невладините организации, политичките партии и слично; односно за плати и надоместоци. Капиталните инвестиции во просек учествуваат со незначителни 4%. Дополнително, може да се забележи дека капиталните расходи, како во основните судови така и во МП имаат неправилна периодичност на трошење, односно се случуваат на неколку години без одредени правила или трендови. Ова укажува на непостојаност на инвестициите односно ненавремено замена на капиталните средства и инвестиции. Анализата покажува дека причините се движат од непостојаност на финансирањето, недоволно време за планирање на капиталните инвестиции и рестриктивност на трошење кое најчесто е од временски карактер.

Препораките за надминување на овие состојби ќе бидат понудени во Планот за подобрување на работата на МП.

6. РОДОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ОРГАНИЗАЦИСКАТА ПОСТАВЕНОСТ И НЕКОИ АСПЕКТИ ОД РАБОТАТА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

6.1. ОПШТО ЗА РОДОВАТА ЕДНАКВОСТ

Родова еднаквост е состојбата во која жените и мажите ги уживаат истите права и можности во сите сектори на општеството, вклучително и економското учество и донесувањето одлуки, при што различните однесувања, аспирации и потреби на жените и мажите еднакво се земаат предвид при развојот и спроведувањето на политиките. За зајакнување на родовата еднаквост потребно е систематско разгледување на разликите меѓу условите, ситуациите и потребите на жените и мажите во сите политики и акции. Овој пристап се нарекува родово интегрирање или интегрирање на родовата перспектива. За да се интегрира родовата перспектива во секојдневната работа, развиени се разни алатки и методи за родово интегрирање,¹⁰⁵ како на пр: родова анализа,¹⁰⁶ проценка на влијанието на родот,¹⁰⁷ родово одговорно буџетирање,¹⁰⁸ родово обука,¹⁰⁹ податоци разделени по пол¹¹⁰ и др.

Република Северна Македонија има силна нормативна рамка за унапредување на родовата еднаквост, преку учество во сите релевантни меѓународни рамки за родова еднаквост:

- Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство на ОН (CEDAW);
- Платформата за акција од Пекинг на ОН (1995);
- Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи на Советот на Европа (ратификувана во 1997);
- Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство (Истанбулската конвенција, ратификувана во 2018);
- Резолуцијата 1325 на Советот за безбедност на ОН „Жени, мир и безбедност“ (за која земјата искажа поддршка) и дополнителните резолуции.

Уставот (член 9) пропишува еднаквост за сите граѓани, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Согласно Уставот и меѓународно преземените обврски, земјата има усвоено бројни закони во кои се уредува родовата рамноправност во армијата, полицијата, судството и јавната администрација. Сепак најсеопфатен е Законот за еднакви можности на жените и мажите од 2012 (Сл. весник бр. 6/2012). Согласно овој Закон беше донесена Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020, а за нејзиното спроведување беа усвоени два Национални планови за акција за родова еднаквост, за периодот 2013-2016 и за периодот 2018-2020 година; како и три Оперативни планови за родова еднаквост, за 2013 година, 2015 година и 2018 година. Споменатиот Закон за еднакви можности на мажите и жените претрпе неколку измени и дополнувања, а во изработка е нов Закон. Истовремено се очекува да биде донесена и нова Стратегија за родова еднаквост.

¹⁰⁵ За подетални информации посетете ја веб-страница на Европскиот институт за родова еднаквост (EIGE), <https://eige.europa.eu/>

¹⁰⁶ Родова анализа е критичко испитување како разликите во родовите улоги, активности, потреби, можности и права/следувања влијаат врз жените, мажите, девојчињата и момчињата во дадена област на политиките, ситуација или контекст.

¹⁰⁷ Проценка на влијанието на родот е алатка за проверка на дадени предлог-политики со цел да се идентификува и процени нивното диференцијално влијание или дејство врз жените и мажите за да се исправат таквите нееднаквости пред да се поддржи предлогот.

¹⁰⁸ Родово одговорно буџетирање е интегрирање на родовата перспектива во буџетскиот процес, односно родово базирана проценка на буџетот, вклучувајќи ја родовата перспектива на сите нивоа на буџетскиот процес и реструктурирање на приходите и расходите со цел да се промовира родова еднаквост.

¹⁰⁹ Родова обука е секоја образовна алатка или процес чија цел е да се зголеми свесноста на креаторите на политиките и другите чинители за прашањата од областа на родовата еднаквост, да се изградат нивните родови компетенции и да им се овозможи да ги промовираат целите на родовата еднаквост во својата работа на секое ниво.

¹¹⁰ Податоци разделени по пол се податоци што се собрани и претставени посебно за жените и мажите, што овозможува да се мерат разликите меѓу жените и мажите во поглед на разните социјални и економски димензии и претставува еден од условите за да се добие родова статистика.

Врз основа на актуелниот Закон за еднакви можности на жените и мажите се воспостави сложена структура на националните механизми за родова еднаквост, во чии рамки влегуваат:

- Комисијата за еднакви можности на жените и мажите во Собранието на Република Северна Македонија;
- Клубот на пратенички при Собранието;
- Интер-ресорска група консултативна и советодавна група за еднакви можности на жените и мажите;
- Министерство за труд и социјална политика/Сектор за еднакви можности;
- Правен застапник за нееднаков третман по основ на пол во Министерство за труд и социјална политика;
- Координатор/ка и заменик координатор/ка за еднакви можности на жените и мажите во сите министерства назначени од редот на вработените;
- Комисии за еднакви можности на жените и мажите (во рамки на советите на локалната самоуправа, составени од советници/советнички со мандат од 4 години), и координатори/координаторки за еднакви можности на жените и мажите (државни службеници/чки, вработени во единицата на локална самоуправа).

Сите органи на законодавната, извршната и судската власт имаат законската обврска да ги имплементираат Законот за еднакви можности и стратешките документи од областа на родовата еднаквост. Исто така, имаат обврска да ја инкорпорираат родовата перспектива во своите стратешки документи, во стратешки планови и буџети, на национално и на локално ниво.

Кога станува збор за родовата еднаквост конкретно за поддршка на учество на жените во политиката и позиции на моќ, Република Северна Македонија вовеле родова квота во Изборниот законик. Членот 64 од Изборниот законик предвидува најмалку 40% од кандидатите на листата на кандидати за пратеници (но и за членови на совет на општините) да припаднат на помалку застапениот пол, обврзувајќи ги политичките субјекти дека „на секои три места најмалку едно место му припаѓа на помалку застапениот пол и дополнително уште најмалку по едно место на секои десет места“. Оваа родова квота обезбеди зголемување на застапеноста на жените во Собранието, како и во советите на општинско ниво. Во законодавната власт во постојниот пратенички состав (2020-2024), 47 или 39% од вкупно 120 пратеници се жени. Во извршната власт, како и на градоначалничките места на локално ниво, каде не е предвидена родова квота застапеноста на жените останува ниска и под таргетот од 40% утврден во Препораката (2003) на Комитетот на министри при Советот на Европа до земјите членки за балансирано учество на жените и мажите во политичкото и јавното одлучување.

Во Владата од вкупно 16 министерства, има четири (4) министерства кои се раководени од министерки и има три (3) заменички министерки. Државни секретарки има во шест (6) министерства. Со МП раководи министер и заменик министер маж, а со службата во Министерството раководи државна секретарка. За разлика од извршната власт каде побројни се мажите, како и законодавната власт каде зголемувањето на бројот на пратеничките се должи на родовите квоти во Изборниот законик, судската власт во Република Северна Македонија дури и во отсуство на афирмативни мерки се карактеризира со поголем број судијки во споредба со мажите судии.

6.2. НАПОМЕНИ ВО ВРСКА СО МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ОЦЕНА НА РОДОВАТА ЕДНАКВОСТ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

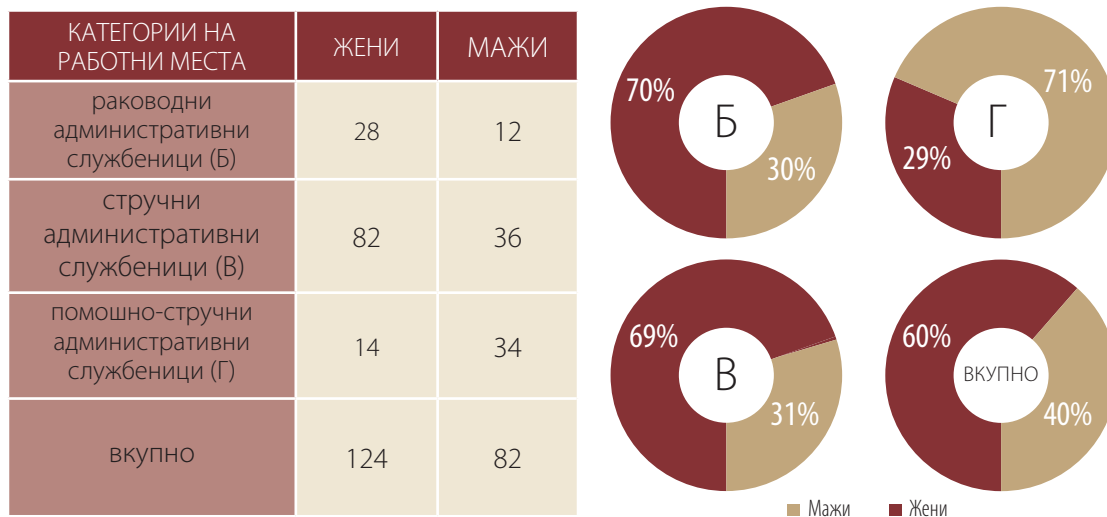
Податоците за потребите на оваа анализа се добиени врз основа на отоврен прашалник, како примарен извор на податоци и врз основа на деск анализа на релевантни акти, извештаи, литература и податоци од веб страната на Министерството, како секундарни извори на податоци. Анализата на податоците се врши преку анализа на содржина со намера да ги идентификува целите на МП во поглед на родовата еднаквост. Конкретно анализата на содржина е релациона анализа на сродство, односно користи одредени сродни зборови/термини и теми кои се поврзани со родовата еднаквост и ги разгледува во корелација како еден вид „концептна матрица“.

6.3. ОРГАНИЗАЦИСКА ПОСТАВЕНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА: ПОЛОВА СТРУКТУРА И РОДОВИ ПЕРСПЕКТИВИ

Со МП раководи министер. Заменикот министер е исто така маж. Државниот секретар е жена.¹¹¹ Табеларниот и графичкиот приказ укажуваат на состојбата во однос на организациската поставеност на вработените во Министерство за правда, односно даваат квантитативен приказ како и приказ на процентуалната родова застапеност на вработените во Министерството.

Илустрација бр. 17 – Приказ: мажи наспроти жени вработени во Министерството за правда

Жените доминираат меѓу раководните и стручните административни службеници со над 70% и 69% застапеност. Во помошно-стручната служба доминираат мажи со 71% застапеност. Во целокупниот состав во Министерството жените се доминантна родова група со 60% застапеност.

Во Правилникот за систематизација на работните места во МП не е предвидено работно место **координатор за еднакви можности**. Согласно одговорите на прашалникот „на досегашниот координатор за еднакви можности, кој не е веќе вработен во МП не му беше во опис на работни задачи родовата еднаквост“.

Во Правилникот за систематизација во Одделнието за човекови права и компаративно-правни анализи (Сектор за меѓународно-правна соработка), во описот на работните задачи на работното место - помлад соработник (В4) за следење на нормативната рамка за човекови права меѓудругото е **и вршење на работи на заменик координатор за еднакви можности**. Според одговорите на прашалникот истото место не е пополнето со години.

Според Правилникот за систематизација во Одделението за политички систем (Сектор за бесплатна правна помош и политички систем) кај работното место - помлад соработник за донации и спонзорства во јавните дејности (В4) во описот на работните задачи меѓудругото е **и вршење на работи на заменик координатор за еднакви можности**. Според одговорите на прашалникот постојниот заменик координатор за еднакви можности е распореден во Секторот за бесплатна правна помош и не му е во опис на работните задачи родовата еднаквост, но со оглед на тоа што до 2020 година родовото буџетско финансирање се спроведуваше за бесплатна правна помош, затоа и беше определен за заменик координатор.

Сепак, и покрај несистематизираните работни места на координатор и заменик-координатор за еднакви можности, од Министерството не сметаат дека е потребно да се вработи советник за родови прашања во Кабинетот на државниот секретар, кој би ја координирал работата на институцијата од родов аспект.

6.3.1. Насоки за подобрување на родовата еднаквост во поглед на организациската поставеност и родовите перспективи

На двете највисоки позиции во МП - министер и заменик министер се мажи. Генерална забелешка за извршната власт е недостигот на родов баланс во распределбата на министерските позиции, како и во распределбата на позициите министер и заменик министер во рамките на министерствата. Со службата во Министерството раководи државна секретарка. Кај вработените во МП нема родов баланс ниту на ниво на категориите на работни места поединечно, а оттука ниту на ниво на цела институција. Вработувањето на службениците во МП се врши според одредбите на Законот за административни службеници во кој не се предвидени афирмативни мерки за вработување на помалку застапениот пол.

Во Правилникот за систематизација на работните места во МП не се предвидени работни места на координатор и заменик-координатор за еднакви можности. Во описот на работните задачи на две работни места од категоријата В4 односно помлад соработник, меѓудругото стои и заменик-координатор за еднакви можности. Согласно член 11 од Законот за еднакви можности на жените и мажите¹¹² министерствата се должни да определат службено лице - координатор и заменик-координатор, кои ќе ги координираат работите од надлежност на државниот орган за воспоставување на еднакви можности, при што надлежностите и задачите на координаторот и заменик-координаторот поконкретно се утврдуваат во актот за систематизација на работните места на државниот орган. **Се препорачува** МП да предвиди во Правилникот за систематизација на работните места и да вработи координатор и заменик-координатор за еднакви можности кои ќе ги координираат работите од надлежност на Министерството за воспоставување на еднакви можности. Постоеното на систематизирани работни места - координатор и заменик-координатор со точно определени работни обврски и задачи претставува предуслов за да се работи на јакнење на родовата еднаквост. Дobar пример е Министерството за здравство каде координаторката за еднакви можности има посебно систематизирано место и е на позицијата повеќе од 7 години, што е од особена важност заради континуитет во работењето. Ваквите препораки се во согласност и со Проценката за напредокот и влијанието на Националната стратегија за родова еднаквост (2013-2020) во која се забележува дека несистематизираното работно место координатор придонесува актуелните координатори да имаат други редовни активности кои ги реализираат, и ова да е само дополнување на се она што им е обврска. Воедно во Проценката се наведува дека координаторите и замениците координатори немаат моќ од другите сектори и соработници во рамки на институцијата да бараат и да им наложуваат активности.¹¹³ Оттука **се препорачува** систематизираното работно место – координатор/ка за еднакви можности на жените и мажите да биде на раководна позиција.

Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите координаторот и заменик-координаторот имаат обврска еднаш годишно, најдоцна до 31 март во тековната година за претходната година, да достават извештај за работата до Министерството за труд и социјална политика и да го објават извештајот на веб страницата на Министерството. Министерството потенцираше дека изработува годишни извештаи за напредокот на состојбата на еднаквите можности на мажите и жените. Согласно оваа законска одредба **се препорачува** извештаите редовно да се објавуваат на веб страницата на Министерството.

Од аспект на органограмот на МП кој е составен дел од Правилникот за внатрешна организација на Министерството се забележува дека човековите права во чиј корпус се и родовите прашања се дел од Одделението за човекови права во рамките на Секторот за меѓународно-правна соработка. Оттука може да се заклучи дека МП не ја третира родовата рамноправност како национален приоритет туку како прашање од меѓународните односи. Со оглед дека прашањето за човековите права е врвен приоритет и фундамент на правната држава **се препорачува** тоа да биде издигнато на ниво на сектор (гореспоменатиот Сектор за фундаментални права) во чии рамки ќе биде предвидено, во рамките на одделенијата, вршење на работите за еднакви можности на мажите и жените.

¹¹² Закон за еднакви можности на жените и мажите (Службен весник на Република Македонија* бр. 6/12, 30/13, 166/14 и 150/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 53/21)

¹¹³ Благлица Петрески, Проценка за напредокот и влијанието на Националната стратегија за родова еднаквост (НСРЕ) (2013-2020) и Националниот акциски план за родова еднаквост (НАПРЕ) (2018-2020), Скопје, 2021

6.4. РОДОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО НЕКОИ АСПЕКТИ ОД РАБОТАТА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

6.4.1. Интерни механизми за родова еднаквост

Според одговорите од прашалникот спроведен за целите на ова истражување, се констатираат следниве недостатоци за спроведување на родовата еднаквост во интерните механизми на Министерството:

МП не спроведува обуки за родови прашања за своите вработени, но укажува дека има потреба. **Се препорачува** вработените и раководството на Министерството да добијат задолжителни, наменски обуки во делот на родовата еднаквост и вклучувањето на родовата перспектива, за да може да се зголеми свесноста за важноста на постигнувањето родова еднаквост, да се изградат нивните родови компетенции и да им се овозможи да ги промовираат целите на родовата еднаквост во својата работа на секое ниво. Во отсуство на обучувачи за родови прашања во рамките на институцијата и непредвидени финансиски средства за оваа намена, обуките можат да се добијат од Министерството за труд и социјална политика и од страна на меѓународните организации (UNWOMEN, ОБСЕ итн).

МП нема механизми за спречување дискриминација на основ на род, како што се кодекс на однесување или политики против вознемирување. **Се препорачува** Одделението за управување со човечки ресурси да ги запознае вработените кои механизми им стојат на располагање во случај на дискриминација на основ на род (пол), односно дека во случаи на дискриминација врз основа на полот, претставка може да се поднесе пред: Народниот правобранител, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и Правниот застапник за родова еднаквост при Министерството за труд и социјална политика, како и пред надлежните судови и дека за вознемирување на работно место можат да бидат искористени механизмите кои ги предвидува Законот за заштита од вознемирување на работно место.¹¹⁴

МП укажува дека нема механизам за интегрирање на родовите перспективи во внатрешните акти, процеси и политиките и дека Стратешкиот план на Министерството не е родово сензитивен. Сепак најавија дека Стратешкиот план за 2022 ќе биде родово сензитивен. Земајќи предвид дека нема координатор и дека замениците координатори се на работни места помлад соработник очекувано е дека истите не можат значително да влијаат во интегрирање на родовите перспективи во внатрешните акти, процеси и политики. Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите (Член 11), Министерствата се должни во рамките на своите стратешки планови и буџети да го инкорпорираат принципот на еднакви можности на жените и мажите, да го следат ефектите и влијанието на нивните програми врз жените и мажите и да известуваат во рамките на своите годишни извештаи. Оттука, **се препорачува** да се предвиди систематизирано работно место - координатор со точно определени работни обврски и на раководна работна позиција со цел да ги координира сите родово сензитивни активности во институцијата, да ја инкорпорира родовата перспектива во внатрешните акти, процеси и политики, и да ги следи и да известува за ефектите и влијанието на внатрешните акти, процеси и политики врз жените и мажите во рамките на годишните извештаи.

6.4.2. Родово сензитивно законодавство и консултации со чинителите за родови прашања

Според одговорите од прашалникот спроведен за целите на ова истражување, се констатира дека МП **не врши ex-ante проценка на родовото влијание на предлог законите** пред нивно доставување во собраниска процедура. Деловникот за работа на Владата, предвидува да се изврши проценката на влијанието на регулативата (ПВР) за сите предлог закони од Владата, пред да бидат доставени во собраниска процедура. ПВР е комплексен инструмент за проценка на последиците од политиките и се врши во согласност со методологијата за ПВР,¹¹⁵ која предвидува анализа на социјалното влијание на предложеното законодавство, вклучително и влијанието врз родовата еднаквост. ПВР механизмот произлегува од одредбите на Уставот што се однесуваат на основните слободи и права (Член 8) бидејќи предлог законите може да имаат влијание (директно или индиректно)

¹¹⁴ Закон за заштита од вознемирување на работно место („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/13 и 147/15)

врз остварувањето на основните слободи и права. Оттука, **се препорачува** МП при подготовката на предлог законите да спроведува ПВР, вклучително и проценка на влијанието врз родовата еднаквост. Во одговорите на прашалникот се наведува дека во последните 5 години Министерството **работи на неколку акти кои содржат родово сензитивни перспективи**, како што се Изборниот Законик со внесување на квота од 40%; ИПА проекти во кои е содржан дел за родово сензитивна перспектива, а моментално се работи на усогласување на Кривичниот законик со Истанбулската конвенција. Во поглед на подготовката на актите, податоците од прашалникот укажуваат дека **Министерството не се консултира со граѓанските организации и експерти** околу родовите аспекти. Затоа **се препорачува**, Министерството да ги консултира граѓанските и меѓународните организации за родовите аспекти во предлог законите и да соработува со нив околу проценката на влијанието на регулативата врз родовата еднаквост. Ова е особено потребно во услови на отсуство на интерна експертиза за проценка на родовото влијание на предлог законите, чиј предлагач е МП.

Според податоците од прашалникот, МП има воспоставено **механизам за консултации со органите на државната власт, установите и другите институции утврдени со закон во однос на креирањето и спроведувањето на регулатива и политики кои се родово сензитивни**. Конкретно се наведени областите на родово засновано насилство, семејно насилство, работни односи и трговија со луѓе. Во оваа насока, се наведува дека МП има редовна официјална комуникација со Секторот за еднакви можности при Министерството за труд и социјална политика, собраниските тела за родово еднаквост (Комисијата за еднакви можности на жените и мажите и Клубот на пратенички) и други релевантни институции со цел интегрирање на родовата перспектива во подготовката и имплементацијата на законите и политиките. Во однос на прашањето за **соработката околу родовите прашања меѓу МП и Судскиот совет**, во одговорите на прашалникот се укажува дека нема таква соработка. Според Член 6 од Законот за Судскиот совет,¹¹⁶ Министерот за правда е еден од членовите на Судскиот совет без право на глас. Во низата на надлежности на Советот неизбежно се присутни и родовите аспекти и имплицитно е засегнато прашањето за родово еднаквост. **Се препорачува** да се интензивира и да се воспостави (таму каде што ја нема) соработката со сите релевантни институции и органи (чинители), бидејќи освен што имаат сопствен удел, заедно и синхронизирано тие многу повеќе можат да придонесат кон промовирање на родовата еднаквост во општеството.

6.4.3. Бесплатна правна помош и родово сензитивно буџетирање

Како што веќе беше истакнато во претходниот текст, бесплатна правна помош претставува важен механизам за правна помош и заштита на ранливите категории лица, кои неможат да ги подмират трошоците за пристап до правдата. Бесплатната правна помош е предвидено да служи како сервис за ранливите категории луѓе кои се подложни на дискриминација и повреди на нивните човекови права, што произлегува од нееднаквоста на распределбата на ресурсите и моќта во општеството. Ваквата нееднаквост многу често е и родово нееднаквост, со оглед на фактот што дискриминацијата на жените има долги историски корени.

Во претходниот текст веќе стана збор за фактот дека прашањето за бесплатната правна помош е во надлежност на МП, односно во негови рамки е изигнато на Сектор за бесплатна правна помош и политички систем каде влегуваат Одделението за бесплатна правна помош со вкупно петмина вработени од кои три се жени и 34-те подрачни оддленија што ја нудат правната помош.

Како што беше напоменато, член 4 од постојниот Закон за бесплатна правна помош предвидува бесплатната правна помош да може да биде дадена како примарна правна помош и секундарна правна помош. Примарна правна помош се дава од страна на овластено службено лице на Министерството, овластено здружение и правна клиника. Примарната правна помош што ја дава Министерството опфаќа: правен совет за користење на помошта, општа правна информација, општ правен совет, помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош. Средствата и трошоците за дадената правна помош се обезбедуваат од буџетот на Министерството, како и од донации и други приходи.

¹¹⁵ Министерство за информатичко општество и администрација, Проценка на влијанието на регулативата, <https://www.mioa.gov.mk/?q=mk/node/1484> (последна посета на 26.3.2021)

¹¹⁶ Закон за Судскиот совет („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 102/19)

Секундарна правна помош се одобрува на лице кое има потреба од стручна правна помош од адвокат за конкретна правна работа и кое не е во можност да ги плати трошоците на постапката заради неговата финансиска состојба и чие барање е оправдано. Од родов аспект, значајна придобивка на Законот е тоа што со член 20 предвидува одобрување на секундарна правна помош без утврдување на финансиската состојба доколку барателот има потреба од заштита од семејно насилство пред надлежен суд. Сепак, законските одредби внесуваат неизвесност за корисниците на секундарна бесплатна правна помош бидејќи, според член 13, став 10 бесплатната правна помош не ги опфаќа трошоците кои корисникот на бесплатна правна помош е должен да ги надомести ако не успее во парничната постапка. За разлика од актуелниот Закон кој предвидува правна помош за граѓани и лица со регулиран престој, претходниот Закон експлицитно ги опфаќаше и жртвите на трговија со луѓе кои обично престојуваат илегално на територијата на државата. Новиот Закон не ги споменува жртвите на трговија со луѓе, во чии рамки жените се најранливата подкатегија.

Со оглед на проблемите кои ги засега, бесплатната правна помош припаѓа во доменот на човековите права и родовата еднаквост, и истовремено претставува механизам за реализација на родово одговорно буџетирање. Во Годишниот план за работа 2020 и во Стратешкиот план на МП 2020-2022, бесплатната правна помош е дел од програмата за човекови права. Со цел спроведување на обврските кои произлегуваат од Методологијата за родово одговорно буџетирање и Стратегијата за родово одговорно буџетирање, МП беше селектирано како пилот институција која треба да се вклучи во спроведување на родово одговорното буџетирање. За таа цел беше избрана програмата човекови права - бесплатна правна помош, како пилот програма на МП за родово одговорно буџетирање.¹¹⁷ Исто така, **Секторот за финансии на МП е обучен за изработка на родово буџетирање.**¹¹⁸

Во рамките на МП, бесплатната правна помош се третира како механизам за реализација на родово одговорно буџетирање, но треба да се има предвид дека тоа е само еден аспект во родово одговорното буџетирање, кој е фокусиран само на маргинализирани категории на лица. Годишниот извештај за примена на Законот за бесплатна правна помош од 2019, забележува дека во 2019 има вкупно 53 позитивно решени случаи (18 за мажи и 43 за жени) и 48 негативни случаи (14 за мажи и 34 за жени) на бесплатна правна помош. Најчести основи за овој вид на помош се развод на брак поради семејно насилство и имотно правните прашања. Најголем број од одобрените барања се однесуваат на имотно-правни прашања, потоа следува заштита на жртвите на семејно насилство и заштита на деца, додека помалку се застапени областите како работните односи и социјалната заштита, пензиско, социјално и здравствено осигурување. Извештајот за родово одговорно буџетирање укажува дека во 2019, донесени се 14 решенија за надомест на трошоци за адвокати кои застапувале мажи и врз основа на нив исплатени се 283.013,00 денари, додека 36 решенија се донесени за трошоци за адвокати кои застапувале жени и врз основа на нив се исплатени 722.659,00 денари и 49 решенија за трошоци за адвокати кои застапувале деца и врз основа на нив исплатени се 170.400,00 денари.¹¹⁹ Министерството изработува годишни извештаи за спроведувањето на законот, но податоците во поголемиот дел од извештаите не се родово разделени, што ги намалува можностите за анализа на родовите аспекти во спроведување на законот.

Иако бесплатната правна помош е втемелена во контекст на родовата еднаквост, Извештајот за родовата анализа во рамки на Програмата Horizontal Facility (HF) за Западен Балкан и Турција констатира дека вработените во Министерството воопшто не го препознаваат тој контекст, ниту од аспект на личните квалификации и вредносни убедувања, нити во организациски аспект. Во поглед на првиот аспект, Извештајот укажува на кадровските проблеми на подрачните одделенија

117 Годишен Извештај за примена на Законот за БПП 2019

https://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%98%D0%97%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%90%D0%88%20%D0%97%D0%90%20%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%9E%20%D0%9E%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%9D%D0%9E%20%D0%91%D0%A3%D0%8F%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A0%D0%90%D0%8A%D0%95_2.pdf (последна посета на 20.3.2021)

118 На тоа укажаа и одговорите на прашалникот за потребите на ова истражување

119 Извештај за Родово одговорно буџетирање,

https://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%98%D0%97%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%90%D0%88%20%D0%97%D0%90%20%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%9E%20%D0%9E%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%9D%D0%9E%20%D0%91%D0%A3%D0%8F%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A0%D0%90%D0%8A%D0%95_2.pdf (последна посета на 23.3.2021)

за бесплатна правна помош.¹²⁰ Конкретно укажува на проблемот што ново вработените лица немаат положено правосуден испит, како еден од условите за добивање овластување за давање бесплатна правна помош. Но уште поголем проблем е фактот што анкетите за целта на Извештајот покажуваат силни родови предрасуди, хомофобија и висок степен на толеранција на родовото насилство. На пример дека жените го провоцираат насилството, жените треба да го толерираат насилството за да го одржат семејството заедно, жените кои се сексуално нападнати сами го провоцираат нападот.¹²¹ Според извештајот, „околу 40% од давателите на бесплатна правна помош не ги препознаваат родовите стереотипи како причина за повреда на човековите права, и следствено не се во можност да ја воспостават врската меѓу родовата нееднаквост и повредата на правото на барателот за бесплатна помош.“¹²²

Во поглед на организацискиот аспект, вработените не ја препознаваат улогата на координаторот/заменикот координатор за еднакви можности за вградување на родовите аспекти во активностите за имплементација на Законот за бесплатна правна помош.¹²³ Според одговорите на прашалникот за целите на ова истражување, координаторот за еднакви можности не е повеќе вработен во Министерството, а заменик координаторот нема препознатлива улога во промовирање на родовата еднаквост, поради фактот што оваа обврска не е негова примарна работна обврска, но уште повеќе поради фактот што улогата на заменик координатор ја врши лице кое по ранг помлад соработник.

Констатацијата дека родовата еднаквост нема приоритетен третман во рамките на МП се потврдува и со одговорите на другите прашања од прашалникот. Имено, на прашањето како МП ја спроведе Стратегијата за родова еднаквост (2013-2020)? Дали постои Акциски план или соодветен документ? Добивме одговор дека „Стратегијата се уште не е донесена (се мисли на новата стратегија), откако ќе се донесе ќе се одлучи дали треба да се донесат Акциски планови.“ На веб-страницата на МП не може да се најде Акциски план за спроведување на Стратегијата за родова еднаквост (2013-2020). На прашањето како МП ги спроведува препораките од Конвенцијата на ООН (CEDAW- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)? Добивме одговор, „Да, но тоа е обврска на сите министерства.“

Од аспект на третманот на Стратегијата за родова еднаквост, но и кадровската состојба во подрачните единици во спроведување на бесплатната правна помош, се наметнува заклучокот дека родовата еднаквост не е меѓу приоритетите на МП. Со оглед на тоа што во подрачните одделенија непостои разбирање за проблематиката за родовата еднаквост, **се препорачува** да се почне со обуки за родова сензибилизација на подрачните одделенија. Обуките може да се реализираат во соработка со здруженијата на граѓани. Во поглед на следењето на спроведување на Законот за бесплатна правна помош **се препорачува** да се вметнат родово разделени податоци и разделеност на податоци за типот на правна помош (примарна и секундарна) каде исто така би имало родово разделени податоци.

6.4.4. Родово сензитивна комуникација и односи со јавноста

Според систематизацијата на работните места во Министерството за правда, лицата кои носат одлуки за комуникација со јавноста кадровски припаѓаат на Одделението за координација на работите на Министерот. Сепак, комуникацијата со јавноста околу родово сензитивните прашања спаѓа во должностите на Одделението за човекови права, кое е дел од Секторот за меѓународна правна соработка. Според наодите од прашалникот на ова истражување, Министерството има политика за родова еднаквост во официјалната комуникација, но не планира обуки за родови прашања за лицата кои носат одлуки за комуникацијата со јавноста. Истовремено во друг одговор од прашалникот, се вели дека во Министерството не се употребува родово сензитивен јазик во внатрешна комуникација. Од податоците од прашалникот се забележува дека Министерството нема

120 Ристеска Марија, Извештај за родовата анализа, проценка на капацитетите и родово стратегија на проектот- Вградување на родовите аспекти на проектот 2246- XIII: Поддршка за подобар пристап до поквалитетни услуги за бесплатна правна помош (БПП) во Северна Македонија, Скопје, април 2020, <https://rm.coe.int/hf12-final-mr-report-mkd/16809eee00>

121 Ibid стр.24

122 Ibid стр.28

123 Ibid стр.12-13

конзистентен пристап во однос на родово сензитивната комуникација. Оттука, **се препорачува** Министерството да изгради стратегија за комуникација со јавноста, но и за интерна комуникација која ќе се базира врз принципите на родовата сензитивност. Причините за промовирањето на родово сензитивна комуникација од страна на МП се неизбежен и основен чекор во промовирање на родовата еднаквост. Употребата на родово сензитивен јазик и комуникација ќе придонесе да се воочат различните потреби кои произлегуваат од различните родови идентитети; ќе ги предизвика несвесните предрасуди во општеството; ќе постави основи за поголема родова еднаквост во општеството; ќе ја подигне свеста за тоа како јазикот/говорот влијае врз поведението и ќе им помогне на граѓаните да бидат посамоуверени со изразување на сопствените родови улоги.¹²⁴

6.4.5. Родово сензитивна организираност на просторот

МП и подрачните единици немаат просторија за доење, а исто така, Министерството нема **простор за згрижување на предучилишни деца на вработените**. Се препорачува да се испитаат потребите и можностите за креирање на родово ориентиран простор, на подрачните единици и Министерството, конкретно за обезбедување на соби за доење и обезбедување на градинка за предучилишни деца на вработените на Министерството. Ваквите простории би го олеснале балансот меѓу работните и семејните обврски на вработените кои имаат мали деца. Градинката во МП може да се воспостави врз основа на добрата практика од Министерството за финансии, каде од 2015 почна да функционира таквата градинка.

6.5. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

Анализата на родовата еднаквост во МП, поаѓа од претпоставката дека преку јакнење на родовата сензитивност на Министерството ќе се зајакне и нивниот потенцијал да креираат и спроведуваат родово сензитивни закони и да избегнуваат родово пристрасност и дискриминација во своето работење.

Методологијата за оваа анализа произлегува од потребата родовите прашања во извршната власт, конкретно МП да се третираат од два аспекти. Прво, од аспект на родовата еднаквост, внатре во кадровската структура на институцијата и второ, од аспект на родовата сензитивност во креирањето и спроведувањето на законите и подзаконските акти. И во двата аспекта се констатира дека родовата рамноправност не е приоритет за МП, иако во негова надлежност е спроведувањето на еден од родово најсензитивните програми - Бесплатната правна помош.

Од анализата произлезе дека освен споменатите два аспекти, третманот на родовата еднаквост е загрижувачки и поради организациската поставеност на секторите на Министерството. Имено, МП нема Сектор за фундаментални права во чии рамки би се третирали родовата еднаквост. Наместо национален приоритет, човековите права се сведени на Одделение во Секторот за меѓународна соработка. Воедно, во актуелниот состав на службата во Министерството нема координатор/ка за еднакви можности, ниту има предвидено систематизирани работни места – координатор/ка и заменик координатор/ка за еднакви можности. Во описот на работните задачи на две работни места од категоријата В4 односно помлад соработник, меѓудругото стои и заменик-координатор/ка за еднакви можности. Во моментот само едното од тие работни места е пополнето. Земајќи предвид дека нема координатор и дека заменикот-координатор/ка е на работно место помлад соработник очекувано е дека тој/таа не може значително да влијае во интегрирање на родовите перспективи во работата на МП.

Следствено, во Планот за подобрување на работата на МП ќе бидат понудени неколку препораки за подобрување на родовата сензитивност на МП.

¹²⁴ European Institute for Gender Equality (EIGE), Toolkit on Gender-sensitive Communication, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, https://eige.europa.eu/sites/default/files/20193925_mh0119609enn_pdf.pdf (последна посета на 13.03.2021 година)

7. СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ ВО РАМКИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

7.1. СТРАТЕШКИТЕ ПЛАНОВИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА

Стратегиското планирање во МП се спроведува преку стратегиските планови кои се донесуваат секоја година за период од три години. Последниот ваков документ е СТРАТЕШКИОТ ПЛАН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ПРАВДА - 2021-2023 година, донесен во август 2020 година.

Во наведениот Стратешки план се дефинирани мисијата и визијата на МП. Така, „[г]лавна мисија на Министерството за правда, како орган на државната управа надлежен за развивање на политиките, изготвување и предлагање на закони и други прописи од областа на правосудството, како и вршење надзор над спроведувањето на прописите во областите за кои е надлежен, е да обезбеди еднакви можности на граѓаните на Република Македонија во остварувањето и заштитата на своите права и слободи преку постоење на ефикасен систем, во услови на владеењето на правото и правната сигурност.“

Визија на МП согласно наведениот Стратешки план е воспоставување „ефикасен систем за остварување и заштита на човековите права и слободи.“

Во Стратешкиот план се опфатени задачите и обврските на МП согласно законските надлежности. Исто така, Стратешкиот план ги дефинира и целите и приоритетите на МП, и тоа:

Рамка бр. 27 – Цели и приоритети на МП

- 1. Ефикасен, независен и професионален правосуден систем**
 - 1.1. Владеење на правото преку целосно спроведување на законите
 - 1.2. Заштита на правата на граѓаните
 - 1.3. Зголемување на довербата на граѓаните во судскиот систем
 - 1.4. Создавање услови за независно, департизирано и ефикасно судство
 - 1.5. Зголемување на ефикасноста во извршувањето на основната функција на Јвното обвинителство
 - 1.6. Унапредување на дејноста на извршителите, нотарите и медијаторите
- 2. Борба против корупцијата и остварување на човековите права**
 - 2.1. Владеење на правото преку неселективна борба со корупцијата
 - 2.2. Остварување на човековите права и правата на граѓаните
 - 2.3. Успешно справување со корупцијата и зајакнување на антикорупциска рамка
- 3. Исполнување на критериумите за членство во ЕУ во областа на правда**
 - 3.1. Ефикасно спроведување на Планот за реформи во областа на правосудството и антикорупциската политика
 - 3.2. Техничка анализа на степенот на усогласеност на националното законодавство со законодавството на ЕУ
 - 3.3. Целосна имплементација и успешно управување со ИПА проектите
- 4. Унапредување на информатичко-комуникациските технологии во правосудниот систем**
 - 4.1. Воспоставување и развивање на модерно и автоматизирано правосудство
 - 4.2. Зголемување на ефикасноста, ефективноста и независноста на правосудството
 - 4.3. Подобрување на заштитата на податоците
 - 4.4. Стандардизација и унификација на процедурите, процесите, номенклатурите во правосудниот систем
- 5. Професионално организирани и управувани казнено-поправни и воспитно-поправни установи**
 - 5.1. Унапредување на процесот на извршувањето на санкциите
 - 5.2. Подобрување на условите во казнено-поправните установи
- 6. Побрз и поедноставен пристап на граѓаните во остварувањето на правата од матичната евиденција**
 - 6.1. Унапредување на правната рамка од областа на матичната евиденција
 - 6.2. Побрз и поедноставен начин на издавање на документите од матичната евиденција
 - 6.3. Воспоставување на ефикасен и современ систем на водење на матичната евиденција“

Наведените стратешки приоритети и цели МП целосно кореспондираат со утврдените стратешките приоритети на Владата на Република Македонија за 2021 година.

Во точката 1.9 од Стратешкиот план е даден осврт на постигнатите резултати на МП во претходната 2020 година. Притоа, акцентот е ставен на донесените закони и подзаконски акти.

Најбитниот дел од Стратешкиот план го сочинуваат дефинираните програми за остварување на мисијата и визијата на МП. Така, во овој документ се содржани следните програми:

- Правосудство, казнено и граѓанско право,
- Извршување, нотаријат и медијација,
- Спречување на корупцијата,
- Човекови права и
- Информатичко-комуникациска технологија во правосудниот систем

Во планот за спроведување на секоја од овие програми, секоја од нив е поврзана со релевантните стратешки приоритети на Владата, како и со соодветните приоритети и цели на МП. Исто така, дефинирани се и целите на секоја од програмите, како и показателите за нивниот успех. Понатаму, детално се разработени повеќе резултати за секоја програма, со строго дефинирани показатели за нивната успешност.

7.2. РЕЗУЛТАТИ ОД МЕРЕЊЕТО И АНАЛИЗАТА

Оваа анализа се темели на сегментите од таканаречениот Демингов круг кој се состои од следниве елементи: планирај, направи, провери и спроведи. Во однос на планирањето, во Стратешкиот план на МП јасно се дефинирани целите. Исто така постои каузалност меѓу дефинираните цели и очекуваните резултати. Во однос на планирањето во овој стратешки документ на МП, отсуствува делот кој би требало да биде посветен на обезбедени финансиски средства за спроведување на дефинираните програми, како и кадровскиот капацитет за нивно имплементирање. Во корелација со ова е и непостоењето на одговорни лица за спроведувањето на секоја од програмите.

Еден од клучните аспекти при управувањето со промените е да се мерат резултатите, а се со цел да се види дали воведените новини даваат ефект. Доколку не постои систем на мерење на постигнатото и ако не ги користиме тие методи во управувањето, не може да се очекува успех во ниту една сфера, па ниту во правосудството. Постојењето на соодветен систем на мерење ни овозможува да видиме дали се движиме напред и дали сме го постигнале тоа што сме го зацртале. За тоа се користат статистички техники и алатки кои би можеле да се аплицираат и во идните активности на МП во процесот на стратешкото планирање.

Простор за унапредување на процесот за стратешко планирање во МП постои и во дефинирањето на макро целите на ниво на организациони единици. Во тој контекст, би било потребно да се воспостави периодична проверка дали плановите се исполнуваат, а доколку тоа не е случај би требало да се воспостават механизми со кои веднаш би се реагирало за отстранување на лоцираните недостатоци.

Исто така, и покрај тоа што во Стратешкиот план на МП постои линк меѓу резултатите за секоја програма и дефинираните показатели за нивната успешност, не постои механизам за оценување на нивното спроведување во практиката. Така, во извештаите за работа на Министерството за правда се дадени само фактографски кванитативни податоци за тоа кои закони и подзаконски акти се донесени, без притоа да се анализира дали и како тие придонеле за подобрување на состојбите во одредената област. Истото може да се констатира и за делот од Стратешкиот план на Министерството за правда посветен на постигнатите резултати во претходната година. Целиот овој процес би може да биде унапреден и преку поширока реформа на системот на финансирање која од постојниот cost based budgeting би се трансформирал во performance base budgeting.

Процесот на стратегиско планирање во Министерството за правда би можел да се унапреди преку воспоставување на систем на мерење на постигнатите резултати. Сепак, за воспоставување на овој систем на мерење треба да бидат исполнети некои претпоставки, и тоа: дали имаме ИТ поддршка, дали имаме податоци, дали периодично ги даваме овие податоци, дали има доволно капацитети за спроведување на овој процес и сл. Битно кај процесот на мерењето на резултатите е постоењето докази за подобрување на состојбите, што скоро секогаш мора да биде изразено во конкретни броеви. При имплементирањето на овие активности, Министерството за правда би требало да пристапи кон два процеса: прво, собирањето податоци и, второ, дефинирањето на тоа што би се мерело (на пр. квалитет, време, трошковна ефикасност и сл.).

Вообичаено, на овие наши простори скоро секогаш мерењето на постигнатите резултати има негативна конотација и се поврзува со санкции. Сепак тоа е не е нговата вистинска цел која е тесно поврзана со откривањето на причините за можните слаби резултати и преземањето потребни мерки за подобрување на состојбите. Најчесто, мерењето покажува дека во одредени сегменти од организацијата се потребни дополнителни ресурси, обуки и сл., а дури на крајот кога ќе бидат исцрпени сите средства би можело да се зборува за можните санкции. Воведувањето ваков систем во Министерството за правда би овозможило брзо реагирање. На пример, доколку се појават одредени слабости во месечните мерења потребно е веднаш да се делува, а не да се чекаат годишните извештаи, па дури тогаш да се реагира.

Како можност за унапредување на процесот на планирање во рамките на Министерството за правда е предвидувањето одредени можни ризици за спроведувањето на конкретни дефинирани активности и можностите за справување со овие ризици. Ова особено се однесува за одредени законски решенија кои, на пр., не се поддржани од различни интересни групи во правосудството.

IV.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Согласно критериумите кои беа наведени во делот каде е образложена методологијата, а кои sluжеа како појдовна основа за спроведување на оваа функционална анализа се доаѓа до неколку заклучоци и препораки.

1. Законска рамка поврзана со надлежностите на МП

	<p>Од законските надлежности на МП, очигледно е дека не постои затворена листа на негов делокруг на работа, поради фактот што самиот ЗОРОДУ во членот 17, ст. 1, ал. 12 предвидува и одредба која утврдува општа надлежност на МП дека е орган на државната управа да врши работи кои не спаѓаат во надлежност на друг орган на државната управа. Оваа општа надлежност создава простор за произволност во уредувањето на институционалните односи и давањето на надлежности од една страна, како и за непредвидливост во организацијата на МП. Но, и останатите одредби од ЗОРОДУ се во даден дел застарени и конфузни. Имено, членот 17 од ЗОРОДУ треба да се измени така што ќе соодветствува на тековните прилики, односно на позицијата којашто МП треба да ја има во системот на државната управа. Притоа, при измените на ЗОРОДУ треба да се земат предвид и одредбите од други закони. Таков е, на пример, Законот за судовите кадешто се пропишува дека МП ги врши работите на правосудната управа. Друг пример би бил Изборниот законик кадешто е експлицитно предвидено дека работите поврзани со одржувањето на избирачкиот список ги врши Државната изборна комисија (не МП како што во моментот предвидува членот 17 од ЗОРОДУ).</p> <p>Дополнително, во контекст на општата надлежност на МП да ги врши работите кои не се во надлежност на ниту еден друг орган на државната управа, ова министерство се јавува како подготвувач на текстот на повеќе од 80 закони. Потребно е да се ревидира списокот на закони кои ги подготвува МП, односно дел од овие закони да се предадат во надлежност на Министерството за информатичко општество и администрација, Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците (како последно-формирани министерства), како и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.</p>
---	--

2. Транспарентност на МП

	<p>МП бележи успех кога станува збор за неговата транспарентност, независно дали се говори за активната или пасивната транспарентност. Имено, МП успешно се справува со барањата за пристап до информации од јавен карактер. Дополнително, МП ги има објавено речиси сите податоци од јавен карактер согласно членот 10 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Сепак, потребно е подобрување на дизајнот, односно изгледот на веб-страницата, како и објавување на дел од податоците кои сè уште недостасуваат.</p>
---	--

3. Ефикасност на МП

	<p>Генерално гледано, МП релативно успешно се справува со предметите кои ги води, односно со одговарање на претставките и предлозите кои ги добива. Сепак, постои простор за подобрување кога станува збор за ефикасноста. Така, на пример, МП мора поефикасно да се справува со претставките кои се однесуваат на судовите и јавните обвинителства. Исто така, МП енорно долго ги решава предметите за надомест на штета на лица кои се неоправдано осудени и/или неосновано и незаконито лишени од слобода, а простор за подобрување постои и кај предметите за бесплатна правна помош. Од друга страна, во еден дел од предметите стапката на решавање е речиси 100% (на пример, предметите по Законот за донации и спонзорства). Оттука, потребно е при реорганизацијата на МП да се води сметка и за овие прашања, односно да се обезбедат доволно работни места во одделението кое ќе биде задолжено да води управни постапки и донесува акти.</p>
---	--

4. Односи со јавноста

Односите со јавноста на МП се поистоветуваат со односите со јавноста на министерот како политички функционер. Имено, во МП има само две лица кои согласно актот за систематизација на работните места имаат задачи поврзани со комуникацијата со граѓаните. Овие две лица се кабинетски службеник и посебен советник. Ваквата ситуација е неадекватна, имајќи предвид дека МП е едно од поголемите министерства, а неговата комуникација со јавноста не подразбира информирање за активностите на министерот. Дополнително, од анализата се доаѓа до заклучок дека во МП недостасува детален, сеопфатен стратешки документ за односите со јавноста.

Следствено, евидентна е потребата од зајакнување на капацитетите за односи со јавноста, а конкретните препораки ќе бидат сместени во Планот за подобрување на работата на МП.

5. Човечки ресурси (внатрешна организација и систематизација на работните места)

Постоечката внатрешна организација на МП не одговара на неговите законски надлежности, односно позицијата во рамките на државната управа како целост. Особено се забележува дека, согласно постоечкиот акт за внатрешна организација, постојат повеќе организациски единици кои се фокусирани на задачи од административно-техничка природа наспроти есенцијалните функции на МП (вршењето на работите на правосудната управа, спроведувањето на управен надзор и водење на управни постапки). Дополнително, во Правилникот за внатрешна организација се забележуваат и други неконзистентности и нелогичности (преклопување на работите на повеќе организациски единици, фрагментираност на надлежноста за водење на управни постапки и слично).

Следствено, потребно е донесување на нов Правилник за внатрешна организација на МП со цел модернизирање на неговата структура; односно креирање на сектори и одделенија преку кои МП успешно ќе се справува со сите свои надлежности, а особено аналитичката, односно надлежноста да ги следи состојбите и да предлага политики и прописи.

Иако подрачните одделенија на МП имаат законска задача да пружаат примарна правна помош, односно да постапуваат по барања за секундарна правна помош тие, во практиката, немаат речиси никакви задачи. Статистичките податоци покажуваат дека поголемиот дел од порачните одделенија воопшто не нудат примарна правна помош и постапуваат по незначителен број на барања за секундарна правна помош. Следствено, се препорачува укинување (барем на дел) од подрачните одделенија.

Постоечкиот Правилник за систематизација на работните места во МП, кој соодветствува на Правилникот за внатрешна организација, исто така треба да биде заменет со нов, респективно. Во новиот акт за систематизација на работните места треба да се предвидат повеќе работни места за извршување на есенцијалните функции на МП, а особено за следењето на состојбите во правосудниот сектор и предлагањето на политики, спроведувањето на стручни испити и вршењето на управен надзор. Освен тоа, потребно е да се пополнат недостатоците кои постојат од аспект на следењето на состојбите во областа на управното судство, како и да се предвиди дека сите управни постапки ќе се водат во една организациска единица.

На крајот, вработените во МП кои се на раководни позиции се експерти со долгогодишно искуство во следење на работите во областа на правосудниот сектор. Оттука, треба почесто да се користи законската можност тие да бидат предавачи на Академијата за судии и јавни обвинители.

6. Услови за работа и информатичко-комуникациски технологии во МП

	<p>Условите за работа на МП можат дополнително да се подобруваат, особено од аспект на расположливиот простор и информатичко-комуникациските технологии во седиштето.</p> <p>Тука осовено се зема предвид фактот дека со укинување на дел од порачните одделенија на МП значително повеќе ресурси би се алоцирале за набавка на хардвер и софтвер за МП, односно развој на интерната комуникација преку модерни софтверски решенија.</p>
---	--

7. Финансии на МП

	<p>Во поглед на финансиите на МП, се забележува дека износите кои на годишно рамниште се издвојуваат за капитални инвестиции се исклучително мали. Дополнително, буџетското планирање се врши исклучиво со користење на историските податоци за средствата употребени во претходните години со што се спречува менување на состојбите и подобро планирање <i>vis-à-vis</i> реалната состојба. Резултатски ориентираното буџетирање не се употребува.</p> <p>Потребно е да се преземат повеќе чекори за подобрување на финансиско-административното работење, а тие ќе бидат детално набележани во Планот за подобрување на работата на МП.</p>
---	--

8. Родова еднаквост во МП

	<p>Генерално гледано, во МП постои релативно висока свест за родовата еднаквост, односно МП е едно од родово сензитивните министерства. Сепак, постои простор за подобрување: предвидување на работно место/работни места на координатор(и) за родови политики, објавување на извештаи за еднакви можности на мажите и жените, вршење на анализи (не само за состојбите во МП туку воопшто) за состојбата на човековите права, а оттаму и состојбата околу родовата еднаквост. На крајот, потребни се дополнителни инвестиции во работните простории на МП со цел тие да бидат родово сензитивни.</p>
---	---

9. Стратегиско планирање на МП

	<p>Стратегиското планирање во рамките на МП се врши успешно. Сепак, постои простор за подобрување. На пример, во стратегиските документи треба да има делови посветени на обезбедените финансиски средства за спроведување на дефинираните програми. Освен тоа, можно е подобрување во дефинирањето на макро-целите на ниво на организациски единици. На крајот, кога станува збор за успешноста во спроведувањето на дефинираните програми и цели, потребни се појасни показатели. Имено, во моментот се даваат само фактографски податоци (на пример, кои закони и подзаконски акти се донесени) без притоа да се анализира дали и во која мера набележаните чекори придонеле за подобрување на состојбите во одредена област.</p>
---	--

АНЕКС I

**ПРЕГЛЕД НА
НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА
МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА ПРАВДА ПРЕДВИДЕНИ
ВО ЗАКОНИТЕ**

Реден број	Закон	Сл. весник бр.	Надлежност за МП која произлегува од законот
1.	Закон за судовите	58/2006, 62/2006, 35/2008, 150/2010, 83/2018, 198/2018 и 96/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда донесува подзаконски акт со кои се уредуваат надоместоците за судиите поротници. • МП ги врши работите на правосудната управа. Од генеричката одредба што сè опфаќа вршењето на работите на правосудната управа, како особено значајни би ги издвоиле следнве функции: <ul style="list-style-type: none"> о министерот за правда формира комисија составени од двајца претставници од МП и еден претставник од Врховниот суд за испитување на претставки и поплаки на граѓаните кои се однесуваат на одолговлекување на судските постапки. Оваа комисија ги прима претставките и изготвува извештај што го доставува до МП кое, пак, го доставува извештајот до Судскиот совет на Република Северна Македонија, о министерот за правда го донесува Судскиот деловник, по претходно позитивно мислење на општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија, о министерот за правда донесува План за надзор на спроведувањето на Судскиот деловник, на годишно ниво, а МП (поточно комисија формирана од министерот) врши надзор над примена на Судскиот деловник според овој документ, о министерот за правда поставува судски преведувачи со свои решенија, о МП води евиденција за судската полиција, судските преведувачи и толкувачи и вешти лица, о министерот за правда онесува правилник о со кој го уредува составот и начинот на работа на Советот за информатичко-комуникациска технологија во правосудните органи, а МП дава административно-техничка поддршка на овој Совет. • Министерот за правда донесува правилник со кој се уредува формата и содржината, односно начинот на издавање и одземање на службената легитимација на судските службеници. • Министерот за правда донесува подзаконски акт со кој ја уредува висината на надоместокот за дежурство во судовите.
2.	Закон за јавното обвинителство	42/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Јавниот обвинител на Република Северна Македонија го поднесува годишниот извештај за сите јавни обвинителства и за криминалитетот, покрај до Собранието за усвојување, и до МП за разгледување.

3.	Закон за Судскиот совет на Република Македонија	102/2019	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда по функција е член на Судскиот совет.¹²⁵ Министерот за правда со подзаконски акт ги пропишува формата и содржината на уверението кое им се дава на избраните членови.
4.	Закон за Советот на јавни обвинители	150/2007, 100/2011, 42/2020	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда со подзаконски акт ги пропишува формата и содржината на уверението кое им се издава на избраните членови на Советот на јавни обвинители.
5.	Закон за помилување	20/1993, 99/2016	<ul style="list-style-type: none"> Постапката за помилување (вклучувајќи ја и постапката за помилување од кривично гонење – таканаречената аболуција) која се води по службена должност ја поведува министерот за правда.¹²⁶ Кога станува збор за помилување по молба, судот којшто ја примил молбата ја доставува до МП кое, пак, откако ќе ја разгледа заедно со списите ја доставува до Претседателот на Република Северна Македонија. Министерот за правда донесува Упатство за постапување на судовите и казнено-поправните установи по предметите за помилување.
6.	Закон за вештачење	115/2010, 12/2014, 43/2014, 104/2015, 148/2015, 192/2015 и 64/2018	<ul style="list-style-type: none"> МП издава лиценци за вештачење, а лицата кои ги добиваат даваат заклетва пред министерот и други субјекти. МП ги пропишува формата и содржината на лиценцата за вештачење. МП со подзаконски акт уредува како се врши евиденција на спроведените вештачења од страна на друштвата за вештачења, трговците поединци-вештачи, органите на државната управа и установите. Министерот за правда ја донесува програмата за полагање на испитот за вештачи. Министерот за правда со правилник го пропишува начинот на бодирање на првиот и вториот дел од испитот. Министерот за правда ги определува лицата кои ќе ги подготвуваат прашањата за првиот и вториот дел од испитот за стекнување со лиценца за вештак. Прашањата кои ќе ги подготват овие лица се верификуваат од комисија во која, меѓу другото, членуваат двајца претставници од МП назначени од министерот. Министерот за правда го определува паричниот надоместок кој го добиваат лицата кои ги подготвуваат прашањата за испитот, како и паричниот надоместок за членовите на комисијата која ги верификува прашањата за испитот за вештачи.

125 Всушност, министерот за правда е член на Судскиот совет според членот 104 од Уставот на Република Северна Македонија. Сепак, во последните два мандати, како и во тековниот, министерот за правда не учествува во работата на Судскиот совет со цел да се обезбеди независност на судската од извршната власт. Повеќе во Времениот извештај за усогласеност на Северна Македонија со препораките од Четвртиот круг на евалуација на ГРЕКО од 2020 година достапен на: <https://rm.coe.int/-85-21-25/16809fc810> (последна посета на 18.02.2021 година).

126 Во овој закон сè уште се користи називот Министерство за правосудство и управа. Потребно е да се усогласување со Законот за организација и работа на органите на државната управа.

6.	Закон за вештачење	115/2010, 12/2014, 43/2014, 104/2015, 148/2015, 192/2015 и 64/2018	<ul style="list-style-type: none"> • МП ги врши стручните и административните работи за потребите на спроведувањето на испит за вештаци. Така, до МП се поднесува барање за полагање на испит од страна на кандидатите, односно во рамки на МП се испитува дали кандидатите ги исполнуваат условите за да полагаат испит. МП исто така на својата веб-страница информира за датумот и времето на полагање на испитот, а врши и снимање на испитот (снимката треба да биде достапна на веб-страницата на МП). Претставник на МП ги проведува кандидатите пред да пристапат кон испитот (со увид во лична карта). МП врши и други административни работи. • Министерот за правда формира Комисија за ревизија на одржаните испити за вештаци. • Министерот за правда ги уредува надоместоците за полагање на испит за вештаци, а тие се улаќаат на сметката на МП. • Континуираната обука за вештаци ја спроведува Комората за вештаци во соработка со МП. • Лиценцата за вештачење ја одзема МП. • На предлог на министерот за правда Владата донесува Уредба за начинот на пресметување на висината на надоместокот за реално потребните трошоци за вештачењата извршени од Бирото за судски вештачења. • Министерот за правда може да свика седница на Собранието на Комората на вештаци, доколку таа не е свикана од член на Управниот одбор или членовите на комората. • Министерот за правда дава претходно мислење за Кодексот на етика кој го донесува Комората на вештаци. • Министерот за правда предлага еден член и еден заменик во Дисциплинската комисија на Комората на вештаци. • Против одлуките на Дисциплинската комисија на Комората на вештаци се поднесува жалба до Министерот за правда. • Други работи поврзани со надворешните соработници на Бирото за судски вештачења.
7.	Закон за извршување	72/2016, 142/2016, 233/2018 и 14/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Прво и најважно, министерот за правда го утврдува бројот на извршители за подрачјето на еден основен суд. Министерот тоа го врши по поретходно прибавена согласност од Владата. • Прво и најважно, министерот за правда го утврдува бројот на извршители за подрачјето на еден основен суд. Министерот тоа го врши по поретходно прибавена согласност од Владата. • Доколку е потребно да се изврши имот на странска држава во Република Северна Македонија, согласност дава Владата по предлог на МП.

7.	Закон за извршување	72/2016, 142/2016, 233/2018 и 14/2020	<ul style="list-style-type: none"> • МП ги именува извршителите (решение на министерот врз основа на конкурс) конкурсот го распишува МП, а го спроведува Комората на извршители, по спроведувањето на конкурсот, Комората на извршители ги доставува писмените пријави до министерот со свое мислење, а министерот го донесува решението за именување.¹²⁷ • МП издава легитимација на извршителите и замениците на извршителите. • МП со подзаконски акт ги пропишува формата и содржината на легитимацијата на извршителите и замениците на извршителите. • МП води електронска евиденција на извршителите, замениците на извршителите и помошниците на извршителите. • МП врши ф работата на извршителите и надзор над работата на Комората на извршители. По извршениот надзор над извршителот или претседателот на Комората на извршители, МП може да поднесе предлог за поведување на дисциплинска постапка. • Министерот за правда ја формира Комисијата за полагање на испит за извршител. • Министерот за правда ја донесува тарифата за награда и надоместок на другите трошоци за работењето на извршителите, по претходно мислење на Комората за извршители.
8.	Закон за медијација	188/2013, 148/2015, 192/2015 и 55/2016	<ul style="list-style-type: none"> • МП прима известувања за спогодби постигнати со медијација. • МП го донесува Тарифникот на медијаторите, по претходно прибавено мислење од Комората на медијатори. • МП ги исплаќа средствата за субвенционирање на медијацијата. • МП дава согласност на Статутот на Комората на медијатори. • МП врши надзор над Комората на медијатори. • МП ја пропишува формата и содржината на лиценцата за медијатор. • Министерот за правда ги пропишува условите и начинот на полагање на испитот за медијатори. • МП врши стручни и административни работи поврзани со испитот за медијатор, а исто така го утврдува и надоместокот за полагање на испитот.

127 Законот за извршување не прецизира дека мислењето кое го дава Комората на извршители на Република Северна Македонија е обврзувачко за министерот за правда.

8.	Закон за медијација	188/2013, 148/2015, 192/2015 и 55/2016	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда ангажира лица за подготвување на прашањата кои го сочинуваат испитот за медијатори, воедно и го пропишува надоместокот што лицата ќе го добијат. • Министерот за правда формира Комисија за ревизија на одржаните испити за медијатори. • Министерот за правда ги пропишува формата и содржината на лиценцата за обучувач на медијатори. • Министерот за правда предлага еден член на Одборот за обезбедување, следење и оценување на квалитетот на работите на медијацијата. • МП на својата веб-страница треба да го објави имието на медијатори.
9.	Закон за бесплатна правна помош	101/2019	<ul style="list-style-type: none"> • МП пружа примарна правна помош. • МП, исто така, прима барања за секундарна правна помош и одлучува по нив во посебна управна постапка. • Министерот за правда го пропишува начинот на постапување при давањето на бесплатна правна помош. • МП води Регистар на здруженија кои се овластени да даваат примарна правна помош, како и Регистар на правни факултети кои се овластени да даваат примарна правна помош. • Министерот за правда ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош, како и секундарна правна помош (за субјектите кои се задолжени да водат ваква евиденција). • МП објавува конкурс за финансирање на здруженија на граѓани и правни клиници како даватели на примарна правна помош, ја спроведува соодветната постапка преку комисија, а министерот за правда носи решенија за доделување на средства. • МП донесува решенија со кои ги задолжува лицата кои неосновано добиле секундарна правна помош да ги вратат средствата. • Министерот за правда го пропишува начинот на кој се назначува адвокат во случаите кога се одобрило давање на секундарна правна помош. • МП прима известувања во врска со секундарната правна помош (член 32 од законот). • МП прима трошковници од адвокати за секундарна правна помош и донесува решенија за одобрување на исплата. • МП обезбедува правна помош во прекугранични граѓански спорови во парнична постапка, како и во постапка за медијација и извршување (член 34 од законот).

9.	Закон за бесплатна правна помош	101/2019	<ul style="list-style-type: none"> МП одобрува бесплатна правна помош во постапките за азил, определува адвокати кои ќе ја дадат бесплатната правна помош и води листа на адвокати кои даваат бесплатна правна помош во постапката за признавање на право на азил, а обезбедува и толкувачи во овие постапки. МП врши надзор над дадената примарна правна помош врз основа на поднесено барање или по службена должност, при што може да донесе одлука за бришење на здружение на граѓани од Регистарот на здруженија овластени да даваат бесплатна правна помош, односно да донесе други одлуки. МП врши увид во давањето на секундарна правна помош. МП организира денови за давање на бесплатен правен совет. МП поднесува годишен извештај за бесплатната правна помош до Владата.
10.	Закон за заштита на укажувачи	196/2015, 35/2018, 257/2020	<ul style="list-style-type: none"> МП, на предлог на Државната комисија за спречување на корупцијата, донесува подзаконски акт со кој го уредува заштитеното внатрешно пријавување во институциите од јавниот сектор. МП дава насоки за внатрешните акти за заштитено внатрешно пријавување кои треба да ги донесат субјектите во приватниот сектор. МП донесува акт со кој го уредува заштитеното надворешно пријавување. МП врши надзор над спроведувањето на одредбите од законот.
11.	Закон за лобирање	106/2008, 135/2011	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда го пропишува образецот на барањето за запишување во регистарот на лобисти, како и начинот на водење на регистарот. Министерот за правда ги пропишува формата и содржината на легитимацијата на лобистите.
12.	Закон за здруженија и фондации	52/2010, 135/2011, 55/2016	<ul style="list-style-type: none"> МП дава одобрение за користење на зборот „Македонија“ и зборовите изведени од него во називот на здруженијата на граѓани и фондациите. Министерот за правда го пропишува начинот на водење на регистрите на здруженија и фондации. МП врши надзор над примената на одредбите од законот.
13.	Закон за индустриската сопственост	21/2009, 24/2011, 12/2014, 41/2014, 152/2015, 53/2016, 83/2018 и 31/2020	<ul style="list-style-type: none"> МП дава дозвола за заштитување на дизајн кој содржи државен или друг јавен грб, знаме или амблем, назив или кратенка на називот на некоја меѓународна организација. МП дава дозвола за заштитување на дизајн кој содржи или имитира лик или име на историска или умрена знаменита личност од Република Северна Македонија. МП дава дозвола за заштитување на трговска марка која го содржи називот или кратенката на називот, државниот грб, знамето, амблемот или друг службен знак на државата, како и нивна имитација. МП дава дозвола за заштитување на трговска марка која го содржи или имитира ликот или името на историска или умрена знаменита личност од Република Северна Македонија.

14.	Закон за трговските друштва	28/2004; 84/2005; 25/2007; 87/2008; 42/2010; 48/2010; 24/2011; 166/2012; 70/2013; 119/2013; 120/2013; 187/2013; 38/2014; 41/2014; 138/2014; 88/2015; 192/2015; 6/2016; 30/2016; 61/2016; 64/2018; 120/2018 и 290/2020	<ul style="list-style-type: none"> • МП издава одобрение за користење на зборот „Македонија“ и зборовите изведени од него како и неговите кратенки, знамето и грбот на државата во фирма. • МП издава одобрение за да се внесе името и презимето на историска и друга позната личност од државата во фирмата на трговското друштво (во случај фирмата да не е жива, односно да нема сродници до трет степен во права линија).
15.	Закон за донации и за спонзорства во јавните дејности	47/2006; 86/2008; 51/2011; 28/2014 и 153/2015	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда ги пропишува формата, содржината и начинот на издавање на потврда за донации. • МП издава решенија со кои го потврдува јавниот интерес на донација односно спонзорство. • За спроведување на целиот закон е надлежно МП.
16.	Закон за финансирање на политичките партии	76/2004; 86/2008; 161/2008; 96/2009; 148/2011; 142/2012; 23/2013 и 140/2018 и 294/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Според законот, вкупните јавни средства за финансирање на политичките партии се во висина од 0,15% од вкупните изворни приходи во Буџетот на Република Северна Македонија. Овие средства се планираат во буџетот на МП. • Со решение на министерот за правда се распоредуваат средства на политичките партии (на политичките партии кои освоиле најмалку 1% од вкупниот број гласачи, односно чии кандидати се избрани за пратеници). • Министерот за правда, по предлог на Државниот завод за ревизија, донесува одлука за запирање (суспензија) на исплатата на средствата за редовно годишно финансирање на политичките партии. • Министерот за правда донесува одлука за губење на правото на редовно годишно финансирање за политичка партија која нема да објави годишен финансиски извештај во редовен пропишан рок (губењето трае 3 месеци). • МП е надлежно да врши надзор над спроведувањето на одредбите од законот.
17.	Закон за меѓународна соработка во кривичната материја	124/2010	<ul style="list-style-type: none"> • Домашните надлежни органи поднесуваат замолница за меѓународна правна помош преку МП. • Министерот за правда одобрува предавање во случаите кога трета држава треба да предаде на друга држава притворено лице преку територијата на Република Северна Македонија (ако тоа лице не е државјанин на Република Северна Македонија).

17.	Закон за меѓународна соработка во кривичната материја	124/2010	<ul style="list-style-type: none"> • МП ги известува странските надлежни органи за сите правосилни кривични пресуди што им се изречени на нивните државјани. • МП, по барање на домашните правосудни органи, прибавува од странските надлежни органи одредби од законски прописи што се во важност во другите земји и известувања за определени правни прашања. • Во случајот надлежниот јавен обвинител да одлучил да го преземе кривичното гонење , за тоа МП го известува странскиот надлежен орган. • Министерот за правда одлучува по барање на странската држава за екстрадирање на лице, освен во случаи на начелото на специјалност (министерот донесува решение со кое ќе дозволи или нема да дозволи екстрадиција). • Министерот за правда може да донесе решение со кое ќе ја одложи екстрадицијата ако поради друго кривично дело кај домашен правосуден орган се води кривична постапка против истото лице. • Министерот донесува одлука во која држава ќе екстрадира лице во случај кога две или повеќе држави бараат екстрадиција на истото лице (по претходна одлука на судот). • Министерот за правда поднесува барање за екстрадиција за лице против кое се води кривична постапка во Република Северна Македонија, а кое се наоѓа во странска држава, односно поднесува барање за притворање на тоа лице. • Министерот за правда поднесува барање за привремено претворање на лице коешто се наоѓа во странска држава и треба да се екстрадира во Република Северна Македонија, доколку постои за негово бегство пред екстрадицијата. • Министерот за правда дозволува транзит на лице низ Република Северна Македонија . • Осудени лица кои се наоѓаат на издржување на казна затвор во Република Северна Македонија, можат да побараат трансфер за доиздржување на казната во нивната држава до Министерството. • Осудени лица кои ја издржуваат казната во друга држава, можат да поднесат барање за трансфер преку МП до надлежниот суд за признавање.
18.	Закон за кривичната постапка	150/2010, 100/2012, 142/2016 и 198/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Вкупниот број на припадници на правосудната полиција во истражните центри на јавното обвинителство се определува со одлука на јавниот обвинител на Република Северна Македонија, по поретходно прибавено мислење на министерот за внатрешни работи, министерот за правда и министерот за финансии. • Министерот за правда донесува подзаконски акт со кој ја уредува казнената евиденција (начинот на водењето, уредувањето и чувањето на казнената евиденција).

18.	Закон за кривичната постапка	150/2010, 100/2012, 142/2016 и 198/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда го пропишува начинот на примањето и распоредувањето на притворените во затворите, како и организирањето на работата на притвореникот кој бара да работи. • МП прима барања на шефови на дипломатско-конзуларните претставништва во државата за посета на притвореници и ги доставува до судијата на претходна постапка. • Министерот за правда го пропишува начинот на снимање на испитувањето на обвинетиот, по претходно мислење на јавниот обвинител на Република Северна Македонија. • Министерот за правда го пропишува начинот на анонимизација на наредбата со која се орпедува една или повеќе истражни мерки пред нејзиното доставување до Оперативно-техничката агенција. • Обвинетите кои биле ослободени од обвинението пред да поднесат тужба за надоместок на штета до судот се должни да се обратат до МП заради постигнување на спогодба.
19.	Закон за извршување на санкциите	99/2019 и 220/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда поблиску ги пропишува распоредувањето, класификацијата и разместувањето на осудените лица, односно видовите и начините на третман на осудените лица. • Министерот за правда донесува акт за нормативите за подготвување на храна за осудените лица кои издржуваат казна затвор. • Министерот за правда донесува акт со кој поблиску ги уредува надоместокот и наградата за работа на осудените лица. • Министерот за правда донесува акт со кој се уредува посебната заштита на соработниците на правдата кои се наоѓаат на издржување на казната затвор. • Министерот за правда донесува кодекс на однесување на службените лица во пенитенцијарните установи, како и кодекс на службените лица. • Министерот за правда донесува програма за третман спрема децата во пенитенцијарните установи (во согласност со министерот за образование и наука и министерот за труд и социјална политика). • Министерот за правда дава предлог до Владата за назначување на извесно лице за директор на Управата за извршување на санкциите. • Директорот на Управата за извршување на санкциите одговара пред министерот за правда.¹²⁸ • Министерот за правда донесува пропис со кој ја уредува службената легитимација на директорот на Управата за извршување на санкциите, односно на директорот и заменик директорот на пенитенцијарната установа.

¹²⁸ Законот за извршување на санкциите во членот 29 предвидува дека директорот на Управата за извршување на санкциите одговара пред министерот за правда. Сепак, водејќи се од одредбите на споменатиот закон, директорот *de facto* нема интензивна комуникација со министерот.

19.	Закон за извршување на санкциите	99/2019 и 220/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда со општ акт поблиску го определува видот на пенитенцијарните установи. • Министерот за правда го пропишува куќниот ред за извршување на мерката притвор во притворските одделенија на затворите. • Министерот за правда го пропишува додатокот на плата за посебни услови за работа кај вработените во казнено-поправните и воспитно-поправните установи. • Министерот за правда ги пропишува начинот на вооружување и вршење на работите од затворската полиција, општите работни компетенции на вработените во затворската полиција, здравствените и психофизичките способности на лицата овие лица, начинот на спроведување на пробната работа за затворската полиција, формата и содржината на интерниот оглас и пријавата за распоредување за затворската полиција, легитимациите на затворската полиција и поблиските услови и начинот на употреба на средствата на присилба на затворската полиција. • Министерот за правда го донесува Правилникот за работа во услови на штрајк на затворската полиција. • Министерот за правда, по претходно добиено мислење од Министерството за финансии, доставува предлог за утврдување на вредноста на бодот за платите на припадниците на затворската полиција. • Министерот за правда го пропишува начинот на водење на дисциплинската постапка за затворската полиција, односно начинот на водење на постапката за утврдување на материјална одговорност на припадник на затворската полиција. • Министерот за правда го пропишува начинот на постапување на Министерството за внатрешни работи во случаите кога ќе има поголеми нарушувања на редот во пенитенцијарните установи. • Министерот за правда го пропишува начинот на вршење на стручниот надзор врз пенитенцијарните установи, по предлог на директорот на Управата за извршување на санкциите.
20.	Закон за матичната евиденција	8/1995, 38/2002, 66/2007, 98/2008, 67/2009, 13/2013, 43/2014, 148/2015, 27/2016, 64/2018 и 14/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда дава предлог до Владата за именување и разрешување на директорот на Управата за водење на матичните книги. • Министерот за правда донесува подзаконски акт со кој се уредуваат трошоците за прибирање на докази по службена должност од страна на Управата за водење на матичните книги (за дополнителен упис, упис на раѓање или смрт во странство и слично).

20.	Закон за матичната евиденција	8/1995, 38/2002, 66/2007, 98/2008, 67/2009, 13/2013, 43/2014, 148/2015, 27/2016, 64/2018 и 14/2020	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда го пропишува: <ul style="list-style-type: none"> о начинот на водење, заштита у чување на матичните книги и списи, о начинот на издавање на изводи, уверенија, преписи и копии врз основа на матичните книги, о начинот на водење на постапката и записникот за најдено дете, о обновувањето на уништени, оштетени или исчезнати матични книги и друго.
21.	Закон за правосудниот испит	190/2019	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда ја пропишува програмата за полагање на правосудниот испит. Министерот за правда ги именува претседателот и членовите на Комисијата за спроведување на правосудниот испит. МП ги врши стручните и административните работи за потребите на правосудниот испит. МП издава уверение за положен правосуден испит, во форма и со содржина пропишана од министерот за правда. МП ги утврдува трошоците за полагање на правосудниот испит.
22.	Закон за правда на децата	148/2013, 152/2019 и 275/2019	<ul style="list-style-type: none"> Во законот постојат упатни норми кон Законот за бесплатна правна помош и Законот за медијација кои се однесуваат на бранителите (адвокати) односно медијаторите. Заради обесштетување на дете кое е жртва или е оштетено со дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело на насилство и други акти, се издвојуваат средства од буџетот на МП. МП има седум претставници во Државниот совет за превенција на детско претстапништво. Државниот совет за превенција на детско претстапништво има седиште во МП, односно МП ги врши административните работи за него.
23.	Закон за адвокатурата	59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008, 135/2011, 113/2012 и 148/2015	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда ги пропишува формата и содржината на барањето за упис во именикот на адвокати.
24.	Закон за парничната постапка	79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010 и 124/2015	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда со правилник ги уредува трошоците на парничната постапка што настануваат пред судовите во Република Северна Македонија. Министерот за правда дава објаснување во случаите кога судовите, во постапката за давање на правна помош на странски судови, доаѓаат до сомневање дали постои заемност/ реципроцитет.

25.	Закон за државната статистика	79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010 и 124/2015	<ul style="list-style-type: none"> Во законот се предвидува основање на Координативен комитет, како стручно, координативно и советодавно тело за координирање на државната статистика. Еден од членовите на ова тело е претставник на МП и тоа од редот на раководните службеници кои се одговорни за реализација на статистички истражувања.
26.	Закон за Централниот регистар	бр. 50/2001, 49/2003, 109/2005, 88/2008, 35/2011, 43/2014, 199/2014, 97/2015, 153/2015, 27/2016, 83/2018 и 311/2020	<ul style="list-style-type: none"> Еден од петте членови на Управниот одбор на Централниот регистар на Република Северна Македонија се именува по предлог на МП.
27.	Закон за установите	120/2005 и 51/2011	<ul style="list-style-type: none"> МП дава одобрение за приватна установа да користи изрази кои означуваат име на историски места, државата или нејзините кратенки.
28.	Закон за политичките партии	76/2004; 5/2007; 8/2007; 5/2008 и 23/2013	<ul style="list-style-type: none"> Министерот за правда ги пропишува формата и содржината на образецот за на политичка партија упис во Судскиот регистар, како и начинот на неговото водење. МП треба да го објави овој акт на својата веб-страница.
29.	Закон за внатрешната пловидба	бр. 55/2007, 26/2009, 22/2010, 23/2011, 53/2011, 155/2012, 15/2013, 137/2013, 163/2013, 42/2014, 166/2014, 146/2015, 193/2015, 31/2016 и 64/201	<ul style="list-style-type: none"> МП дава согласност во името на бродот да се вклучи име и презиме на историска и друга позната личност.
30.	Закон за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка	бр. 98/2008, 145/2010, 104/2013, 187/2013, 43/2014, 160/2014, 97/2015, 148/2015 и 64/2018	<ul style="list-style-type: none"> Во случаите кога треба да се уништат одземени наркотични дроги, психотропни супстанции и прекрузори, министерот за правда формира комисија за таа намена.

31.	Закон за правната положба на црквата, верската заедница и религиозната група	113/2007	<ul style="list-style-type: none"> • МП дава одобрение за употреба на зборот „Македонија“ во називите на црквите, верските заедници и религиозните групи. • Министерот за правда ја пропишува формата и содржината на образецот на надлежниот регистар за запишување на црквите, верските заедници и религиозните групи.
32.	Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции	103/2008, 124/2010, 164/2013, 149/2015, 37/2016, 53/2016 и 193/2017	<ul style="list-style-type: none"> • Владата на Република Северна Македонија формира Меѓуресорска државна комисија за борба против недозволено производство, трговија и злоупотреба на дроги. Меѓу другите, МП има свој претставник во оваа група. • МП го контролира извршувањето на пресудите во врска со незаконитото производство и промет со опојни дроги, психотропни супстанции и прекурзори и соработува со меѓународните организации и институции во спроведувањето на меѓународните договори за контрола на опојните дроги и психотропни супстанции. • МП има свој претставник во комисијата пред која се уништуваат опојните дроги, психотропните супстанции и растенијата од кои може да се добие опојна дрога.
33.	Закон за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права	67/2009 и 43/2014	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда е член на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права, а воедно и раководи со неа. • Министерот за правда го доставува извештајот на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на Европскиот суд за човекови права до Владата и Постојаната анкетна комисија за слободите и правата на граѓанинот при Собранието. • Одлуките на Европскиот суд за човекови права треба да се објавуваат на веб-страницата на МП. • МП има депозитна сметка на која се префрлаат средства на лицата чии жалби се прифатени од страна на Европскиот суд за човекови права, а кои не доставиле податоци за сметка до Министерството за финансии.
34.	Закон за судските такси	114/2009, 148/2011, 106/2013, 166/2014 и 257/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда ги пропишува начинот на плаќање на таксите во готови пари на соодветна уплатна сметка, како и начинот на плаќање на таксите преку мобилни оператори или интернет. Министерот за правда го донесува актот во согласност со министерот за финансии и министерот за информатичко општество и администрација. • МП дава мислење во случај да постои сомневање дали постои реципроцитет за ослободување од судски такси со некоја странска држава.

35.	Закон за процена	115/2010, 158/2011, 185/2011, 64/2012, 188/2014, 104/2015, 153/2015, 192/2015 и 30/2016	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда со подзаконски акт го уредува начинот на водење на евиденција за извршените процени и ревизии на процени од страна на овластените проценувачи и Комората на проценувачи. • Министерот за правда ја пропишува формата и содржината на уверението кое им се дава на лицата кои положиле испит за процена. • Министерот за правда ја пропишува формата и содржината на лиценцата за процена. • Министерот за правда ја пропишува формата на регистрите за процена предвидени во законските одредби. • Министерот за правда може да ја свика седницата на Собранието на Комората на проценители, доколку тоа не го сторат член на Управниот одбор односно членови на Собранието на Комората. • Министерот за правда дава претходна согласност на Статутот, Деловникот за работа на Собранието на Комората на проценители, како и на кодексот. • Надзор над примената на одредбите од законот врши МП.
36.	Закон за катастар на недвижности	55/2013, 41/2014, 115/2014, 116/2015, 153/2015, 192/2015, 61/2016, 172/2016, 64/2018 и 124/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда предлага еден од членовите на Управниот одбор на Агенцијата за катастар.
37.	Закон за судска служба	43/2014, 33/2015, 98/2015, 6/2016, 198/2018 и 248/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда го пропишува начинот на спроведување на испитот за судски службеник. • Министерот за правда донесува Правилник за спроведување на постапката за унапредување на судските службеници. • Министерот за правда го пропишува начинот на организирање и спроведување на обуките за судските службеници, како и формата и содржината на годишниот план за обуки на судските службеници • Министерот за правда го пропишува начинот на спроведување на полугодишното интервју на судските службеници (континуирано следење на ефектот), како и начинот на оценување на ефектот на судскиот службеник воопшто. • Министерот за правда го пропишува начинот на пресметка на бонусите и намалувањата од плата на судските службеници, врз основа на нивните оценки (следење на ефектот).

37.	Закон за судска служба	43/2014, 33/2015, 98/2015, 6/2016, 198/2018 и 248/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда го пропишува начинот на водење на дисциплинската постапка за потешка дисциплинска повреда на судските службеници. • Министерот за правда го пропишува начинот на водењето на постапката за уредување на материјална одговорност на судските службеници. • Министерот за правда донесува акт во врска со регистарот на вработените во судската служба. • МП врши проверка на исполнетоста на условите за вработување во судската полиција. • Министерот за правда со одлука го утврдува бројот на припадници на судската полиција во секој суд. • Министерот за правда донесува Програма за едукација и тренинг на судската полиција. • Министерот за правда го пропишува начинот на оценување на припадниците на судската полиција. • Надзорот над работата на судската полиција, меѓу другите субјекти, ја врши и МП. • Министерот за правда со подзаконски акт ги утврдува процентите за зголемување на плата (до 20%) за секој суд посебно. • Во случај на штрајк на судската полиција, тој се најавува, меѓу другите, до министерот за правда. • Владата на Република Северна Македонија на предлог на министерот за правда донесува прописи за вооружување и опрема на судската полиција, звањата и условите за стекнување на звањата, ознаките и униформата, употребата на оружја, правилата на вршење на работите на судската полиција, унапредувањето на припадниците на судската полиција, времетраењето на облеката, чевлите и личната опрема, психофизичките способности што треба да ги поседуваат припадниците на судската полиција.
38.	Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство	138/2014	<ul style="list-style-type: none"> • Владата формира Национално координативно тело против семејно насилство, а двајца претставници се од МП. • Законот пропишува дека МП презема мерки за спречување и намалување на семејното насилство, согласно своите надлежности.
39.	Закон за спречување перење пари и финансирање на тероризам	120/2018, 275/2019 и 317/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Законот пропишува дека МП води статистика за: <ul style="list-style-type: none"> о бројот на кривични пријави и број на лица за кои е поднесена кривична пријава за перење пари и/или финансирање на тероризам, о број на обвинителни акти, о број на случаи и број на лица опфатени во барањата за меѓународна правна помош за перење пари и/или финансирање на тероризам,

39.	Закон за спречување перење пари и финансирање на тероризам	120/2018, 275/2019 и 317/2020	<ul style="list-style-type: none"> о број на случаи во кои во текот на кривичната постапка е извршена преквалификација на кривичното дело перење пари и/или финансирање на тероризам и обратно, о број на пресуди и број на лица за кои е донесена пресуда за перење пари и/или финансирање на тероризам, о број и вид на поврзани претходни кривични дела, о број на случаи и вредност на имот забрзнат, одземен и конфискуван во случаите на перење пари и/или финансирање на тероризам.
41.	Закон за управување со движењето на предметите во судовите	42/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда формира комисија за надзор на спроведувањето на одредбите од законот.
42.	Закон за јавно-обвинителската служба	62/2015, 231/2015, 11/2016 и 21/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Министерот за правда донесува подзаконски акти кои, слично како и кај судската служба, се однесуваат на начинот на спроведување на испитот за јавнообвинителски службеник, спроведување на постапката за вработување, унапредувањето на јавнообвинителските службеници, обуките, оценувањето и слично.

АНЕКС II

**ПРЕГЛЕД НА СЕКТОРИ И
ОДДЕЛЕНИЈА ВО РАМКИ
НА МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА ПРАВДА СО
НАДЛЕЖНОСТИ**

Во Секторот за правосудство се вршат работи од делокругот на Министерството што се однесуваат на судството, јавното обвинителство, државното правобранителство, другите правосудни органи, адвокатурата и други видови на правна помош, наследувањето, сопственоста, стварните права и облигационите односи, амнестијата и помилувањето, кривичната, парничната и вонпарничната постапка, прекршоците, интелектуална сопственост и вештачење.

Во Одделението за нормативна дејност во кривичната материја се вршат следниве задачи:

- подготвување на предлози за донесување на закони, предлози на закони и други прописи и општи акти во кривичната материја;
- изготвување на анализи за спроведување на законите од кривичната материја;
- изготвување на компаративни анализи и анализи за меѓународните стандарди од кривичната материја;
- изготвување на мислења по закони и иницијативи за оценка на уставноста на законите од кривичната материја;
- следење и имплементација на законите од кривичната материја.
- собирање податоци од судовите, вршење анализа на казнената политика на судовите, давање предлози за унапредување на законската рамка и следење меѓународните стандарди содржани во меѓународните документи кои се однесуваат на конфискација на имот, имотна корист и одземање на предмети во кривична и прекршочна постапка.

Во Одделението за нормативна дејност во граѓанската материја се вршат следниве работи и задачи:

- подготвување на предлози за донесување на закони, предлози на закони и други прописи и општи акти во граѓанската материја и вештачењето;
- изготвување на анализи за спроведување на законите од граѓанската материја;
- изготвување на компаративни анализи и анализи за меѓународните стандарди од граѓанската материја;
- изготвување на мислења по закони и иницијативи за оценка на уставноста на законите од граѓанската материја;
- следење и имплементација на законите и подзаконските акти од граѓанската материја и процената;
- изготвување на извештаи, мислења, информации, анализи, осврти и други материјали кои се однесуваат на работата на дејноста вештачење;
- преземање на административно-техничките работи за спроведување на стручниот испит;
- постапување по барања за лиценца на вештак и по барања кои се однесуваат на работата на вештаците;
- водење на регистар на лиценците на вештак;
- вршење на надзор на Збирниот регистар на проценители во Комората на проценители.

Во Одделението за организација на правосудните органи и следење на реформата во правосудниот сектор се вршат следните работи и задачи:

- подготвување на предлози за донесување на закони, предлози на закони и други прописи и општи акти во областа на судството, јавното обвинителство, адвокатурата и другите правосудни органи;
- изготвување на извештаи, мислења, анализи, осврти, информации и други материјали што се однесуваат на работата на судството, јавното обвинителство, адвокатурата и другите правосудни органи;

- следење и проучување на работата на судството во врска со организацијата, навременоста, експедитивноста и ажурноста во нивното работење;
- остварување соработка со јавното обвинителство по прашањата на обезбедување на општите услови за работа, како и по други прашања од заеднички интерес;
- учество во вршење надзор над управното работење и во вршењето надзор над ажурното работење;
- изготвување на Судски деловник;
- водење грижа за спроведувањето на Судскиот деловник и дава упатство и објаснувања на негова примена и врши увид во врска со примената на Судскиот деловник;
- следење на работата на правосудните институции и подобрување и усовршување на нивната работа;
- следење на активностите од Стратегијата за реформа во правосудниот сектор;
- следење на остварувањето на имплементацијата и заштитата на интелектуалната сопственост;
- следење и имплементација на реформата во правосудниот систем во рамките на надлежностите на секторот;
- извршување на работи во врска со правосудната управа;
- водење евиденција за припадниците на судската полиција, вршење увид во безбедносната состојба на судовите и давање препораки и насоки за нејзино подобрување;
- прибирање и водење на статистички податоци и изготвување на анализи и статистички извештаи за работата на судовите и јавните обвинителства;
- водење на редовна судска статистика и изготвување на годишни статистички евиденции, прибирање и обработка на статистички податоци;
- собирање и обработка на податоци.

Во **Одделението за помилување и надомест на штета** се вршат следните работи и задачи:

- изготвување на предлози за помилување на поименично осудени лица;
- изготвување предлози по одлука на Претседателот на Република Македонија (групни) помилувања;
- вршење на работите во врска со надомест на штета на лица неоправдано осудени и неосновано или незаконито лишени од слобода.

Во **Одделението за постапување по претставки и поплаки по работата на правосудните органи** се вршат следните работи и задачи:

- постапување по претставките и поплаките на граѓаните на работата на судовите кои се однесуваат на одолговлекување на судската постапка или на работата на судските служби;
- испитување на претставките и поплаките на граѓаните што се однесуваат на работата на јавните обвинители и другите правосудни органи;
- изготвување на информации, анализи и други материјали кои се однесуваат на претставки и поплаки на граѓаните што се однесуваат на работата на јавните обвинители и другите правосудни органи;
- водење евиденција на претставките кои се поднесени по работата на судовите, јавните обвинители и другите правосудни органи.

Во Секторот за извршување, нотаријат и медијација се вршат работи од делокругот на Министерството кои се однесуваат на надзорот над работата на извршителите и нотарите, нивните Комори и Комората на медијатори.

Во Одделението за работи од областа на извршувањето се вршат следните работи:

- подготвување на предлози за донесување на закони и изготвување на подзаконски акти и други прописи и општи акти од областа на извршувањето;
- изготвување на извештаи, мислења, анализи, осврти, информации, евиденции и други материјали што се однесуваат на извршувањето и работата на извршителите;
- вршење редовен и вонреден надзор над работата на извршителите и Комората на извршители;
- вршење увид на лице место на списите, книгите и предметите, целокупната евиденција која се води, употребата на класифицирани информации, ажурноста на извршувањето, надзор на примената на одредбите од Законот за извршување и подзаконските акти пропишани од Министерот за правда;
- изготвување на записници и извештаи за извршените надзори;
- учество во изготвувањето на прирачници и стандарди за работа од страна на Комората на извршители ;
- водење евиденција на извршителите, замениците извршители и помошниците на извршителите;
- припрема на документацијата за објавување на конкурси и на избори на извршители;
- изготвување акти за именување и разрешување на извршители и водење евиденција на именувани и разрешени извршители;
- изготвување повелби за именуваните извршители;
- изготвување на преглед на документацијата за именување на заменици извршители;
- изготвување на документација за издавање на легитимации на извршителите;
- водење евиденција на лица кои го положиле испитот за извршители.

Во Одделението за нотаријат и медијација се вршат следните работи и задачи:

- подготвување на предлози за донесување на закони, изготвување на подзаконски акти и други прописи и општи акти од областа на нотаријатот и медијацијата;
- изготвување на извештаи, мислења, анализи, осврти, информации, евиденции и други материјали што се однесуваат на нотаријатот и работата на нотарите и медијацијата;
- вршење надзори над работата на нотарите по службена должност или по приговор на заинтересирани лица и надзор над работата на Нотарската комора на Република Македонија;
- вршење преглед на книги, уписници, именици, списи, предмети, архивите на нотарите, целокупната евиденција на нотарите, со цел посебно да се контролира усогласеноста на нотарите во вршењето на нотарската служба согласно со одредбите од Законот за нотаријатот;
- изготвување на записници за извршените надзори, предлагање на мерки за отстранување, изготвување на Извештаи од спроведен надзор и поднесување на Предлози за поведување на дисциплинска постапка до Дисциплинскиот совет на НК.

	<ul style="list-style-type: none"> • водење на евиденција на лица кои го положиле нотарскиот испит и испитот за медијатори; • давање техничка поддршка на Комисијата за полагање на нотарскиот испит при спроведувањето на испитот; • припремање на документацијата за објавување на конкурси. • изготвување повелби за именувани нотари; • изготвување на решенија за именување и разрешување на нотари и водење евиденција на именувани и нотари на кои им престанала нотарската служба. • изготвување на решенија за именување на помошници и заменици нотари; • вршење надзор над работата на Комората на медијаторите и изготвување на извештај и се укажува за констатираните евентуални недостатоци и нивно отстранување во работењето на Комората на медијатори; • водење Регистар за евиденција на постапките за медијација.
<p>Во Секторот за меѓународна правна помош се вршат работи од делокругот на МП што се однесуваат на склучување на двострани договори за меѓународна правна помош, следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош, подготвување на предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа со анализа на законската регулатива, екстрадиција и трансфер на осудени лица и меѓународната правна помош во постапувањето по замолници во кривичната и граѓанската област.</p>	<p>Во Одделението за меѓународна правна помош во кривичната материја се вршат следните работи и задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • склучување на двострани договори за меѓународна правна помош во кривичната материја; • следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош во кривичната материја, подготвување на предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа на меѓународната правна помош во кривични предмети; • вршење на работи за екстрадиција; • вршење на работи за трансфер на осудени лице, македонски државјани, кои издржуваат казна затвор во казнено-поправните установи на странски држави и на странски државјани кои издржуваат казна затвор во казнено-поправните установи во Република Северна Македонија; • известување за притвор на странски државјани во Република Северна Македонија и давање на одобрение за посета, како и за известување за притвор на македонски државјани во странски држави; • соработка со Министерството за внатрешни работи, казнено-поправните установи, ИНТЕРПОЛ, ЕВРОПОЛ и други меѓународни организации во врска со лица кои се наоѓаат на екстрадиционен притвор и на издржување казна затвор; • меѓународна правна помош со меѓународни судови кои постапуваат по кривични предмети; • водење на статистика по предметите од областа на меѓународната правна помош во кривичните предмети; • постапување по замолници на домашните и странските судови во укажувањето на правна помош во кривичните предмети за казнена евиденција, во кривични предмети за кривично гонење и во кривичните предмети за отстапување на списи; • постапување по замолници на домашни и странски судови за врачување и сослушување во меѓународната правна помош во кривичните предмети;

- постапување по замолници на домашните и странски судови во укажувањето на меѓународна правна помош за признавањето и извршувањето на странските судски одлуки во кривичните предмети;
- соработка со дипломатско-конзуларните претставништва во Република Северна Македонија и дипломатско-конзуларните претставништва на Република Северна Македонија во странски држави при меѓународна правна помош;
- вршење прием, распоредување и заведување на пошта од областа на меѓународната правна помош во кривични предмети;
- ракување со печати и штембли, вршење на административни и тековни работи и архивирање на предмети од меѓународната правна помош.

• Во **Одделението за меѓународна правна помош во граѓанската материја** се вршат следниве работи и задачи:

- остапување по замолници на домашни и странски судови за врачување и други процесни дејствија во меѓународна правна помош во граѓанските и управните предмети;
- постапување по замолници на домашните и странските судови во укажувањето на меѓународна правна помош за признавањето и извршувањето на странските судски одлуки во граѓански и управни предмети;
- давање на мислење за прашања во врска со реципроцитет на странски државјани во Република Северна Македонија;
- постапување по предмети кои се однесуваат на алиментациони побарувања согласно Њујоршката конвенција за алиментациони побарувања;
- водење статистика по граѓанските предмети од областа на меѓународната правна помош;
- вршење на работите во изготвувањето и склучувањето на двостраните договори во областа на меѓународната правна помош во граѓанските предмети и следење на нивната правилна примена;
- следење на сите меѓународни инструменти од областа на меѓународната правна помош во граѓанската материја, подготвување предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти од областа на меѓународната правна помош во граѓански предмети;
- следење на ратификуваните конвенции, заради нивна имплементација при постапување по предмети од меѓународна правна помош во граѓанската материја;
- следење и примена на сите меѓународни правни инструменти од областа;
- изготвување на извештаи и анализи за Претседателот, Собранието и Владата на Република Северна Македонија од областа на меѓународната правна помош;
- соработка со дипломатско-конзуларните претставништва во Република Северна Македонија и дипломатско-конзуларни претставништва на Република Северна Македонија во странски држави при меѓународна правна помош во граѓанската и управната материја;
- прием, распоредување и заведување на пошта од областа на меѓународната правна помош во граѓанската и управната материја.

Во Секторот за бесплатна правна помош и политички систем се вршат работи од делокругот на Министерството што се однесуваат на бесплатната правна помош, политичките партии, здруженијата, изборниот систем, вршењето на работите што не спаѓаат во надлежност на друг орган на државна управа.

Во Одделението за бесплатна правна помош се вршат следните работи и задачи:

- подготвување на предлози на закони и други прописи во врска со давањето на бесплатната правна помош;
- изготвување извештаи, анализи, осврти, информации и други материјали за Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија, и други органи, што се однесуваат за давањето на бесплатната правна помош;
- водење евиденција на примени барања за бесплатна правна помош;
- водење евиденција за доставени барања до други органи;
- водење на регистри на адвокати и здруженија;
- вршење проверка на податоците од соодветните органи;
- подготвување на книги, обрасци и други материјали за потребите на подрачните одделнија за давањето на бесплатната правна помош;
- подготвување решенија за запишување во регистарот на адвокати и во регистарот на здруженијата;
- изготвување решенија за исплата на надомест ;
- следење на состојбите во областа за давањето на бесплатна правна помош и унапредување на методот на работа; и
- врши други работи определни со закон и друг акт, а се однесуваат на бесплатната правна помош.

Во Одделението за политички систем се вршат следните работи и задачи:

- подготвување на законски и други прописи од делокругот на изборниот систем, референдумот и другите форми на непосредно учество на граѓаните;
- подготвување на предлози на закони и други прописи во врска со изборниот систем, референдумот и други облици на непосредно изјавување на граѓаните, верските заедници, како и за собирање на потписи на избирачи за донесување закон и за поднесување на предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија;
- подготвување на предлози на закони и други прописи поврзани со формирање, организација, функционирање и финансирање на политичките партии;
- подготвување на нацрти и предлози на закони и други прописи поврзани со организацијата и формирањето на здруженија и фондациите;
- подготвување извештаи, анализи, осврти, информации и други материјали за Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија, и други органи што се однесуваат за политичките партии, здруженијата, фондациите и верските заедници;
- подготвување и издавање одобренија за употреба на државни симболи и изрази кои означуваат име на историски лица и места, на националност, државата и нејзините кратенки, општина во Република Македонија или Градот Скопје;
- постапување по барања согласно Законот за донации и спонзорства;
- врши други работи определени со закон и друг акт.

	<p>Во Подрачните одделенија се вршат следните работи и задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • комплетирање на документацијата по барања за бесплатна правна помош; • давање примарна правна помош; • водење евиденција на примени барања за бесплатна правна помош; • водење евиденција за доставени барања до други органи; • информирање граѓаните за користење на бесплатна правна помош; • врши други работи определени со закон и друг акт.
<p>Во Секторот за Европска унија се вршат работите од делокругот на Министерството што се однесуваат на остварување на процесот на европска интеграција меѓу Република Македонија и Европската унија.</p>	<p>Во Одделението за преговори и интеграција се вршат следните работи изадачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • активности за реализација на обврските кои произлегуваат од Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) предвидени во Глава VII Правда и внатрешни работи во правец на приближување на националното законодавство кон законодавството на Европската унија (ЕУ) и приоритетите од Европското партнерство; • континуирани активности во насока на планирање, подготовка, следење и известување за имплементација на Националната програма за усвојување на правото на Европска унија (НПАА) Поглавје 23 и ажурирање на матрицата ; • поддршка во работата на Поткомитетот за Правда, Слобода и безбедност, Комитетот за стабилизација и асоцијација, Совет за стабилизација и асоцијација и другите тела за спроведување на процесот на европска интеграција; • поддршка во подготовка на преговарачките позиции за преговори со Европската унија во областите на <i>acquis communitaire</i> ; • поддршка и стручна помош во процесот на проверка и анализа на усогласеноста на националното право со правото на ЕУ (screening) за поглавјето 23 и други обврски согласно Одлуката на Владата на РМ за образување на работни групи за подготовка на НПАА на ЕУ и подготовка на преговарачките позиции за преговори за членство за ЕУ. • активности во процесот на подготовка на Придонес кон годишниот извештај на ЕК за остварениот напредок • поддршка во реализацијата на TAIEХ во областа на приближување и спроведување на ЕУ правото; • учество на Поткомитетот на РКЕИ; • соработка со Секретаријатот за европски прашања, ДЕУ, ЕК и други релевантни домашни, европски и меѓународни институции со невладиниот сектор за прашања од надлежност на секторот, и соработка со другите сектори; • одговара за навремено, законито и квалитетно извршување на работите и задачите; врши и други работи и задачи што ќе му бидат доверени; • учествува во работата на работни тела на Владата на Република Македонија за прашања од областа на Европската унија; • координација помеѓу надлежните институции во правец на приближување на националното законодавство кон законодавството на ЕУ и приоритетите на Европското партнерство; • подготвување на анализи, извештаи, информации, оценки, мислења за реализација на обврските од ССА и Европско партнерство и другите активности за пристапување во ЕУ; • други работи поврзани со процесот на европска интеграција;

Во **Одделението за ИПА проектите** се вршат следните работи и задачи:

- Програмирање, техничка имплементација, мониторинг и евалуација (на ниво на проект) согласно процедурите и обврските утврдени во Прирачникот за внатрешни постапки на Вишиот програмски службеник за ТАИБ ИПА 1 (SPO Manual of Procedures), Упатството за спроведување на програмите за надлежните министерства/ институции корисници, Прирачникот за програмирање од НИПАК, и Прирачникот за мониторинг на НИПАК, ПРАГ и останатите документи.
- целосно имплементирање на обврските предвидени во Оперативниот договор;
- воспоставување на информациона систем со податоци за проекти (Database) ;
- чување на целата документација поврзана со проектот во рок од 7 години по завршувањето на ИПА проектот ;
- подготвување на проектни задачи (ToR), техничка спецификација за тендерското досие ;
- подготвување на предлог-листа на членови до Комисијата за оценување до ЦФЦД ;
- парафирање на „twinning “договорите ;
- потпишување на Евиденција за присуство и испорачани услуги на експерти (Time Sheet), договори за градење (works), потпишување на временски и конечни сертификати за градење, верификување на направените трошоци;
- континуирано следење на степенот на извршување на проектите и доставување на извештаи;
- подготвување на годишни и финални извештаи за оперативната програма;
- предвидување и оценка на ризик на ефектите од исполнувањето на Оперативната програма;
- активности за учество во програмите и агенциите на Европската Унија;
- соработка со Секретаријатот за европски прашања, Национален координатор за странска помош (НКСП), Комитетот на министри за координација на странска помош (КМКСП), со Министерството за финансии (МФ), Централната единица за контрактирање и финансирање (ЦФЦ), Националниот фонд (НФ) и другите надлежни органи и соработка со службите на Европската Комисија задолжена за програмите за Република Македонија;
- вршење на други работи поврзани со странска помош.

Во **Секторот за меѓународно-правна соработка** се вршат работите што се однесуваат на остварување на меѓународната соработка, остварување на процесот на интеграција на Република Македонија во НАТО, човековите права и координација на активностите против корупцијата.

Во **Одделението за меѓународно-правна соработка и соработка со НАТО** се вршат следните работи и задачи:

- следење на меѓународно-правниот поредок, подготвување предлози за поведување на постапка за потпишување и ратификација на меѓународно-правни инструменти со анализа на законската регулатива,
- изготвување на мислења за потребите од пристапување кон конвенции и протоколи од надлежност на други министерства;
- соработка со Европскиот Комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување (КПТ), заради исполнување на обврските содржани во Европските конвенции за човекови права и за заштита од мачење и нечовечко или понижувачко постапување или казнување; организирање на посетите на КПТ на судовите и затворите, произнесување по неговите извештаи за констатираните состојби и постапување по препораките и забелешките;

- континуирана соработка и поддршка на активностите на Кривичниот суд за поранешна Југославија (Хашки Трибунал), како и во спроведувањето на истрагите и гонењата на лицата обвинети за сериозни кршења на меѓународните норми;
- активности за континуирана соработка со меѓународните органи и организации (ООН, СЕ, ОБСЕ, ОЕЦД), нивните тела, органи и комитети, активности за реализација на нивните препораки и следење на имплементацијата на препораките;
- учество во активностите за реализација на обврските што произлегуваат од Програма за Продолжување на Реформите – ППР по членството на РСМ во НАТО;
- изготвување на информации за напредокот на Република Македонија во реализацијата на активностите кои произлегуваат од Програмата за Продолжување на Реформите ППР;
- редовно учество на состаноците на Република Македонија со Северно Атлантскиот Совет на НАТО (26+1) во Брисел;
- учество во експертските тимови на Работниот комитет за интеграција на Република Македонија во колективните системи за одбрана;
- следење на спроведувањето на пакетот од 12 меѓународни договори задолжителни за пристапување за членките на НАТО во делот од надлежност на Министерството за правда.
- редовно учество на состаноци на Република Македонија со НАТО Комитетот за политика и планирање;
- учествува во активностите за реализација на обврските што произлегуваат од Планот за Продолжување на Реформите ППР по членството на РСМ во НАТО и во експертски работни групи за усогласување на националното законодавство со актите на НАТО и пакетот од 12 договореи задолжителни за ратификација по членството во НАТО.

Во **Одделението за човекови права и компаративно-правни анализи** се вршат следниве работи и задачи:

- активности во насока на подготвување на иницијални, редовни и периодични извештаи за компатибилноста на националното законодавство со ратификуваните меѓународни инструменти, учество во одбраната на извештаите што произлегуваат како обврска од истите;
- подготвување на извештаи за реализација на обврските што произлегуваат од меѓународните документи за националните малцинства;
- активности за реализација на препораките од меѓународните организации, дисеминација на релевантните препораки и материјали до надлежните органи и одговорните државни службеници, иницирање и реализирање на национални активности (предлагање на законски решенија или други активности) за имплементација на препораките и следење на нивната имплементација;
- комуникација со надлежните судови, прибирање на релевантна документација и други активности врз основа на поднесени индивидуални барања против Република Македонија, пред Комитетот за човекови права на ОН;
- активности за континуирана соработка со меѓународните органи и организации (ООН и СЕ) нивните тела и комитети како и активности за u~estvo во реализација на програми и проекти;

- континуирана соработка со СЕ на планот на превенција и борба против трговија со луѓе и имплементација во националното законодавство на мерките и стандардите на СЕ;
- активности за соработка со невладиниот сектор, и активности за реализација на заеднички проекти и програми;
- постојано следење на примената на Европската конвенција за човекови права, и други документи за слободите и правата и на нивно имплементирање во националното законодавство и подготвување на извештаи за реализација на обврските;
- активности за промовирање, воспоставување и унапредување на еднаквите можности во Министерството за правда и координација со Министерството за труд и социјална политика;
- активности за спроведување на стратегии/акциски планови од областа на недискриминација, еднаквоста, унапредување на правата на лицата со попреченост и сексуалната злоупотреба на деца,
- активности на следење на меѓународните и домашни стандарди за правда за децата и усогласување на домашниот правен поредок со меѓународните стандарди за правата на детето;
- изготвување информации и анализи за примената на Законот за правда за децата;
- соработка со меѓународно организации во областа на правата на децата.

Во **Одделението за координација на активностите против корупцијата** се вршат следните работи и задачи:

- координација на работата на Меѓуресорското тело за координација на активностите против корупција и подготовка на извештаи за неговата работа;
- активности за соработка со Советот на Европа на планот на борбата против корупцијата преку учество во ГРЕКО (Група на држави за борба против корупцијата), следење на имплементацијата на препораките на ГРЕКО, подготвување на материјали и одбрана на Извештаите за оценка;
- учество во активностите во рамките на Пактот за стабилност за Југоисточна Европа и други регионални иницијативи и форми на соработка, преземање на активности за реализација на проектите, препораките и декларациите во рамките на овие иницијативи, како и следење на нивната имплементација;
- континуирана соработка со Канцеларијата на Обединетите Нации за дроги и криминал – UNODC и други агенции на Обединетите Нации на планот на борбата против корупцијата;
- соработка со Регионалниот совет за соработка (РСС);
- соработка со Регионалната анти-корупциска иницијатива (РАИ);
- континуирано следење на анти-корупциската правна рамка на Република Македонија;
- континуирано следење на меѓународните стандарди и инструменти во областа на борбата против корупцијата и активностите за усогласување на домашното анти-корупциско законодавство со истите;
- собирање и анализа на статистички податоци за работата на правосудните органи во однос на предметите за корупција;
- соработка со домашни и меѓународни невладини организации од областа на анти-корупцијата;

Во Секторот за управување со човечки ресурси и стратешко планирање се вршат работи од делокругот на управувањето со човечките ресурси, остварувањето на правата обврските и одговорностите на вработените, стратешкото планирање и годишната програма за работа на Министерството и следењето на нивната реализација.

Во Одделението за управување со човечки ресурси се вршат следните работи и задачи:

- проучување и единствена примена на законите и подзаконските акти во врска со остварувањето на правата, обврските и одговорностите на вработените;
- изготвување поединечни акти во врска со остварувањето на правата, обврските и одговорностите на државните службеници и другите вработени и давање мислења и упатства по истите;
- изготвување на акти за внатрешна организација и систематизација на работните места;
- организирање и спроведување на постапката за вработување;
- организирање и спроведување на постапката за оценување на вработените;
- планирање, евиденција и следење на обуката, стручното оспособување и усовршување на државните службеници, вработени во Министерството;
- подготвување и стручна и аналитичка обработка на податоци заради градење на стратегија и концепт за вработувањето во Министерството за правда;

Во Одделението за стратешко планирање се вршат следните работи и задачи:

- дефинирање и утврдување на стратешките цели на Министерството;
- организација, координација со секторите во Министерството и изготвување на стратешкиот план на Министерството за правда;
- остварување соработка со надлежните органи во процесот на изготвувањето на стратешкиот план;
- следење на степенот на реализација на стратешкиот план на Министерството;
- изготвување анализи и информации за резултатите од остварувањето на стратешките приоритети, како основа за изготвувањето на стратешкиот план за наредната година;
- проучување и единствена примена на законите и подзаконските акти во врска со стратешкото планирање;
- организација, координација и изготвување на годишната програма за работа на Министерството за правда;
- обединување на програмите за работа на организационите облици;
- следење на степенот на реализација на годишната програма за работа на Министерството;
- организација, координација и изготвување на предлог-иницијативите на Министерството за правда за годишната програма за работа на Владата на Република Македонија;
- следење на степенот на реализација на годишната програма за работа на Владата на Република Македонија во делот на Министерството за правда.

Во Секторот за финансиски прашања се вршат работи од делокругот на МП што се однесуваат на финансиското планирање и анализа, материјално-финансиското работење и јавните набавки

Во Одделението за буџетска координација се вршат следните работи и задачи:

- координирање процесот на развој, воспоставување, спроведување и одржување на финансиското управување и контрола;
- вршење работи кои се однесуваат подготвување, изменување и дополнување на буџетот и стратешкиот план во делот на финансиите ;
- давање предлози за воспоставување/укинување на ex ante финансиска контрола со вршење на проценка на ризик и ажурирање на процедурите за работните процеси од областа на финансиското управување и контрола;
- задолжително давање мислење по предлог актите што ги изготвуваат другите организациони единици во Министерството и на други органи кои би можеле да имаат финансиски импликации за буџетот на Министерството;
- изготвување на план за воспоставување на финансиското управување и контрола, како и методологија за спроведување на планот кои ги одобрува министерот;
- следење и примена на законската регулатива од областа на буџетското работење;
- оценува дали предлог буџетот за наредната година добиени од раководителите на организационите единици се во согласност со насоките од Секторот за финансиски прашања и Министерството за финансии;
- подготвување на извештај за реализирани програми, проекти и договори;
- подготвување на извештај за активностите за воспоставување и развој на финансиското управување и контрола;
- подготвува решение/ја за внатрешна распределба на вкупниот одобрен буџет;
- вршење на самопроценки на одделни процеси на системот на финансиското управување и контрола;
- подготвување на Годишниот финансиски извештај согласно Законот за јавна внатрешна контрола
- анализа и контрола на одобрените средства во буџетот/финансискиот план пред пеземањето на обврските

Во Одделението за буџетска контрола се вршат следните работи и задачи:

- следење на времено и целосно пробирање на приходите;
- контрола на извршувањето на буџетот;
- следи навремено плаќање на расходите во согласност со процедурите за преземање на обврските и и извршување на плаќање;
- контрола на извршувањето на утврдените политики и оперативното управување (надзор над целокупниот процес на финансиското управување и контрола);
- ја следи усогласеноста на извршувањето на буџетото во целост или за одделни буџетски ставки со процедурите донесени од раководителот на субјектот или министерот за финансии;
- советување и поттикнување на раководителите да спроведат ефективно, ефикасни, уредно, проверливо и целосно финансиско управување и контрола;
- спроведува контрола на ревизорска трага воспоставена од раководителите на субјектот;

	<ul style="list-style-type: none"> • ја следи ефективност на буџетската контрола што ја спроведуваат раководителите при управувањето со сопствениот дел од буџетот, при што обезбедува дали: одобрените буџети не се надминати, пренамените помеѓу буџетските ставки со вршат согласно на целите и/или намената и буџетските ставки се извршуваат во годината за која се планираат; • следење на буџетското и финансиското известување; • следење на реализацијата на договорите за јавни набавки и спроведување <i>ex post</i> финансиска контрола на комплетноста и исправноста на целокупната документација со која се врши плаќање на истите; • изготвување на информации и извештаи за извршувањето на буџетот; • следење и примена на законската регулатива (закони, подзаконски акти, прописи, стандарди упатства) од областа на финансиското управување и контрола; • контрола на расположливоста на планираните средства во буџетот/финансискиот план пред пеземањето на обврските.
	<p>Во Одделението за сметководство и плаќање се вршат следните работи и задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сметководствено евидентирање на основните средства на субјектот, евидентирање и наплата на побарувањата и евидентирање и плаќање на достасаните обврски; • спроведување на сметководствено евидентирање за извршување на буџетот/финансискиот план и подготвувањето на годишна сметка (биланс на состојба, биланс на приходите и расходите, контролиран биланс на капиталниот имот, биланс на задолжување и белешки/образложение кон финансиските извештаи); • воспоставува ревизорска трага односно документарен тек на финансиски и други трансакции од нивниот почеток до крај; • изготвување месечни финансиски извештаи за реализација на извршувањето на буџетот по организациони единици согласно решението за внатрешна распределба на буџетот по програми и ставки; • врши заштита на средствата и обврските чија вредност е евидентирана во билансот на состојба; • <i>ex ante</i> сметководствена контрола на целокупната документација пред да се изврши плаќањето, согласно пишаните процедури за сметководствените процеси; • изготвува налози за плаќање, секојдневно водење на благаяјнички работи и трезор, како и пресметка и исплата на платите на вработените • спроведува навремено, точно и целосно евидентирање на плаќања во финансиско сметководство • буџетско и финансиско известување по сметки.
<p>Во Секторот за информатички и комуникациски технологии се вршат работи од делокругот на МП што се однесуваат на информатичките и комуникациските технологии</p>	<p>Во Одделението за развој и апликативна поддршка се вршат следните работи и задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • креирање и изработка на номенклатури за Министерството за правда, судовите, јавното обвинителство, Судскиот совет на Република Македонија и казнено-поправните установи; • соработка и координација во вршењето на работите со Центарот за ИТ во Врховниот суд на Република Македонија, јавното обвинителство, Судскиот совет на Република Македонија, Советот на јавни обвинители и казнено-поправните установи; • изработка на стратегии за развој, надградба на системот и ИТ сигурност;

Во Секторот за информатички и комуникациски технологии се вршат работи од делокругот на МП што се однесуваат на информатичките и комуникациските технологии

- изработка на проекти врз основа на стратешки документи на секторот за ИКТ;
- припремање на e-learning модулите за стручно усовршување на вработените во Министерството за правда, судовите, јавното обвинителство, Судскиот совет на Република Македонија и казнено-поправните установи;
- развој и имплементација на софтверски решенија во рамките на правосудство;
- планирање, евалуација и имплементација на физичка и информатичка сигурност;
- планирање, избор, инсталација и одржување на софтверски компоненти;
- обезбедување сигурност на ИТ мрежата, комуникацијата помеѓу организационите единици и комуникацијата со други институции;
- планирање, евалуација и имплементација на физичка и информатичка сигурност;
- мониторинг, архивирање, чување и враќање на податоци.
- дефинирање и заштита на кориснички профјали, лозинки и back-up фолдери за Министерството за правда;
- координација и меѓусебна заштита на дата база на податоци и back-up со Министерството за правда, судовите, јавното обвинителство, Судскиот совет на Република Македонија, Советот на јавни обвинители и казнено-поправните установи.
- вршење анализа за начин на документирање и електронско внесување на правните прописи;
- вршење анализи за начинот на уредување и одржување на законите и законските прописи;
- вршење анализа за понатамошна надградба или менувања на постоечките софтверски решенија и изработка на нови софтверски модули;
- вршење обука за инсталација и користење на софтверски модули;
- вршење анализа за прилагодување на апликациите за правни потреби.

Во Секторот за општи работи¹²⁹ се вршат работи од делокругот на МП што се однесуваат на јавни набавки, преводи, лекторирање и јазична редакција, техничка и стручна поддршка и архивско работење.

Во Одделението за јавни набавки се вршат следниве работи и задачи:

- следење и примена на законската регулатива од областа на јавните набавки;
- подготовка на интерни акти/процедури за јавни набавки;
- координација на потребите за јавни набавки во Министерството и подготовка на годишен план за јавни набавки;
- следење на извршувањето на годишниот план за јавни набавки;
- изготвување договори за јавните набавки;
- подготовка на огласи за јавни набавки и тендерска документација;
- подготовка на решенија/одлуки за јавна набавка и договори и барања согласности за јавни набавки;
- водење евиденции на јавните набавки што се вршат во Министерството по видови на постапки и евиденции на другите набавки по видови;
- изготвување и следење на реализацијата на порачките согласно склучените договори за јавни набавки.

128 Во оваа Функционална анализа е извршена корекција. Имено, во оригиналниот текст на Правилникот за внатрешна организација во членот 16 овој сектор сè уште се нарекува Сектор за преводи и архивско работење, што е спротивно на претходните членови на актот. Види: http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/Pravilnik%20za%20vnatresna%20organizacija-precisten%20tekst%202020_.pdf (последна посета на 02.03.2021 година).

Во **Одделението за преводи, лекторирање и јазична редакција** се вршат следните работи и задачи:

- лекторирање и јазична редакција при изготвувањето на законски проекти, други прописи и акти;
- вршење на преводи на текстови на правни акти и информативни и други материјали од англиски јазик и други светски јазици на македонски јазик и обратно и водење на регистар на преводите;
- вршење на преводи на текстови на правни акти и информативни и други материјали од албански јазик на македонски јазик и обратно.

Во **Одделението за општи работи и поддршка** се вршат следните работи и задачи:

- правна поддршка на секторите;
- техничка поддршка;
- остварување на правото за слободен пристап до информации;
- следење на порталот uslugi.gov.mk и Граѓанскиот дневник;
- ажурно чување и водење на библиотеката и библиотечниот фонд.

Во **Одделението за координација на работите на министерот** се вршат следните работи и задачи:

- работи и задачи од делокругот на министерот;
- постапување по претставки на граѓани доставени до министерот;
- вршење на работи од меѓународната соработка и кореспонденција на министерот;
- вршење протоколарни работи, планирање на дневни задолженија, подготвување и закажување на средби на министерот, подготвување на говори и излагања;
- средување и чување на документација за седници на Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија и нивните работни тела;
- вршење на организациско-технички и протоколарни работи.
- остварување и контакти со средствата за јавно информирање и организирање на средба и со претставниците на медиумите и на информативните гласила;
- следење на средствата за јавно информирање;
- следење и анализа на јавното мислење;
- уредување на WEB страната на Министерството за правда;
- прибирање, систематизирање и ажурирање на податоци и информации на WEB страната;
- советување на министерот за решавање на најсложени работи и за остварување на програмата за работа на Министерството во делот на уставното уредување и кривичното и граѓанското законодавство;
- иницирање и предлагање ставови по начелни прашања од надлежност на Министерството, а кои се однесуваат на уставното уредување, кривичното и граѓанското законодавство;
- следење на состојбата и проблемите од областа на уставното уредување и кривичното и граѓанското законодавство;
- проценување и оценување на односите во рамките на сеопфатната политика од надлежност на Министерството;
- советување на министерот и давање стручни мислења и коментари во врска со активности и иницијативи во областа на уставното уредување и кривичното и граѓанското законодавство.

АНЕКС III

**ИНДИКАТОРИ
ЗА ЕФИКАСНОСТ
СО ФОРМУЛИ**

ПОСТАПУВАЊЕ ПО ПРЕТСТАВКИ

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ПРЕТСТАВКИ	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	1	140	87	2	62%	227	44	54
2019	50	599	204	3	34%	796	68	445
2020	146	548	279	3	51%	543	93	415

ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОМИЛУВАЊЕ ДО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ПОМИЛУВАЊЕ	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	205	574	369	3	64%	406	123	410
2019	152	463	311	3	67%	357	104	304
2020	161	412	251	3	61%	468	84	322

ПРЕДМЕТИ ЗА НАДОМЕСТ НА ШТЕТА НА ЛИЦА КОИ СЕ НЕОПРАВДАНО ОСУДЕНИ И НЕОСНОВАНО ИЛИ НЕЗАКОНИТО ЛИШЕНИ ОД СЛОБОДА

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО НАДОМЕСТ НА ШТЕТА	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	19	70	11	1	16%	2,588	11	78
2019	47	54	13	1	24%	2,471	13	88
2020	46	32	8	1	25%	3,194	8	70

ИЗДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЈА ЗА УПОТРЕБА НА ДРЖАВНИ СИМБОЛИ

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ИЗДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЈА	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	0	1	1	2	100%	0	1	0
2019	0	2	2	2	100%	0	1	0
2020	0	0	0	1	0	0	0	0

БАРАЊА СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО БАРАЊА ЗА ДОНАЦИИ	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	35	1504	1484	1	99%	14	1,484	55
2019	20	1694	1645	1	97%	15	1,645	69
2020	49	1650	1625	1	98%	17	1,625	74

ПОСТАПУВАЊЕ ПО ПРЕДМЕТИ ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ПРЕДМЕТИ ЗА БПП	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	0	156	80	3	51%	347	27	76
2019	0	175	90	3	51%	345	30	85
2020	0	207	132	103	64%	207	1	75

ПОСТАПУВАЊЕ ПО ПРЕДМЕТИ ЗА ЕКСТРАДИЦИЈА И ТРАНСФЕР НА ОСУДЕНИ ЛИЦА

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ЕКСТРАДИЦИЈИ И ТРАНСФЕРИ	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	0	370	165	5	45%	453	33	205
2019	0	408	370	6	91%	37	62	38
2020	0	458	163	6	36%	661	27	295

ПОСТАПУВАЊЕ ПО ЗАМОЛНИЦИ

ГОДИНА	ЗАОСТАНАТИ ПРЕДМЕТИ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА	ПРИМЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА	РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ КОИ ПОСТАПУВААТ ПО ЗАМОЛНИЦИ	СРП – ИНДИКАТОР	ВРП – ИНДИКАТОР	СЕ – ИНДИКАТОР	ВЗП – ИНДИКАТОР
2018	0	1635	1635	5	100%		327	
2019	0	3077	3077	5	100%		615	
2020	0	2493	2493	5	100%		499	

КВАЛИТЕТ ВО ПОСТАПУВАЊЕТО

ВИДОВИ ПРЕДМЕТИ	БРОЈ НА РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ ВО ТЕКОТ НА ГОДИНАТА	БРОЈ НА ОБЖАЛЕНИ ПРЕДМЕТИ ИЛИ ПРЕДМЕТИ ПРОТИВ КОИ Е ПОКРЕНАТ УПРАВЕН СПОР	БРОЈ НА УКИНАТИ ИЛИ ПРЕИНАЧЕН И ОДЛУКИ	% НА ОБЖАЛЕНИ ПРЕДМЕТИ ИЛИ ПРЕДМЕТИ ПРОТИВ КОИ Е ПОКРЕНАТ УПРАВЕН СПОР	% НА УКИНАТИ ИЛИ ПРЕИНАЧЕН И ОДЛУКИ
ПОСТАПУВАЊЕ ПО ПРЕДМЕТИ ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ	207	2	/	1.0%	
ПОСТАПУВАЊЕ ПО БАРАЊА СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ДОНАЦИИ И СПОНЗОРСТВА	NA	NA	NA		
ИЗДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЈА ЗА УПОТРЕБА НА ДРЖАВНИ СИМБОЛИ	NA	NA	NA		

СРП – ИНДИКАТОР

Icon Style: Show Icon Only

Display each icon according to these rules:

Icon	Condition	Value	Type
	when value is	\geq 0.9	Number
	when $<$ 0.9 and	\geq 0.6	Number
	when $<$ 0.6		

ВРП – ИНДИКАТОР

Icon Style: Show Icon Only

Display each icon according to these rules:

Icon	Condition	Value	Type
	when value is	\geq 360	Number
	when $<$ 360 and	\geq 180	Number
	when $<$ 180		

ЦЕНТАР ЗА ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИЗИ ■
CENTER FOR LEGAL RESEARCH AND ANALYSIS

contact@cpia.mk
www.cpia.mk